STEPHEN KING

VAIKIS IŠ KOLORADO

Stephen King

VAIKIS IŠ KOLORADO

Romanas

Iš anglų kalbos vertė
BRONIUS BRUŽAS

Kaunas
2006

Stephen King. Rinktiniai raštai, 49 tomas

THE COLORADO KID
New York, Scribner, 2005

UDK 820(73)-3
Ki-108

www.eridanas.lt

ISBN 9986-97-156-X

VAIKIS IŠ KOLORADO

Skiriu Denui Dž. Marlou,
"Žaidimo, pavadinto mirtimi" autoriui:
kiečiausiam iš kiečiausių

1

Nusprendęs, kad iš dviejų senių, vienintelių etatinių "The Weekly Islander" darbuotojų, nieko įdomaus neišgaus, žurnalistas iš Bostono "Globe" dūrė žvilgsniu į laikrodį, pareiškė, esą paskubėjęs jis spėtų į keltą, kuris pusę dviejų turėjo išplaukti atgal į žemyną, padėkojo už sugaištą laiką, ant stalo numetė kelias kupiūras, jas prislėgė druskine, idant žvarbokas, nuo jūros dvelkiantis vėjas pinigų nenupūstų, išlėkė iš vidinio "Pilkojo kiro" kiemelio ir akmeniniais laiptukais nusileido į Įlankos gatvę, vedančią link miestuko. Jis praktiškai neatkreipė dėmesio į jauną tarp senių sėdėjusią moterį, tik porą sykių prabėgomis dirstelėjo į jos krūtinę.

Kai rašytojas iš "Globe" pranyko, Vinsas Tygas persisvėrė per stalą, iš po druskinės išgriebė banknotus - dvi penkiasdešimtines - ir su akivaizdžiu pasitenkinimu jas įsikišo į seno, bet dar nesunešioto tvido švarko atvėpusią kišenėlę.

- Ką jūs darote? - paklausė Stefanija Makan. Nors ir žinojo, kaip Vinsas mėgo šokiruoti, anot jo, "jaunus kaulelius" (tiesą sakant, *abu* seniai mielai ją šiurpindavo), šįkart nuostabos balse nuslėpti neįstengė.

- O kaip tu manai? - atšovė Vinsas nutaisęs mažne palaimingą veido išraišką. Kupiūroms dingus iš akiračio, jis paplekšnojo per kišenę ir į burną įsimetė paskutinį omaro suktinėlio kąsnį. Tuomet popierine servetėle nusišluostė lūpas ir mitriai sugavo plastikinę, "Globe" žurnalisto paliktą prijuostę, kai šią pabandė nunešti druskingo vėjo gūsis. Nuo artrito jo pirštai atrodė groteskiškai gumbėti, tačiau miklumo praradę nebuvo.

- Na, jūs paėmėte pinigus, kuriuos ponas Henretis paliko už pietus, - tarė Stefanija.

- O tia-aip, tavo akis, Stefa, skvarbi, - sutiko Vinsas ir mirktelėjo savo bičiuliui, įsitaisiusiam prie to paties staliuko - Deivui Buviui, iš pirmo žvilgsnio Tygo vienmečiui, bet iš tiesų dvidešimt penkeriais metais jaunesniam. Svarbiausia, tvirtindavo Vinsas, gyvenimo loterijoje išlošti gerą įrangą, kuria galėsi naudotis, kol ji galutinai suirs. Žinoma, kartkartėmis ją derėdavo palopyti. Senis neabejojo, jog netgi tiems, kurie sulaukdavo šimtmečio, - jis vylėsi neužmerksiąs akių iki savo apvalaus jubiliejaus, - prabėgęs laikas viso labo panėšėdavo į saulėtą vasaros popietę.

- Bet *kodėl?*

- Tu manai, kad neapmokėsiu sąskaitos, ir Helenai teks patuštinti savo kišenę?

- Ne... kas tokia Helena?

- Helena Hefner, mūsų padavėja. - Vinsas linktelėjo į kitą kiemelio pusę. Ten tarp staliukų sukiojosi apkūnoka, kokių keturiasdešimties metų, patiekalus nešiojanti moteris. - Supranti, tokią tvarką įvedė Džekas Mūdis, valdantis šią nuostabiąją maitinimo įstaigą, kurią paveldėjo iš tėvo, jei tau įdomu...

- Man įdomu, - užtikrino Stefanija.

Deividas Buvis, pradėjęs dirbti “The Weekly Islander” redaktoriumi kai Helena Hefner gimė, pasviro į priekį ir nuleido putnius pirštus ant dailios, jaunos rankos.

- Žinau, - pasakė. - Štai kodėl jis pradeda aiškinti užuolankomis.

- Prasideda pamokos? - nusišypsojo Stefanija.

- Teisingai, - sulinksėjo Deivas. - Ką tokie mieli senukai kaip mes labiausiai mėgsta?

- Mokyti žmones, kurie trokšta žinių.

- Būtent. - Deivas atsilošė. - Kaip pirštu į akį. - Vietoj švarko ar sportinės palaidinės jis vilkėjo seną žalią megztinį. Rugpjūtį vidiniame “Pilkojo kiro” kieme šilumos neišsklaidė net nuo pakrantės

vilnijantis vėjelis, tačiau Stefanija žinojo, kad pašnekovus nusipurtyti priversdavo menkiausia vėsa. Stebėtina, jog nuo gūsių šiurpas kratydavo Deivą, šešiasdešimt penkerių metų senį, turintį mažiausiai trisdešimties svarų antsvorį. O Vinsui Tygui, nors atrodančiam kaip septyniasdešimties (*guvus* septyniasdešimtmetis, deja, artrito išklaipytais pirštais), šią vasarą sukako devyniasdešimt ir jis buvo liesas it pagalys. "Kaulų vyniotinis", taip jį su paniekinančiu šnarpštimu vadindavo ponia Pinder, nepilnu etatu dirbanti "The Weekly Islander" sekretore.

- Pagal "Pilkojo kiro" taisykles, padavėjos nuostolius dengia iš savo kišenės, jeigu klientai pasprunka nuo jų aptarnaujamų staliukų neapmokėję sąskaitos, - tęsė Vinsas. - Džekas įspėja visas darbo prašančias ponias, kad jos vėliau nesiskųstų neva nieko nežinojusios apie šį susitarimo punktą.

Stefanija nužvelgė kiemelį, net ir dvidešimt po pirmos perpus pilną, tada pakėlė akis į pagrindinį valgomąjį, iš kurio atsivėrė vaizdas į Briedžio įlanką. Ten beveik visi staliukai buvo užimti. Nuo gegužės 30-osios, dienos, skirtos kritusiųjų karuose atminimui pagerbti, iki liepos pabaigos, ligi trečios valandos šalia "Pilkojo kiro" rikiuodavosi išalkusių turistų eilutė. Kitaip tariant, užeiga virsdavo vargais negalais kontroliuojamu beprotnamiu. Negi galima tikėtis, kad padavėjos, tampydamos padėklus su garuojančiais omarais ir moliuskais, pajėgs sužiūrėti kiekvieną klientą?

- Bet tai nete.. - mergina prikando liežuvį svarstydama, ar tuodu senukai, kurie turbūt ėmė leisti laikraštį anksčiau nei įsigalėjo minimalios algos įstatymas, neprapliups iš jos juoktis.

- Norėjai pasakyti, *neteisinga?* - abejingai tarė Deivas ir iš krepšelio išgriebė paskutinį suktinuką.

"Neteisinga" nuskambėjo kaip "niatia-aisinga", panašiai į "tiaaip" - jankišką žodelį, reiškiantis tiek įprastą "taip", tiek "nejaugi". Kai Stefanija, kilusi iš Sinsinačio, Ohajo valstijos, atvyko į Briedžių

Krašto salą atlikti praktikos, iš pradžių ją apėmė neviltis... "e" čia užleido vietą ilgam "ia-a". Kaip ji galės ko nors išmokti, jei tesuprasdavo vieną žodį iš septynių? Kas bus, jeigu Stefanija nuolat prašys bendradarbių pasikartoti? Kiek laiko praeis, kol tuodu nutars, kad jiems atsiuntė tikrą kvėšą (silpnapročio apibūdinimą čiabuviai, žinoma, iškraipydavo į "kvyšę")?

Po keturių dienų mergina ėmė svarstyti, gal vertėtų atsisakyti stažuotės ir pasirinkti keturių mėnesių trukmės aspirantūrą Ohajo universitete, bet Deivas pasivedė ją į šalį ir tarė:

- Tik nepabėk nuo mūsų, Stefa. Prie vietinės šnektos netrukus įprasi.

Taip ir atsitiko. Tartį ji perprato kone per naktį. Rodės, tarsi ausis buvo užgulę burbuliukai, kurie netikėtai susprogo. Stefa pagalvojo, kad galėtų čia gyventi iki mirties ir vis tiek neįstengtų perimti jų kalbėjimo manieros. Bet suprasti? O *tia-aip.*

- Aha, neteisinga, - sulinksėjo ji.

- Šitas žodis nefigūruoja Džeko Mūdžio leksikone, išskyrus tuos atvejus, kai jis burba dėl oro, - paaiškino Vinsas ir nepakeisdamas balso intonacijos pridūrė: - Deividai Buvi, padėk suktinuką į vietą. Jei dar labiau apteksi riebalais, atrodysi kaip meitėlis.

- Kas tu, mano žmona? - suurzgė Deivas ir atsikando suktinuko. - Ar negali jai iškloti, ką sumąstei, neužsipuolęs manęs?

- Ot šelmis, - nusišypsojo Vinsas. - Matai, jo niekas nemokė, kad šnekėti pilna burna nemandagu. - Senis užkabino ranką už kėdės atkaltės; retus žilus plaukus nuo jo kaktos nupūtė iš vandenyno pusės šiurinantis vėjelis. - Stefa, Helena turi tris vaikus, nuo šešerių iki dvylikos metų, gyvena be vyro, kuris paliko šeimą. Ji nenori kraustytis iš salos; galą su galu šiaip ne taip suduria triūsdama padavėja "Pilkajame kire". Bet žinai, vasarą uždirba daugiau, žiemą - mažiau. Seki mano mintį?

- Taip, taip, - patvirtino Stefanija. Tuo momentu prie jų staliuko priartėjo aptariama ponia. Mergina pastebėjo, kad Helena Hefner

mūvi sunkias gumines kojines, kurios vis dėlto nenuslėpė išsiplėtusių kojų venų; po jos akimis juodavo ratilai.

- Vinsai, Deivai, - prabilo moteris. Dailiajai senių pašnekovei tiesiog linktelėjo, nes nežinojo jos vardo. - Pastebėjau, kad jūsų bičiulis išlėkė. Į keltą?

- Aha, - atsakė Deivas. - Tikriausiai prisiminė, kad Bostone turi neatidėliotinų reikalų.

- Tia-aip? Indus nunešti?

- Palik šį krepšelį. Bet kai galėsi, atnešk mums sąskaitą. Kaip laikosi vaikai?

Helena Hefner susiraukė.

- Aną savaitę Džudas iškrito iš medžio namelio ir susilaužė ranką. Na ir žviegė! Mirtinai mane išgąsdino.

Seniai pažiūrėjo vienas į kitą... ir nusijuokė. Jie veikiai surimtėjo, droviai atsiprašė. Vinsas išreiškė užuojautą, bet Helenai ji buvo nė motais.

- Vyrai gali juoktis, - kreipėsi moteris į Stefaniją nutaisiusi pailsusią sardonišką šypseną. - Vaikystėje jiems *visiems* teko kristi iš medžių ir susilaužyti rankas. *Visi* puikiai atsimena, kokias išdaigas krėsdavo, tačiau nepamena, kaip mamos keldavosi vidury nakties ir jiems girdydavo aspirino tabletes. Tuojau atnešiu jūsų sąskaitą. - Helena, avinti sportbačius sudilusiais užkulniais, nusiūbavo šalin.

- Ji geras žmogus. - Deivo garbei, reikėjo pripažinti, kad jis šiek tiek susigėdo.

- Teisybė, - sutiko Vinsas. - Ir mes, žinoma, nusipelnėme karčių jos žodžių. Tiek to, Stefa, pakalbėkime apie pietus. Aš nežinau, kiek Bostone kainuoja trys suktinukai, vienas šutintas omaras ir keturi puodeliai šaltos arbatos, bet žurnalistas, ko gero, užmiršo, jog mes gyvename, kaip pasakytų ekonomistas, greta "tiekimo šaltinio", ir nepagalvojęs ant stalo nušveitė šimtinę. Jei Helena pristatys sąskaitą, kuri bus didesnė nei penkiasdešimt penki doleriai, pabučiuosiu kiaulės užpakalį. Kol kas aišku, ką sakau?

- Aha, - atsakė Stefanija.

- Taigi keltu plaukdamas atgal į žemyną tas vyrukas į savo išlaidų knygelę, kurią gavo iš "Globe", brūkšteli: "pietūs", "Pilkasis kiras", "Briedžių Krašto sala", "Neatskleistos paslaptys". Jeigu jis klauso sąžinės balso, parašo, kad išleido šimtą dolerių. Jei turi bent truputį į save lenktus pirštus, "priburia" palikęs saloje šimtą dvidešimt ir už papildomą dvidešimtinę nusiveda merginą į kiną. Supratai?

- Taip, - atsiliepė mergina ir gerdama šaltos arbatos likučius priekaištingai į jį pažvelgė. - Koks jūs ciniškas.

- Anaiptol. Jei tikrai būčiau ciniškas, pakelčiau sumą iki šimto trisdešimties. - Pastaba privertė Deivą prunkštelėti. - Taigi ant stalo jis padėjo šimtinę... mažiausiai trisdešimt penkiais doleriais per daug, net jei įskaičiuotume dvidešimties procentų arbatpinigius. Man teko paimti pinigus. Kai Helena pasirodys su kviteliu, aš jį apmokėsiu, nes mūsų laikraščiui čia atidaryta sąskaita.

- Ir, žinoma, turėdamas omenyje šeimyninę jos padėtį, arbatai atseikėsite daugiau nei dvidešimt procentų, - sulinksėjo Stefanija.

- Klysti, - atšovė Vinsas.

- Tikrai? *Kodėl?*

Jis apdovanojo merginą kantriu žvilgsniu.

- Galvoji, kad esu šykštuolis jankis?

- Ne, aš netikiu tokiu stereotipu, kaip ir tuo, kad visi juodi žmonės yra tinginiai, o prancūzai kiauras dienas svajoja apie seksą.

- Tuomet įtempk smegenis. Dievas tau jų nepagailėjo.

Stefanija susimąstė. Abu vyrai smalsiai ją stebėjo.

- Helena nepriims, jos manymu, labdaros, - galiausiai atsiliepė mergina.

Vinsas ir Deivas išsišiepę susižvalgė.

- Kas yra? - nustebo Stefanija. - Pasakiau kažką ne taip?

- Vėl šnia-akame apie tingy-y-nius juodukus ir dėl sia-akso pa-

kvaišusius prancūzus, a-nia-a, brangute? - Deivas specialiai prabilo su ryškiu rytietišku akcentu, tarsi užsimanęs pasišaipyti iš tęsiamos savo tarsenos. - Tik dabar juos pakeitė išdy-ydi jankė, kuri iš aukšto žiūri į labdarą?

- Tai yra Helena ją priimtų? - išsižiojo Stefanija jausdama, kad susipainiojo tarp sociologinių vingrybių. - Vien dėl savo vaikų?

- Už pietus mokėjo ne vietinis, - tarė Vinsas. - Helenos Hefner požiūriu, svetimšaliams pinigai byra iš... iš piniginių.

Senuko mėginimai kalbėti delikačiai (juk ir ji atvykusi iš žemyno) Stefaniją pralinksmino. Apsižvalgiusi, iš pradžių pasidairiusi po kiemelį, kur visi trys sėdėjo, paskui nukreipusi akis pro stiklą, į vidinę užeigos dalį, mergina pastebėjo įdomų dalyką. Lauke daugelį - gal net didžiumą - lankytojų sudarė čiabuviai, kaip ir juos aptarnaujančios padavėjos. Viduje pietumis vaišinosi atvykėliai, kitaip sakant, “pašaliečiai”. Aplink *juos* šokinėjančios padavėjos buvo jaunesnės ir dailesnės. Be to, ne salos gyventojos. Nusamdytos vasarai, per kurią prisireikdavo papildomos darbo jėgos. Staiga Stefanija sumojo, kur šuo pakastas. Jai nederėjo vaizduoti sociologės. Viskas kur kas paprasčiau.

- “Pilkojo kiro” padavėjos dalijasi arbatpinigiais, ar ne? - paklausė ji. - Štai kur esmė.

Vinsas dūrė į ją pirštu lyg pistoleto vamzdžiu.

- Tiesiai į dešimtuką.

- Ką gi jūs darysite?

- Pasirašydamas čekį, arbatai išskirsiu penkiolika procentų, o keturiasdešimt dolerių, likusius nuo “Globe” žurnalisto grynųjų, įkišiu Helenai į kišenę. Ji gaus kiekvieną centą, ir laikraštis nenukentės. Kalbant apie mokesčius dėdei Semui... na, kai nežinai, tai ir širdies neskauda.

- Taip Amerikoje tvarkomi verslo reikalai, - oriai paskelbė Deivas.

- Žinai, kas man patinka? - tarstelėjo Vinsas Tygas, pakeldamas veidą prieš saulę. Kai jis primerkė apspigintas akis, odą aplink šias ūmai išraizgė tūkstančiai raukšlelių. Senukas atrodė jaunesnis negu buvo iš tikrųjų, bet dabar priminė aštuoniasdešimtmetį.

- Ne. Kas? - nusišypsojo Stefanija.

- Man patinka žiūrėti, kaip pinigai sukasi. Lyg drabužiai džiovykloje. Mėgstu stebėti patį procesą. Šįsyk, kai mašina nustos veikti, šlamantieji liks čia, Briedžių Krašte, kur jų labiausiai reikia. Geriausia, kad vyrukas iš miesto *sumokėjo* už mūsų pietus, bet pasišalino iš "Pilkojo kiro" nesukrimtęs *nė kąsnelio*.

- Veikiau išbėgo, - pataisė Deivas. - Panoro suspėti į keltą. Negi nepameni? Jo besiklausant, į mano smegeninę užklydo eilutės iš Ednos Sent Vinsent Milei eilėraščio. "Mes jautėmės išsekę, buvome linksmi, kiaurą naktį plaukiojom keltu vieni". Kažkas panašaus

- Jis džiaugsmu netryško, bet iki kitos stotelės nuvargti suspės, - kinktelėjo galva Vinsas. - Rodos, minėjo Madavaską. Gal neatskleistų paslapčių aptiks ten? Tarkim, kodėl žmonės užsigeidė įsikurti tokioje vietoje. Deivai, prašyčiau pagalbos.

Stefanija praktiškai neabejojo, jog tarp dviejų seniokų egzistavo savotiškas telepatinis ryšys. Nuo atvykimo į Briedžių Krašto salą per tris mėnesius teko stebėti keletą jo pavyzdžių. Nūnai mergina užfiksavo dar vieną. Link jų stalelio grįžo sąskaitą atnešanti padavėja. Vinsas pamatė ją ateinančią, ir Deivas, sėdintis nugara į Heleną, kaipmat suprato, ko vyriausiasis "The Weekly Islander" redaktorius norėjo. Jis įkišo pirštus į galinę kelnių kišenę, sužvejojo piniginę, iš kurios iškrapštė dvi kupiūras, susuko jas nykščiu bei smiliumi ir perdavė kolegai. Po akimirkos prie trijulės išdygo Helena. Vinsas viena, artrito deformuota ranka paėmė sąskaitą, kita kyštelėjo banknotus į jos prijuostės kišenę.

- Ačiū, širdele, - padėkojo.

- Jūs tikrai nenorite deserto? - paklausė ji. - Mes turime vyšninį Mako pyragą su šokoladu. Valgiaraštyje jis neįrašytas, bet keletą gabalėlių virtuvėje rasčiau.

- Aš jau sotus. Stefa?

Mergina pakratė galvą. Kaip ir Deivas Buvis, neslėpdamas šiokio tokio nusivylimo. Helena apdovanojo (jei galima taip pasakyti) Vinsą Tygą rūsčiu, smerkiančiu žvilgsniu.

- Tau, Vinsai, nepakenktų truputis riebalų ant kaulų.

- Mudu su Deivu - kaip karalius su karaliene, - linksmai atšovė senukas.

- O tia-aip. - Padavėja atsisuko į Stefaniją ir stebėtinai žaismingai mirktelėjo viena nuvargusia akimi. - Tai bent porelę išsirinkai, panelyte.

- Jie visai neblogi, - atsakė mergina.

- Na, žinoma, kai užsibaigs tavo stažuotė, galėsi tiesiu taikymu keliauti į "New York Times". - Paėmusi lėkštes, moteris pridūrė: - Man metas pasirūpinti kitais klientais. - Sulig paskutiniu žodžiu ji nulingavo į kiemelio gilumą.

- Ar kišenėje aptikusi keturiasdešimt dolerių Helena supras, iš kur jie atsirado? - paklausė Stefanija ir vėl apsidairė po kiemelį, kur kavą, šaltą arbatą, alų gėrė arba vyšninį, į valgiaraštį neįtrauktą pyragą su šokoladu skanavo pora tuzinų klientų. Atsidėkoti padavėjai keturiomis dešimtinėmis aiškiai galėjo ne visi. Bet kai kurie, sprendžiant iš išvaizdos, finansiniais nepritekliais nesiskundė.

- Turbūt, - atsakė Vinsas. - Bet žinai, Stefa...

- Ką?

- Jeigu ji ir nesupras, argi mane kas nors apkaltins neteisėtu atsimokėjimu?

- Aš nesuprantu, ką jūs...

- Manau, kad puikiai supranti. - Jis atsistojo. - Grįžkim į redakciją. Naujienos nelaukia.

2

Štai kuo Stefanijai labiausiai patiko "The Weekly Islander" redakcija, netgi dabar, po trijų mėnesių, kuriuos ji praleido didžiumą laiko rašydama reklamas: giedrą popietę atsitraukus nuo stalo ir palipėjus šešis laiptelius, prieš akis atsiverdavo fantastiškas Meino pakrantės vaizdas. Tereikėdavo užlipti į viršutinio aukšto balkoną, iškilusį virš įlankos ir juosiantį į daržinę panašų redakcijos pastatą. Gryna tiesa, oras atsidavė žuvimis bei jūržolėmis, tačiau Briedžių Krašte tie kvapai sklandė visur. Prie jų paprasčiausiai įprasdavai. Stefaniją apėmė džiugi nuostaba, kai netikėtai paaiškėjo, kad, pradėjus nebekreipti dėmesį į šnerves riečiantį "aromatą", šis būtinai apie save primindavo, ir tuomet jo vilnijimas sušildydavo širdį.

Giedromis dienomis (kaip šioji, rugpjūčio pabaigoje) žemyno pakrantėje buvo puikiai matyti kiekvienas Tinoko namas, dokas, valtis; ant dyzelinio kuro degalinės ji galėdavo įskaityti užrašą SUNOCO, įžiūrėti pavadinimą "Lili Bet", užtepliotą ant laivo, kuris prieš žvejybos sezoną riogsojo paplūdimyje laukdamas, kol šeimininkas jį nugremš ir aprūpins nauju dažų sluoksniu. Merginos akiratyje, šalia "Prestono" baro, meškerę rankose gniauždavo berniukas, užsimetęs berankovius "Patriots" komandos marškinėlius, įsitaisęs ant gargžduoto, šiukšlėmis nusėto kranto. Šimtinės skarda uždengtų stogų blykčiodavo tūkstančiais atspindžių. Patį žydriausią, kokį jai teko regėti, vandens ruožą, skiriantį Tinoko kaimą (tiesą sakant, nemenkos apimties miestelį) ir Briedžių Krašto salą, nutvieksdavo akinanti saulė. Kartais, kai užslinkdavo migla, kurioje pasislėpdavo žemyno pasaulis, ir pasigirsdavo ilgesinga rūko sirena, staugianti nelyginant priešistorinė pabaisa... na, tai nepakeisdavo jos požiūrio į čionykštes vietoves.

Būk atsargi, Stefa, sykį įspėjo Deivas, kai aptiko ją sėdinčią balkone, ant kelių pasidėjusią liniuotą geltoną bloknotą, kurio puslapyje savo stambia rašysena Stefanija užpildė pusę "Įvairenybių" skilties. *Gyvenimas saloje įsigeria į kraują. Jo taip lengvai neatsikratysi, kaip ir maliarijos.*

Dabar, įjungusi lempas (saulei pasitraukus nuo langų ir nuslinkus į vakarus, ilgasis kambarys apniuko), ji įsitaisė prie stalo, susirado patikimąjį bloknotą su nauja, į pirmąjį laikraščio puslapį įtraukta "Įvairenybių" skiltimi. Šioji niekuo nesiskyrė nuo pustuzinio kitų, kurias Stefanija pristatė redaktoriams, bet mergina vis vien mėgavosi darbu. Galų gale užsiėmė veikla, kuri jai patiko ir už kurį gaudavo atlyginimą. Be to, neabejojo, jog ten, kur platinamas "The Weekly Islander" (gan dideliame plote), žmonės laikraštį išties skaitydavo.

Vinsas, prisėsdamas už savojo rašomojo stalo, išspaudė tylią, bet girdimą dejonę. Ją lydėjo braškėjimas, kurį vyriausiasis redaktorius išgavo visu kūnu pasisukęs į kairę ir į dešinę. Procedūrą jis vadino "Pagalba stuburui". Deivas tvirtino, esą vieną dieną taip besikraipant jį suparalyžiuos nuo kaklo iki kojų pirštų, bet tokia galimybė Vinso, regis, nė trupučio nejaudino. Nūnai vyriausiasis redaktorius įsijungė kompiuterį, o jo kolega pritūpė už stalo kampo, čiupo dantų krapštuką ir šiuo ėmė tyrinėti viršutinę savo dantų plokštelę.

- Na, apie ką ketini rašyti? - paklausė Deivas bendradarbio, laukiančio, kol nušvis monitorius. - Gaisrą? Potvynį? Žemės drebėjimą? Maištaujančias mases?

- Manau, pradėsiu nuo Elenos Danvudi, kuri Paplūdimio kelyje numušė vandens kolonėlę, kai jos automobilyje sugedo rankinis stabdys. Apšilęs tikriausiai perrašysiu vedamąjį straipsnį apie biblioteką, - atsakė Vinsas ir trakštelėjo krumpliais.

Deivas atsisuko į Stefaniją.

- Iš pradžių nugara, paskui krumpliai, - išsišiepė. - Ant savo šonkaulių išmokęs sugroti "Kaulelius", jis galėtų dalyvauti "Amerikos dievaityje".

- Amžinas kritikas, - geraširdiškai pastebėjo Vinsas,vis dar laukdamas, kol pasikraus kompiuteris. - Žinai, Stefa, mūsų padėtis mažų mažiausiai keista. Aš, devyniasdešimtmetis senis, galima sakyti, viena koja karste, darbuojuos prie visiškai naujo "Makintošo" ekrano, o tu, dvidešimt dvejų metų prisirpusi uoga, keverzoji liniuotame bloknote lyg senmergė iš Viktorijos epochos.

- Vargu ar Viktorijos laikais žmonės turėjo tokius rašymo reikmenis, - atšovė Stefanija ir įniko naršyti ant stalo iškilusias popierių šūsnis. Birželį, vos atvykusią į Briedžių Krašto salą ir, žinoma, į "The Weekly Islander" redakciją, praktikantę pasodino už mažiausio, praktiškai mokyklinio, staliuko kambario kamputyje. Vėliau, liepos viduryje, jai leido įsikurti už didesnio, patalpos viduryje. "Paaukštinimas" merginą pradžiugino, tik bėda ta, kad padidėjusioje erdvėje nesunkiai pasimesdavo įvairiausi daiktai. Dabar ji minutę kitą kraipė galvą, kol pagaliau aptiko ryškiai rausvą reklaminę skrajutę. - Ar kas nors iš jūsų žino, kokia organizacija pelnosi iš "Kasmetinės vasaros pabaigoje Gernerdo fermoje rengiamos šventės, kurios lankytojai galės važinėtis ant šieno vežimo arba klausytis mažosios Džonos Džei ir "Straw Hill Boys"grupės"?

- Tą organizaciją sudaro Semas Gernerdas, jo žmona, penki vaikai ir visi, skolinę jiems pinigus, - paaiškino Vinsas. Tuo momentu supypsėjo kompiuteris. - Beje, Stefa, norėjau tau pasakyti, kad puikiai padirbėjai prie savo skiltelės.

- Gryna tiesa, - sutiko Deivas. - Mums atsiuntė du tuzinus laiškų. Vienintelį blogą atsiliepimą gavome iš ponios Edainos Styn, Rytų pradžios mokyklos karalienės, bet jai trūksta daugiau negu vieno šulo.

- Tai yra jos smegenėlės visiškai suskystėjusios, - patikslino Vinsas.

Stefanija nusišypsojo, nejučia pagalvodama, kad atsisveikinę su vaikyste žmonės vis rečiau sugeba nuoširdžiai džiaugtis paprastais dalykais.

- Ačiū, - padėkojo ji. - Ačiū jums abiem. - Staiga pasiteiravo: - Ar galėčiau jūsų šio to paklausti? Be užuolankų?

Vinsas apsuko kėdę ir pažvelgė tiesiai į merginą.

- Rėžk nesidrovėdama. Kadangi suteikei man progą atsitraukti nuo istorijos apie ponią Danvudi ir vandens kolonėlę, būsiu tavo paslaugoms.

- O man nereikės gilintis į važtaraščius, - pridūrė Deivas. - Nors namo galėsiu braukti tik tuomet, kai juos sutvarkysiu.

- Kiek kartų tau sakiau neapsiversti kanceliariniais darbais? - sušuko Vinsas.

- Lengva tau kalbėti, - sugriežė dantimis Deivas. - Laikraščio sąskaitomis nesidomėjai mažiausiai dešimtmetį. Ką jau šnekėti apie jų apmokėjimą.

Stefanija nusprendė neleisti jiems nukrypti - arba neleisti senukams išmušti jos iš vėžių - į nuolatinius kivirčus.

- Liaukitės vaidytis!

Tuodu užsičiaupė ir įbedė į ją nuostabos sklidinus žvilgsnius.

- Deivai, jūs prisipažinote ponui Henrečiui iš "Globe", kad judu su Vinsu dirbate kartu keturiasdešimt metų...

- Tia-aip.

- ...o jūs, Vinsai, redakcijoje pasirodėte 1948-aisiais.

- Teisybė, - linktelėjo senukas. - Anuomet, iki 48-ųjų vasaros, laikraštis vadinosi "The Weekly Shopper and Trading Post". Jį dykai dalydavo įvairiose salos mugėse ir stambesnėse žemyno parduotuvėse. Aš buvau jaunas užsispyrėlis ir tikras laimės kūdikis. Būtent tada Tinoke ir Henoke įsisiautėjo rimti gaisrai. Žinoma, ne *jie* padėjo išleisti tikrą laikraštį, bent jau ne mums. Nors turiu pripažinti, kad prilygo savotiškam atspirties taškui. Iki 48-ųjų vasarą spausdintų reklamų skaičiaus priartėjome tiktai 56-aisiais.

- Judu plušate petys į petį ilgiau nei penkis dešimtmečius ir per tiek laiko *nė sykio* nesusidūrėte su tikra, neatskleista paslaptimi? Man tuo sunku patikėti.

Deivas Buvis išpūtė akis.

- Mes niekada to nesakėme!

- Aje, juk tu *sėdėjai* "Pilkajame kire"! - neva pasipiktinęs priminė Vinsas.

Kelias sekundes tuodu įstengė išsaugoti priblokštas veido išraiškas, tačiau matydami, kad Stefanija Makan tebevarsto juos skvarbiu žvilgsniu nelyginant griežta mokytoja iš Džono Fordo vesterno, senukai nesusilaikė. Pirmiausia virptelėjo Vinso Tygo lūpų kamputis, tuomet Deivui Buviui ėmė trūkčioti akį. Gal jie ir būtų kažkaip susitvardę, bet padarė klaidą - pažvelgė vienas kitam į akis. Po akimirkos abu kvatojo tarsi seniausia pasaulyje pora vaikiščių.

3

- Apie "Žaviąją Lizą" jam pasakojai tu, - į Vinsą kreipėsi Deivas, kai pagaliau atlėgo juoko priepuolis. Trečiajame dvidešimto amžiaus dešimtmetyje "Žaviąją Lizą Kebot", žvejų botą, jūra išmetė į gretimos Vienstiebio salos krantą. Ant pirmgalio triumo drybsojo negyvas įgulos narys. Likę penki buvo dingę. - Kaip manai, kiek kartų Henretis apie ją girdėjo šiose pakrantėse?

- Hmm, nežinau... o kiek salų, tavo nuomone, jis spėjo aplankyti? - klausimu į klausimą atsakė vyriausiasis redaktorius, ir po sekundės abu seniai vėl pratrūko krizenti. Vinsas delnu suteškeno per kaulėtą kelią, o Deivas pliaukšėjimais apdovanojo masyvią savo šlaunį.

Stefanija stebeilijosi į juos susiraukusi - ne piktai, tačiau be jokio linksmumo (na, gal *beveik* be jokio). Tiesiog mėgino susigaudyti, iš ko senukai leipo juokais. Merginos manymu, istorija apie "Žaviąją Lizą Kebot" pakankamai gera, kad tiktų vienam iš aštuonių straipsnių apie (o taip!) "Neatskleistas Naujosios Anglijos paslaptis", bet jai netrūko nei proto, nei jautrumo. Stefanija puikiai suprato, jog slėpingasis žvejų botas pono Henrečio nesudomino. Iš žurnalisto veido buvo aišku, kad "Globe" apmokėtose kelionėse palei vandenyno krantą, tarp Bostono ir Briedžių Krašto salos, jam teko klausytis šito pasakojimo ne vieną kartą.

Kai ji įgarsino savo mintį, Vinsas ir Deivas sulinksėjo.

- Tia-aip, - prabilo pastarasis. - Henretis gal ir ne čiabuvis, bet tai nereiškia, kad jis - slunkius arba kvaiša. "Žaviosios Lizos" mįslė, kurios atsakymas greičiausiai susijęs su ginkluotais iš Kanados naminę plukdžiusiais kontrabandininkais, nors niekas to garantuoti negalėtų, sklando po apylinkes daugybę metų. Ji aprašyta pustuzinyje knygų, jau neminint "Yankee" ir "Downeast" žurnalų. Beje, Vinsai, man rodos, kad šią temą gvildeno ir "Globe"...

Vyriausiasis redaktorius kinktelėjo galva.

- Galbūt. Prieš septynerius ar devynerius metus. Sekmadieniniame priede. O gal Providenso "Journal"? Esu tikras, kad apie mormonus, kurie pasirodė Friporte ir pabandė išrausti šachtą Meino dykynėje, rašė Portlendo "Sunday Telegram"...

- Praktiškai prieš kiekvieną Visų šventųjų dieną laikraščiuose paminimos 1951-aisiais matytos Pakrantės šviesos, - džiugiai pridėjo Deivas. - Jau nekalbant apie NSO tyrimams paskirtus tinklalapius.

- Pernai kažkokia moteris sukurpė knygą apie pikniką prie Tašmoro ežero, kur nusinuodijo iškylaujantys vienos bažnyčios parapijiečiai, - užbaigė Vinsas. Būtent šias "neatskleistas paslaptis" per pietus jie išklojo "Globe" žurnalistui. Galiausiai, išklausęs apie

Tašmorą, Henretis nusprendė, jog dar spėtų į keltą, kuris turėjo išplaukti pusę dviejų, ir dabar Stefanija jo nekaltino.

- Žodžiu, jūs jį erzinote senomis istorijomis, - tarė mergina.

- Ne, širdele! - šįsyk, regis, Vinsas pasipiktino nuoširdžiai. (*Na, galbūt*, pamanė Stefanija.) - Jos visos įkūnija tikras paslaptis, bent jau mūsiškėse Naujosios Anglijos srityse.

- Mes gi nežinojome, kad ponui Henrečiui jau teko jas girdėti, - logiškai pastebėjo Deivas. - Nors tai mūsų nenustebino.

- Būtent, - pritarė Vinsas. Jo akys sužibo. - Sutinku, tie įvykiai, hmm... barzdoti. Antra vertus, juos pasakodami užsidirbome gardžius pietus. Ir galėjome žiūrėti, kaip šlamantieji kursuoja iš vienos vietos į kitą, kol pateko ten, kur jiems vieta - iš dalies į Helenos Hefner kišenę.

- Jūs išties žinojote tik *šias* istorijas? Kurios kiaurai išnarstytos knygose ir didžiuosiuose laikraščiuose?

Vinsas pažvelgė į Deivą, ilgametį padėjėją ir draugą.

- Ar tu girdėjai mane taip sakant?

- Ne-e. Aš irgi to neminėjau.

- Kodėl gi jo nesupažindinote su kitomis neatskleistomis paslaptimis, kurias *žinojote?*

Abu seniai susižvalgė, ir Stefanija Makan vėl pajuto, jog tarp jų egzistuoja keistas telepatinis ryšys. Vinsas kryptelėjo smakru į duris. Deivas atsistojo, įveikė ryškiai apšviestą ilgojo kambario dalį (tamsiojoje dunksojo masyvi, senamadiška, jau septynerius metus nenaudojama ofsetinė spausdinimo mašina), pasuko ant durų kabančią kortelę taip, kad iš lauko pusės matomą žodį ATIDARYTA pakeitė UŽDARYTA, ir grįžo.

- Uždaryta? Vidurdienį? - Stefanijos balsas skambėjo ramiai, bet jos širdį persmelkė nerimo užuomina.

- Atėję pranešti naujienas pasibels, - atsakė Vinsas. - Jeigu turės svarbių žinių, duris patrankys kumščiu.

- Jei centre užsidegs kavinės, mes išgirsime švilpimą, - įsiterpė

Deivas. - Nagi, Stefa, traukis nuo stalo. Mums derėtų pasimėgauti rugpjūčio saule, nes po kurio laiko jos spinduliai nebešildys.

Mergina įsispigino į apkūnųjį redaktorių, paskui nukreipė akis į Vinsą Tygą, kuris, nors ir sulaukęs devynių dešimčių, išsaugojo lygiai tokį patį žvitrų protą, kokį turėjo būdamas keturiasdešimt penkerių. Ji sulinksėjo.

- Prasideda pamokos?

- Aha. - Iš Vinso veido neišnyko šypsena, bet Stefanija jautė, kad jis surimtėjo. - Juk tu žinai, ką tokie mieli senukai kaip mes labiausiai mėgsta?

- Mokyti tuos žmones, kurie trokšta žinių.

- Tia-aip. Ar tu, Stefa, *nori* mokytis?

- Taip, - nedvejodama, nors ir neatsikračiusi keistos vidinės įtampos, patvirtino mergina.

- Tuomet žygiuojame laukan. Prisėsime ir pašnekėsime.

Ji pakluso.

4

Danguje plieskė šilta saulė, saloje tvyrojo gaivus oras, druskingas vėjelis atnešė varpų bei sirenų gausmą ir bangų pliuškenimą. Šituos garsus ji pamėgo per kelias savaites. Abipus merginos įsitaisiusiems vyresniesiems kolegoms dingtelėjo ta pati mintis (tik Stefanija, aišku, to nežinojo): *grožį apsupo senatvė*. Be abejo, jokių piktų kėslų jiedu nepuoselėjo, netgi atvirkščiai: Vinsas su Deivu matė, kaip šauniai jaunoji stažuotoja triūsė redakcijoje ir kaip nuoširdžiai ji geidė žinių. Nieko keisto, jog tokia žavi aistra pakurstė jiems norą *mokyti*.

- Stefa - prabilo Vinsas, kai trijulė susėdo, - pagalvok apie visus įvykius, kuriuos pasakojome Henrečiui prie pietų stalo - apie

“Žaviąją Lizą Kebot”, Pakrantės šviesas, klajojančius mormonus, nepaaiškinamus nusinuodijimus prie Tašmoro, kur pikniką surengė parapijiečiai - ir pasakyk, ką jie turi bendro.

- Tos paslaptys liko neatskleistos.

- Bandyk dar kartą, širdele, - tarė Deivas. - Nenuvilk manęs.

Pažiūrėjusi į jaunesnįjį redaktorių, Stefanija suprato, kad jis nejuokauja. Na, atsakymas *akivaizdus*. Argi ne dėl šios priežasties Henretis vaišino juos pietumis? Tarp rugsėjo ir Visų šventųjų dienos “Globe” redakcinė kolegija ruošėsi atspausdinti aštuonių apybraižų ciklą (gal net dešimties, teigė Henretis, jei tik jam pavyks aptikti ganėtinai keistų istorijų).

- Jos siaubingai nuvalkiotos?

- Jau geriau, - linktelėjo Vinsas. - Bet nieko naujo tu vis vien neatradai. Paklausk savęs: *kodėl* jos nuvalkiotos? Kodėl koks nors Naujosios Anglijos laikraštis bent sykį per metus nupurto dulkes nuo Pakrančių šviesų istorijos ir pluoštelio miglotų nuotraukų, darytų prieš pusšimtį metų? Kodėl tokie vietinės reikšmės žurnalai kaip “Yankee” arba “Coast” bent kartą per metus ima interviu iš Kleitono Rigso ar Elos Fergiuson tarytum vildamiesi, kad jie, nelauktai nutvieksti apvaizdos, paporins kažką naujo?

- Aš nesu girdėjusi apie tuos žmones, - prisipažino Stefanija.

Vinsas delnu plojo sau per pakaušį.

- Ot avino galva. Vis užmirštu, jog tu ne vietinė.

- Ar tai komplimentas?

- Turbūt. *Greičiausiai*. Iš visų, kurie prie Tašmoro ežero gėrė šaltą kavą, mirtinai nenusinuodijo tiktai Kleitonas Rigsas ir Ela Fergiuson. Pastaroji liko sveika gyva. O Rigsui paralyžiavo kairiąją kūno pusę.

- Siaubinga. Ir žurnalistai nesiliauja jų kalbinę?

- Tia-aip. Jau praėjo penkiolika metų ir, manau, kiekvienas, turintis truputį smegenų vingių, suvokia, jog dėl šio nusikaltimo nieko

nebesuims - ežero pakrantėje nuodų gėrė aštuoni žmonės, šeši iš jų pasimirė, - bet Fergiuson su Rigsu vis pasirodo žiniasklaidoje, kuri, tiesą sakant, iš mėšlo spaudžia vašką: “Kas nutiko tą dieną?”, “Košmaras ant ežero kranto” ir taip toliau. Na, tu supranti, ką turiu omenyje. Žmonės mėgsta panašias istorijas. Kaip “Raudonkepuraitę” arba “Tris ožius meknius”. Tik klausimas... *kodėl?*

Stefanija jį aplenkė.

- Jūs žinote *dar* kažkokią istoriją, kurią nuo jo nuslėpėte, tiesa?

Senukai vėl apsikeitė tais keistais žvilgsniais, bet dabar mergina nenutuokė, kokios mintys sušmėžavo jų galvose. Visi trys įsitaisė identiškuose šezlonguose, Stefanija sėdėjo nuleidusi rankas ant savojo ranktūrių. Deivas paplekšnojo per jos plaštaką.

- Mes mielai tau papasakosime... ar ne, Vinsai?

- Aha, - atsiliepė vyriausiasis “The Weekly Islander” redaktorius, ir jam nusišypsojus seną veidą kaip visuomet išvagojo galybė raukšlelių.

- Bet jei nori plaukti keltu, privalai vairininkui atnešti arbatos. Girdėjai šį posakį?

- Kažkur. - Tikriausiai vienoje iš senų, pastogėje sukrautų mamos plokštelių.

- Gerai, - sulinksėjo Deivas. - Tad atsakyk į klausimą. Henrečiui nerūpėjo tos istorijos, nes jos aprašytos tūkstančius kartų. Kodėl apie jas taip dažnai šnekama?

Mergina susimąstė. Kolegos netrukdė, netgi su pasimėgavimu stebėjo ją galvojančią.

- Na, - galiausiai atsiliepė Stefanija. - Man rodos, žmonėms patinka skaityti apie įvykius, nuo kurių šaltais žiemos vakarais, ypač kai kambaryje šviesu ir kaitina židinys, vieną kitą sykį nukrato šiurpas. Juos domina istorijos, susijusios su, hmm... su nežinomybe.

- Kiek nežinomų dalykų turi būti viename pasakojime? - Vinsas Tygas kalbėjo švelniai, bet jo akyse atsispindėjo veriantis žvilgsnis.

Prisiminusi iškylautojų nuodytoją, mergina ketino pareikšti, kad "ne mažiau kaip šeši", tačiau paskutinę akimirką prikando lūpą. Tądien prie Tašmoro ežero gyvybę prarado šeši žmonės, bet juos pražudė *viena* arkliška nuodų dozę, kuriuos į kavą, ko gero, supylė *vieno* individo ranka. Ji nenumanė, kiek Pakrantės šviesų tviskėjo danguje, bet, čiabuvių nuomone, jos, be abejo, priklausė *vienam* reiškiniui. Taigi...

- Vienas? - išsižiojo Stefanija. Nedrąsiai lyg "Rizikos" televizijos viktorinos dalyvė, mėginanti atsakyti į paskutinio turo klausimus.

Vinsas dūrė į ją pirštu plačiau nei paprastai išsišiepdamas, ir mergina atsipalaidavo. Aišku, tai - ne mokykla, kur dėstomos tikros pamokos, ir šilti senukų jausmai, kuriuos abu puoselėjo jaunajai kolegei, neatšaltų, jeigu ji žioplai suklystų atsakydama, tačiau Stefanijai magėjo jiems įtikti kaip geriausiems, visa širdimi savo darbui atsidavusiems, mokytojams iš vidurinės mokyklos arba universiteto dėstytojams.

- Visų pirma žmonėms reikia tikėti, jog kažkas *turėjo* atsitikti - kažkas tokio, kas susiję su aptariamu įvykiu, - tarė Deivas, - ir jie įsikala į galvas vieną ar kitą versiją. Pavyzdžiui, "Žavioji Liza", žvejų botas, kurį jūra nutrenkė ant Vienstiebio salos uolų, į pietus nuo Miškingojo Kampelio. Atrodo, 1926-aisiais...

- 27-aisiais, - pataisė Vinsas.

- Tebūnie 27-aisiais, gudročiau. Teodoras Ripono drybso denyje nusprogęs kaip į krantą išmesta menkė, kitų penkių įgulos narių - nė kvapo, ir nors nematyti jokių kovos ar kraujo pėdsakų, žmonės tvirtina, kad juos *turėjo* užpulti piratai. Todėl dabar sklando gandai, esą įgula buvo radusi žemėlapį su kryželiu, nurodančiu vie-

tą, kur paslėptas lobis. Vyrukai, pristatyti saugoti iškastą auksą, turbūt nutarė jį pasigrobti...

- Arba tarpusavyje susipjovė, - pridūrė Vinsas. - Prie šio varianto linksta dauguma iš tų, kurie girdėjo apie "Žaviąją Lizą". Esmė ta, jog tam tikras istorijas žmonės mėgsta pasakoti ir jų klausytis, bet Henrečiui proto nestinga - jis žino nepajėgsiąs savo redaktoriui įbrukti tokios senienos.

- Nebent po dešimties metų, - pastebėjo Deivas, - nes anksčiau ar vėliau sena tampa nauja. Tu, Stefa, greičiausiai tuo netiki, bet aš sakau gryną tiesą.

- Tikiu, - užprotestavo mergina ir pagalvojo: *Kas gi dainavo "Arbatą vairininkui"? Elas Stiuartas ar Ketas Styvensas?*

- O kur dar Pakrantės šviesos, - pratęsė Vinsas. - Žinai, kodėl jos tapo tokios populiarios? Kažkam pavyko tuos šviesulius nufotografuoti. Spėju, kad nuotraukoje viso labo įmažinti Elsvorto žiburių atspindžiai, bet dėl žemai pakibusių debesų jie priminė apvalias lėkštutes. Apačioje užvertę galvas stovi vaikai iš Henkoko softbolo komandos.

- Vienas berniukas pakėlęs pirštinę rodo į dangų, - pridėjo Deivas. - Tai paskutinis potėpis. Žmonės spokso į nuotrauką ir sako: "Klausykit, ten *turėjo* būti ne kas kita kaip skraidančios lėkštės. Žemėje apsilankė ateiviai, užsimanę pasižiūrėti į pramogaujančius amerikiečius". Kad ir kaip ten būtų, šitoje istorijoje irgi tėra vienas nežinomas dalykas, papildytas įdomia nuotrauka, kurią visiems knieti kartkartėmis patyrinėti.

- Tik ne Bostono "Globe", - paprieštaravo Vinsas. - Nors man nuojauta sako, kad Henretis vis dėlto apsiims gvildenti Pakrantės šviesų temą, jei nesuras nieko patrauklesnio.

Abu vyrai smagiai nusijuokė - kaip seni geri draugai.

- Na, - tęsė Vinsas, - mes gal ir žinome porą neatskleistų paslapčių...

- Bent jau vieną, širdele, - tarė Deivas, - tik prie jos nepavyktų pridėti jokio "turėjo"...

- Kaipgi... kepsnys? - dvejodamas paklausė vyresnysis iš senukų.

- O tia-aip, bet ir su *juo* susijusi paslaptis liko neišnarpliota.

- Aha, - sutiko Vinsas, kuris, sprendžiant iš balso ir veido išraiškos, staiga pasijuto nejaukiai.

- Jūs mane galutinai supainiojote.

- Nes istorijoje apie vaikį iš Kolorado painiavos yra su kaupu, - atsakė Vinsas, - štai kodėl ji netiktų Bostono "Globe". Visų pirma per daug nežinomųjų, o antra, nėra nė vieno "turėjo". - Jis pasviro į priekį įsmeigdamas į Stefaniją giedras, žydras jankiškas akis. - Tu sieki tapti tikra korespondente, tiesa?

- Na, taip, - suglumusi atsakė Stefanija.

- Ką gi, tuomet atskleisiu tau paslaptį, kurią žino beveik visi laikraštininkai: realybėje tikrų pasakojimų, turinčių pradžią, vidurį ir pabaigą, yra labai mažai. Bet jei pateiksi skaitytojams vieną nežinomą dalyką (blogiausiu atveju - porą) ir parašysi užuominą į, pasak Deivo Buvio, "turėjo", žmonės patys sumąstys istoriją. Nuostabu, ar ne?

Tarkim, iškylaujančių parapijiečių nunuodijimas. Niekas nenutuokia, kas juos išžudė. Bet visų galvose užstrigusi viena smulkmena: Roda Parks, sekretorė iš Tašmoro metodistų bažnyčios, ir Viljamas Bleikis, metodistų bažnyčios pastorius, buvo užmezgę trumpalaikius meilės ryšius maždaug prieš pusmetį iki pikniko. Bleikis turėjo žmoną, todėl romaną nutraukė. Mano mintį seki?

- Taip, - patvirtino Stefanija.

- Žmonės pastebėjo, kad išsiskyrimas Rodą Parks prislėgė, bent jau kuriam laikui. Koks trečias, visiems žinomas dalykas? Tiek Roda Parks, tiek Viljamas Bleikis per iškylą prigėrė šaltos užnuodytos kavos ir numirė. Na, apie kokį "turėjo" mes kalbame? Pasuk smegenis, Stefa.

- Roda veikiausiai apnuodijo kavą, norėdama atkeršyti ją pametusiam meilužiui. Per pikniką išgėrusi nuodų nusižudė pati. Kiti keturi - ir tuodu, kurie vargais negalais išgyveno - nukentėjo atsitiktinai.

Vinsas spragtelėjo pirštais.

- Tia-aip, štai ką mintija žmonės. Laikraščiai ir žurnalai niekada nespausdino tokios versijos, nes to daryti ir nereikėjo. Redakcijos neabejojo, kad skaitytojai pajėgūs savo jėgomis sujungti taškus. Kokie būtų kontrargumentai? Vėlgi, Stefa, pasuk smegenis.

Deja, šį kartą į jos galvą neatklydo jokia išganinga mintis. Mergina ketino atsakyti, esą ji per menkai susipažinusi su byla, kad galėtų pateikti atsakymą, bet tuo momentu Deivas atsistojo, žengė prie balkono turėklų, pažvelgė į vandens ruožą, skiriantį salą nuo Tinoko, ir švelniu balsu pratarė:

- Įdomu, kodėl ji taip ilgai laukė? Ištisus šešis mėnesius?

- Sakoma, neva kerštas - kaip patiekalas, kurį skaniausia valgyti šaltą, - pastebėjo Stefanija.

- O tia-aip, - kone sumurkė Deivas Buvis. - Bet šešių individų žmogžudystė - ne vien kerštas. Aišku, *galėjo* būti ir vienaip, ir kitaip. Dvejopai įmanoma vertinti ir Pakrantės šviesas. Galbūt debesų sluoksnyje viso labo atsispindėjo miesto žiburiai... o gal Oro pajėgos siekė išbandyti kažkokį naują technologinį stebuklą, kurį išsiuntė iš Bangoro bazės... arba, kas žino, gal į mūsų kraštus *išties* atlėkė žali žmogeliukai, užsimanę pažiūrėti, kaip Tinoko “Automobilistus” sudoroja Henkoko “Medkirčiai”.

- Paprastai žmonės susikuria istoriją ir laikosi jos įsikibę visomis keturiomis, - pridėjo Vinsas. - Tai niekų darbas, jei egzistuoja vos vienas nežinomas faktorius: vienas nuodytojas, vienas švieselių spiečius, vienas ant seklumos užplaukęs ir beveik be įgulos likęs laivas. Tačiau su vaikiu iš Kolorado susiję *tiktai* nežinomi faktoriai, todėl iš jo tikros istorijos nesukurpsi. - Senukas trumpam nutilo. - Įsi-

vaizduok, kad iš tavo židinio netikėtai išrūksta traukinys arba ant takelio, kuris veda į tavo garažą, pasirodo žirgų snukiai. Aišku, mūsų pasakojimas ne toks stulbinantis, bet vis tiek keistas... - jis palingavo galva. - O žmonės nemėgsta perdėm keistų dalykų. Tiksliau, *nenori* apie juos girdėti. Į putotą, krantą užliejančią bangą malonu žiūrėti, bet nuo jų gausos gali supykinti.

Tylėdama Stefanija nukreipė mąslų žvilgsnį į vandens platybes. Ten bangų netrūko, bet šiandien jos buvo nedidelės.

- Beje, derėtų paminėti dar šį tą, - po pauzės tarstelėjo Deivas.

- Ką? - paklausė mergina.

- Šioji istorija priklauso *mums*, - su stebinančia aistra (mažne piktai, pamanė Stefanija) atsakė Vinso kolega. - Vyrukas iš "Globe", ne čionykštis, ją tiesiog suterštų. Jis nieko nesuprastų.

- O jūs supratote?

- Ne. - Deivas vėl atsisėdo. - Man ir nebūtina, širdele. Kai pokalbis pakrypsta apie vaikį iš Kolarado, aš elgiuosi kaip mergelė Marija, ką tik pagimdžiusi Jėzų. Biblijoje parašyta: "Marija dėmėjosi visus šiuos dalykus ir svarstė juos savo širdyje". Tam tikrų paslapčių nedera skelbti visiems iš eilės.

- Bet man papasakosite?

- Be abejo, mem! - jis pažvelgė į merginą nustebęs ir, regis, tarsi išniręs iš savotiško transo. - Nes tu esi viena iš mūsų. Teisingai sakau, Vinsai?

- Tia-aip. Išlaikei bandymą dar vidurvasary.

- Tikrai? - ją apėmė nepaaiškinamas džiaugsmas. - Kaip? Kokį bandymą?

Vinsas pakratė galvą.

- Šito nepasakysiu, širdele. Tau užtenka žinoti, jog kažkuriuo momentu mums tapai sava. - Jis dirstelėjo į Deivą ir, kolegai sulinksėjus, atsisuko į Stefaniją. - Gerai, išklosime tau istoriją, kurią nutylėjome prie pietų stalo. Mūsų neatskleistą paslaptį. Apie vaikį iš Kolorado.

5

Bet pirmas pasakoti ėmė Deivas.

- Prieš dvidešimt penkerius metus, - pradėjo jis, - 1980-aisiais, pora į mokyklą keliaujančių jaunuolių, užuot kaip įprastai sėdę į keltą, pajudantį iš prieplaukos pusę aštuonių, nutarė išplaukti pusę septynių. Jie lankė Beivju suvienytą vidurinę, treniravosi lengvosios atletikos komandoje ir artimai draugavo. Na, supranti, kaip vaikinas ir mergina. Kai užsibaigdavo žiema - čia, pakrantėje, ji netrunka taip ilgai kaip žemyno gilumoje - tuodu driuokdavo per visą salą, palei Hemoko paplūdimį bėgdavo iki pagrindinio kelio ir Įlankos gatve nusigaudavo iki miestelio prieplaukos. Matai tą vaizdą, Stefa?

O taip, ji matė. Ir jautė romantišką porelę supusią atmosferą. Tačiau nepajėgė įsivaizduoti, ką "vaikinas ir mergina" veikdavo, kai persikeldavo į žemyną ir atsidurdavo Tinoke. Stefanija žinojo, jog daugmaž tuzinas salos moksleivių į mokyklą išplaukdavo pusę aštuonių, nuolatinius nemokamus bilietus pateikdami keltininkui - Herbiui Goslinui arba Marsei Lagas, idant tas brūkšninius kodus nuskenuotų senamadišku lazeriniu įrenginiu. Vėliau, Tinoke, likusias tris mylias iki Beivju suvienytos vidurinės dardėdavo mokykliniu autobusu. Stefanija paklausė, ar bėgikai laukdavo autobuso, bet Deivas nusišypsojo ir papurtė galvą.

- Ne-e, kuisdavo iki pat mokyklos. Kas žino, gal ir susikibę už rankų. Visuomet kartu - Džonis Grevlinas ir Nensė Arno. Kelerius metus tuodu buvo neišskiriami.

Stefanija išsitiesė. Juk Džonas Grevlinas - Briedžių Krašto meras, mielas draugiškas vyriškis, nepraleidžiantis progos maloniai

šnekteleti su salos gyventojais, svajojantis persikraustyti į Augustą ir užimti krėslą valstijos senate. Jo viršugalvis pastebimai pliko, pilvas nenumaldomai augo. Mergina mėgino jį įsivaizduoti stajerio vaidmenyje - dvi mylias lekiantį per salą, dar tris įveikiantį žemyno krante, - bet visos pastangos nuėjo perniek.

- Nekaip sekasi, brangute? - pasiteiravo Vinsas.

- Aha, - prisipažino ji.

- Nes vietoj Džonio Grevlino, futbolininko, legvaatlečio, vyruko, penktadienio vakarais mėgusio krėsti pokštus ir dievinusio šeštadienio pasilinksminimus, tu matai *merą* Džoną Grevliną, kurį, beje, galima pavadinti vieninteliu iš visų politikos rūpužiokų, besimurkdančių mūsų salos tvenkinėlyje. Jis vaikštinėja Įlankos gatve, aplinkiniams spaudžia rankas, šiepiasi demonstruodamas blykčiojantį auksinį dantį, paplepa su visais praeiviais, niekada neužmiršta pavardžių, prisimena, kas vairuoja "Fordą", o kas tebevažinėja senuoju tėčio "Internešenal Harvester" pikapu. Tu regi karikatūrą iš seno, penktajame dešimtmetyje statyto filmo apie triukšmingus, kokiame nors užkampyje gyvenančius linksmuolius politikus. Jis nė nesuvokia, koks yra provincialas. Mūsų meras nestygsta vietoje ir strykčioja kaip tikra rūpužė. Tikiuosi, nusileidus ant savo išsvajoto lelijos lapo, Augustos, Džoniui užteks proto nebespirgėti, antraip po eilinio šuolio jį gali sutraiškyti.

- Koks jūs *ciniškas*, - sušuko Stefanija, vis dėlto neįstengdama nuslėpti jaunatviško pasigerėjimo šiuo vyresniojo kolegos bruožu.

Vinsas patraukė kaulėtais pečiais.

- Ei, aš ir pats, širdele, esu stereotipo įsikūnijimas. Tik mano filmo pabaigoje redaktorius su rankovių raiščiais ir snapeliu, kyšančiu virš akių, šaukia: "Išjunkite spausdinimo mašinas!" Svarbiausia, kad prieš ketvirtį amžiaus Džonis buvo visai kitoks - liaunas it smilga ir gyvas kaip gyvsidabris. Tikras Apolonas, jei ne tie juokingi kiškio dantys, kuriuos jis vėliau išsilygino.

- O Nensė... raudonais trumpučiais šortais... ji irgi atrodė dieviškai. - Vinsas patylėjo. - Kaip dauguma moteriškos lyties septyniolikmečių.

- Mesk iš galvos nešvankias mintis, - paragino Deivas.

Vinsas nustebo.

- Susimildamas, jos tyros tarsi kalnų šaltinis.

- Kaip pasakysi, - atsiliepė Deivas. - Bet turiu prisipažinti, kad ji iš tiesų traukė akį. Už Džonį buvo augesnė vienu ar dviem coliais. Gal todėl paskutiniais metais vidurinėje ir išsiskyrė. Bet 80-aisiais burkavo lyg balandėliai. Kiekvieną dieną bėgdavo iki kelto, o vėliau, nuplaukę į Tinoką, Beivju kalva dumdavo iki mokyklos. Kai kurie iš vietinių netgi lažinosi, ar jis neužtaisys Nensei vaikelio, bet mergina nepastojo. Arba Džoniui užteko romantiškų santykių, arba ji paprasčiausiai nedrįso žengti lemiamo žingsnio. - Po pauzės Deivas pridūrė: - Arba, po velnių, šioje srityje tuodu turėjo daugiau patirties nei didžiuma salos vaikiščių iš anų laikų.

- Spėju, kad juos labiausiai siejo bėgimas, - įžvalgiai pastebėjo Vinsas.

- Meldžiu, grįžkite prie temos, - paprašė Stefanija, tuo prajuokindama abu senukus.

- Gerai, - atsakė Deivas. - Vieną 80-ųjų pavasario, tiksliau, balandžio, rytą jie išvydo vyriškį, sėdintį Hemoko paplūdimyje. Miestelio pakraštyje.

Mergina suprato, apie ką jis kalba. Hemoko paplūdimys - žavinga vieta, tik vasarą ten pernelyg tiršta poilsiautojų. Stefanija neįsivaizdavo, kaip toji pakrantė atrodys po Darbo dienos* , bet žinojo turėsianti progą patenkinti smalsumą - jos stažuotė tęsis iki spalio 5-osios.

- Na, ne visai *sėdintį*, - pataisė Deivas. - Pusiau išsidrėbusį, taip jie vėliau sakė. Žmogus rėmėsi į vieną iš šiukšliadėžių, įkastų į smėlį, kad jų nenuneštų stiprus vėjas. Bet nuo kūno svorio dėžė taip pasviro... - Deivas statmenai kilstelėjo ranką ir ją pakreipė.

---

*Pirmasis rugsėjo pirmadienis.

- ...kad ji tapo panaši į Pizos bokštą, - užbaigė Stefanija.

- Būtent. Be to, jis buvo pernelyg lengvai apsirengęs. Ankstyvą rytą termometras rodė vos keturiasdešimt du laipsnius. Dėl žvarbaus vėjo temperatūra, rodės, nukrito iki tridešimt dviejų* . Vyriškis vilkėjo pilkas, laisvas kelnes ir baltus marškinius. Avėjo "laivelius". Neturėjo nei apsiausto, nei pirštinių.

- Jaunuoliai nubėgo pažiūrėti, ar nepažįstamasis gerai jaučiasi. Vėliau Džonis pasakojo supratęs, kad žmogus negyvas, vos tiktai pamatė jo veidą. Taip kalbėjo ir Nensė. Bet, aišku, porelė nenorėjo tuo patikėti. Manau, jų vietoje pati iš pradžių mėgintum įsitikinti, ar tavo įtarimai pagrįsti.

- Taip, - pritarė Stefanija.

- Taigi jis sėdėjo pusiau išsidrėbęs, vieną ranką padėjęs ant kelių, kitą nuleidęs ant smėlio. Veidas - blyškus kaip vaškas, bet ant kiekvieno skruosto raudonavo po dėmelę. Akys užmerktos, vokai, pasak Nensės, įgavę melsvą atspalvį. Lūpos taip pat buvo pamėlusios, o kaklas, kalbėjo ji, atrodė keistai *pabrinkęs*. Gelsvoki tarsi smėlis plaukai buvo pakirpti trumpai, bet ne tiek, kad nuolatiniai vėjo gūsiai virš kaktos negalėtų draikyti jų sruogelių.

Nensė paklausė: "Pone, jūs miegate? Jei taip, verčiau pabuskite". Džonis Grevlinas atsakė: "Jis nemiega, Nense, ir nėra praradęs sąmonės. Matai, kad nekvėpuoja". Vėliau mergaitė prisipažino suvokusi, jog prieš save regi lavoną, bet tą akimirką vargšelė nedrįso tuo patikėti. Žinia... Todėl ji atšovė: "O gal ir miega. Iš kur žinai, kad nealsuoja? Verčiau jį papurtytum."

Džonis nė kiek netroško liesti vyruko, bet prieš savo merginą nenorėjo pasirodyti esąs bailys, todėl pasilenkė - teko sukaupti visą drąsą, taip jis man pasakojo po daugelio metų, kai "Mūšoje" mudu išlenkėme kelias taureles - ir pakratė nepažįstamojo petį. Kai šį palietė, visos abejonės išgaravo, tvirtino Džonis, nes rodės, kad vietoj žmogiškos kūno dalies pirštai užčiuopė pliauską. Vis dėlto jis surikо: "Kelkitės, pone, kelkitės, negulėkite... - ketino pridurti "kaip la-

---

*42^0 pagal Farenheitą apytiksliai lygu 5.1^0 C; 32^0 F = 0^0 C.

vonas", bet pagalvojo, kad tokiomis aplinkybėmis palyginimas nuskambėtų makabriškai (jau tada ėmė mąstyti kaip politikas), tad paprasčiausiai įspėjo: - ...antraip sušalsite".

Jis papurtė du sykius. Iš pradžių nieko neįvyko. Po antro karto vyruko galva nusviro ant kairiojo peties - Džonis kratė dešinįjį. Žmogus nuslydo nuo šiukšliadėžės ir susmuko ant šono. Smilkiniu dunkstelėjo į smėlį. Pratrūkusi klykti Nensė paraitė kulnus. Skuodė atgal link kelio taip eikliai, kad, jei nebūtų sustojusi, Džonis būtų turėjęs ją vytis iki Įlankos gatvės ar net "A" prieplaukos galo. Laimei, mergina *sustojo*. Pribėgęs Džonis ją apkabino. Pirmą kartą gyvenime taip džiaugėsi liesdamas gyvą kūną, tikino jis, kai sėdėjome bare. Sakė niekada nepamiršiąs sustingusio, kieto lyg medis negyvėlio peties.

Deivas netikėtai užsičiaupė ir pakilo nuo šezlongo.

- Užsimaniau kolos iš šaldytuvo, - tarė. - Man išdžiūvo gerklė, o istorijos pabaigos dar nematyti. Jus troškulys kankina?

Paaiškėjo, jog nuo gėrimų neatsisakytų nė vienas. Kadangi senukai pasirūpino pramoga (jei galima taip pasakyti), kokakolos pasisiūlė atnešti Stefanija. Grįžusi į balkoną, abu vyrus rado stypsančius prie turėklų, įsispiginusius į žemyną, kuris driekėsi kitoje vandens ruožo pusėje. Mergina prisijungė prie porelės, nuleido senovišką skardinį padėklą ant plačių turėklų ir įteikė jiems po buteliuką.

- Kur aš baigiau? - paklausė Deivas, nurijęs didelį gurkšnį.

- Puikiai žinai, - suurzgė Vinsas. - Ties tuo momentu, kai mūsų būsimas meras ir Nensė Arno, kuri vienas Dievas žino, į kokius kraštus nusibeldė - kažkodėl geriausius salos vaikus likimas visuomet nutrenkia į tolimiausias šalies sritis, pavyzdžiui, į Kaliforniją - Hemoko paplūdimyje aptiko negyvą vaiką iš Kolorado.

- Tia-aip. Džonas pasišovė nulėkti į artimiausią telefono būdelę - prie viešosios bibliotekos - ir paskambinti Džordžui Vurno, tuometiniam Briedžių Krašto policijos viršininkui (dėl sustreikavusios

širdies seniai išėjusiam į užtarnautą pensiją). Nensė tam neprieštaravo, bet paprašė, kad Džonis visų pirma žmogų pasodintų. Niekaip kitaip jo nevadino, tiktai "žmogumi". Nė karto nesakė: "negyvėlis" arba "kūnas".

"Vargu ar policija mane pagirs, jeigu jį judinsiu", - atšovė Džonis.

"Tu *jau* buvai pajudinęs, - paprieštaravo Nensė. - Aš tik noriu, kad vėl jį pasodintum".

"Argi ne *tu* prašei jį pakratyti?" - neatlyžo Džonis.

Ji ėmė melsti:

"*Prašau*, Džoni. Aš negaliu žiūrėti, kaip tas žmogus tyso. Man net šiurpu apie jį *galvoti*". - Mergina apsiverkė ir savo ašaromis, žinia, privertė bičiulį paklusti. Jis grįžo prie lavono, susirietusio taip, lyg sėdėtų. Bet dabar vyriškis drybsojo kairįjį skruostą įplojęs į smėlį.

Tą vakarą "Mūšoje" Džonis man prisipažino, kad nė už ką nebūtų išpildęs draugės prašymo, jeigu toji nestovėtų ir nežiūrėtų į jį su viltimi akyse. Dėl moters vyras padarytų daugybę dalykų, prie kurių nekištų nagų būdamas vienas - nuo kurių trauktųsi devynis kartus iš dešimties, net ir tuomet, jeigu jį girtą ragintų šutvė bičiulių. Anot Džonio, artėjant prie žmogaus, gulinčio ant smėlio, parietusio kelius taip, tarsi sėdėtų nematomame krėsle, širdyje stiprėjo įsitikinimas, kad akys atsimerks ir nepažįstamasis pamėgins jį sugriebti. Nepadėjo ir suvokimas, jog vyriškis negyvas. Tiksliau, pasakojo Džonis, mintys apie lavoną tik pakurstė baimę. Galų gale jis susitvardė, nuleido rankas ant tų medinių pečių, kilstelėjo žmogų ir vėl atrėmė į pasvirusią šiukšliadėžę. Vėliau sakė neabejojęs, jog dėžė nuvirs, o kai pasigirs trenksmas, iš jo gerklės ištrūks riksmas. Tačiau skardinė liko stovėti, o Džonis klykti nepradėjo. Stefa, aš esu šimtu procentų įsitikinęs, kad mes, vargšai žmogeliai, visada tikimės blogiausio, nes tokia eiga įvykiai pakrypsta labai retai. Tuomet taip negąs-

dina šlykščios, pasibjaurėtinos smulkmenos, ir mes kuo puikiausiai jas pakenčiame.

- Jūs išties taip galvojate?

- Aišku, mem! Ką norėjau tuo pasakyti? Ogi tai, kad prieš atsitraukdamas Džonis pastebėjo cigarečių pakelį, nukritusį šalia negyvėlio. Blogiausia, kas galėjo nutikti, jau buvo praeityje, todėl dabar viso labo teko susidoroti su šleikščiais menkniekiais. Taigi vaikinukas pakėlė cigaretes (netgi neužmiršo sau priminti, jog Džordžui Vurno derėtų papasakoti, ką padarė, nes ant celofano valstijos policija ras jo pirštų atspaudus) ir jas įkišo į baltų marškinių, kuriuos dėvėjo nepažįstamasis, kišenę. Tada grįžo prie Nensės, įsisupusios į šiltą mokyklinę striukę, stypčiojančios nuo kojos ant kojos, matyt, sužvarbusios - juk vilkėjo tiktai trumpučius šortus. Nors, žinia, ją kankino ne vien šaltis.

Šiaip ar taip, ilgiau kalenti dantimis mergaitei nebereikėjo, nes jie abu nurūko į viešąją biblioteką. Guldau galvą, įjungus chronometrą, šis būtų parodęs, jog tuodu įveikė pusę mylios per rekordiškai trumpą laiką. Savo smulkiųjų piniginėje, kurią laikė striukės kišenėje, Nensė turėjo krūvą ketvertukų, ir būtent ji paskambino Džordžui Vurno, besiruošusiam važiuoti į darbą. Jam priklausė “Vestern Auto” dirbtuvės, kur dabar bažnyčiai ištikimos parapijietės rengia labdaros muges.

Stefanija, keletą jų aprašiusi “Įvairenybėse”, linktelėjo.

- Džordžas pasiteiravo, ar žmogus tikrai negyvas, ir Nensė užtikrino: “Taip”. Tada jis paprašė perduoti ragelį Džoniui ir šiam pateikė tą patį klausimą. Vaikinukas irgi garantavo, kad jiedu rado lavoną. Pridūrė purtęs žmogų už peties, kuris buvo kietas kaip akmuo. Apsakė, kaip vyriškis nudribo ir iš kišenės iškrito cigaretės. Prisipažino įgrūdęs jas atgal. Manė, jog Džordžas užkurs jam pirtį, bet policijos viršininkas vaikino nebarė. *Niekas* jam nepriekaištavo. Televizijos filmui toks scenarijus netiktų, tiesa?

- Kol kas ne, - sutiko Stefanija, nors senukų pasakojimas mažumėlę *priminė* vieną "Jos aprašytos žmogžudystės" seriją. Žinant, kodėl bendradarbiai nutarė jaunąją kolegę supažindinti su šia istorija, vargu ar paslaptį atskleidė seklė mėgėja, kokią minėtame seriale vaidino Andžela Lensberi... antra vertus, kažkas turėjo bent *truputį* pasistūmėti į priekį, mąstė Stefanija. Tiek, kad paaiškėtų, iš kur negyvėlis pasirodė.

- Džordžas liepė jaunuoliams laukti jo paplūdimyje, - toliau pasakojo Deivas, - ir pasirūpinti, kad prie lavono niekas nesiartintų. Džonis atsakė: "Gerai". Džordžas Vurno pažadėjo: "Jeigu nespėsite į keltą, kuris išplaukia pusę aštuonių, ir pavėluosite į mokyklą, aš jums brūkštelėsiu pasiteisinimo raštelį". Džonis pareiškė, jog dėl tokių mažmožių jis sau nekvaršina galvos. Tada kartu su Nense Arno grįžo į Hemoką, tik šįsyk, užuot lėkę visu greičiu, bėgo ristele.

Stefanija suprato, kodėl jie neskubėjo. Nuo Hemoko paplūdimio į Briedžių miestelį kelias leidosi nuokalnėn. Skuodžiant priešinga kryptimi, tekdavo sukaupti jėgas. Anuomet, prieš dvidešimt penkerius metus, Džoniui ir Nensei jų trupinėlius išsaugoti tepadėjo kraujyje užsilikęs adrenalinas.

- Džordžas Vurno susisiekė su daktaru Robinsonu, tuo, kuris gyvena Paplūdimio kelyje, - tarė Vinsas ir nusišypsojo. Galbūt kažką prisiminė, o gal užsigeidė ją nustebinti. - Tada paskambino man.

6

- Vieninteliame viešajame salos paplūdimyje aptinkamas nužudytas žmogus, o čionykštės teisėsaugos atstovas kviečiasi Briedžių Krašte leidžiamo laikraščio redaktorių? - išpūtė akis Stefanija. - Vaje, kaip nepanašu į "Jos aprašytą žmogžudystę".

- Gyvenimas Meino pakrantėje mažai kuo primena detektyvinius serialus, - lediniu balsu atsiliepė Deivas. - Kokie buvome tada, 80-aisiais, tokie esame ir dabar, ypač kai praeina vasara, išvyksta poilsiautojai, ir saloje liekame tiktai mes, vietiniai. Romantika čia niekuo dėta... Na, nežinau, tarkim, pas mus propaguojama skaidrumo politika. Jei kas nors atsitinka, esmę sužino visi. Tuomet nebelieka pagrindo apkalboms. Bet, širdele, ar tu kartais nepaskubėjai kalbėdama apie nužudymą ir teisėsaugą?

- Ją reikėtų apšviesti, - pasiūlė Vinsas. - Juk šias mintis mūsų bičiulei įkvėpėme plepalais apie iškylautojus, kurie nusinuodijo prie Tašmoro ežero. Stefa, du mano vaikus priėmė Krisas Robinsonas. Antroji mano žmona, Arletė, - su ja susituokiau, praėjus šešeriems metams po Džoanos mirties, - artimai draugavo su Robinsonų šeima, mokykloje netgi susitikinėjo su Kriso broliu, Henriu. Mūsų padėtį Deivas apibūdino teisingai, bet ją nulėmė ne vien verslo reikalai.

Vinsas nuleido buteliuką kolos (kurią vadino “dopingu”) ant turėklo ir skėstelėjo rankomis. Gestas, bylojantis “Aš nieko neslėpsiu”, ją pakerėjo ir papirko.

- Salos gyventojai tarsi susibūrę į savotišką klubą. Taip buvo ir, manau, bus visada, kadangi mūsų bendruomenei nelemta dar labiau išaugti.

- Ačiū *Dievui*, - suurzgė Deivas. - Apsieisime ir be sumauto “Volmarto” ar kitų prekybos tinklų. Atleisk už posakį, Stefa.

Mergina šyptelėjo ir patikino jam atleidžianti.

- Vis dėlto man norėtųsi, jog įtarimus apie žmogžudystę išmestum iš galvos, - paprašė Vinsas. - Ar sugebėsi, Stefa?

- Taip.

- Galiausiai tau paaiškės, kad šio atsitikimo neįmanoma nuodugniai išnarplioti. Ir tai tėra vienas iš daugybės keistumų istorijoje apie vaiką iš Kolorado. Būtent todėl ji netinka Bostono “Globe”. Jau neminint tokių žurnalų kaip “Yankee”, “Downeast” ir “Coast”.

Jai nebuvo vietos net ir "The Weekly Islander" puslapiuose. Žinia, laikraštyje apie įvykį *pranešėme*, nes mūsų darbas - skleisti naujienas. Pavyzdžiui, dabar man reikia rašyti apie Eleną Danvudi ir nuverstą vandens kolonėlę, apie mažąjį Lesterių sūnelį, kuriam Bostone transplantuos inkstą, jei tiktai jis įstengs išgyventi iki operacijos, o tu privalai papasakoti skaitytojams apie Gernerdo fermoje rengiamą šokių vakarą, kuriuo bus palydėta vasara.

- Neužmirškite vaišių, - sumurmėjo Stefanija. - Ten bus galima iki soties prisikirsti pyragų, ir žmonėms maga apie tai išgirsti.

Vyrai nusijuokė. Deivas net patapšnojo sau į krūtinę, tarsi sakydamas "šauniai pastebėjai".

- Tia-aip, širdele, - vis dar išsišiepęs pritarė Vinsas. - Visgi retsykiais nutinka išties įstabių dalykų, - tarkim, vieną rytą žaviausiame miestelio paplūdimyje pora moksleivių atranda lavoną, - ir tu patiki, kad iš jų galėsi sukurpti *istoriją*. Ne šiaip praneši naujieną, išklosi, kas įvyko, kodėl, kada, kur ir kaip, bet aprašysi tikrą *istoriją*. Tačiau netikėtai suvoki, kad jos nėra. Tepajėgi susigraibyti aibę iš pažiūros tarpusavyje nesusijusių, nepaaiškinamą paslaptį apipynusių faktų. O žmonėms to nereikia. Mįslės juos erzina. Kaip minėjau, per daug bangų sukelia pykinimą.

- Amen, - palinksėjo galva Deivas. - Gal pasakotum toliau, kol nesutemo?

Vinsas Tygas mielai sutiko išpildyti jo prašymą.

7

- Mes dalyvavome tuose įvykiuose praktiškai nuo pačios pradžios. Turiu omenyje save ir Deivą, "The Weekly Islander" darbuotojus, nors aš nespausdinau smulkmenų, kurias Džordžas prašė nutylėti. Nutikimas niekaip negalėjo paveikti salos gerovės, todėl

tam neprieštaravau. Žurnalistams nuolat tenka priimti tokius sprendimus - pati pamatysi, Stefa - ir laikui bėgant prie to įpranti. Svarbiausia, kad jie niekada neteiktų pasitenkinimo.

Jaunuoliai grįžo į paplūdimį, bet kūno, tiesą sakant, nė nereikėjo saugoti. Prieš atvykstant Džordžui ir daktarui Robinsonui, jie teišvydo keturias miesto pusėn nuriedėjusias mašinas, tačiau variuotojai nesumažino greičio pastebėję du paauglius, kurie straksėjo vietoje arba mankštinosi prie nedidelės automobilių aikštelės, įrengtos greta Hemoko paplūdimio.

Prisistatę Džordžas su daktaru liepė Džoniui ir Nensei traukti savo keliu. Būtent tada jaunuoliai pranyko iš šios "istorijos". Jie, aišku, degė smalsumu, bet ir džiaugėsi galėdami pasišalinti. Nė kiek dėl to neabejoju. Džordžas pastatė "Fordą" aikštelėje, daktaras griebė savo lagaminėlį, ir jiedu nudrožė link žmogaus, įsirėmusio į mažąją šiukšliadėžę. Nepažįstamasis vėl sėdėjo šiek tiek pasviręs į šoną, ir Krisas Robinsonas pirmiausia jį ištiesino.

"Miręs, daktare?" - pasidomėjo Džordžas.

"Po velnių, negyvas jau mažiausiai keturias valandas, gal ir ilgiau. (Tuo momentu pats privažiavau ir sustabdžiau savo "Ševį" greta policijos viršininko "Fordo".) Sustabarėjęs į ragą. *Rigor mortis*, kitaip tariant, lavonas jau sustingęs".

"Kada jis, tavo nuomone, čia atsidūrė? Vidurnaktį?" - paklausė Džordžas.

"Iš kur man žinoti? Galbūt drybso nuo Darbo dienos! - atkirto daktaras. - Bet vieną dalyką galiu garantuoti. Matau iš sąstingio. Antrą valandą nakties jis *tikrai* buvo negyvas. Greičiausiai netgi vidurnaktį. Deja, turiu prisipažinti, kad šioje srityje aš nesu specialistas. Jeigu nuo vandens padvelkė žvarbus vėjas, kuris paspartino kūno stingimą..."

"Vakar vėjas nepūtė, - pasakiau prie jų prisijungdamas. - Naktį oras buvo ramus kaip bažnyčios varpe".

“Tik pažiūrėkite, dar vienas išminčius, - suurzgė daktaras Robinsonas. - Gal pats ir paskelbtum mirties datą, supermeno bičiuli?”

“Ne, - papurčiau galvą. - Užleidžiu vietą tau”.

“Lai tuo užsiima apygardos patologas, - tarė jis. - Katkartas iš Tinoko. Valstija ekspertui moka papildomus vienuolika gabalų per metus už pasikrapštymą po žarnokus. Mano kuklia nuomone, per mažai... tačiau kiekvienam - savo. Aš tesu apylinkės gydytojas. Bet... kaip sakiau, antrą valandą vyrukas jau tikrai buvo užbaigęs žemės vargus. Pasimirė anksčiau nei nusileido mėnulis”.

Maždaug minutę mes trise stovėjome nejudėdami ir dėbsojome į lavoną kaip laidotuvių dalyviai. Tam tikromis aplinkybėms minutė trunka labai trumpai, bet mano minėtą akimirką ji siaubingai užsitęsė. Pamenu švelnaus, bet jau stiprėjančio rytinio vėjo garsą. Kai stovi salos gilumoje ir klausaisi jo švilpimo, rodos, girdi vienišo atsiskyrėlio dejones...

- Aha - tyliai sutiko mergina. - Jis tarsi ūbauja.

Abu vyrai sulinksėjo. Žiemą vėjo staugimas kartais keldavo siaubą, nes kone primindavo sielvarto apimtos moters raudas, bet Stefanija šito nežinojo, ir Vinsas su Deivu nematė reikalo jai pasakoti tokių smulkmenų.

- Galiausiai Džordžas paprašė daktaro spėti - vien tam, kad kažką pasakytų, - kiek vyrukui metų.

“Na, maždaug keturiasdešimt, plius minus penki metai, - atsiliepė jis. - Kaip tu manai, Vinsentai?” - pritardamas linktelėjau. Nebejojau, jog daktaras teisus. Tuo metu pagalvojau, kad mirti keturiasdešimties velniškai apmaudu. Toks individo amžius - labiausiai nenusakomas.

Staiga daktarą kažkas sudomino. Jis priklupo ant vieno kelio (penkių pėdų dešimties colių ūgio žmogui, sveriančiam du šimtus aštuoniasdešimt svarų* , tą padaryti nelengva) ir pakėlė dešiniąją, ant smėlio nuleistą negyvėlio ranką. Sprendžiant iš truputį išsiklai-

*Maždaug 174 cm ir 130 kg

piusių pirštų, prieš mirtį vyrukas bandė juos suriesti į žiūroną. Mudu su policijos viršininku pastebėjome smilteles, prilipusias prie pirštų pagalvėlių ir delno.

"Ką atradai? - paklausė Džordžas. - Aš tematau smėlį".

"Kaip ir aš... bet kodėl jis prilipęs? - atšovė daktaras. - Visi, turintys nors lašą smegenų, žino, kad šiukšliadėžės įkastos ten, kur jų nepasiekia potvynio bangos. Be to, naktį nelijo. Smėlis sausut sausutėlis. Ir dar - pažiūrėkit".

Jis kilstelėjo kairiąją lavono ranką. Mes išvydome vestuvinį žiedą, tačiau ant pirštų ir delno smiltelių nebuvo. Daktaras ją nuleido ir vėl pakėlė kitą, kurią truputį pakreipė prieš šviesą.

"Štai".

"Kas čia? - pasiteiravau. - Taukai?"

Jis išsišiepė:

"Vinsentas atsakė į klausimą ir laimėjo pagrindinį viktorinos prizą! Beje, matote, kaip suriesti pirštai?"

"Aha, tarsi jam būtų knietėję paspoksoti pro žiūroną", - atsiliepė Džordžas. Dabar mes klūpojome visi trise. Iš šono žvelgiant tikriausiai atrodė, kad lankstomės prieš šiukšliadėžę-altorių ir maldomis mėginame nepažįstamajam sugrąžinti gyvybę.

"Ne, nieko panašaus, - atšovė daktaras, ir man kai kas paaiškėjo, Stefa. Jis įsiaudrino kaip žmogus, kuris nebūdingai sau kažką suprato. Robinsonas pažiūrėjo į negyvėlio akis (bent aš taip maniau, nors iš tiesų daktaras žiūrėjo šiek tiek žemiau) ir vėl nukreipė žvilgsnį į dešiniąją lavono ranką. - Anaiptol", - pridūrė.

"Ką gi jis darė? - pasitikslino Džorždas. - Krisai, man reikės rašyti pranešimą valstijos policijai ir generaliniam prokurorui. Aš nė kiek netrokštu visą rytą praklūpėti, kol tu vaidinsi detektyvą Elerį Kviną".

"Nykštys beveik liečia smilių ir vidurinįjį pirštą. Matote? - aišku, kad matėme. - Jei prieš mirtį vyrukas būtų norėjęs pasidairyti

pro "žiūronus", jo nykštys būtų *dengęs* kitus pirštus, lietęs vidurinįjį ir bevardį. Patys pamėginkite, jei manimi netikite".

Aš pabandžiau, ir jis, velniai rautų, pasirodė besąs teisus.

"Čia ne žiūronai, - tęsė daktaras savuoju pirštu bakstelėdamas į sustingusią dešiniąją negyvėlio ranką, - o *žnyplės*. Pridėkite taukus, prie delno prilipusias smilteles... kokia išvada peršasi?"

Atsakymą žinojau, bet leidau jį įgarsinti teisėsaugos atstovui, Džordžui.

"Jeigu prieš nusibaigdamas žmogus kažką valgė, - prabilo tas, - kur, po šimts, maistas dingo?"

Daktaras parodė išpurtusį, kaip pastebėjo Nensė Arno, lavono kaklą.

"Manau, didžiuma jis užspringo. Vinsentai, duokš lagaminėlį".

Prašymą įvykdžiau. Naršyti po savo reikmenis Robinsonas galėjo tik viena ranka, nes kitą teko įremti į žemę, kad nuo kelių nenuvirstų mėsos kalnas, koks jis buvo. Po akimirkos atidavęs man lagaminėlį, daktaras pareiškė:

"Aš turiu du otoskopus, Vinsentai - tai yra medicininiams tyrimams būtinus žibintuvėlius. Kasdienį ir atsarginį, visiškai naują. Mums prireiks jų abiejų".

"Šalčiau, šalčiau, - pareikalavo Džordžas. - Argi ne tu sakei, kad paliksime lavoną Katkartui, patologui iš Tinoko? Valstija jį nusamdė kaip tik tokiam darbui".

"Prisiimsiu visą atsakomybę, - pažadėjo daktaras Robinsonas. - Smalsumas gali pražudyti, bet ši savybė - ne yda. Tu mane iškrapštei į šaltį ir drėgmę neišgėrusį rytinės arbatos, be jokio trupinėlio burnoje, todėl savo smalsumą ketinu patenkinti. Galbūt man nepavyks, bet nuojauta tvirtina... Vinsentai, imk šitą otoskopą. Džordžai, tu laikyk naująjį, tik nenumesk ant smėlio. Jis kainuoja du šimtus dolerių. Klausykit, paskutinį sykį ant visų keturių riogsojau tiktai vaikystėje, būdamas septynerių, kai vaidinau arkliuką. Jei man teks ilgesnį laiką praleisti tokioje padėtyje, užgriūsiu lavoną vi-

su svoriu. Todėl judviem, vyručiai, reikės žaibiškai reaguoti į kiekvieną mano nurodymą. Ar kada matėte, kaip darbuotojai iš meno muziejaus apšviečia mažučius paveikslus?"

Džordžas prisipažino nematęs, tad Krisas Robinsonas išaiškino jam procedūrą. Kai daktaras baigė kalbėti (ir įsitikino, jog Džordžas Vurno įsisąmonino jo žodžius), vietinio laikraščio redaktorius atsiklaupė iš vienos sėdinčio lavono pusės, policijos viršininkas priklupo iš kitos. Abu gniaužėme po žibintuvėlį, bet, užuot nutvieskę meno kūrinį, ruošėmės smeigti spindulius į negyvėlio gerklę, kad daktaras galėtų ją apžiūrėti.

Urgzdamas ir pukšėdamas Robinsonas įrėmė abi rankas į žemę, - vaizdas būtų juokingas, jei ne keistos aplinkybės ir mane apėmusi baimė, jog daktarėlį nutrenks širdies smūgis, - paskui ištiesė pirštus, juos įkišo į vyruko burną ir trūktelėjo apatinę žandikaulių dalį, tarytum toji būtų prikabinta prie vyrių. Žinia, geriau pagalvojus, tai labiausiai vykęs palyginimas.

"Arčiau, bernužėliai, - liepė jis. - Nesijaudinkit, mūsų bičiulis nesikandžioja. Jei apsirinku, dėl savo klaidos nukentėsiu tik aš vienas".

Mes pašvietėme į žmogaus ryklę. Teišvydome raudoną ir juodą dėmes, neskaitant rožinio liežuvio. Greta manęs švokštė daktaras. Po sekundės jis suniurnėjo, tikriausiai sau:

"Dar truputį. - Plačiau pražiodęs lavoną kreipėsi į mus: - Spindulius nukreipkit tiesiai į gerklę".

Mudu paklusome. Nuo liežuvio išblėsusį rožinį atspalvį įgavo tas mėsgaliukas, kabantis ties gomuriu... kaip jis ten vadinamas...

- Liežuvėliu, - vienu metu pasufleravo Stefanija ir Deivas.

Vinsas sulinksėjo.

- O tia-aip. Už jo šį tą įžiūrėjau, tiksliau - tamsiai pilką kažkokio objekto paviršių. Mačiau dvi tris sekundes, bet tiek laiko daktarui Robinsonui užteko. Jis ištraukė pirštus iš velionio burnos - apatinė lūpa pliūkštelėjo į dantenas, bet žandikauliai praktiškai ne-

sukrutėjo, - ir dvėsuodamas išsidrėbė ant sėdimosios. Atrodė taip, lyg jam būtų nedaug trūkę iki apopleksijos.

"Jūs, vyručiai, turėsite man padėti atsistoti, - pareiškė, kai atgavo kvapą. - Žemiau kelių mano kojos visiškai nutirpo. Po galais, na, ir nusipenėjau".

"Padėsime, kai atsakysi, ką matei, - suniurnėjo Džordžas. - Nes man asmeniškai nieko nepasisekė įžiūrėti. O tau, Vinsentai?"

"Kažką, regis, įžvelgiau", - tarstelėjau. Nors iš tiesų nė sekundei nesuabejojau dėl to, į ką spoksojo sumautos mano akys - atleisk už posakį, Stefa. Tiesiog nenorėjau versti jo raudonuoti.

"Aha, jis ten, gilumoje, - sukinkavo galva daktaras, vis dar nusiplūkęs, bet patenkintas kaip žmogus, kuriam atlėgo erzinantis niežulys. - Katkartas ištrauks gumulą, ir tada mes sužinosime, kas užstrigo žmogaus gerklėje: kiaulienos ar kokios nors kitos mėsos gabalas. Bet svarbiausia kas kita. Jis atėjo į paplūdimį užkąsti, norėjo pasigrožėti mėnesiena, įsirėmė į šiukšliadėžę ir paspringo kaip negriukas iš vaikiško eilėraštuko. Paskutiniu kąsniu? Gal ir taip, bet nebūtinai".

"Kai jis mirė, maisto likučius galėjo nusinešti žuvėdra, - sumojo Džordžas. - Todėl ant delno liko tik taukai".

"Teisingai, - sutiko daktaras. - Na, tai kaip? Pakelsite mane ar turėsiu šliaužti iki Džordžo mašinos ir atsistoti savo jėgomis, įsikibęs į durelių rankeną?"

8

- Ką manai, Stefa? - paklausė Vinsas, nurijęs gerklę šaldančios kolos gurkšnį. - Paslaptis atskleista? Byla baigta?

- Nė iš tolo! - sušuko ji, beveik neatkreipdama dėmesio į pritariantį jųdviejų juoką. Merginos akys žibėjo. - Mirties priežastis lyg

ir aiški... beje, ką jūs ten radote? Gerklėje? O gal aš pernelyg skubu?

- Širdele, kai kalbame apie istoriją, kuri neegzistuoja, pernelyg skubėti neįmanoma, - nusišypsojo Vinsas. Jo akys taip pat sublykčiojo. - Klausk, kaip nori. Užuolankomis arba tiesiai šviesiai. Aš pasistengsiu tau atsakyti. Deivas irgi nieko neslėps.

Tarsi įrodydamas, kad kolega byloja tiesą, "The Weekly Islander" redaktorius pasakė:

- Gabalėlį jautienos, štai ką jų trijulė aptiko. Veikiausiai nugarinės arba filė pjausnio, vidutiniškai pakepinto. Mirties liudijimas skelbė: *uždusо*. Negana to, žmogų, kurį mes vadinome vaikiu iš Kolorado, pakirto cerebrinė embolija arba, pasak tavęs, širdies smūgis. Katkarto nuomone, priepuolį nulėmė tai, kad jis užspringo, bet, kas žino, gal ir atvirkščiai. Kaip matai, įdėmiau pasižiūrėjus, miglota tampa netgi mirties priežastis.

- Vieną istoriją (neilgą) iš mūsų pasakojimo vis dėlto galima išpešti, - pridūrė Vinsas. - Apie vaikiną, savotiškai panašų į tave, Stefanija, nors aš linkęs manyti, jog tu papuolei į geresnes rankas - jeigu šnekėtume apie tavo išsilavinimo apšlifavimą - ir, tikiuosi, į labiau užjaučiančias. Tas jaunas vyrukas, jei neklystu, dvidešimt trejų metų, buvo kilęs iš žemyno, kaip ir tu (tik iš pietų, o ne vidurio vakarų). Kaip aspirantas atliko praktiką teismo ekspertizės srityje.

- Vadinasi, jis darbavosi kartu su daktaru Katkartu ir kažką atrado?

Vinsas šyptelėjo.

- Gan logiška išvada, bet tu apsirinki dėl bendradarbio. Jo vardas... Deivai, *koks* jo vardas?

Deivas Buvis, į kurio atmintį vardai įstrigdavo kaip į taikinį smingančios, iš taikliarankės Enės Oukli šautuvo paleistos, kulkos, atsakė nedvejodamas:

- Deveinas. Polas Deveinas.

- Teisingai. Dabar ir pats prisiminiau. Taigi jaunuolis, Deveinas, turėjo tris mėnesius stažuotis pas porelę detektyvų iš generalinės prokuratūros. Tik jo atveju labiau tiktų frazė “buvo nuteistas”. Tuodu bjauriai elgėsi su savo praktikantu. - Vinso akys apniuko. - Vyresni žmonės, netinkamai išnaudojantys jaunuolius, kurie tenori mokytis... man rodos, tokius tipus derėtų išmesti iš darbo. Bet jie, užuot gavę atleidimo lapelius, pernelyg dažnai gauna aukštesnes pareigas. Manęs niekuomet nestebino tai, kad prieš įsukdamas mūsų planetą Dievas ją pakreipė. Didžiuma pasaulio įvykių tarsi mėgdžioja posvyrį.

Deveinas ketverius metus praleido į Džordžtauno universitetą panašioje mokymo įstaigoje, kur mėgino įsisavinti nusikaltėlius demaskuojantį mokslą, tačiau negavo rimto darbo, sėkmė nuo jo nusigręžė - pasiuntė vyruką plušėti su porele spurgas ryjančių detektyvų, kurie Deveiną padarė pastumdėliu, tegalinčiu murkdytis dokumentų liūne arba vaikyti žioplius iš avarijų vietų. Galbūt kartais jam leisdavo išmatuoti pėdsaką arba nufotografuoti padangos atspaudą, bet spėju, kad retai. Labai retai.

Šiaip ar taip, tuodu nuostabūs seklių pavyzdžiai, - meldžiu Viešpaties, kad jie seniai būtų išėję poilsio, - trynėsi Tinoke, kai Hemoko paplūdimyje pasirodė vaikis iš Kolorado. Partneriai tyrė daugiabučio namo gaisrą (“įtartinos kilmės”, kaip sakome mes, apie tokias nelaimes pranešdami laikraštyje), į pakrantę atsibeldė kartu su praktikantu, kurio idealizmas sklaidėsi lyg dūmas.

Jeigu vaikinas būtų pakliuvęs į draugiją *gerų* detektyvų, priklausančių generalinei prokuratūrai, - per savo gyvenimą mačiau jų nemažai, net jei nepaisytume prakeiktos biurokratijos, kuri sukelia tiek problemų valstijos teisėsaugos sistemoje, - arba jei teismo ekspertizės departamentas būtų jį išsiuntęs į kitą studentus priimančią valstiją, gal dabar Deveinas panėšėtų į vieną iš tų vyrukų, kuriuos matome “CSI kriminalistų” seriale.

- Man jis patinka, - tarė Deivas. - Kur kas tikroviškesnis už "Jos aprašytą žmogžudystę". Neatsisakysit sukrimsti keksiukų? Jų yra podėlyje.

Paaiškėjo, kad išalko visi trys. Pasakojimas nutrūko, kol Deivas atnešė užkandžius drauge su popierinių rankšluosčių ritinėliu. Kai kiekvieno rankoje atsidūrė po minkštąjį "Labri" keksiuką ir trupiniams skirtą servetėlę, Vinsas paprašė Deivo tęsti istoriją.

- Nes aš linkęs į pamokslus, - prisipažino vyriausiasis laikraščio redaktorius. - Užlaikyčiau jus iki tamsos.

- Man rodos, tau sekėsi visai neblogai.

Vinsas pliaukštelėjo sau per krūtinę, dar kaulėtesnę negu jo ranka.

- Stefa, skambink numeriu 911, man ką tik sustojo širdis.

- Kai tai iš tikrųjų nutiks, karšinčiau, juokinga nebus, - suniurnėjo Deivas.

- Pažiūrėk, kiek trupinių pribarstei. Žmogus seiliojasi tiek gimęs, tiek viena koja stovėdamas karste, kaip sakydavo mano motina. Na, Deivai, pamiklink liežuvį, tik, susimildamas, iš pradžių nuryk kąsnį.

Taip ir padaręs, Vinso kolega nuplovė keksiuką dideliu kolos gurkšniu. Stefanija vylėsi, kad sulaukus Deivio Buvio amžiaus jos virškinimo sistema irgi atlaikys tokius išmėginimus.

- Ką gi, - prabilo jis, - Džordžas neatitvėrė paplūdimio, nes, žinia, geltona juosta būtų priviliojusi žioplius kaip muses - karvės blynas, bet šią kvailystę, suprantama, iškrėtė pora pusgalvių iš generalinės prokuratūros. Vieno jų paklausiau, kam to reikėjo, o jis dėbtelėjo į mane, lyg būčiau visiškas idiotas.

"Juk čia nusikaltimo vieta, ar ne?" - atrėžė.

"Gal taip, gal ir ne, - pastebėjau, - bet man įdomu, kiek įrodymų jūs surinksite, kai išgabensite kūną? Negi nejaučiate, kaip sustiprėjo vėjas?"

Tuodu nesileido perkalbami, ir aš, aišku, turiu sutikti, jog vaizdelis iš paplūdimio puikiai atrodė tituliniame laikraščio puslapyje, tiesa, Vinsai?

- Tia-aip, nuotraukos, kuriose matyti juosta su užrašu NUSIKALTIMO VIETA, visuomet padeda išparduoti tiražą, - sutiko Vinsas. Stefanija matė, kad jis jau sudorojo pusę keksiuko, bet trupinių ant popierinio rankšluosčio skiautės nepastebėjo.

- Deveinas stovėjo šalia medicinos eksperto Katkarto, kuris apžiūrinėjo lavoną - smėliu aplipusį delną, kitą švarią ranką ir burną, - bet kai devintos valandos keltu iš Tinoko laidotuvių namų atkeliavo katafalkas, detektyvai nusprendė, jog vaikinas beveik užsiima tikra praktika. Pyktelėję ant savęs, pasiuntė Deveiną nupirkti kavos, spurgų ir sluoksniuotų pyragėlių, kad jie, Katkartas su pagalbininku ir pora ką tik pasirodžiusių vyrukų iš laidotuvių namų, turėtų ko užkąsti ir atsigerti.

Jaunuolis nenutuokė, kur reikėtų apsipirkti. Kadangi tuo metu slankiojau po aptvertą teritoriją, pasisiūliau jį nuvežti į Dženės kepyklą. Užtrukome pusvalandį, gal šiek tiek ilgiau, didžiąją dalį laiko pralindėjome automobilyje. Trisdešimties su viršum minučių užteko, kad suprasčiau, kokie darbai užkarti vaikinui. Tiesa, jis pasirodė velniškai taktiškas. Apie dabartinę savo “mokyklą” nieko nepasakojo, tik prasitarė išmokęs ne tiek, kiek tikėjosi. Pridėti du prie dviejų sugebėjau ir pats, nes mačiau, kokia užduotis Deveinui patikėta, kol nusikaltimo vietoje Katkartas tyrinėjo lavoną.

Kai grįžome, apžiūra jau buvo baigta. Lavonas slypėjo užsegtame maiše. Tačiau vienas iš detektyvų - aukštas, augalotas tipas, pavarde O’Šenis, - vis tiek neiškentė jo neiškoneveikęs. “Kur tiek laiko valkiojaisi, kol mes čia šalome?” Ir taip toliau, ir panašiai.

Deveinas nesiskundė ir nesiaiškino - tėvai puikiai jį išauklėjo, - todėl nutariau užstoti vaikiną. Pareiškiau, esą mes lėkėme į priekį ir atgal didžiausiu leistinu greičiu.

“Negi jūs, pareigūne, norėjote, kad mes pažeistume eismo taisykles?” - paklausiau su viltimi, jog savo šmaikštumu prasklaidysiu debesis. Nieko man neišdegė. Kitas detektyvas, Morisonas, burbtelėjo:

“Kas klausė tavęs, Irvinge? Ar tau nereikia aprašyti kokio senienų išpardavimo?”

Jo pastaba bent jau prajuokino partnerį, o jaunuolis, kuris, užuot gilinęsis į teismo ekspertizę, teišmoko nešioti kavą (baltą O’Šeniui ir juodą Morisonui) išraudo iki plaukų pašaknų.

Žinai, Stefa, kai sulauki tokio amžiaus, kaip aš, per gyvenimą ne kartą susidurti su menką valdžią turinčiais kvėšomis, kuriems maga tau įspirti į pasturgalį. Tuo momentu man siaubingai pagailo Deveino, kuris pasijuto nesmagiai ne vien dėl savęs, bet ir dėl manęs. Nespėjus vyrukui sumąstyti, kaip manęs atsiprašyti (nespėjus *man* pasakyti, kad neverta aušinti burnos, nes jis nepadarė nieko blogo), O’Šenis čiupo padėklą su kavos puodeliais, šiuos įteikė Morisonui ir iš mano rankų išgriebė du sluoksniuotų pyragaičių krepšelius. Paskui įsakė Deveinui nerti po apsaugine juosta ir paimti maišelį su negyvėlio reikmenimis.

“Pasirašysi ant “Nuosavybės” blanko, - tarė jis jaunuoliui, tarsi kreiptųsi į penkiametį vaiką, - ir pasirūpinsi, kad niekas prie jo nekištų nagų. Pats irgi nevarvink nosies į maišelio turinį, aišku?”

“Taip, sere”, - užtikrino Deveinas ir pakreipęs į mane akis šyptelėjo. Mačiau, kaip iš daktaro Katkarto pagalbininko paėmė įkalčių maišelį, primenantį aplankus, kuriuos galima išvysti kai kuriuose biuruose, ir iš voko su perregimu priešakiu iškratė “Nuosavybės” blanką. Ar žinai, Stefa, kam pastarasis reikalingas?

- Numanau, - atsakė mergina. - Jei kažkas bus patrauktas baudžiamojon atsakomybėn ir radinius, aptiktus nusikaltimo vietoje, teks panaudoti kaip kaltinimo įrodymus, prokuroras galės iškloti visą įvykių grandinę: pradedant tuo to, kur detektyvai objektą rado, ir baigiant jo perdavimu į teismo salę kaip daiktinį įrodymą nr.1.

- Puikiai pasakyta, - sulinksėjo Vinsas. - Tau derėtų tapti rašytoja.

- Cha, cha, - bejausmiu balsu atsiliepė Stefanija.

- Taip, mem, tai mūsų Vinsentas, tikras Oskaro Vaildo įsikūnijimas, - tarė Deivas. - Bent jau tuomet, kai nevaidina Oskaro Niurzgos ir "Mapetų šou". Na, bet grįžkime prie pasakojimo. Ponaitis Deveinas pasirašė ant "Nuosavybės" blanko, kurį kyštelėjo į permatomą įkalčių maišelio kišenėlę, paskui nukreipė žvilgsnį į porą žaliūkų, kėlusių lavoną mašinon. Vinsas, grįžęs į redakciją, jau sėdėjo prie straipsnio. Aš irgi nudrožiau prie savo "Ševio", pakeliui aiškindamas žiūrovams (nemažas jų būrys susispietė šalia geltonosios juostos, kaip skruzdės, aplipusios išbertą cukrų) esą apie įvykius jie galės pasiskaityti "The Weekly Islander", jei tik nepašykštės ketvertuko - būtent tiek prieš dvidešimt penkerius metus kainavo laikraštis.

Taigi aš palikau Polą Deveiną stebėti, kaip du pečiuiti vyrai stumia negyvėlį į katafalką. Nuo to karto jo nebemačiau. Bet žinau, kad vaikinas nepakluso O'Šenio nurodymui nespoksoti į maišelio turinį, nes po šešiolikos mėnesių jis man paskambino į redakciją. Tuo metu jau buvo atsisakęs svajonės pasišvęsti ekspertizės mokslui ir nusprendęs tapti teisininku. Nežinau, į gera tai ar į bloga, bet aišku viena: jo pasirinkimą nulėmė detektyvai iš generalinės prokuratūros - O'Šenis ir Morisonas. Vis dėlto būtent Polo Deveino pastangomis nepažįstamasis iš Hemoko paplūdimio virto vaikiu iš Kolorado, kurį policijai galiausiai pavyko identifikuoti.

- O mums atiteko sensacija, - pridūrė Vinsas. - Iš dalies dėl Deivo Buvio, kuris jaunuoliui nupirko spurgą ir davė tai, ko *neįmanoma* įsigyti už pinigus. Tiksliau sakant, pademonstravo supratimą bei užuojautą.

- Tik nereikia tirštinti spalvų, - sumurmėjo Deivas, nejaukiai pasimuistęs šezlonge. - Mudu bendravome vos pusvalandį. Gal ke-

turiasdešimt penkias minutes, jei pridėtume laiką, kurį praleidome kepykloje stovėdami eilėje.

- Kartais to užtenka, - tarstelėjo Stefanija.

- Tia-aip, galbūt, - atsiliepė Deivas, - ir kas čia blogo? Kaip manai, kiek laiko reikia, kad žmogus paspringtų mėsos gabaliuku ir užverstų kojas?

Nė vienas iš pašnekovų nenutuokė, ką atsakyti. Trijulė įsmeigė akis į vandens ruožą, kur sūpavosi prašmatni, link Tinoko prieplaukos artėjanti turtuolio jachta.

9

- Trumpam palikime Polą Deveiną ramybėje, - pareiškė Vinsas. - Šią pasakojimo dalį Deivas išklos per kelias minutes. Manau, tau derėtų išgirsti apie skrodimą.

- Aha, - pritarė vyriausiojo redaktoriaus kolega. - Autopsija, sakyčiau, netgi turi tam tikrų panašumų į istoriją.

- Tik nemanyk, kad Kartkartas iš karto pripuolė prie Hemoke aptikto negyvėlio, - įspėjo merginą Vinsas. - Per daugiabučio gaisrą, dėl kurių į mūsų kraštus atsibeldė O'Šenis su Morisonu, žuvo du žmonės. Šiuos reikėjo ištirti ne vien todėl, kad jie mirė pirmi - porelę nužudė, o neatpažintas paplūdimyje rastas asmuo iš pažiūros, gyvybę prarado atsitiktinai. Kai Katkartas juo pagaliau užsiėmė, detektyvai, laimei, jau buvo iškeliavę atgal į Augustą.

Aš dalyvavau skrodime, nes visoje apylinkėje vienintelis turėjau teisę vadintis šiokiu tokiu profesionaliu fotografu. Policijai reikėjo "miegaliaus nuotraukos". Tai europietiškas posakis, reiškiantis žiniasklaidai tinkamą portretą, kuriame lavonas primintų snaudžiantį žmogų.

Stefanijos akyse nušvito susidomėjimo ir kartu siaubo kupinas žvilgsnis.

- Ir kaip? Ar negyvėlius pavyksta pavaizduoti miegančiais?

- Ne, - atsakė Vinsas. - Na, nebent fotografuojamas vaikas. Arba jeigu žiūri į nuotrauką probėgšmais, primerkęs vieną akį. Tąkart pleškinti fotoaparatu teko prieš skrodimą, nes Katkartas manė, jog dėl gerklėje užstrigusio kąsnio, ko gero, reikės pernelyg stipriai trūktelėti apatinį žandikaulį.

- Jūs manėte, kad suveržus po smakru diržą ir taip užčiaupus burną, lavonas neatrodys panašus į žmogų, kuris nutarė pasnausti? - tokie kraupūs dalykai lyg ir neturėjo kelti juoko, bet Stefanija nejučia nusišypsojo. Iš sąmonės gilumos niro vienas šlykštus paveikslėlis po kito.

- Teisingai, - sutiko Vinsas. Taip pat išsišiepęs. Kaip ir Deivas. Regis, ne jai vienai į galvą atklydo bjaurūs, bet kažkodėl juokingi vaizdiniai. Ačiū Dievui. - Nes tuomet jis atrodytų kaip lavonas, kuriam maudžia dantį.

Visi trys prajuko. Stefanija pagalvojo, jog tuodu aštrialiežuviai seniokai jai labai... labai patinka.

- Iš giltinės tenka juoktis, - tarė Vinsas. Nuo turėklo čiupo kolos buteliuką, gurkštelėjo ir nuleido jį atgal. - Ypač kai esi mano amžiaus. Jaučiu tą išperą už kiekvienų durų; kai išjungiu šviesą, užuodžiu jos kvapą, sklindantį nuo pagalvės, ant kurios anksčiau ilsėdavosi mano ir abiejų žmonų galvos - palaimink jas Viešpatie. Taip, iš giltinės *tenka* juoktis.

Grįžkim prie temos. Paspragsėjus fotoaparatu, "miegalio nuotraukos", išėjo tokios, kokių tikėjausi. Geriausioje vyrukas atrodė tarsi kirmytų po gerų išgertuvių arba gulėtų komoje. Po savaitės ją ir išspausdinome. Mūsų pavyzdžiu sekė Bangoro "Daily News" ir Elsvorto bei Portlendo laikraščiai. Jokios naudos tai nedavė, žinia netgi neišgąsdino jį pažinojusių žmonių. Gerokai vėliau mums paaiškėjo kodėl.

O Katkartas tęsė darbą. Tuodu dvoklos išsinešdino atgal į Augustą, todėl daktaras neprieštaravo, kad sukinėčiaus aplinkui, tik perspėjo nespausdinti to, ko jis neleis. Užtikrinau jį paklusiąs ir savo žodį tesėjau.

Visų pirma iš gerklės jis iškrapštė keptos mėsos gabalą, kurį paplūdimyje įžvelgė daktaras Robinsonas.

"Štai mirties priežastis, Vinsai", - pasakė Katkartas. Cerebrinė embolija, aptikta po to, kai keltu išplaukiau į Briedžių Kraštą, jo nuomonės nepakeitė. Anot daktaro, jei vyrukui kas būtų atlikęs Heimlicho manevr, arba pats nelaimėlis būtų sugebėjęs kaip reikiant trinktelėti sau į paširdžius, dabar jis negulėtų ant šalto plieninio stalo su išverstomis žarnomis.

Antra, skrandžio nr.1 turinys, kitaip tariant vidurnakčio užkandis, kurio virškinimo sistema nespėjo apdoroti, nes žmogus netikėtai pasimirė. Vien tik kepsnio gabalėliai, šeši ar septyni, gerai sukramtyti. Katkarto nuomone, ne mažiau kaip keturios uncijos.

Galiausiai skrandžio nr.2 turinys, tai yra vakarienė, ir, beje, nemenka. Bet į smulkmenas verčiau nesigilinkime. Svarbiausia štai kas: virškinimo procesas taip suardė maistą, jog daktaras Katkartas tegalėjo pasakyti, esą maždaug šešias ar septynias valandas prieš mirtį vyrukas valgė kažkokią žuvį, tikriausiai su salotomis ir skrudintomis bulvytėmis.

"Aš ne Šerlokas Holmsas, daktare, - tariau, - bet informacijos įstengčiau pateikti daugiau".

"Nejaugi?", - skeptiškai paklausė jis.

"Tia-aip, - patvirtinau. - Manau, jis vakarieniavo "Kerlyje" arba "Prieplaukoje", jei nutarė užkrimsti Tinoke. O jeigu valgė saloje, guldau galvą, kad lankėsi "Janko" užkandinėje".

"Kodėl būtent ten, kai dvidešimties mylių spinduliu pridygę penkiasdešimt restoranėlių, kurie net ir balandį vaišina žuvies patiekalais? - nustebo jis. - Kodėl, pavyzdžiui, ne "Pilkajame kire"?"

“Todėl, kad “Pilkasis kiras” nenusipigina pardavinėdamas žuvį su keptomis bulvytėmis”, - atšoviau.

- Žinai, Stefa, per visą skrodimą laikiausi tvirtai, bet tuo momentu man sutraukė gerklę.

“Žuvimi su bulvytėmis prekiaujama tiktai šiose trijose, mano minėtose vietose, - paaiškinau. - Užuodžiau actą, vos prapjovei skrandį”. - Tai taręs nėriau į tualetą, kur išsivėmiau.

Aš nesuklydau. Tą patį vakarą atspausdinau “miegaliaus nuotraukas” ir kitą dieną parodžiau jas užeigose, apie kurias pasakojau daktarui Katkartui. “Janke” niekas žmogaus neatpažino, užtat maisto išnešiotoja iš “Prieplaukos” kaipmat jį prisiminė. Pareiškė pristačiusi jam krepšelį žuvies su skrudintomis bulvytėmis ir kolos, o gal dietinės kolos. Vyriškis valgė vėlyvą popietę (tą patį vakarą užspringo naktipiečiais). Išėjęs laukan prisėdo už staliuko ir spoksodamas į vandenį ėmė kramsnoti maistą. Pasiteiravau, ar jis ką nors sakė, bet mergina iš kliento tegirdėjo įprastus “prašau” ir “ačiū”. Paklausiau, ar ji pastebėjo, kur žmogus nuėjo, kai baigė pietauti - maždaug pusę šešių, tačiau padavėja tik krestelėjo galva.

Vinsas pažiūrėjo į Stefaniją.

- Beveik neabejoju, kad jis nudrožė į prieplauką, kur sėdo į šeštos valandos keltą ir išplaukė į salą. Bent jau laikas sutampa.

- Aha, ir man taip atrodo, - sutiko Deivas.

Mergina išsitiesė staiga šį tą suvokusi.

- Nepažįstamąjį aptiko balandžio viduryje, Meino pakrantėje, o jis buvo tik su švarku. Ar apsiaustą vilkėjo, kai pietavo “Prieplaukoje”?

Abu senukai išsišiepė, tarsi ji būtų ką tik išsprendusi sudėtingą lygtį. Suprantama, laikraščio (netgi tokio menko tiražo kaip “The Weekly Islander”) darbuotojams labiau rūpėjo, kaip aprašyti, ką *reikėtų* išspręsti.

- Puikus klausimas, - pagyrė Vinsas.

- Šaunus, - sutiko Deivas.

- Šią dalį ketinau papasakoti vėliau, - prisipažino vyriausiasis redaktorius, - bet... kadangi jokios istorijos *nėra*, patausoti įdomių epizodų ateičiai neverta. Tiesa, širdele, konkrečių atsakymų nesitikėk. Maisto išnešiotoja, dirbusi "Prieplaukoje", negalėjo šimtu procentu garantuoti, kad aptarnavo būtent poną Nepažįstamąjį. Niekas kitas jo nematė. Atvirai kalbant, mums dar pasisekė. Vyrukui pasirodžius liepos viduryje, kai į panašias užeigas braunasi milijonas turistų, norinčių žuvies su bulvytėmis, omarų suktinukų, grietininių ledų, padavėja būtų jį prisiminusi nebent tuo atveju, jeigu žmogus būtų nusimovęs kelnes ir aplinkiniams pademonstravęs nuogą užpakalį.

- Labai tikėtina, jog net ir tada nebūtų į jį atkreipusi dėmesio, - pastebėjo Stefanija.

- Teisybė. Taigi mergina klientą *atsiminė*, bet pasakyti, ar jis vilkėjo apsiaustą, negalėjo. Aš pernelyg jos nemygau, nes supratau, kad mergaitė pareikštų, neva ji šį tą prisiminė, norėdama man įsiteikti... arba manimi atsikratyti.

"Gal ir apsirinku, pone Tygai, bet, rodos, tas vyriškis dėvėjo lengvą žalią striukę", - tarė padavėja. Veikiausiai klydo, bet... aš linkęs tikėti, kad mergaitė buvo teisi, ir žmogus iš tikrųjų vilkėjo tokią striukę.

- Kurgi ji dingo? - paklausė Stefanija. - Ar žaliąją striukę pavyko surasti?

- Ne, - atsakė Deivas. - Nenustebčiau, jeigu ji *išties* neegzistavo... nors man galva neišneša, ką pusplikiam žmogui veikti pakrantėje darganotą balandžio naktį.

Stefanija atsigręžė į Vinsą. Jai magėjo pateikti tūkstančius ramybės neduodančių, bet kol kas miglotų, klausimų.

- Kodėl šypsais, brangioji? - pasiteiravo senukas.

- Nežinau. - Ji patylėjo. - Ne, žinau. Mano sąmonėje sukasi aibė klausimų, bet aš nenutuokiu, nuo kurio pradėti.

Vyresnieji kolegos džiaugsmingai suklegėjo. Galinėje kelnių kišenėje Deivas netgi sužvejojo didžiulę nosinę, kuria nusivalė akis.

- Ak, kokia šelmė! - šūktelėjo jis. - Taip, mem! Štai ką tau pasakysiu, Stefa: įsivaizduok, kad užklydai į rudeninį, ponioms skirtą indų išpardavimą ir renkiesi pirkinį. Tiesiog užsimerk ir besk pirštu į pirmą žuvyčių akvariumą.

- Gerai, - atsakė mergina ir, dalinai pasinaudodama patarimu, išdrožė klausimą, kuris kirbėjo ant liežuvio galo: - Kaipgi negyvėlio pirštų atspaudai? O įrašai apie dantis? Aš visad galvojau, kad mirusiojo tapatybė tiksliai nustatoma pagal šiuos dalykus.

- Dauguma atveju, - sutiko Vinsas, - bet neužmiršk, Stefa, jog tai įvyko prieš dvidešimt penkerius metus. - Jis tebesišypsojo, tačiau dabar žvelgė į merginą surimtėjusiomis akimis. - Prieš kompiuterių revoliuciją, *gerokai* anksčiau, nei atsirado internetas, nuostabusis informacijos lobynas, jūsų, jaunuolių, laikomas savaime suprantamu dalyku. 1980-aisiais neatpažinto subjekto atspaudus ir dantų žymes galėjai sutikrinti su asmenų, kuriuos numanei esant neat-subu, kalbant policijos žargonu. Vartydamas *visas* bylas, sukauptas policijos departamente, būtum užtrukęs ne vienerius metus. Ar žinai kiek žmonių kasmet dingsta Jungtinėse Valstijoje? Netgi jei ieškotume tik trisdešimtmečių-keturiasdešimtmečių vyrų, tokia užduotis vis vien neįgyvendinama, širdele.

- Aš maniau, jog net anuomet teisėsaugos pajėgos duomenis saugojo kompiuteriuose...

- Vargu bau, - palingavo galva Vinsas. - Kad ir kaip ten būtų, informacijos apie vaikį iš Kolorado jos neturėjo.

- Tapatybės pėdsakus nurodė ne pirštų atspaudai ar dantys, - tarė Deivas. Jis sunėrė pirštus virš iškilios krūtinės, tarsi užsigeidęs pasimėgauti į vakarą įžembėjančiais, bet dar šiltais saulės spinduliais. - Progą užsiimti paieškomis mums suteikė vienas žmogus.

- Kas?

- Teks vėl grįžti prie Polo Deveino, - paskelbė Vinsas. - Ir puiku, nes apie jį galima parašyti tikrą istoriją, vieną iš tų, kuriomis užsidirbu pragyvenimui. Jos yra mano *arkliukas*, kaip sakydavome senais laikais. Deveinas prilygsta mažam, bet skonio receptorius patenkinančiam Horacijaus Aldžero, to pigių knygelių rašytojo, gurkšneliui. "Stenkis, ir tau pasiseks". "Dirbk, ir tu laimėsi".

- "Uostyk actą, ir tu pričiurkši į kelnes", - pasiūlė Deivas.

- Tebūnie, - abejingai atsiliepė Vinsas. - Žodžiu, vos tik Katkartas pateikė parengtinę ataskaitą apie gaisro aukas, porelė stuobrių farų su Deveinu išsidangino į Augustą, nes tiems dviem nė velnio nerūpėjo atsitiktinai paspringęs nelaimėlis, kurį Briedžių Krašto saloje rado vietiniai paaugliai. Katkartas savo ruožtu ėmė skrosti poną Nepažįstamąjį. Daktarui draugiją palaikė jūsų nuolankus tarnas. Mirties liudijime buvo įrašyta "užduso" arba medikų vartojamas šio žodžio atitikmuo. Laikraščiuose atspausdinta manoji "miegaliaus nuotrauka", kurią mūsų protėviai, gyvenę Viktorijos epochoje, vadino teisingiau: "mirties portretu". Deja, į generalinę prokuratūrą ir į valstijos policijos būstinę niekas nepaskambino atpažinęs tėvą, dėdę arba brolį.

Tinoko laidotuvių biuras laikė jį šaldytuve šešias dienas - įstatymas to nereikalavo, bet, kaip pati įsitikinsi, Stefa, mirties versle besidarbuojantys žmonės paklūsta tam tikroms tradicijoms, nors patys nenutuokia kodėl. Beveik po savaitės, ponui Nepažįstamajam nepakeitus savo pavardės, Eibas Karvis jį balzamavo. Vėliau negyvėlį perkėlė į Pajūrio kapinių kriptą, priklausančią laidojimo biurui.

- Kraupoka, - sumurmėjo Stefanija. Mintyse nejučia išvydo žmogų, gulintį požemyje, tik kažkodėl ne karste (nors jį neabejotinai įkišo į kokią pigią dėžę), o ant akmens plokštės, po drobule, lyg siuntinį, kurio iš velionių pašto skyriaus niekas neatsiėmė.

- Tia-aip, truputį, - ramiu balsu pritarė Vinsas. - Man tęsti?

- Jei sustosite, aš jus nudėsiu.

Jis linktelėjo. Dabar nebesišypsojo, tačiau vis tiek atrodė ja patenkintas. Nežinia kodėl, bet Stefanija buvo tuo tikra.

- Vyruką laikė kriptoje visą vasarą ir pusę rudens. Lapkritį taip ir neatpažintą kūną nusprendė palaidoti, kaip priderėjo. - Jankiška Vinso tartimi, žodis "palaidoti" rimavosi su "siautėti". - Kol pernelyg nesušalo žemė. Aišku?

- Taip, - sumurmėjo mergina. Ji išties viską suprato. Šįkart senukus siejančio telepatinio ryšio neužfiksavo, bet, matyt, jis nebuvo nutrūkęs, nes pasakotojo gairelę Deivas perėmė neraginamas.

- Deveinas iki galo atkentėjo praktiką O'Šenio ir Morisono draugijoje, gal net, pasibaigus tris ar keturis mėnesius trukusiai stažuotei, padovanojo jiems po kaklaraištį. Kaip minėjau, Stefanija, tas jaunuolis pradėto darbo nemesdavo. Tačiau ištvėręs jam skirtą praktikos laiką Deveinas iš naujo padavė dokumentus į savo koledžą, - *rodos*, sakė, kad Džordžtauno, bet galiu klysti, - ir ėmė ruoštis teisės studijoms. Jei ne dvi smulkmenos, šioje vietoje ponaitis Polas Deveinas pranyktų iš mūsų istorijos, kuri, kaip tvirtino Vinsas, neturi nieko bendra su tikra istorija, na, nebent dalinai. Visų pirma, vaikinas *dirstelėjo* į surinktų įrodymų maišelį ir peržiūrėjo pono Nepažįstamojo daiktus. Antra, jis ėmė rimtai rėžti sparną aplink vieną merginą, kuri pasikvietė naująjį draugą į namus, norėdama supažindinti su savo gimdytojais (taip elgiasi didžiuma mergaičių, jei su priešingos lyties asmeniu užmezga artimus santykius). Jos tėvas turėjo bent vieną blogą įprotį, labiau įprastą anuomet negu nūdien. Jis rūkė.

Stefanija, kuri pasižymėjo skvarbiu protu (tą žinojo abu senukai), akimoju prisiminė cigarečių pakelį, iškritusį ant Hemoko paplūdimio smėlio, kai nuvirto lavonas. Džonis Grevlinas (dabartinis Briedžių Krašto meras) cigaretes pakėlė ir įkišo į negyvėlio kišenę. Staiga merginą nutvilkė apvaizda. Ji krūptelėjo lyg įgelta. Viena koja netyčia paspyrė savo buteliuką. Šnypšdama kola pasruvo su-

džiūvusiomis balkono lentomis ir pro plyšelius nuvarvėjo ant akmenų bei piktžolių. Nė vienas iš senukų nekreipė į tai dėmesio. Jie puikiai žinojo stebintys suvokimo akimirką, todėl žvelgė į jaunąją praktikantę neslėpdami susidomėjimo ir džiaugsmo.

- *Banderolė!* - kone suspigo ji. - *Kiekvieno pakelio apačioje atspaudžiamas konkrečiai valstijai sumokėto akcizo ženklas!*

Abu vyrai paplojo merginai. Nesmarkiai, bet nuoširdžiai.

10

- Stefa, aš tau papasakosiu, ką ponaitis Deveinas išvydo, kai nepaklusęs detektyvams žvilgtelėjo į surinktų asmeninių reikmenų maišelį, - tarė Deivas. - Vargu ar jaunuolis tyrinėjo jo turinį su viltimi, jog skurdžioje daiktų kolekcijoje pavyktų aptikti ką nors vertinga. Veikiau todėl, kad ant tųdviejų griežė dantį. Pirmiausia pamatė vestuvinį pono Nepažįstamojo žiedą. Auksinį, tačiau be jokių graviūrų, netgi be datos.

- Kodėl jo nepaliko ant... - pastebėjusi, kaip senukai į ją žiūri, mergina suvokė, kad klausimas nuskambėjo juokingai. Jeigu žmogaus tapatybė būtų nustatyta, žiedą grąžintų. Gal net užmautų ant piršto, prieš užkasant kūną, jei to pageidautų šeima. Bet iki tol visus įrodymus derėjo saugoti jiems skirtoje vietoje.

- O... aišku, - burbtelėjo Stefanija. - Kokia aš kvaila. Beje, kažkur turėtų gyventi ponia Nepažįstamoji, teisingai?

- Taip, - prislėgtu balsu patvirtino Vinsas Tygas. - Ir mes ją radome. Galiausiai.

- Ir vaikučius? - paklausė mergina neabejodama, jog tokio amžiaus žmogus galėjo jų turėti visą pulką.

- Verčiau nenukrypkim nuo temos, - pasiūlė Deivas.

- Oi, atleiskit.

- Neatsiprašinėk, - vyptelėjo jis. - Aš tik nenoriu pamesti gijos. Ji kur kas lengviau išsprūsta iš rankų, kai istorijos neįmanoma... kaip tu sakai, Vinsai? Sutraukti į kelias eilutes, kurios atspindi esmę?

- Būtent. - Vyriausiasis redaktorius šypsojosi, bet jo akyse atsispindėjo miglotas žvilgsnis. Stefanija paklausė savęs, ar tik senukas nesusimąstė apie pono Nepažįstamojo atžalas.

- Aha, niekaip nesutrauksi, - sulinksėjo Deivas ir po pauzės įrodė, kad pasižymi puikia atmintimi, ant pirštų suskaičiavęs asmeninius negyvėlio daiktus: - Maišelio turinį sudarė vestuvinis velionio žiedas, septyniolika dolerių kupiūromis - dešimtinė, penkinė ir pora banknotų po vieną, beveik doleris smulkiais pinigais. Deveinas tikino aptikęs vieną ne amerikietišką monetą. Jis sakė, kad ant jos išvydo rusiškas raides.

- Rusiškas? - nustebo Stefanija.

- Kirilica, - sumurmėjo Vinsas.

Deivas pratęsė:

- Be to, “Serts” mėtinukus ir “Didžiosios raudonosios” kramtomos gumos pakelį be vienos juostelės. Degtukų dėžutę su piešinėliu, reklamuojančiu pašto ženklų kolekcionavimą - vieną iš tokių, kurių pilna pigių prekių krautuvėlėse. Anot Deveino, jos apačioje buvo matyti ryškiai rausva brūkštelėjimo žymė. Ir, žinoma, jis pamatė pradarytą rūkalų pakelį be vienos ar dviejų cigarečių. Deveino nuomone, greičiausiai be vienos. Tą patvirtino ir brėžis per degtukų dėžutę.

- O piniginė? - pasiteiravo Stefanija.

- Jos nerado.

- Ir jokio asmens pažymėjimo?

- Visiškai jokio.

- Ar bandėte sukurpti teoriją, neva kažkas nugvelbė paskutinį kepsnio, kurį valgė ponas Nepažįstamasis, gabalėlį *ir* piniginę? - mergina sukrizeno anksčiau, nei spėjo delnu prisidengti burną.

- Stefa, mes apgalvojome įvairiausius spėjimus, - atsakė Vinsas, - įskaitant ir hipotezę, kad į Hemoko paplūdimį jį nušveitė viena iš Pakrantės šviesų.

- Praėjus maždaug šešiolikai mėnesių nuo tada, kai Džonis Grevlinas ir Nensė Arno atrado negyvėlį, - vėl ėmė pasakoti Deivas, - Polo Deveino draugė savaitgaliui jį pakvietė į savo tėvų namus. Kažkur Pensilvanijoje. Manau, tuo metu jaunuoliui mažiausiai rūpėjo Briedžių Krašto sala, Hemoko paplūdimys ir ponas Nepažįstamasis. Vakare kartu su mergina jis ketino pasivaikščioti, gal užsukti į kiną. Motinėlė su tėveliu virtuvėje plovė indus - stengėsi atsikratyti nemaloniais darbais, kaip sakoma šiuose kraštuose. Polas siūlėsi padėti, bet merginos gimdytojai ištrėmė jaunuolį į svetainę aiškindami, esą jis nežinos, kur sudėti lėkštes ir dubenius. Įsitaisęs fotelyje ponaitis Deveinas žiūrėjo televizorių, kai atsitiktinai nukreipė akis į tėtušio Lokio krėslą, stovintį greta tėtušio Lokio kavos staliuko, ant kurio pastebėjo tėtušio Lokio “TV gidą”, peleninę bei pakelį cigarečių.

Deivas sekundei nutilo, kryptelėjo lūpų kampučius aukštyn ir pagūžčiojo.

- Keista, kaip retsykiais šypsos sėkmė - apie tai pagalvojęs nejučia imi spėlioti, kiek gyvenime pasitaiko atvejų, kai ji nuo tavęs nusigręžia. Jei pakelis būtų gulėjęs kitaip - pasuktas viršugaliu, o ne apačia, ponas Nepažįstamasis niekada nebūtų tapęs vaikiu iš Kolorado, kuris vėliau pakeitė vardą į poną Džeimsą Koganą iš Nederlando, miestelio į vakarus nuo Bolderio. Tačiau Deveinas išvydo *apačią*, jei tiksliau, į pašto ženklą panašią sumokėto akcizo žymę, ir prisiminė rūkalus, beveik prieš pusantrų metų matytus įrodymų maišelyje.

- Supranti, Stefa, vienas iš detektyvų, tik dabar nepamenu kuris - O'Šenis ar Morisonas, - mėgdavo patraukti dūmą, todėl Polui, be visų kitų nuobodžių darbų, nuolat tekdavo pirkti "Camel" cigaretes. Šios taip pat būdavo antspauduotos, tačiau banderolė ant pakelio iš negyvėlio kišenės atrodė kitokia. Vaikinas prisiminė, kad Meino valstijos rūkalai pažymėti *rašaliniu* spaudu... na, žinai, kokiu tave apdovanoja, kai apsilankai provincinio miestelio šokiuose arba... arba...

- Vaišėse, surengtose Gernerdo fermose? - pasufleravo ji.

- Teisingai! - Deivas bedė į merginą putliu pirštu, tarytum pistoleto vamzdžiu. - Tuo momentu jaunuolis, žinoma, nesuriko "*Eureka!* Aš atradau!", bet vėliau mintimis vis grįždavo prie savaitgalio, praleisto pas draugės tėvus. Jam nedavė ramybės rūkalai, priklausę ponui Nepažįstamajam. Visų pirma todėl, kad ant pakelio *turėjo būti* Meino valstijos banderolė. Ir visiškai nesvarbu, iš kur atsibeldė jo savininkas.

- Kodėl?

- Todėl, kad iš pakelio buvo dingusi vos viena cigaretė. Koks rūkalius dūmija vieną sykį per šešias valandas?

- Neužkietėjęs?

- Ne, veikiau *išvis* nerūkantis, - švelniai pataisė Vinsas. - Maža to, Deveinas matė negyvėlio liežuvį. Kaip ir aš pats, klūpėdamas ant smėlio, daktaro Robinsono otoskopu pašviesdamas jam į burną. Liežuvis buvo rausvas lyg mėtinis saldainiukas. Ne rūkaliaus.

- Nepamirškim degtukų dėžutės, - mąsliai tarė Stefanija. - Tik vienas brūkštelėjimas?

Nusišypsojęs Vinsas Tygas sulinksėjo.

- Tik vienas, - patvirtino.

- Jokio žiebtuvėlio.

- Jokio žiebtuvėlio, - sutartinai atsiliepė abu vyrai ir nusikvatojo.

11

- Deveinas sulaukė pirmadienio, - tęsė Deivas, - bet cigaretės vis neiškrito jam iš galvos, nors nuo praktikos laikų vaikiną skyrė bemaž pusantrų metų. Galop jis man skambtelėjo ir pareiškė spėjąs, kad cigaretes ponas Nepažįstamasis galėjo - tiktai *galėjo* - įsigyti ne Meino valstijoje. Jei taip, banderolė pakelio apačioje parodys, kur būtent rūkalai nupirkti. Deveinas išreiškė abejonę, kad Hemoko paplūdimyje rastas žmogus priklausė dūmytojų gretoms. Šiaip ar taip, sumokėto akcizo ženklas mus turėjo atvesti į gimtuosius jo kraštus. Aš sutikau, bet pasiteiravau, kodėl Deveinas susisiekė su manimi. Vaikinas atsakė neįstengęs sumąstyti, ką dar domintų šis įvykis, nuo kurio praėjo tiek laiko. Jis nesuklydo. Ponas Nepažįstamasis vis dar kurstė mano (ir Vinso, žinoma) smalsumą. Jaunuolis pasirodę besąs teisus ir dėl banderolės.

Aš pats nesu rūkantis, niekada nebuvau, ir tai, ko gero, viena iš priežasčių, kodėl sulaukęs padoraus amžiaus, šešiasdešimt penkerių metų, išsaugojau tokią puikią formą...

Vinsas numykė ir numojo ranka, bet Deivas nė kiek nesutrikęs pratęsė:

- ...todėl nudrožiau prie “Bayside News” kiosko ir pardavėjo paklausiau, ar galėčiau apžiūrėti cigarečių pakelį. Mano prašymą patenkino. Ant banderolės, primenančios pašto ženklą, išties pamačiau *rašalinį* spaudą. Tuomet paskambinau į generalinę prokuratūrą - kreipiausi į vyruką, pavarde Miurėjus, kuris dirbo įkalčių saugykloje. Stengiaus kalbėti kuo diplomatiškiau, nes porelė bukagalvių detektyvų dar nebuvo pasitraukusi iš tarnybos...

- Ir jiems pro akis prasprūdo galimai vertinga užuomina, tiesa? - paklausė Stefanija. - Kuri kaip reikiant palengvintų mėginimus nu-

statyti pono Nepažįstamojo tapatybę, apribotų paiešką iki vienos valstijos? Į kurią jie nė nesiteikė atkreipti dėmesio?

- Aha, - patvirtino Vinsas. - Savo stažuotojo tuodu kaltinti negalėjo, nes liepė jam nekišti nosies į įrodymų maišelį. Be to, net ir paaiškėjus, kad Deveinas nepakluso įsakymui...

- ...jis senų seniausiai buvo prapuolęs detektyvams iš akiračio, - susiprotėjo mergina.

- Teisingai, - pakinkavo galva Deivas. - Aišku, jų vis vien niekas nebūtų užsipuolęs. Nepamiršk, Tinoke farai tyrė žmogžudystę, - dėl padegimo per gaisrą žuvo du žmonės, - o mūsiškis ponas Nepažįstamasis tiesiog paspringo maisto gabalėliu.

- Vis dėlto... - skeptiškai nutęsė Stefanija.

- Taip, tie detektyvai vis tiek elgėsi kaip mulkiai. Nesidrovėk to pasakyti. Juk esi tarp draugų. - Deivo veidą nušvietė šypsena. - Bet “The Weekly Islander” redakcija neketino porelei pridaryti rūpesčių. Taip ir pareiškiau Miurėjui. Tada pridūriau, kad nusikaltimu čia nė nekvepia. Man paprasčiausiai magėjo nustatyti nelaimėlio tapatybę, nes kažkur kankinosi jo artimieji, kurie norėjo sužinoti, kas vargšeliui nutiko. Kaip ir nujaučiau, Miurėjus prižadėjo man padėti, bet aš vis tiek iki vakaro neradau sau vietos svarstydamas, kad galėjau šiek tiek kitaip sulošti kortomis. Tikrai galėjau. Tereikėjo įkalbėti daktarą Robinsoną ar net Katkartą paskambinti į Augustą... bet manęs nežavėjo mintis, jog siekdamas savo tikslų turėčiau juos išnaudoti. Nors tai skamba banaliai, aš nuoširdžiai tikiu, kad devyniais atvejais iš dešimties geriausia išlikti sąžiningam.

Galų gale viskas susiklostė kuo puikiausiai. Miurėjaus skambučio sulaukiau, kai praradau viltį ir užsimetęs striukę nutariau keliauti namo - taip paprastai ir atsitinka, ar ne?

- Laukiančiam laikas visada prailgsta, - pastebėjo Vinsas.

- Vaje, kaip poetiška. Duokite man bloknotą ir pieštuką. Tavo sentenciją privalau užsirašyti! - Deivo fizionomiją papuošė plačiau-

sias, kokį Stefanijai teko regėti bendradarbio veide, vypsnis, kuris ne šiaip jį atjaunino, o praktiškai pavertė berniuku. Po akimirkos "The Weekly Islander" redaktorius surimtėjo, ir berniokiška išraiška pranyko.

- Kiek suprantu, didmiesčiuose įkalčiai nuolat pradanginami, bet Augusta, nors ir valstijos sostinė, ne tokia jau didelė. Seržantas Miurėjus be vargo rado įrodymų maišelį, ant kurio pasirašė Polas Deveinas. Kaip pats tvirtino, jį aptiko per dešimt minučių, likusį laiką sugaišo, kol iš vyresnybės bandė išprašyti leidimą supažindinti mane su pono Nepažįstamojo kišenėse rastais daiktais. Laimei, jo pastangas lydėjo sėkmė. Ant cigarečių pakelio (paaiškėjo, kad "Vinston") buvo apvalus spaudukas, kurį atsiminė Polas Deveinas. Su mažutėmis tamsiomis raidėmis užrašytu valstijos pavadinimu: KOLORADAS. Miurėjus pasakė informaciją nusiųsiąs generalinei prokuratūrai ir paprašė "prieš straipsnio publikavimą" perduoti policijai žinią, jei vis dėlto pavyktų nustatyti vaikio iš Kolorado tapatybę. Štai kokį vardą jam suteikė. Galima teigti, jog seržantas Miurėjus iš įkalčių saugyklos tapo savotišku nepažįstamojo krikštatėviu. Jei mums *pasisektų* identifikuoti vyruką, pridūrė jis, laikraštyje derėtų užsiminti, kad prie to prisidėjo ir generalinė prokuratūra. Kokie jūs mieli, pamenu, tuomet pagalvojau.

Stefanija pasviro į priekį, lyg užburta įsmeigė į jį blizgančias akis.

- Ką darėte toliau? Kokių veiksmų griebėtės?

Deivas prasižiojo, bet Vinsas jį užčiaupė nuleisdamas ranką ant redaktoriaus peties.

- O kaip tu *manai*, širdele?

- Prasideda pamokos? - paklausė mergina.

- Aha, - patvirtino jis.

Tiek iš Vinso akių, tiek iš įtemptų lūpų (ypač iš pastarųjų) Stefanija suprato, kad jis kalba nuoširdžiai, todėl prieš atsakydama rimtai pagalvojo.

- Jūs padauginote "miegaliaus nuotraukas"...

- Tia-aip.

- Tada jas drauge su naujienos santrauka išsiuntėte Kolorado redakcijoms. Tik įdomu kelioms?

Senukas šyptelėjo ir pakėlė nykštį.

- Septyniasdešimt aštuonioms, panele Makan. Nežinau, ką pasakys Deivas, bet aš niekaip neatsistebiu tuo, kaip pigiai mums atsiėjo laiškų siuntimas. Netgi 1981-aisiais. Ne daugiau kaip šimtas dolerių.

- Kuriuos, be abejo, nurašėme į verslo išlaidas, - pridėjo Deivas, ne vien "The Weekly Islander" redaktorius, bet ir buhalteris. - Iki paskutinio cento. Ir mes turėjome tokią teisę.

- Kiek laikraščių spausdino nuotrauką?

- *Visi iki vieno, po galais!* - atsakė Vinsas ir delnu plojo per savo liesą šlaunį. - O tia-aip. Net Denverio "Post" ir Uolinių kalnų "News"! Nes mudu su Deivu pateikėme tik vieną keistą smulkmeną ir *nuostabią* santrauką.

Stefanija linktelėjo. Paprasta ir gražu.

Vinsas irgi sukinkavo galva. Jis švytėte švytėjo.

- Paplūdimyje, Meino valstijos saloje, už dviejų tūkstančių mylių, rastas neatpažintas žmogus, greičiausiai iš Kolorado! Jokių pastebėjimų apie gerklėje užstrigusį kepsnio gabalėlį, velniai žino kur nutrenktą apsiaustą arba kišenėje aptiktą rusišką monetą. Tik žinutė apie vaikį iš Kolorado - elementari neatskleista paslaptis. Natūralu, kad pranešimą spausdino *visi* laikraščiai, net ir dalinami dykai, kuriuos didžiąja dalimi sudaro nuolaidų kuponai.

- 1981-ųjų spalį, praėjus dviem dienoms nuo tada, kai nuotrauka pasirodė Bolderio dienraštyje, - tarė Deivas, - man paskambino Arla Kogan, gyvenanti Nederlande, netoli tenykščių kalnų. Aštuoniasdešimtųjų balandį pranyko jos vyras, palikęs žmoną ir pusmetinuką sūnų vienus. Ponia Kogan pasakė, kad jis vardu Džeimsas. Nors pati visiškai nenutuokė, ką sutuoktinis veikė Meino pakrantė-

je, “Camera” laikraštyje atspausdintas portretas labai jį priminė. *Labai*. - Deivas trumpam nutilo. - Manau, moteris nujautė, jog tai ne šiaip atsitiktinis panašumas, nes ji pratrūko ašaromis.

12

Stefanija paprašė Deivo ištarti ponios Kogan vardą paraidžiui. Dėl neaiškios jankiškos tarties ji tegirdėjo ilgas “a”, apsupusias vienišą “l”.

“The Weekly Islander” redaktorius pakluso ir pridūrė:

- Žinia, vargšelė neturėjo jo piršto atspaudų, bet žinojo, pas kurį dantistą vyras lankėsi, ir...

- Minutėlę, minutėlę. - Mergina iškėlė ranką nelyginant eismo reguliuotoja. - Tas Koganas... kaip jis užsidirbdavo duonai?

- Pagal užsakymus piešdavo paveikslus Denverio reklaminėje agentūroje, - atsiliepė Vinsas. - Vėliau man teko matyti keletą jo darbų. Vyrukas išties turėjo neblogą ranką. Aišku, šalies mastu pagarsėjęs niekuomet nebūtų, užtat kuo puikiausiai tiko, jei kam nors prisireikdavo paveikslėlio ant skrajutės, kurioje, pavyzdžiui, moteris laikydavo ritinį tualetinio popieriaus tarsi sumeškeriotą upėtakį. Į Denverį jis važiuodavo tik antradieniais ir trečiadieniais - dalyvaudavo posėdžiuose ir gaminių aptarimuose. Likusias savaitės dienas plušėdavo namuose.

Ji nukreipė žvilgsnį į Deivą.

- Dantistas šnekėjosi su Katkartu, medicinos ekspertu, teisingai?

- Tu nuolat pataikai į dešimtukus, Stefa. Katkartas neturėjo dantų nuotraukų, nes nematė reikalo gabenti lavoną į apygardos ligoninę, kur būtų padaryta rentgeno nuotrauka, bet pastebėjo plombas ir dvi karūnėles. Viskas sutapo. Negyvėlio pirštų atspau-

dus jis išsiuntė Nederlando teisėsaugos atstovams, o šie savo ruožtu iš Denverio policijos departamento išsikvietė specialistą, kuriam liepė keliauti į Koganų rezidenciją ir pražuvėlio vyro kambaryje paieškoti atspaudų. Ponia Kogan... Arla... pareiškė atvykėliui, esą tas nieko neras, nes ji nuodugniai išvalė kabinetą, kai galiausiai suprato, jog Džimas nebegrįš. Arba ją paliko, nors tuo buvo neįmanoma patikėti, arba jam nutiko kažkas siaubingo - ir tai atrodė *labiau* panašu į tiesą. Ekspertas atsakė, kad jei Koganas praleido kambaryje daug laiko, aptikti pirštų atspaudus garantuotai pavyks. - Deivas atsiduso, ranka perbraukė praretėjusius savo plaukus. - Jis nesuklydo, ir mes pagaliau nustatėme tikrąją pono Nepažįstamojo, dar žinomo kaip vaikis iš Kolorado, tapatybę: Džeimsas Koganas, keturiasdešimt dvejų metų, iš Nederlando, Kolorado valstijos, vedęs Arlą Kogan. Jųdviejų sūnui, Maiklui Koganui, buvo šeši mėnesiai, kai dingo tėvas, ir beveik sukakę dveji metai, kai jį galiausiai pasisekė identifikuoti.

Vinsas atsistojo, sunėrė rankas už sprando ir pasirąžė.

- Gal drožiame vidun? Mano kaulus smelkia vėsa, o pasakojimas dar nesibaigė.

13

Jie paeiliui užsuko į tualetą, įrengtą nišoje už senojo, nebenaudojamo, ofsetinio spausdintuvo (nuo 2002-ųjų laikraštį spausdino Elsvorte). Kol gamtinius reikalus tvarkė Deivas, Stefanija įjungė kavinuką. Jeigu istorija, kuri, tiesą sakant, neturėjo nieko bendra su tikra istorija, tęsis dar valandą (mergina tuo beveik neabejojo), jiems ne pro šalį pasimėgauti karštu gėrimu.

Visiems trims pagaliau susėdus, Deivas mostelėjo virtuvėlės link ir pritariamai palinksėjo.

- Man patinka moterys, kurios darbo virtuvėje nelaiko vergove net ir tuomet, kai savo jėgomis užsidirba pragyvenimui.

- Lygiai tą patį manau apie vyrus, - atkirto mergina. Senukui nusijuokus ir vėl linktelėjus (antra kandi replika per vieną popietę - rekordinės aukštumos), ji pakreipė galvą į masyviąją spausdinimo mašiną. - Vergauti tektų prie ana *to* agregato.

- Dabar spausdintuvas atrodo prasčiau nei kada nors anksčiau, - atsiliepė Vinsas. - O ankstesnysis buvo tikras siaubo įsikūnijimas. Jei prarasdavai budrumą, jis galėjo tau nutraukti ranką ar bent jau pamėginti. Na, ties kuria vieta mes baigėme?

- Ties moterimi, supratusia, jog tapo našle, - atsakė Stefanija. - Ji, be abejo, kūną atsiėmė?

- Aha, - patvirtino Deivas.

- Kažkuris iš jūsų pasitiko ją Bangoro oro uoste ir atvežė čia?

- Kaip pati galvoji, širdele?

Apmąstymams daug laiko neprisireikė. Vėlyvą 1981-ųjų spalį arba ankstyvą lapkritį Meino valstijos pareigūnai senų seniausiai buvo pamiršę vaikį iš Kolorado, juolab kad jis viso labo žuvo per nelaimingą atsitikimą, paspringęs kepsnio kąsniu. Kam galėjo rūpėti neatpažintas lavonas?

- Žinoma, kad pasitikote. Meine kitų draugų, išskyrus jus, ji neturėjo. - Ši mintis netikėtai privertė Stefaniją suvokti, kad Arla Kogan buvo (ir, aišku, iki šiol yra) realus asmuo, o ne šachmatų figūrėlė iš Agatos Kristi detektyvo arba "Jos aprašytos žmogžudystės" serijos.

- Važiavau aš, - švelniai pratarė Vinsas. Jis sėdėjo krėsle pasviręs, nudūręs akis į savo išklaipytus, žemiau kelių sunertus pirštus. - Jei atvirai, ponia Kogan atrodė kitaip, nei tikėjausi. Mintyse susikūriau neteisingą jos paveikslą. Pats nesuprantu kodėl. Juk žiniasklaidos versle atsidūriau prieš šešiasdešimt penkerius metus - tuomet, kai gimė mano kompanionas, kuris, žinia, jau nebe tas stiebelis, kokiu mano esąs. Per tiek laiko prisižiūrėjau negyvėlių su kaupu. Pa-

mačius daugumą jų, iš galvos akimirksniu išdulka tokios romantiškos eilės, kaip "aš regėjau mergelę, žavią ir sustingusią". Tiesą sakant, lavonų vaizdas kelia šiurpulį. Didžiuma išvis nepanašūs į žmones. Bet tik ne vaikis iš Kolorado. Jo išvaizda buvo gan nebloga, lyg paimta iš romantiškų pono Po kūrinių. Žinia, Džeimsą Koganą nufotografavau prieš skrodimą. Įdėmiau paspoksojus į nuotrauką, su gyvu žmogumi jo niekaip nesupainiotum. Vis dėlto tie papilkėję skruostai, blyškios lūpos ir šviesiai violetiniai akių vokai kurstė savotišką pasigerėjimą.

- Brrr, - pasipurtė Stefanija, bet ji suvokė, ką Vinsas turėjo omenyje, ir... taip, mintyse netikėtai išgirdo žodžius iš Po eilėraščio apie prarastą Lenorą. Iš "Varno".

- Tia-aip, kalbi tarsi įsimylėjėlis, - pastebėjo Deivas ir nupėdino įsipilti kavos.

14

Vinsas Tygas į savo puodelį šliūkšlelėjo kondensuoto pieno (Stefanijos nuomone, ne mažiau, kaip pusę pakelio) ir liūdnai nusišypsojęs tęsė pasakojimą:

- Aš tik sakau, jog maniau išvysiąs juodaplaukę, blyškiaveidę gražuolę. Bet susidūriau su putlia strazdanota raudongalve. Nė sekundei nesuabejojau, kad ponia Kogan nuoširdžiai sielvartauja, bet, man regis, ji priklausė tam ratui moterų, kurios nepasninkauja, kai susinervina, o valgo viską, kas papuola po ranka. Sūnelį sutiko prižiūrėti iš Omahos, o gal De Moino, atvykę jos tėvai. Niekuomet neužmiršiu, kokia sutrikusi ir vieniša moteris atrodė, kai išlipo iš lėktuvo su nedideliu kelioniniu krepšiu, kurį spaudė prie iškilios krūtinės. Kaip minėjau, ji nė iš tolo nepriminė prarastos Lenoros...

Stefanija krūptelėjo ir pagalvojo: *gal dabar telepatinis ryšys užsimezgęs tarp mūsų trijų?*

- ...bet aš kaipmat ją atpažinau ir pamojau ranka. Priėjusi Arla Kogan paklausė:

"Ponas Tygas?"

Kai atsakiau teigiamai, ji nuleido krepšį ant žemės, apkabino mane ir sukuždėjo:

"Ačiū, kad mane pasitikote. Ačiū už viską. Negaliu patikėti, kad jūs radote mano vyrą, bet esu beveik tikra, jog nuotraukoje įamžintas *jis*".

- Iš oro uosto tenka važiuoti ilgai - pati žinai, Stefa. Laiko pokalbiui mums nepritrūko. Pirmiausia ji pasiteiravo, ar aš numanau, ką Džimas veikė Meino pakrantėje. Atsakiau, kad neturiu nė menkiausio supratimo. Tuomet Arla Kogan paklausė, ar trečiadienio vakarą jis užsiregistravo vietiniame motelyje... - senukas atsisuko į Deivą. - Aš neklystu? Tikrai trečiadienio vakarą?

Vinso kolega kinktelėjo galva.

- Aha. Nes Džonis su Nense jį rado ketvirtadienio rytą. 1980-ųjų balandžio 24-ąją.

- Kaip jūs sugebate taip tiksliai atsiminti? - išpūtė akis Stefanija.

Deivas patraukė pečiais.

- Tokios smulkmenos savaime įstringa man į smegeninę. Užtat pasitaiko atvejų, kai užmirštu nusipirkti duonos kepalą ir pliaupiant lietui esu priverstas trenktis į parduotuvę.

Mergina atsigręžė į Vinsą.

- Jis, aišku, *neapsistojo* jokiame motelyje, antraip jūs, bičiuliai, nebūtumėte taip ilgai jo vadinę ponu Nepažįstamuoju. *Šituo* slapyvardžiu niekas nesiregistruoja. Nors jis tikriausiai galėjo pasirinkti kitą.

Vyriausiasis "The Weekly Islander" redaktorius įniko linksėti anksčiau, negu ji užbaigė sakinį.

- Nuo tos dienos, kai paplūdimyje aptiko vaikį iš Kolorado, mudu su Deivu tris ar keturias savaites - laisvu nuo darbo metu, žinoma, - naršėme motelius. Pradėjome nuo Briedžių Krašto salos ir tęsėme paieškas "platėjančiu ratu", kaip pasakytų ponas Jeitsas. Vasarą, kuomet per pusdienį kelio nuo Tinoko prieplaukos dėl turistų tarpusavyje varžosi keturių šimtų motelių, užeigos namų, viešbutukų, nuomojamų kambarių savininkai, tokia užduotis būtų neįmanoma. Bet, aišku, ne balandį, nes nuo Padėkos iki Atminimo dienos septyniasdešimt procentų jų užsidaro. Mes rodėme nuotrauką *visur*, Stefa.

- Ir nieko nepešėte?

- Visiškai nieko, - patvirtino Deivas.

Mergina vėl pažiūrėjo į Vinsą.

- Kaip ji reagavo į naujieną?

- Suglumo. - Po pauzės jis pridėjo: - Pakūkčiojo.

- Žinia, - sumurmėjo Deivas.

- Ką gi jūs darėte? - paklausė Stefanija, neatplėšdama akių nuo Vinso.

- Nutariau iki galo atlikti pradėtą darbą, - padvejojęs atsiliepė jis.

- Todėl, kad jums visada maga sužinoti tiesą.

Tankūs jo antakiai pakilo aukštyn.

- Tu tikrai taip galvoji?

- Taip, - užtikrino mergina ir pažvelgė į Deivą, tarytum prašydama pritarimo.

- Ji pataikė kaip pirštu į akį, ar ne, partneri? - tarstelėjo apkūnusis redaktorius.

- Svarbiausia, ar *tu* nori šito darbo, - kreivai nusišypsojo Vinsas. - *Man* rodos, kad nori.

- Suprantama, - kone nerūpestingai atsakė ji. Jau ištisas savaites žinojo čia liksianti. Nors prieš atvykdama į Briedžių Kraštą tikrai neplanavo ilgam apsistoti tokioje nuošalioje vietovėje ir iš pana-

šių klausimų būtų tik nusijuokusi. Dabar toji Stefanija Makan, kuri, užuot plaukusi į salą, vos nenusprendė keliauti į Niudžersį, atrodė visai kitas žmogus. Pašalietis. - Ką ji pasakė? Ką atskleidė?

- Smulkmenas, dėl kurių mūsų "istorija" tapo dar keistesnė, - atsakė Vinsas.

- Papasakokit išsamiau.

- Gerai, bet įspėju - jokių esminių apibendrinimų tu nesulauksi.

Stefanija nedvejojo.

- Tebūnie.

15

- 1980-ųjų balandžio 23-iąją, kaip ir kiekvieną trečiadienį, Džimas Koganas išvažiavo į Denverį, jei tiksliau, į savo darbovietę, "Kalnų panoramos" reklamos agentūrą. Štai ką išgirdau iš jo žmonos. Vyrukas pasiėmė aplanką su piešiniais, skirtais "Sanset Ševroletui" - vienai iš stambių vietinių automobilių kompanijų, nuolatiniam ir labai vertingam "Kalnų panoramos" klientui, užsakančiam galybę reklamos. Koganas ir trys jo kolegos bendradarbiavo su "Sanset Ševroletu" pastaruosius trejus metus, tvirtino žmona, ir ji neabejojo, kad firmos vadovai buvo patenkinti Džimo darbais, o tas savo ruožtu džiaugėsi nesenkančiu užsakymų srautu. Anot Arlos, jis specializavosi "aikčiojančių pupyčių" srityje. Kai pasidomėjau, ką tai reiškia, ji nusišypsojo ir paaiškino, jog Džimui puikiai sekdavosi piešti žavias išplėstakes mergužėles, dažniausiai išsižiojusias ir delnus priplojusias prie skruostų, tarytum krykštaujančias: "Vaje, kokius šaunius ratus įsigijau "Sanset Ševroleto" kompanijoje!"

Stefanija nusijuokė. Ji ne kartą matė tokius piešinėlius, paprastai skrajutėse, kurias dalydavo Tinoko "Taupos" parduotuvėje.

Vinsas sukinkavo galva.

- Arla irgi turėjo menininko gyslelę - sugebėdavo parinkti taiklius žodelius. Jos besiklausant, man prieš akis stojo padoraus žmogaus, dievinančio žmoną, sūnelį ir darbą, paveikslas.

- Kartais mylinčios akys nemato, ko nenori, - pastebėjo Stefanija.

- Jauna, bet kokia ciniška! - ne be palengvėjimo sušuko Deivas.

- Aha... deja, ji teisi, - tarė Vinsas. - Tačiau šešiolika mėnesių - ganėtinai ilgas laiko tarpas, kad per jį spėtų nukristi rožiniai akiniai. Jeigu jis būtų turėjęs kokių nors problemų darbe arba pradėjęs rėžti sparną apie jauną panelę, Arla būtų aptikusi kokių nors užuominų. Na, nebent Džimas pasižymėjo paranojišku atsargumu. Per tuos šešiolika mėnesių ji po keletą kartų šnekėjosi su Kogano pažįstamais, ir visi lyg susitarę teigė tą patį: jis mėgo savo darbą, mylėjo žmoną ir kraustėsi iš proto dėl kūdikio. Per mūsų pokalbį Arla vis sugrįždavo prie vaiko. "Jis nė už ką nebūtų palikęs Maiklo, - tvirtino moteris. - Aš žinau, pone Tygai. Jaučiu širdimi". Ir aš ja patikėjau. - Vinsas gūžtelėjo lyg prisipažindamas: *kaltas, paduokite mane į teismą.*

- Darbas ponui Koganui neatsibodo? - pasidomėjo Stefanija. - Jis netroško siekti daugiau?

- Ne. Pasak Arlos, jam patiko namelis kalnuose - virš lauko durų netgi pakabino ženklą su užrašu ERNANDO PASTOGĖ. Ji kalbėjos ir su vienu dailininku, su kuriuo Koganas dirbo ne vienerius metus... Deivai, kuo jis vardu?

- Džordžas Rankinas ar Franklinas, tiksliai nepamenu.

- Nenusimink, karšinčiau. Karjeros saulėlydyje beisbolo aikštelėje kartais susikirsdavo net ir Vilis Meisas.

Deivas kyštelėjo liežuvį.

Vinsas sulinksėjo, lyg būtų numatęs vaikišką kolegos reakciją ir tęsė pasakojimą:

- Anot dailininko Džordžo, darbe Džimas pasiekė savo galimybių ribas, tačiau jis priklausė tiems laimės kūdikiams, kurie ne tik žinojo, ką sugeba, bet ir tuo tenkinosi. Džordžas pareiškė, esą Koganas turėjo vienintelę neįgyvendintą svajonę - netolimoje ateityje vadovauti "Kalnų panoramos" meno skyriui. Atsižvelgiant į šitą troškimą, sunku patikėti, kad Arlos vyras, pagautas impulso, galėjo į viską spjauti ir išlėkti į Naujosios Anglijos pakrantę.

- Bet, žmonos manymu, būtent taip jis ir pasielgė? - pasitikslino Stefanija.

Nuleidęs kavos puodelį ant stalo, Vinsas paglostė susitaršiusį savo žilų plaukų kuokštą.

- Arla Kogan niekuo nesiskyrė nuo mūsų, - pratarė. - Ji besąlygiškai tikėjo įrodymais.

Tą trečiadienį Džeimsas Koganas išvyko iš namų be penkiolikos septynios ryto. Į Denverį ketino važiuoti Bolderio greitkeliu. Į kelionę tepasiėmė minėtąjį aplanką. Jis vilkėjo pilką kostiumą, baltus marškinius, buvo pasirišęs raudoną kaklaraištį, ant pečių užsimetęs pilką apsiaustą... o, tiesa, avėjo juodus "laivelius".

- Jokios žalios striukės? - paklausė Stefanija.

- Jokios žalios striukės, - patvirtino Deivas. - Bet Džonis su Nense paplūdimyje išties rado jį su pilkomis kostiuminėmis kelnėmis, baltais marškiniais ir juodais "laiveliais".

- O švarkas?

- Dingęs kaip į vandenį, - atsakė Deivas. - Kartu su kaklaraiščiu. Žinia, jei žmogus užsimano nusirišti kaklaraištį, devyniais atvejais iš dešimties jį įsikiša į švarko kišenę. Kertu lažybų, kad jei aptiktume vieną, rastume ir kitą.

- Be penkiolikos devynios ryto Koganas jau sėdėjo savo darbo kabinete, prie piešimo lentos, - toliau pasakojo Vinsas. - Kūrė reklamą "King Soopers"...

- Kam?

- Prekybos centrų tinklui, širdele, - paaiškino Deivas.

- Maždaug penkiolika minučių po dešimtos, - tęsė Vinsas, - dailininkas Džordžas - Rankinas ar Franklinas - pamatė, kaip mūsų vyrukas, vaikis iš Kolorado, nudrožė liftų pusėn. Koganas pasakė, kad užsukęs už kampo "Starbakse" nusipirks "tikros", kaip jis vadino, kavos puodelį, o tada prigriebs sumuštinį su kiaušinių salotomis, nes pietauti ketino biure, už savo stalo. Galop paklausė, ar Džordžui ką nors atnešti.

- Ir tai viskas, ką Arla išklojo, kol judu keliavote į Tinoką?

- Taip, mem. Vežiau ją pas Katkartą. Pagal nuotrauką oficialiai patvirtinti sutuoktinio tapatybę - "Čia mano vyras, Džeimsas Koganas" - ir pasirašyti leidimą ekshumuoti. Jis mūsų laukė.

- Aišku. Atleiskit, kad įsiterpiau.

- Nieko tokio, Stefanija. Klausinėti yra žurnalistų darbas. Taigi dailininkas Džordžas...

- Rankinas ar Franklinas, - paslaugiai pridėjo Deivas.

- Tia-aip... jis kavos atsisakė, bet iki liftų palaikė Koganui draugiją, nes su kolega norėjo šnektelėti apie būsimą atsisveikinimo vakarėlį, skirtą tokiam Heiverčiui, vienam iš agentūros įkūrėjų. Dailininkas Džordžas tvirtino Arlai, esą jos antroji pusė nekantraudamas laukė pobūvio, kuris turėjo būti surengtas gegužės vidury. Kelias minutes abu svarstė, ką padovanoti iškilmių kaltininkui. Galiausiai Koganas žengė į nusileidusį liftą, tarė bendradarbiui, kad apie dovaną jie pasikalbės vėliau, kai užkandžiaus. Pridūrė, jog paklaus greta jų dirbančios moters, ką *ji* galvoja. Kolega sutiko, atsisveikindamas Koganas pamojo ranka, ir lifto durys užsidarė. Dailininkas Džordžas buvo paskutinis žmogus, kuris prisiminė vaikį iš Kolorado matęs *Kolorade*.

- Dailininkas Džordžas, - lyg apžavėta murmtelėjo mergina. - Kaip manote, ar Džeimsas Koganas būtų atsidūręs Meino pakrantėje, jeigu jo bendradarbis būtų pareiškęs: "Ei, minutėlę, aš tave palydėsiu į kavinę, tik užsimesiu apsiaustą"?

- Kas žino, - patraukė pečiais Vinsas.

- Ar jis *dėvėjo* apsiaustą? - pasitikslino Stefanija. - Koganas? Ar prieš išeidamas vilkėjo savo pilkąjį apsiaustą?

- Arla teiravosi, bet dailininkas Džordžas nepajėgė atsiminti, - tarė Vinsas. - Tegalėjo pasakyti: "Nemanau". Ko gero, neklydo. "Starbakso" kavinė ir sumuštinių krautuvėlė stovėjo viena šalia kitos, *išties* už kampo.

- Agentūros priimamajame sėdėjo sekretorė, - papildė bičiulį Deivas. - Bet ji nematė, kaip vyrai išniro iš liftų. Sakė: "Matyt, buvau trumpam atsitraukusi nuo stalo". - Senukas apmaudžiai palingavo galva. - Tikruose detektyviniuose romanuose, kuriuose sekliai laužo galvas mėgindami įminti paslaptis, taip *niekada* nenutinka.

Bet dabar Stefanijos mintys sukosi apie kitus dalykus. Mergina suprato, kad iki šiol nuo stalo rinko trupinėlius, užuot bedusi šakutę į priešais garuojantį kepsnį.

- Dailininkas Džordžas atsisveikino su Koganu - vaikiu iš Kolorado - penkiolika po dešimtos. Jei tiksliau, dvidešimt... na, žinote, kol nusileido liftas ir atsivėrė durys...

- Tia-aip, - sulinksėjo Vinsas įsmeigęs į ją švytinčias akis. Kaip ir Deivas.

Stefanija pakėlė dešinįjį smilių.

- O maisto išnešiotoja, dirbusi Tinoke, "Prieplaukoje", tikino, esą pusę šešių vakaro jis sėdėjo prie staliuko, valgė žuvį su skrudintomis bulvytėmis ir spoksojo į vandenį.

- Tia-aip, - vėl patvirtino VInsas.

- Koks laiko skirtumas tarp Meino ir Kolorado? Valanda?

- Dvi, - pataisė Deivas.

- Dvi, - aidu atsiliepė ji ir po pauzės pakartojo. - *Dvi*. Vadinas, kai dailininko Džordžo akiratyje užsivėrė lifto, į kurį įlipo Koganas, durys, Meine jau buvo po vidurdienio.

- Su sąlyga, kad niekas nesumaišė valandų, - pritarė Deivas. - Šiuo metu mes tegalime remtis prielaidomis, ar ne?

- Ar jis būtų sugebėjęs čia atvykti per tokį laiko tarpą?

- Taip, - atsakė Vinsas.

- Ne, - tarė Deivas.

- Galbūt, - sutartinai išdudeno abudu. Užmiršusi, kad rankoje laiko kavos puodelį, Stefanija pervėrė juos (vieną po kito) nuostabos sklidinu žvilgsniu.

16

- Štai kodėl mūsų istorija netiktų tokiems laikraščiams kaip "Globe", - siurbtelėjęs baltintos kavos ir sutelkęs mintis pratarė Vinsas. - Net jei ir būtume norėję ją atskleisti.

- Bet, aišku, nenorėjome, - gaižiai įsiterpė Deivas.

- Teisingai, - sutiko Vinsas. - Tačiau jeigu būtume norėję... Stefa, kai didmiesčių laikraščiai, pavyzdžiui, "Globe" arba "New York Times", spausdina apybraižas arba visą jų seriją, jiems maga pateikti *atsakymus*. Na, bent jau pametėti užuominą. Ar mane tai erzina? Žinia, po šimts! Paimk bet kurį didmiesčio laikraštį - ką tu išvysi pirmajame puslapyje? Naujienas, pasislėpusias po klausimais. Kur Osama Bin Ladenas? Nežinome. Ką prezidentas veikia Viduriniuosiuose Rytuose. Neįsivaizduojame, nes jis *pats* nenutuokia. Ekonomikai lemta suklestėti ar nusiristi velniop? Ekspertų nuomonės skiriasi. Ar kiaušinius valgyti sveika? Viskas priklauso nuo to, kokių tyrimų ataskaitas skaitysi. Tikslių žinių nesitikėk net iš orų prognozių sudarytojų. Jie nesugebės garantuoti, kad šiandien tikrai pūs šiaurės rytų vėjas, nes vakar spėliodami susimovė. Žodžiu, jei redakcijos nutaria spausdinti apybraižą apie geresnes, mažumoms reikalingas gyvenimo sąlygas, joms knieti pasakyti, kad jei darysi A, B, C ir D, padėtis pagerės daugmaž 2030-aisiais.

- Žurnalistai, rašantys straipsnius apie neatskleistas paslaptis, - pridėjo Deivas, - geidauja kaip nors įrodyti, jog Pakrančių šviesos tebuvo atspindžiai, švytėję debesų sluoksnyje, o parapijiečius per iškylą greičiausiai nunuodijo paviliota ir apgauta metodistų bažnyčios sekretorė. Bet jeigu jau prabilome apie laiko tarpą, per kurį Koganas turėjo nukakti į Meino pakrantę...

- Į kurį tu *pirmas* atkreipei dėmesį, - nusišypsojo Vinsas.

- Aha, kad ir kaip pažiūrėsi, visos prielaidos skamba šokiruojančiai, - pastebėjo Deivas.

- Man nusispjaut, - atkirto Vinsas. - Besidomėdamas tuo reikalu tiek sykių kalbėjau telefonu, kad vos nenuroviau aparato nuo prakeiktos sienos. Todėl, manau, turiu teisę išsakyti visus, net ir šokiruojančius spėjimus.

- Anot mano tėvo, pjaustyk kreidą nepjaustęs, ji vis vien nevirs sūriu, - vyptelėjo Deivas.

- Tiesa, - sutiko Vinsas, - bet leisk man dar truputį ją padrožti. Taigi lifto durys užsidarė dvidešimt minučių po dešimtos Kolorado laiku. Diskusijos labui, tarkim, kad savo veiksmus ponas Koganas suplanavo iš anksto ir gatvėje jo laukė automobilis užvestu varikliu.

- Tarkim... - nutęsė Stefanija, neatplėšdama nuo vyresniojo kolegos įdėmių akių.

- Gryna fantazija, - suprunkštė Deivas.

- Hipotezė šiek tiek pritempta, - palinksėjo Vinsas, - tačiau penkiolika po dešimtos vaikis iš Kolorado *sėdėjo* savo biure, ir po penkių valandų *užkandžiavo* "Prieplaukoje". Faktą, nors ir skambantį neįtikimai, patvirtino liudininkai. Ar galėčiau pratęsti?

- Prašom, detektyve Makdafe, - pamojo ranka Deivas.

- Jeigu gatvėje jo tikrai laukė mašina įšilusiu varikliu, visai įmanoma, kad mūsų vyrukas nusigavo į Steipeltono oro uostą per pusvalandį. Įprastu civiliniu reisu neskrido. Galėjo susimokėti už bilietą grynaisiais ir prisistatyti netikru vardu, - anuomet pasų niekas netik-

rino, - bet iš Denverio tiesiai į Bangorą lėktuvai neskrido. Tiksliau, neskrido į jokį Meino valstijos miestą.

- Jūs patikrinote.

- Suprantama. Keliaudamas įprastais reisais, Bangore jis galėjo atsidurti anksčiausiai be penkiolikos septynios vakaro, gerokai vėliau nei Džeimsą Koganą pastebėjo maisto išnešiotoja. Netgi vėliau nei į Briedžių Kraštą išplaukė paskutinis keltas - turiu omenyje, aišku, balandžio mėnesio grafiką.

- Paskutinis - šeštą? - pasitikslino Stefanija.

- Aha, - sukinkavo galva Deivas. - Ir taip iki gegužės vidurio.

- Paprasčiau kalbant, jis skrido užsakomuoju reisu, - padarė išvadą mergina. - *Reaktyviniu lėktuvu?* Ar Denveryje yra kompanijų, kurios nuomoja reaktyvinius lėktuvus? Ar jis galėjo sau leisti tokią prabangą?

- Tia-aip, - patvirtino Vinsas, - į visus klausimus. Už bilietą veikiausiai paklojo keletą tūkstančių. Turėjo kaip reikiant patuštinti šeimyninę banko sąskaitą.

- Bet nepatuštino?

Vinsas pakratė galvą.

- Prieš pradingdamas vyrukas iš banko neatsiėmė jokių didesnių sumų. Vienaip ar kitaip, grynųjų jis nestokojo. Aš susisiekiau su kompanijomis, skraidinančiomis klientus užsakomaisiais reisais, ir visų atstovai mane patikino, kad giedrą dieną, kai danguje matyti reaktyvinių variklių palikti pėdsakai, tarp kurių švilpia mažutis "Lyras 35" arba "Lyras 55", skrydis užtruktų ne ilgiau kaip tris valandas.

- Iš Denverio į Bangorą?

- Aha. Kitose mūsų pakrantės vietose tie mažieji degalų plempikai nutūpti negali. Dėl pernelyg trumpų nusileidimo takų.

- Denverio kompanijoms, be abejo, irgi skambinote.

- Bandžiau. Bet nelabai sėkmingai. Tiktai dvi iš penkių sutiko su manimi kalbėtis. Nieko nuostabaus. Aš viso labo buvau žurnalistas

iš provincijos laikraščio, nagrinėjantis atsitiktinės mirties aplinkybes, o ne faras, kuris tyrė nusikaltimą. Beje, viena jų pastebėjo, kad neužtenka vien paprašyti duomenų iš SBO, skraidinančių nuomojamus lėktuvus iš Steipeltono...

- Kas yra SBO?

- Stacionarių bazių operatoriai, - paaiškino Vinsas. - Jie ne vien rūpinasi užsakomaisiais reisais, bet ir tvarko skrydžiui būtinus dokumentus, eksploatuoja nedidelius terminalus, pro kuriuos keliauja klientai, siekiantys išsaugoti anonimiškumą, teikia įvairias paslaugas, įskaitant ir orlaivių remontą. Praeiti JAV muitinę gali pro daugybę SBO punktų, ten pat įmanoma nusipirkti aukščiamatį, jei taviškį konfiskuoja, arba atsipūsti lakūnų laukiamajame, jeigu ilgesniam laikui atideda tavąjį reisą. Kai kurie iš SBO išplėtė savo verslą iki tinklo kaip "Holidei In" viešbučiai arba "Makdonaldas". Kitų skyriuose teaptiksi apšiurusią įrangą, geriausiu atveju - užkandžių automatą ir prie pakilimo tako plevėsuojantį vėjarodį.

- Kaip matau, jūs surinkote nemažai informacijos. - Stefanijos balse pasigirdo susižavėjimo gaidelės.

- Pakankamai, kad sužinočiau vieną esminį dalyką: Steipeltono ar bet kuriuo kitu Kolorado oro uostu naudojosi ne vien tenykščiai lakūnai ir lėktuvai. Pavyzdžiui, iš Niujorko La Gardijos SBO į Denverį orlaivis skraidina keleivius, ketinančius mėnesį svečiuotis pas giminaičius. Kai jis nusileidžia, pilotas teiraujasi klientų, kurie iš jų trauks atgal į Niujorką, nes nori žinoti, kiek tuščių vietų reikės užpildyti.

- Nūdien bilietus atgaliniam skrydžiui keleiviai užsisakytų iš anksto, ir jų skaičių parodytų kompiuteris, - pasakė Deivas. - Supranti, Stefa?

Mergina suprato. Ir ne vien tai.

- Žodžiu, įrašas apie pašėlusią pono Kogano išvyką gali slypėti Niujorke, "Oro erelių" duomenų bazėje.

- Arba tos pačios kompanijos failuose, tiktai Monpeljė, Vermonto valstijoje, - tarstelėjo Vinsas.

- Arba "Puikiųjų reaktyvinių lėktuvų" archyvuose, Vašingtone, Kolumbijos apygardoje, - pridūrė Deivas.

- Jei Koganas mokėjo grynaisiais, labai tikėtina, kad jo pavardė išvis niekur neužfiksuota, - pastebėjo Vinsas.

- Juk agentūrų yra įvairiausių...

- Taip, mem, - sutiko Deivas. - Gyvas velnias. Pradedant Federaline aviacijos administracija ir baigiant mokesčių valdyba. Nenustebčiau, jeigu tarp jų būtų įsiterpusi Federalinė finansinės pagalbos agentūra. Bet kai reikalai susiję su grynaisiais, iš dokumentacijos praktiškai nieko nelieka. Pameni Heleną Hefner?

Padavėjos iš "Pilkojo kiro" Stefanija, be abejo, neužmiršo. Tos apkūnios moteriškės, kurios sūnus neseniai iškrito iš medžio ir susilaužė ranką. *Ji gaus kiekvieną centą*, šnekėjo Vinsas prieš įbrukdamas pinigus Helenai į kišenę. *Kalbant apie mokesčius dėdei Semui... na, kai nežinai, tai ir širdies neskauda*. O Deivas pridūrė: *taip Amerikoje tvarkomi verslo reikalai.*

Matyt, tai tiesa, bet šiuo atveju dėl jos iškilo per daug klausimų, į kuriuos neįmanoma rasti atsakymų, mąstė Stefanija.

- Norite pasakyti, kad nieko tiksliai nežinote, - pagaliau prabilo mergina. - Kaip galėdamas stengėtės atkapstyti informaciją, bet jums nepasisekė.

Vinsas iš pradžių nustebo, paskui pralinksmėjo.

- Jeigu jau prašnekome apie pastangas, Stefa, man regis, dauguma mūsų pasmerkti tikėti, kad galėjome pasiekti šio to daugiau, net jei ir sugebame įgyvendinti tikslus. Vis dėlto tu klysti. Aš *žinau*, kad iš Steipeltono jis išskrido užsakomuoju reisu.

- Bet jūs sakėte...

Jis pasviro virš sunertų savo rankų ir skvarbų žvilgsnį įbedė į Stefanijos akis.

- Klausykis įdėmiai, širdele, ir mokykis. Apie Šerloką Holmsą neskaičiau jau daug metų, todėl nesu tikras, jog citata nuskambės tiksliai, bet kažkuriuo momentu didis detektyvas pareiškė daktarui Votsonui: "Kai atmeti neįmanomus dalykus, lieka atsakymas, *kad ir koks neįtikėtinas jis atrodytų*". Štai ką mes žinome: trečiadienio rytą vaikis iš Kolorado buvo Denveryje, reklamos agentūros kontoroje, nuo po dešimtos penkiolikos minučių, iki po dešimtos dvidešimt. Beveik neabejojame, kad pusę šešių vakaro vyrukas sėdėjo "Prieplaukoje". Atlenk pirštus, Stefanija, kaip tą darei anksčiau.

Mergina pakluso. Kairysis jos smilius atstojo vaikį iš Kolorado, dešinysis - Džeimsą Koganą iš Meino. Vinsas kilstelėjo vieną ranką ir pastarąjį jos pirštą palietė savuoju. Ore susidūrė senatvė ir jaunystė.

- Tik šituo smiliumi nežymėk pusės šeštos, - tarė. - Maisto išnešiotoja pasitikėti neverta. Aišku, ji nebuvo nusiplūkusi, kaip, pavyzdžiui, liepą, bet per vakarienę darbų mergaitei vis tiek netrūko.

Stefanija linktelėjo. Šiame pasaulio krašte žmonės vakarieniaudavo anksti. Pietus vietiniai valgydavo vidurdienį, dažniausiai iš priešpiečių kubilėlių, sėdėdami valtyje ir gaudydami omarus.

- Pakeiskime laiką į šeštą valandą, kuomet į salą išplaukia paskutinis keltas.

Ji vėl sukinksėjo galva.

- Kuriuo keliavo Džeimsas Koganas, teisingai?

- Nebent vandens ruožą jis įveikė plaukte, - suniurnėjo Deivas.

- Juk galėjo išsinuomoti valtį, - priminė Stefanija.

- Mes paklausinėjome žmonių, - atsakė Deivas. - Svarbiausia, kad šnekėjome su Gardu Edviku, kuris 80-aisiais dirbo keltininku.

Ar Koganas atnešė jam arbatos, nejučia savęs paklausė mergina. *Nes jeigu nori plaukti keltu, vairininką privalai pavaišinti arbata. Pats taip sakėte, Deivai. O gal vairininkas ir keltininkas yra du skirtingi žmonės?*

- Stefa? - susirūpino Vinsas. - Kaip tu jautiesi, brangioji?

- Gerai. Kodėl klausiate?

- Na, nežinau... atrodei taip, lyg būtum susidūrusi su kažkokia keistybe.

- Aš ir susidūriau. Juk šita istorija - siaubingai keista, ar ne? - atsakė mergina ir po akimirkos pridūrė: - Tik, žinoma, ji neturi nieko bendra su tikra istorija, štai kodėl jaučiuosi pasimetusi. Tarsi dviračiu mėginčiau važiuoti neegzistuojančiu lynu.

Stefanija padvejojo, galop nusprendė tęsti ir galutinai apsijuokti:

- Ar ponas Edvikas prisiminė Koganą, nes tas jam kažką atnešė? Arbatą vairininkui?

Sekundę kitą abu pagyvenę vyrai tylėjo, mįslingai įsistebeiliję į merginą, - raukšlėtuose jų veiduose spindėjo savotiškai jaunos, mielos, berniokiškos akys, - o Stefanija panūdo nusikvatoti arba apsiašaroti... na, kažkaip atsikratyti nerimo ir stiprėjančio įsitikinimo, kad ji apsikvailino per visą pilvą.

- Tą vakarą virš vandens tvyrojo žvarba, - prašneko Vinsas. - Vienas žmogus, vyriškis, užsuko į laivavedžio kabiną ir Gardui įteikė popierinį puodelį kavos. Jiedu apsikeitė viso labo keliais žodžiais. Nepamiršk, keltas plaukė į salą balandžio mėnesį, tad po šešių jau buvo užslinkusi prieblanda. Vyriškis pastebėjo: “Rami kelionė”. Gardas atsakė: “Aha”. Tuomet nepažįstamasis pridėjo: “Kaip ilgai teko jai ruoštis.” Anot vairininko, sakinys galėjo skambėti ir taip: “Kaip ilgai *Lidlui* teko jai ruoštis”. Tokios pavardės neaptikau Tinoko telefonų knygoje, bet radau keliose kitose.

- Koganas vilkėjo žalią apsiaustą ar paltą?

- Stefa, - atsiliepė Vinsas, - Gardas ne tik neprisiminė, ką matė ant to žmogaus pečių. Jis, ko gero, netgi teisme nebūtų galėjęs tiksliai pasakyti, atėjo vyrukas pėsčiomis ar atjojo raitas. Visų pirma temo. Antra, po pusantrų metų atmintyje teišliko gerumo gestas ir po-

ra žodelių, kuriais jie persimetė. Ir trečia... senasis Gardas, na, supranti... - Vinsas spragtelėjo sau į pasmakrę.

- Apie mirusiuosius dera kalbėti tiktai gerai arba nieko, bet jis pampdavo kaip išprotėjęs, - įsiterpė Deivas. - 85-aisiais dėl gėrimo prarado darbą kelte. Miesto valdžia pasodino plačiagerklį už sniego valytuvo vairo vien tam, kad jo šeima nebadautų. Gardas turėjo penkis vaikus ir žmoną, sergančią išsėtine skleroze. Galų gale Centrinėje gatvėje jis taranavo stulpą, - tuo momentu buvo girtas kaip pėdas, - sudaužė mašiną ir vasario mėnesį visai prakeiktai savaitei vietinius gyventojus paliko be suknistos elektros. Atleisk, Stefa, už sumautai nešvankų mano liežuvį. Netekęs ir valytojo darbo, Gardas išsinešdino iš miesto. Ar aš stebiuosi, kad jis nieko daugiau neatsiminė? Anaiptol! Bet iš to, ką prisiminė, esu tikras, jog tądien vaikis iš Kolorado tikrai plaukė į salą paskutiniu keltu ir vairininkui atnešė arbatos arba jos atitikmenį. Puiku, Stefa, kad neužmiršai šitos smulkmenos. - Jis patapšnojo merginos ranką. Stefanija savo ruožtu apdovanojo Deivą šypsena, išduodančia, kad ji mažumėlę suglumusi.

- Kaip minėjai, - vėl prabilo Vinsas, - mums reikėtų atsižvelgti į vieną svarbų faktorių: dviem valandomis besiskiriančias laiko juostas. - Kairįjį jos smilių senukas pristūmė arčiau dešiniojo. - Rytų pakrantės laiku, Koganas pasišalino iš kontoros penkiolika minučių po dvyliktos. Tą pačią *sekundę*, kai lifto durys atsivėrė į vestibiulį, vaikis iš Kolorado, nusimetęs kasdieninę nerūpestingo žmogelio kaukę, galvotrūkčiais nėrė į gatvę, kur jo laukė eiklus automobilis ir greitai lakioti sugebantis vairuotojas.

Po pusvalandžio Koganas atsidūrė Steipeltono SBO laukiamajame, dar po penkių minučių trapu užlipo į lėktuvą. Skrydžiu, be abejo, pasirūpino iš anksto. Kai kurie žmonės nuolat renkasi užsakomuosius reisus. Svetur pasisvečiuoja pusę mėnesio ir grįžta atgal. Per tas porą savaičių jų lakūnams tenka skraidinti kitus orlaivius.

Vienu iš jų mūsų bičiulius ir pakilo, už kelionę į rytus sumokėjęs grynais.

Stefanija paklausė:

- Ką jis būtų daręs, jei žmonės, kurie naudojosi lėktuvu, paskutinę minutę būtų atidėję skrydį?

Deivas patraukė pečiais.

- Matyt, tą patį, ką būtų daręs ir blogu oru - išvykęs kitą dieną.

Vinsas dar kartelį stumtelėjo kairįjį merginos smilių prie dešiniojo.

- Rytinėje pakrantė laikrodis rodė jau beveik pirmą, - tarė. - Na, Koganui bent jau nereikėjo nerimauti dėl painiavos su apsauga. Tik ne 1980-aisiais ir ne skrendant užsakomuoju reisu. Vėlgi spėjame, kad lėktuvas nuriedėjo pakilimo taku, vos užsivėrė liukas. Antraip jo grafikas būtų nuėjęs šuniui ant uodegos. Tuo metu pakrantėje... - senukas palietė dešinįjį Stefanijos pirštą - vaikio iš Kolorado lūkuriavo paskutinis dienos keltas.

Skrydis tęsėsi tris valandas. Mūsų manymu, žinoma. Per internetą, kurį mūsų mielas kolega dievina, pavyko sužinoti, jog 80-ųjų balandžio 23-ąją oras buvo geras. Žemėlapiuose orlaivio pėdsakai matyti ten, kur jie maždaug ir turėjo driektis...

- Bet iš jų neaišku, kokiu *greičiu* lėktuvas skrido, - pridėjo Deivas, pažvelgęs į bendradarbį. - Tavo išvados, partneri, tėra spėlionės, nors turiu pasakyti, kad jos gana pagrįstos.

- Tarkim, tris valandas, - pakartojo Vinsas ir pritraukė kairįjį Stefanijos pirštą (vaikį iš Kolorado) prie dešiniojo (kuris savo ruožtu atstojo Džeimsą Koganą, netrukus užspringsiantį mėsos gabalėliu). Dabar abu smilius teskyrė du coliai. - Ne ilgiau.

- Kitaip nepasitvirtintų faktai, - sumurmėjo ji. Prielaidos merginą pakerėjo (ir, tiesą sakant, truputį pašiurpino). Vidurinėje mokykloje Stefanija skaitė fantastinį romaną "Mėnulis, atšiaurus mylimasis". Ji nieko neišmanė apie mėnulį, bet pamažu įtikėjo, kad pavadinimas bylojo tiesą.

- Būtent, mem, - pritarė Vinsas. - Ketvirtą valandą, tebūnie penkios minutės po keturių, Koganas nusileido "Gimininguųjų miestų civilinės aviacijos" padalinyje, anuomet vieninteliame Bangoro tarptautinio oro uosto SBO...

- Įrašai apie jo atvykimą išliko? Jūs patikrinote? - Stefanija neabejojo, kad į antrąjį klausimą jis atsakys teigiamai ir pridurs neaptikęs jokių stulbinančių smulkmenų. Ne tokią istoriją pasakojo. Ji panėšėjo į kutulį šnervėse, nuo kurio norisi, bet nepavyksta nusičiaudėti.

Vinsas nusišypsojo.

- Suprantama, tačiau tais nerūpestingais laikais, kai dar nebuvo sugriežtintas vidaus saugumas, "Gimininingieji miestai" ilgėliau teišsaugodavo buhalterinę dokumentaciją. Tądien jų skyrius gavo nemenkas grynųjų sumas, po pietų sulaukė ir čekių už degalų papildymą. Bet galbūt tam neverta teikti reikšmės. Pilotas, skraidinęs vaikį iš Kolorado, galėjo pernakvoti Bangoro viešbutyje ir kitą rytą iškeliauti atgal...

- Arba praleisti savaitgalį mieste, - įsiterpė Deivas. - Bet nereikėtų atmesti tikimybės, kad lakūnas pasišalino iš oro uosto nieko nedelsdamas ir neužsipylęs degalų.

- Nors įveikė tokį kelią iš Denverio? - išsižiojo Stefanija.

- Matyt, užsuko į Portlendą, - atsakė Deivas. - Ten ir prisipildė baką.

- Kurių galų?

"The Weekly Islander" redaktorius išsišiepė, ir dėl vypsnio jo fizionomija įgavo suktą miną, niekuo nepriminančią įprastos naivoko atvirumo išraiškos. Merginai dingtelėjo, kad savo proto, slypinčio už apkūnaus, berniokiško veido, žvitrumu jis niekuo nenusileido Vinsui Tygui.

- Nenustebčiau, jei Koganas, norėdamas užtrinti pėdsakus, sumokėjo ponui Denverio Skrajūnui, kad šis tučtuojau išsinešdintų iš

Bangoro, - paaiškino Deivas. - O ponas Denverio Skrajūnas mielai pakluso. Už atitinkamą sumelę, žinia.

- Kalbant apie vaikį iš Kolorado, - toliau pasakojo Vinsas, - jam buvo likusios beveik dvi valandos, per kurias vyrukas turėjo nusigauti į Tinoką, "Prieplaukoje" užkrimsti žuvies su keptomis bulvytėmis, iš už stalelio pasižvalgyti į vandenį ir spėti į paskutinį salon išplaukiantį keltą. - Šnekėdamas jis lėtai sulietė dešinįjį ir kairįjį Stefanijos smilius.

Mergina tebespoksojo į senuką lyg užburta.

- Ar jis *galėjo* spėti?

- Greičiausiai, nors laiko ir ne per daugiausia, - atsiduso Deivas. - Aš *pats* tuo nepatikėčiau, jeigu jis nebūtų atrastas negyvas Hemoko paplūdimyje. O tu, Vinsai?

- Ne-e, - be menkiausios dvejonės atsiliepė kolega.

- Tuzino mylių spinduliu nuo Tinoko driekiasi keturi sezoniniai, neasfaltuoti kilimo ir tūpimo takai. Vasarą jais naudojasi orlaiviai, kuriais skrenda turistai, užsimanę iš aukštybių pasigrožėti vaizdais. Rudenį, maždaug porą savaičių, jie gali gėrėtis spalvingomis lapijomis. Dėl visa ko patikrinome ir juos. Kas žino, galbūt Koganas išsinuomojo antrą lėktuvą, mažylį su propeleriu, "Paiper Kab" ar panašų, ir iš Bangoro juo atlėkė į pakrantę.

- Sėkmė jūsų neaplankė ir šiuo atveju?

- Teisingai, - atsakė Vinsas ir niūriai nusišypsojo. - Kai Denveryje užsidarė lifto, į kurio kabiną įžengė Koganas, durys, iš jo teliko migloti, praktiškai neįžiūrimi pėdsakai... atvedę iki lavono.

- Balandžio mėnesį trys iš keturių takų buvo apleisti, todėl lėktuvas *galėjo* nepastebėtas kuriame nors iš jų nusileisti. Prie ketvirtojo gyveno moteris, vardu Meisė Herington, kartu su tėvu ir šešiomis dešimtimis maišytos veislės šunėkų. Ji užtikrino, esą tarp 79-ųjų spalio ir 80-ųjų gegužės aplinkui nematė jokių orlaivių, bet moteriškė dvokė tarsi spirito varykla. Nemanau, kad ji nebūtų pajėgusi

prisiminti, kas įvyko *savaitę* prieš mūsų pokalbį, ką jau kalbėti apie pusantrų metų.

- O kaip jos tėvas?

- Aklas it kurmis vienakojis diabetikas, - atsakė Deivas.

- Vaje, - išspaudė Stefanija.

- Tia-aip.

- Palikime Džeką ir Meisę Heringtonus ramybėje, - nekantriai nutraukė juos Vinsas. - Kogano atveju, aš niekuomet netikėjau "Antrojo lėktuvo" teorija. Kaip ir tuo, kad Kenedį nupylė antras šaulys. Jei Denveryje vyruko laukė automobilis, Civilinės aviacijos terminale jo lūkuriuoti galėjo kita mašina.

- Tavo spėjimai pernelyg pritempti, - ne tiek ironiškai, kiek graudžiai pastebėjo Deivas.

- Ko gero, - nė kiek nesutrikęs atsiliepė Vinsas. - Bet kas lieka, kai atmeti neįmanomus dalykus? Šunytis, kuris krebždena į duris ir prašosi įleidžiamas.

- Jis galėjo pats sėsti už vairo, - mąsliai pratarė Stefanija.

- Išsinuomoti automobilį? - Deivas papurtė galvą. - Vargu bau. Nuomos agentūros priima tiktai kreditines korteles, o dokumentuose šios įspaudžia ryškius pėdsakus.

- Be to, - pridėjo Vinsas, - kiek sugebėjome sužinoti, Koganas anksčiau niekuomet nesisvečiavo Meino rytuose arba pakrantėje. Tu, Stefa, jau pažįsti mūsų kelius. Iš Bangoro į Elsvortą veda tik vienas kelias, bet pačiame Elsvorte tenka rinktis iš keturių. Nevietinis, netgi turintis žemėlapį, lengvai susipainiotų. Ne, man regis, Deivas teisus. Užsimanęs važiuoti automobiliu ir suspėti į šeštos valandos keltą, vaikis iš Kolorado turėjo pasirūpinti, kad jo lauktų vairuotojas, kuris su mielu noru priimtų grynuosius, bet nepasiklystų čionykščiuose kraštuose.

Stefanija susimąstė. Senukai jai netrukdė.

- Iš viso *trys* samdomi vežėjai, - pagaliau prabilo mergina. - Vidurinysis skraidino užsakytą lėktuvą.

- Gal net su antruoju lakūnu, - tyliai pridūrė Deivas. - Pagal taisykles, piloto kabinoje visada sėdi pora žmonių.

- Keista, - burbtelėjo ji.

Vinsas sulinksėjo ir atsiduso.

- Sunku nesutikti.

- Nė vieno iš tų vežėjų taip ir neaptikote?

- Ne.

Ji vėl trumpam nugrimzdo į apmąstymus, šįsyk nukorusi galvą. Lygioje merginos kaktoje įsirėžė gili raukšlė. Kaip ir anksčiau, pagyvenę bendradarbiai jos minčių srauto nenutraukė. Maždaug po dviejų minučių Stefanija pakėlė akis.

- Bet *kodėl?* Ko tokio svarbaus siekė Koganas, kad taip ryžtingai puolė įgyvendinti savo tikslą?

Vinsas Tygas ir Deivas Buvis susižvalgė, po akimirkos nukreipė akis į jaunąją kolegę.

- Argi ne *puikus* klausimas? - ištarė vyriausiasis "The Weekly Islander" redaktorius.

- *Taiklus* klausimas, - sukinkavo galva Deivas.

- *Esminis* klausimas, - pataisė Vinsas.

- Žinia, - pritarė Deivas. - Kaip visada.

Vinsas romiai kreipėsi į merginą:

- Mes nežinome, Stefanija. Taip ir nesužinojome.

Deivas dar švelniau pridėjo:

- Bostono "Globe" mūsų istorija visiškai nepatiktų. Ne-e.

17

- Aišku, mes dirbame ne Bostono "Globe", - tarė Vinsas. - Ir netgi ne Bangoro "Daily News". Tačiau, Stefanija, kai suaugęs vyras ar moteris išeina laukais, kiekvienas žurnalistas - tiek iš didmies-

čio, tiek iš provincijos miestelio - mėgina surasti konkrečias priežastis, dėl kurių taip susiklostė įvykiai. Ir visai nesvarbu, apie ką mes kalbame: metodistų pikniką, per kurį nusinuodijo iškylautojai, ar vieną rytą amžiams pranykusį sutuoktinį. Kol kas išmeskime iš galvos, kur jam magėjo atsidurti ir kaip pavyko ten nusigauti. Verčiau pasakyk, kokie motyvai galėjo nulemti iš pažiūros beprotišką jo elgseną. Suskaičiuok juos ant pirštų, mažiausiai iki keturių.

Prasideda pamokos, pamanė Stefanija ir staiga prisiminė, ką Vinsas kone probėgšmais jai sakė prieš mėnesį: "Jei sieki karjeros žiniasklaidos versle, širdele, tau pravers ciniška mąstysena". Tuo metu pastaba jai pasirodė ekscentriška, lyg ir liudijanti apie prasidedančią senatvinę silpnaprotystę. Bet nūnai mergina daug geriau suprato, ką jis turėjo omenyje.

- Seksas, - pareiškė atlenkdama kairįjį smilių, kuris atstojo vaikį iš Kolorado. - Tai yra kita moteris. - Aukštyn šovė dar vienas jos pirštas. - Problemos dėl pinigų. Skola arba vagystė.

- Nepamiršk mokesčių inspekcijos, - priminė Deivas. - Kartais žmonės parodo padus, kai suvokia tapę dėdės Semo įkaitais.

- Ji neįsivaizduoja, kokių velnių gali būti priėdusi MI, - tarė Vinsas. - Nieko nuostabaus. Bet, anot Kogano žmonos, mokesčių inspekcija jos vyrui neturėjo jokių pretenzijų. Tęsk, Stefa, tau šauniai sekasi.

Merginai trūko dviejų atlenktų pirštų, kad patenkintų jo prašymą, tačiau šiuo momentu ji įstengė sumąstyti tiktai dar vieną priežastį.

- Pokyčių troškimas? - dvejodama paklausė, veikiau savęs negu jų. - poreikis... na, nežinau... nutraukti visus ankstesnius ryšius ir pradėti naują gyvenimą? Kitoje vietoje? - staiga jai į galvą šovė mintis. - Beprotybė? - dabar Stefanija laikė iškeltus keturis pirštus, žyminčius seksą, pinigus, permainas ir pamišimą. Į paskutinius du ji

žvelgė su abejone akyse. - Galbūt norui pasikeisti įtakos turėjo psichinis sunegalavimas?

- Gal ir taip, - pritarė Vinsas. - Beprotybe įmanoma pateisinti įvarius žalingus įpročius, nuo kurių žmonės neretai stengiasi išsivaduoti pasitelkdami tariamus "geografinius vaistus". Aš turiu galvoje narkotikus ir alkoholį. Liguistą potraukį į azartinius lošimus taip pat bandoma gydyti "geografiniais vaistais". Bet jį galima priskirti piniginių problemų punktui.

- Džeimsas Koganas buvo įjunkęs į kvaišalus?

- Ne, pasak Arlos, ir aš ja tikiu. Tai moteriškei užteko laiko - šešiolikos mėnesių, - kad suprastų, ar sutuoktinis turėjo bėdų dėl alkoholio arba narkotikų. Manau, ji būtų man pasakiusi.

- Stefa, - švelniu balsu ištarė Deivas, - geriau pagalvojus, pamišimas kažkaip *turėtų* sietis su šiuo reikalu, ar ne?

Mintyse mergina išvydo Džeimsą Koganą, vaikį iš Kolorado, atsirėmusį į šiukšliadėžę, paspringusį mėsos kąsniu, nukreipusį užmerktas akis į Tinoko statinius, dunksančius anapus vandens ruožo. Suriesti vienos rankos pirštai tarsi liudijo, jog vyrukas gniaužė kepsnio gabalėlį, kurį neabejotinai nugvelbė išalkusi žuvėdra, ant riebaluoto delno tepalikdama smiltelių raštą.

- Taip, - atsiliepė Stefanija. - Susidaro įspūdis, kad jis tikrai kuoktelėjo. Ar jo žmona tai *žinojo?*

Abu pagyvenę vyrai susižvalgė. Vinsas atsiduso ir pasitrynė siaurą it ašmenys nosį.

- Gal ir žinojo, bet tuo metu ji labiau nerimavo dėl savo gyvenimo. Savo ir sūnaus. Kai vyras taip netikėtai pranyksta, žmona atsiduria velniškai sunkioje padėtyje. Ji grįžo į senąjį darbą Bolderio banke, bet namo Nederlande išlaikyti, žinoma, nepajėgė.

- Ernando pastogės, - sumurmėjo Stefanija. Jos širdį pervėrė užuojautos tvinksnis.

- O tia-aip. Arla sugebėjo išstovėti ant kojų perdaug nesiskolindama iš savo arba jo tėvų, bet išleido bemaž visus pinigus, atidė-

tus aukštajam mažylio Maiko mokslui. Kai mudu susitikome, spėjau, kad jai rūpėjo du dalykai. Praktiškas ir... na, galima sakyti, dvasinis? - senukas dvejodamas atsigręžė į Deivą, bet tas patraukė pečiais ir linktelėjo, tarytum patvirtindamas kolegos žodžius.

Pats sukinkavęs galva Vinsas tęsė:

- Arlai knietėjo nusikratyti nežinia. Jis gyvas ar miręs? Ji ištekėjusi ar likusi našlė? Vilties derėtų atsisakyti ar ją puoselėti dar šiek tiek laiko? Gal tai nuskambės beširdiškai, bet aš galvoju, kad šešiolika mėnesių tempti vilties naštą pernelyg sunku.

Grįžtant prie praktiško dalyko... na, jis elementarus. Iš draudimo bendrovės Arla norėjo išsireikalauti tai, kas jai priklausė. Kogano žmona, suprantama, ne vienintelė pasaulyje degė neapykanta draudimo kompanijai, bet jos liepsnos plieskė ryškiausiomis spalvomis. Moteris sukosi kaip išmanydama, persikėlė į Bolderį, į trijų ar keturių kambarių butą, - įspūdingas pokytis, palyginti su mielu nameliu Nederlande, - dienomis turėdavo palikti Maiklą su auklėmis, kuriomis nepasitikėdavo, kasryt keliauti į darbą, kurio nė kiek netroško, vakarais viena griūti į lovą, nors daugelį metų guolį sušildydavo mylimas žmogus, nerimauti dėl sąskaitų, nuolat stebėti degalų matuoklį, nes benzino kaina netgi anuomet kilo į viršų... ir visą tą laiką Arla buvo tikra, kad vyras miręs. Deja, draudimo bendrovė nepasikliovė jos nuojauta - išmokėti pinigų neketino, kol nebus rastas kūnas ir nenustatyta mirties priežastis.

Ji vis klausė manęs, ar "tie šunkaros" (taip vadinos draudikus) sugebėtų kaip nors išvengti įsipareigojimų, jeigu paaiškėtų, jog Džeimsas nusižudė. Aš atsakiau niekada negirdėjęs, kad žmonės žudytųsi užspringdami mėsos gabalu, ir vėliau, kai Katkarto akivaizdoje Arla oficialiai patvirtino velionio tapatybę, daktaras pakartojo mano žodžius. Ji, rodės, mažumėlę aprimo.

Negana to, Katkartas pasišovė skambtelėti kompanijos filialui, įsikūrusiam Braitone, Kolorado valstijoje, perduoti informaciją apie pirštų atspaudus ir jos atpažintą nuotrauką. Priremti bendrovę prie

sienos. Arla netgi apsiašarojo - manau, dalinai nuo palengvėjimo, dalinai - iš dėkingumo ir nuovargio.

- Natūralu, - suniurnėjo Stefanija.

- Keltu mudu nuplaukėme į salą ir aš ją nuvežiau į "Raudonojo stogo" motelį, - tęsė Vinsas. - Juk ir tu iš pradžių ten apsistojai, kai čia atvykai, tiesa?

- Aha, - atsakė mergina. Pastarąjį mėnesį ji gyveno pensione, bet spalį ruošėsi pasiieškoti nuolatinio būsto. Jei tik porelė tėvukų panorės ją išlaikyti redakcijoje. Bet dėl to abejonių beveik nekilo. Argi ne dėl šios priežasties tuodu porino jai istoriją, kurios pašaliečiui atskleisti neketino?

- Kita rytą visi trise papusryčiavome, - tarė Deivas. - Kaip dauguma žmonių, nepadariusių nieko bloga, retai kada bendravusių su žiniasklaidos atstovais, ji nė kiek nesibaimino su mumis kalbėtis. Nemanė, jog tai, ką pasakys, vėliau galėtų atsidurti pirmame laikraščio puslapyje. - Jis patylėjo. - Žinia, Arla Kogan neapsiriko. Pateikus esminius faktus - "Hemoko paplūdimyje rastas negyvas žmogus; koronerio manymu, nusikaltimo sudėties nėra", - tokia istorija tęsinio neturi. Juolab kad po pusantrų metų šiuo įvykiu mažai kas domėjosi.

- Nes iš jo neįmanoma išpešti jokių esminių apibendrinimų? - pasitikslino Stefanija.

- *Jokių!* - sušuko Deivas, nusijuokė ir užsikosėjo. Kai atsikrenkštė, didžiule raštuota nosine, kurią sužvejojo galinėje kelnių kišenėje, nusišluostė akių kampučius.

- Ką ji papasakojo?

- O ką *galėjo* papasakoti? - atšovė Vinsas. - Arla Kogan apipylė klausimais mus. Aš asmeniškai pateikiau tiktai vieną. Kam Džeimsui reikėjo *červonco:* kaip amuleto, atminimo dovanos ar dar kažko? - jis purkštelėjo. - Na, ir šaunus žurnalistas anuomet buvau.

- *Čevron...* - Stefanija užsikirto ir pakratė galvą.

- Rusiškos monetos, aptiktos kišenėje tarp smulkiųjų, - paaiškino Vinsas. - *Červoncas* - dešimt rublių. Pasidomėjau, ar Džeimas ją laikė kaip talismaną, bet Arla atsakė neturinti nė menkiausio supratimo. Su Rusija jos vyras buvo susijęs tik tuo, jog kartą "Blokbasteryje" išsinuomojo filmą apie Džeimsą Bondą: "Su meile, iš Rusijos".

- Galbūt ją aptiko paplūdimyje, - mąsliai pratarė mergina. - Ant kranto žmonės randa įvairiausių daiktų. - Vieną dieną, vaikštinėdama už poros mylių nuo Hemoko, smėlyje ji pati išvydo aukštakulnį, vilnelių egzotiškai nublizgintą, moterišką batelį.

- Gal ir taip, - sutiko Vinsas ir įsmeigė į Stefaniją akis, žybčiojančias giliose akiduobėse. - Žinai, ką geriausiai prisimenu iš to ryto?

- Ką?

- Po vakarykščio pašnekesio su Katkartu ji, rodės, atgavo dvasios ramybę. Ir už pusryčių stalo šveitė pasičepsėdama.

- Teisingai, - pritarė Deivas. - Kaip skelbia senas posakis, nuteistieji mirti visuomet prisikerta iki soties, bet man regis, niekas taip entuziastingai nešlamščia maisto, kaip žmonės, kurie sulaukia malonės. Pavyzdžiui, Arla. Ji nenutuokė, kodėl vyras atklydo į šį pasaulio kraštą ir kas iš tikrųjų jam nutiko. Ko gero, suvokė niekada nesužinosianti...

- Tikrai suvokė, - užtikrino Vinsas. - Prisipažino, kai ją vežiau atgal į oro uostą.

- ... bet svarbiausią dalyką išsiaiškino: vyras negyvas. Širdimi tiesą nujautė, tačiau protui reikėjo įrodymų.

- Jau neminint nepakenčiamos draudimo bendrovės, - pridėjo Vinsas.

- Ar ji atgavo pinigus? - paklausė Stefanija.

Deivas šyptelėjo.

- Taip, mem. Kompanijos atstovai bandė vilkinti - tie vyručiai darbuojasi žaibiškai, kai pardavinėja polisus, ir delsia, jei klientai

mėgina išsireikalauti jiems teisėtai priklausančias sumas, bet galiausiai sumokėjo. Vėliau gavome padėkos laišką, kuriame Arla rašė, kad jei ne mes, ji iki šiol gyventų nežinioje, o draudimo bendrovė vis dar teigtų, esą Džeimsas Koganas gali būti gyvas ir sveikas, tik pasprukęs į Brukliną arba Tanžyrą.

- Ko ji klausinėjo?

- Ko ir buvo galima tikėtis, - atsakė Vinsas. - Pirmiausia norėjo sužinoti, kur jis patraukė išlipęs iš kelto. Mes pakamantinėjome aplinkinius, bet neaptikome jokių pėdsakų, tiesa Deivai?

Deivas Buvis linktelėjo.

- Niekas neprisiminė jį matęs, - tęsė Vinsas. - Žinia, tuo stebėtis nevertėtų. Salą Koganas pasiekė beveik sutemus. Nuo vandens pūtė žvarbus vėjas, todėl saujelė kitų keleivių (tuo metų laiku, ypač vėlyvą valandą, į Briedžių Kraštą minios nesiveržsaid) į apykakles įtraukę galvas nulėkė link savo automobilių, kurie stovėjo Įlankos gatvės aikštelėje.

- Arla teiravosi ir apie piniginę, - pridūrė Deivas. - Mudu tegalėjome pasakyti, kad niekas, bent jau policija, jos nerado. Egzistuoja tikimybė, jog kelte iš Kogano kažkas nugvelbė piniginę, pasiėmė grynuosius ir šveitė ją per bortą.

- Dar pridėk, kad rojuje angelai rengia rodeo, - šaltai pasiūlė Vinsas. - Jeigu grynuosius jis nešiojosi piniginėje, kam reikėjo kišti septyniolika dolerių į kelnių kišenę?

- Dėl viso pikto? - pastebėjo Stefanija.

- Turbūt, - atsakė Vinsas, - bet man vis tiek nesueina galai. Jei atvirai, prielaida, neva šeštos valandos kelte, kuris iš Tinoko traukė į Briedžių Kraštą, darbavosi kišenvagis, man šiek tiek labiau neįtikima negu tai, jog dailininkas iš Denverio reklamos agentūros užsakomuoju reisu išskrido į Naująją Angliją.

- Šiaip ar taip, mes nenumanėme, kur piniginė prapuolė, - tarė Deivas. - Nežinojome, nei kur dingo apsiaustas su švarku nei kodėl jis sėdėjo paplūdimyje vienmarškinis.

- O kaip cigaretės? - priminė Stefanija. - Kertu lažybų, kad Arlai Kogan jos parūpo.

Vinsas prunkštelėjo.

- Ne tas žodis. Išgirdus apie pakelį rūkalų, moteriškei atvipo žandikaulis. Ji neįsivaizdavo, kodėl Džeimsas įsigijo cigaretes. Ir be Arlos patikinimų žinojome, kad jis nepriklausė tiems žmonėms, kurie trumpam mesdavo rūkyti ir vėl įjunkdavo į žalingą įprotį. Per skrodimą Katkartas įdėmiai apžiūrėjo lavono plaučius. Pati supranti kodėl...

- Norėjo įsitikinti, kad jis nenuskendo? - spėjo Stefanija.

- Būtent, - palinksėjo Vinsas. - Vanduo plaučiuose, po mėsos gabalėliu, paliudytų, jog kažkas siekė užmaskuoti tikrąją jo mirties priežastį. Žmogžudystės gal ir neįrodytų, bet įtarimų sukeltų. Ištyręs plaučius Katkartas vandens *nerado*. Kaip ir nikotino pėdsakų. Ten rausva ir švaru - štai ką pareiškė daktaras. Vis dėlto, nors ir velniškai skubėdamas, tarp darbovietės bei Steipeltono oro uosto Koganas greičiausiai liepė vairuotojui sustoti, kad galėtų nusipirkti cigarečių. Arba buvo jas pasiėmęs iš anksto, kuo aš labiau linkęs tikėti. Galbūt kartu su moneta.

- Taip jai ir pasakėte?

- Ne, - papurtė galvą Vinsas. Staiga suskambėjo telefonas. - Atleisk, - tarė ir nudrožė pakelti ragelį.

Jis šnekėjo trumpai, porą ar tris sykius iškniaukė “tia-aip”, galop grįžo prie stalo ir pasirąžė.

- Elena Danvudi, - pranešė. - Ji pasirengusi kalbėti apie didžiąją savo traumą, kurią patyrė nušniojusi vandens kolonėlę ir “prieš visus apsijuokusi”. Tai tiksli citata, bet vargu ar ji pasirodys mano jaudinančioje įvykio ataskaitoje. Na, man metas pasivaikščioti. Išgausiu istoriją, kol Elenos atsiminimai neapsitraukė dulkių sluoksniu ir kol ji nenusprendė ruošti vakarienės. Laimei, Elena su seserimi mėgsta užkandžiauti vėlyvu paros metu. Teks keliauti nieko nedelsiant.

- O aš privalau patikrinti prakeiktus važtaraščius, - sumurmėjo Deivas. - Rodos, prieš išeinant į "Pilkąjį kirą", čia jų gulėjo tuzinu mažiau. Garbės žodis, kai nusigręži nuo stalo, jie ima *daugintis*.

Stefanijos akyse nušvito siaubas.

- Negi dabar sustosite? Nejau paliksite mane nei pakartą, nei paleistą?

- Nėra kitos išeities, - romiai atsakė Vinsas. - *Mudu* su Deivu tokioje būsenoje esame jau dvidešimt penkerius metus. Jokių užuominų iš mūsų nesitikėk. Čia tau ne suviliota ir pamesta bažnyčios sekretorė.

- Ir ne Elsvorto žiburiai, atsispindintys debesų sluoksnyje, - pridūrė Deivas - Netgi ne Teodoras Ripono, vargšas senas jūreivis, nužudytas dėl tariamų piratų turtų ir nušveistas virš pirmgalio triumo. Nelaimėlis tysojo kraujo klane vienas, be draugų, kuriuos kažkas išmetė į jūrą. Ir kodėl? Tai perspėjimas būsimiems lobių ieškotojams, suprantama! Neblogas *apibendrinimas*, širdele, tiesa?

Deivas išsišiepė, bet po sekundės jo vypsnis išblėso.

- Vaikio iš Kolorado atveju neužsikabinome už jokio siūlo. Be to, čia nėra Šerloko Holmso ar Elerio Kvino, kuris ant jo galėtų suverti įrodymų karoliukus. Tesame mudu, pora vyrukų iš laikraščio, per savaitę apžvelgiančių maždaug šimtą istorijų. Bostono "Globe" skaitytojų nė viena nesudomintų, bet žmonės iš salos jas skaito. Jeigu jau apie tai prabilome, argi tu nesiruošei pašnekinti Semo Gernerdo? Išgauti smulkmenų apie žymiąsias jo vaišes?

- Taip, ketinau... tiksliau, ketinu... ir man *knieti!* Ar jūs, bičiuliai, suprantate? Man tikrai *knieti* pakalbėti su juo apie tas kvailystes!

Vinsas Tygas pratrūko kvatoti. Deivas prie jo prisijungė.

- Tia-aip, - išlemeno vyriausiasis "The Weekly Islander" redaktorius, kai pagaliau atgavo kalbos dovaną. - Įdomu, Stefa, kaip į tavo pasirinkimą reaguotų žurnalistikos fakulteto galva. Tikriausiai neišlaikytų neapsiašarojęs. Tiesą sakant, aš žinau, ko tu nori. - Jis dirstelėjo į Deivą. - Mes *abu* žinome.

- Aišku, judviem netrūksta savų reikalų, bet nejau po tiek metų jums nekilo *jokių* minčių... negi jūs nesumąstėte *jokių* teorijų... - Mergina įbedė į kolegas maldaujamą žvilgsnį. - Nejau...

Tuodu eilinį kartą susižvalgė, ir Stefanija vėl pajuto tarp senukų užsimezgusį telepatinį ryšį, tik šįsyk nesusigaudė, ką jie mąstė. Galiausiai Deivas atsigręžė į ją.

- Ką gi tau knieti sužinoti, Stefa?

18

- Ar jūs galvojate, kad jis buvo nužudytas? - *štai* koks klausimas nedavė jai ramybės. Vinsas su Deivu prašė atmesti tokią mintį, ir mergina pakluso, bet dabar, pokalbiui apie vaikį iš Kolorado artėjant į pabaigą, ji nusprendė, jog porelė nesupyks, jeigu jie grįš prieš šitos temos.

- Vis dar įtari, kad jo mirtis galėjo būti neatsitiktinė? Po to, ką išklojome? Kodėl? - nuoširdžiai pasmalsavo Deivas.

- Dėl cigarečių. Koganas specialiai jas nusipirko. Bet nemanė, kad banderolė su Kolorado valstijos pavadinimu bus pastebėta tiktai po pusantrų metų. Tikriausiai tikėjosi, jog paplūdimyje rastas neatpažinto asmens lavonas sukels policiją ant kojų, ko, deja, nenutiko.

- *Taip.* - Vinsas atsiliepė tyliai, tačiau sugniaužė kumštį ir juo pagrūmojo tarytum krepšinio sirgalius, stebintis, kaip jo mylimos komandos žaidėjas įmeta lemiamus taškus. - Šaunuolė mergaitė. Puikus darbas.

Stefanija, nors tik dvidešimt dvejų metų, būtų įsižeidusi, jeigu kai kurie žmonės būtų ją pavadinę mergaite. Bet devyniasdešimtmetis senukas retais žilais plaukais, prakauliu veidu ir veriančiomis

mėlynomis akimis jiems nepriklausė. Tiesą sakant, iš pasitenkinimo mergina paraudo.

- Koganas negalėjo žinoti, kad jo mirtį imsis tirti pora kvėšų kaip O'Šenis ir Morisonas, - tarė Deivas. - Negalėjo žinoti, kad jam teks pasikliauti praktikantu, pastaruosius kelis stažuotės mėnesius nešiojusiu lagaminėlius ir kavos puodelius, jau nekalbant apie kelis pagyvenusius individus, kurie darbavosi savaitraštyje, nedaug kuo besiskiriančiame nuo reklaminių, prekybos centruose dalinamų lankstinukų.

- Minutėlę, brol, - pertraukė bičiulį Vinsas. - Tavo pareiškimas skamba pernelyg įžūliai. - Jis suspaudė savo seniokiškus kumščius, bet po akimirkos nesusilaikęs išsišiepė.

- Vis dėlto likimas Koganui pasirodė maloningas, - pastebėjo Stefanija. Prisiminusi moterį su kūdikiu, Maiklu (nūnai jau įpusėjusiu trečią dešimtį), pridūrė: - Jai taip pat. Jei ne Polas Deveinas ir judu, Arla Kogan niekada nebūtų gavusi pinigų iš draudimo bendrovės.

- Iš dalies tu teisi, - sutiko Vinsas. Mergina pralinksmėjo supratusi, kad senukas pasijuto nejaukiai. Ne tiek dėl gero savo darbo, kiek dėl to, jog kažkas *žinojo* apie gerą jo darbą. Salos gyventojai naudojosi internetu, ant kiekvieno namo blizgėjo palydovinės lėkštės, visi laivai, išplaukiantys į jūrą, įsijungdavo GPS* . Bet senųjų, giliai įsišaknijusių kalvinistinių pažiūrų vietiniai atsikratyti nepajėgė. *Kairiajai rankai neleiski žinoti, ką veikia dešinioji.*

- Kas iš tikrųjų, jūsų nuomone, įvyko? - paklausė ji.

- Ne, Stefa, - švelniu, bet tvirtu balsu atsakė Vinsas. - Tu iki šiol tikiesi, kad į kambarį įžygiuos detektyvas iš Rekso Stauto knygų arba mis Džeinė Marpl, įsikibusi į Elerio Kvino parankę. Jei mes būtume žinoję ar bent numanę, kas atsitiko, siūlo giją būtume viję iki pat pabaigos. Velniop tą Bostono "Globe". Mūsų istorija būtų atspausdinta pirmame "The Weekly Islander" puslapyje. 81- aisiais

*GPS - (angl. global positioning system) - visuotinės padėties nustatymo sistema.

mudu dirbome provincijos laikraštyje, ten pat esame ir dabar, bet pakratyti kojų dar nesiruošiame. Mane vis tiek vilioja mintis sukurpti didelį, kokia nors įspūdinga istorija paremtą straipsnį.

- Ir mane, - pridėjo Deivas. Jis stovėjo, turbūt negalėdamas iš galvos išmesti važtaraščių. Dabar atsisėdo ant stalo kraštelio ir ėmė siūbuoti masyvią koją. - Aš seniai svajoju, kad vieną dieną mes išspausdinsime apybraižą, kurią nupirks visos šalies laikraščiai. Su šia svajone veikiausiai ir mirsiu. Nagi, Vinsai, dėstyk savo mintis. Stefa niekam jų neišduos. Ji tapo viena iš mūsų.

Mergina kone sudrebėjo iš džiaugsmo, bet Vinsas Tygas to nepastebėjo. Jis pasviro į priekį, įsmeigė į merginą šviesiai mėlynas akis, įgavusias tamsesnį, saulės nutvieksto vandenyno atspalvį.

- Tebūnie, - pratarė. - Dar prieš naujieną apie banderolę jo mirtis ir atsiradimas pakrantėje man atrodė keistoki. Nesilioviau kvaršinęs sau galvos klausimais, kol pagaliau suvokiau, kad ponas Koganas turėjo rūkalų pakelį, kuriame trūko tiktai vienos cigaretės, nors į salą jis atplaukė pusę septynių vakaro. Nuo tada per dienų dienas lindėjau “Bayside News” kioske ir visiems kaip reikiant įkyrėjau.

Prisiminęs tuos laikus jis šyptelėjo.

- Krautuvėlėje Kogano nuotrauką rodžiau kiekvienam, pasipainiojusiam man po ranka, įskaitant valytoją. Neabejojau, kad pakelį vaikis iš Kolorado nusipirko būtent ten, jei tik jo neiškrapštė iš automato, stovinčio “Raudonojo stogo” motelyje, “Vilionės” užeigos namuose arba, pavyzdžiui, Sonio “Sunoco” degalinėje. Maniau, pritrūkęs rūkalų kelte, naują pakelį įsigijo saloje. *Be to*, galvojau, kad “Bayside News” cigaretes jis nusipirko prieš vienuoliktą, kitaip tariant, prieš užsidarant kioskui. Štai kodėl spėjo surūkyti tiktai vieną.

- Bet paskui sužinojote, kad jis - ne rūkalius, - įsiterpė Stefanija.

- Teisingai. Taip teigė jo žmona, kurios žodžius patvirtino Katkartas. Vėliau įtikėjau, jog pakelis atliko žinutės funkciją: *aš atsibeldžiau iš paties Kolorado.*

- To garantuoti negalėtume, - papildė kolegą Deivas, - bet širdimi jaučiame, kad neklystame.

- Jė-ė-ėzau, - mažne sukuždėjo jis. - Kur šis siūlo galas jus atvedė?

Abu senukai dar kartą susižvalgė ir vėl vienu metu patraukė pečiais.

- Į šešėlių ir mėnesienų kraštą, - atsakė Vinsas. - Ten, kur žurnalistai iš Bostono "Globe" nė už ką nesiveržtų. Tačiau dėl kelių dalykų man abejonių nekyla. Norėtum apie juos išgirsti?

- Taip!

Vinsas prabilo lėtai, bet ryžtingai, kaip žmogus, apčiuopomis žingsniuojantis labai tamsiu koridoriumi, kuriame jis lankėsi daugybę sykių.

- Džeimsas Koganas žinojo atsidursiąs beviltiškoje padėtyje ir numanė, kad po mirties gali būti neatpažintas. Jis to nenorėjo, nes, labiausiai tikėtina, baiminosi, jog žmona liks be cento kišenėje.

- Žodžiu, nusipirko cigaretes su viltimi, kad į jas bus pažiūrėta pro pirštus, - murmtelėjo Stefanija.

Vinsas sulinksėjo.

- Tia-aip.

- *Kas* turėjo žiūrėti pro pirštus į rūkalų pakelį?

Sekundę kitą senukas tylėjo, galiausiai pratęsė neatsakydamas į jos klausimą.

- Jis nusileido liftu, perėjo vestibiulį ir išniro laukan. Priešais paradines duris arba už kampo stovėjo automobilis, kuris nuvežė Džeimsą Koganą į Steipeltono oro uostą. Galbūt salone draugiją jam palaikė tik vairuotojas, gal dar kažkas. Mes niekuomet nesužinosime tiesos. Anksčiau manęs klausei, ar rytą, prieš išvykdamas iš namų, Koganas užsimetė apsiaustą. Dailininkas Džordžas neprisimi-

nė, ką bendradarbis vilkėjo, bet Arla Kogana to apsiausto nebematė. Visai įmanoma, kad lietpaltį jis paliko mašinoje arba lėktuve. Ten pat nušveitė ir švarką. Mainais iš kažko gavo žalią striukę, o gal tiesiog rado ją padėtą.

- Mašinoje arba lėktuve.

- Tia-aip, - patvirtino Deivas.

- O cigaretės?

- Manau, nusipirko jas iš anksto, - pareiškė Deivas. - Koganas nujautė, kas jo laukia... kad ir *kas* tai būtų. Pakelį tikriausiai įsikišo į kelnių kišenę.

- Vėliau, paplūdimyje... - mintyse mergina išvydo Koganą, savąjį vaikio iš Kolorado variantą, prisidegantį pirmąją ir paskutiniąją cigaretę gyvenime, mėnesienoje vieną kulniuojantį palei krantą iki Hemoko paplūdimio. Vidurnakčio mėnesienoje. Jis įtraukia vieną gaižų, nepažįstamo skonio dūmą, galbūt du, tuomet nusviedžia cigaretę į jūrą. O tada... kas?

Kas?

- Lėktuvas nuskraidino jį į Bangorą, - išgirdo Stefanija save prabylant keistu balsu, kuris jai pačiai skambėjo gaižiai ir nepažįstamai.

- Tia-aip, - sutiko Deivas.

- Bangore jis sėdo į automobilį ir atlėkė į Tinoką.

- Tia-aip, - šįkart atsiliepė Vinsas.

- Kur užkando žuvies su skrudintomis bulvytėmis.

- Teisingai, - vėl patvirtino Vinsas. - Tą įrodė skrodimas. Ir mano šnervės. Aš užuodžiau actą.

- Tinoke piniginės jis nebeturėjo?

- Mums nelemta to sužinoti, - atsakė Deivas. - Bet man rodos, kad neturėjo. Turbūt paliko ją su apsiaustu ir švarku, kai atsisveikino su normaliu gyvenimu. Kaip sakė Vinsas, mainais gavo žalią striukę, kurios vėliau taip pat atsikratė.

- Nebent ji buvo nuvilkta nuo negyvėlio, - pridūrė Vinsas.

Stefanija nejučia sudrebėjo.

- Taigi Koganas išplaukė į Briedžių Kraštą šeštos valandos keltu, Gardui Edvikui atnešė popierinį puodelį kavos - vairininkui arba keltininkui skirtos arbatos atitikmenį.

- Aha, - niūriai atsiliepė Deivas.

- Be dokumentų ir piniginės, tik su septyniolika dolerių ir smulkme, įskaitant rusišką dešimties rublių monetą. Nemanote, kad ji galėjo būti... na, nežinau... savotiškas asmens pažymėjimas kaip romanuose apie šnipus? Juk anuomet šaltasis karas tarp Rusijos ir Jungtinių Amerikos Valstijų tebesitęsė, ar ne?

- Visu pajėgumu, - atsakė Vinsas. - Bet Stefa, nejau tu, mėgindama užmegzti ryšį su slaptuoju rusų agentu, naudosies rubliais kaip prisistatymo priemone?

- Ne, - sutiko ji. - Tik aš neišmąstau, kam dar jie reikalingi. Spėju, kad Koganas norėjo monetą kažkam parodyti.

- Man nuojauta kužda, jog monetą jam kažkas *davė*, - tarė Deivas. - Galbūt kartu su šalta jautienos filė, įvyniota į foliją.

- Kodėl? - paklausė Stefanija. - Kam to reikėjo?

Deivas papurtė galvą.

- Nežinau.

- Nelaimės vietoje foliją radote? Gal jūržolėse, prie pat vandens?

- Bent jau O'Šenis su Morisonu jos neieškojo, - atsakė Deivas. - Po to, kai pašalino geltonąją juostą, mudu su Vinsu apšniukštinėjome paplūdimį. Dairėmės ne folijos, suprantama, o kokių nors smulkmenų, kurios galėjo priklausyti negyvėliui. Išskyrus įprastas šiukšles - saldainių popierėlius ir kitokį šlamštą, nieko neaptikome.

- Staniolį arba maišelį vaikis iš Kolorado galėjo nutrenkti į vandenį drauge su nuorūka, - pastebėjo Vinsas.

- O kaip gerklėje užstrigęs mėsos gabalėlis?

Senukas vyptelėjo.

- Apie tą kepsnio kąsnį keletą sykių kalbėjausi su daktaru Robinsonu ir Katkartu. Kartais prie manęs prisijungdavo ir Deivas. Pamenu, prieš šešerius ar septynerius metus, likus mėnesiui iki širdies smūgio, atėmusio jo gyvybę, Katkartas man pasakė: "Šis senas reikalas tau neduoda ramybės kaip vaikiščiui iškritusio danties vietoje likusi skylutė, kurią jis nuolat knebinėja liežuvio galu". O aš pagalvojau: aha, visiškai teisingai, aš baksnoju į tą skylę vis mėgindamas atrasti dugną.

- Iš pradžių man rūpėjo sužinoti, ar mėsos gabalą buvo įmanoma įsprausti į negyvo Kogano gerklę. Pirštais arba kokiu nors instrumentu, tarkim, valgomąja lazdele. Tokia mintis šovė ir *tau* į galvą, tiesa?

Stefanija sulinksėjo.

- Katkartas atsakė: "Įmanoma, bet mažai tikėtina, nes kąsnis labai gerai sukramtytas". Mėsos gabalėlis virto, anot Katkarto, "minkšta organine mase". Jį galėjo sukramtyti ir kitas žmogus... nors vargu bau. Tariamas žudikas išsigąstų, jog tyrėjai minkštimo nepalaikytų mirties priežastimi. Supranti, apie ką aš kalbu?

Mergina vėl kinktelėjo.

- *Negana to*, pasak Katkarto, košeliena virtusios mėsos nepavyktų suspausti instrumentu. Grūdama į gerklę ji ištežtų. Pirštai organinės masės neišdraikytų, bet Katkartas tikino, kad būtų pastebėjęs jų pėdsakus. Tiksliau, pastangas atverti burną. - Jis akimirkai susimąstė, galop pakratė galvą. - Tokia procedūra, kai atlaužiami žandikauliai, apibūdinama medicininiu terminu, bet aš jo, deja, neprisimenu.

- Pasakok, ką išgirdai iš Robinsono, - paragino bičiulį Deivas. Jo akys žybčiojo. - Gal ir nieko ypatingo, bet, mano nuomone, *velniškai* įdomu.

- Daktaras sakė, kad organizme buvo rasti tam tikri raumenų relaksantai, kai kurie - svetimos kilmės. Matyt, Koganas jais pasivaišino kartu su naktipiečiais, - atsiliepė Vinsas. - Žinant, ką pasisekė iškrapštyti iš skrandžio, pirmus porą kąsnių jis sudorojo be vargo, bet galiausiai kažkurio gabaliuko, net ir gerai sukramtyto, nuryti nepajėgė.

- Štai kur šuo pakastas! - sušuko Stefanija. - Mėsą apnuodijęs žmogus stebėjo, kaip auka springsta! Paskui, Koganui išleidus paskutinį kvapą, žudikas jį atrėmė į šiukšliadėžę ir iš rankos išgriebė likusią jautienos dalį, kad niekas negalėtų jos ištirti. Žuvėdra čia niekuo dėta... - mergina užsikirto. - Kodėl jūs purtote galvas?

- Pamiršai skrodimą, širdelę, - priminė Vinsas. - Chromatografinės kraujo-dujų analizės nieko tokio neparodė.

- Bet jeigu jis paragavo svetimos kilmės...

- Užklydai į Agatos Kristi darželį? - Vinsas mirktelėjo ir nusišypsojo. - Na, galbūt... o kaipgi gerklėje užstrigęs kąsnis?

- Ai, tiesa. Daktaras Katkartas ištyrė ir jį? - mergina mažumėlę apniuko.

- Būtent, - atsakė Vinsas. - Net ir į mūsų, pilkų provincijos pelyčių, smegenines protarpiais ateina išganingos, nors ir nedžiuginančios mintys. Ant sukramtyto mėsgalio pavyko aptikti vienintelį į nuodus panašiausią papildą. Druską.

Ji nutilo. Po kurio laiko vos girdimu balsu pratarė:

- Gal žudikas panaudojo medžiagą, kuri savaime išgaruoja?

- Aha. - Deivas liežuviu pabaksnojo vidinę skruosto pusę. - Kaip Pakrantės šviesos. Po valandos kitos.

- Arba “Žaviosios Lizos” įgula, - pridėjo Vinsas.

- Ir jūs nežinote, kur jis nudrožė išlipęs iš kelto?

- Ne, mem, - atsakė Vinsas. - Dairėmės dvidešimt penkerius metus, bet neradome nė vieno, kuris būtų Koganą matęs anksčiau nei balandžio 24-ąją, maždaug penkiolika minučių po šešių ryto, kai jį pastebėjo Džonis su Nense. Beje, aš netikiu, kad nelaimėliui už-

springus kažkas paėmė mėsą iš lavono delno. Ją veikiau nugvelbė žuvėdra, kaip mes ir spėjome. Oje, man *tikrai* metas judėti.

- O aš turiu sėsti prie važtaraščių, - pareiškė Deivas. - Bet pirmiausia reikėtų dar kartą apsilankyti pasakų namelyje. - Jis nulingavo į tualetą.

- Man turbūt derėtų imtis savo skilties, - suniurnėjo Stefanija ir staiga išpoškino, pusiau juokais, pusiau rimtai: - Jau beveik pradėjau gailėtis, kad išprašiau jūsų papasakoti apie nelemtą įvykį. Dėl tos paslapties kvaršinsiu galvą ištisas *savaites!*

- Praėjo dvidešimt penkeri metai, bet ji iki šiol neduoda mums ramybės, - pastebėjo Vinsas. - Dabar bent jau supranti, kodėl jos neatskleidėme vyrukui iš “Globe”.

- Taip.

Jis išsišiepė ir sulinksėjo.

- Tavo reikalai susiklostys puikiai, Stefanija. Pamatysi. - Vinsas draugiškai paspaudė merginos petį, numygo link durų, pakeliui nuo popieriais užversto stalo čiupo užrašų knygelę ir ją įsikišo į galinę kelnių kišenę. Nors devyniasdešimties, senukas kulniavo lengvu žingsniu, tik truputį susikūprinęs. Jis vilkėjo baltus marškinius, ant kurių nugaros kryžiavosi petnešos. Viduryje kambario Vinsas sustojo ir vėl atsigrįžo į Stefaniją. Žilus, retus it kūdikio plaukus vėlyva saulės šviesa pavertė tviskančiu nimbu.

- Žinok, mums labai malonu su tavimi bendrauti, - tarė jis.

- Ačiū. - Mergina buvo arti ašarų, bet vylėsi, kad balsas nenuskambėjo verksmingai. - Čia nuostabu. Iš pradžių turėjau šiokių tokių abejonių, bet... bet dabar jos visiškai pranyko. Man tikrai patinka stažuotis jūsų redakcijoje.

- Ar mąstei apie galimybę likti pas mus? Esu tikras, kad apie tai galvojai.

- Taip, be abejo.

Jis rimtai palinksėjo.

- Mudu su Deivu irgi kalbėjome šia tema. Mūsų personalui praverstų šviežias kraujas. Jaunas kraujas.

- Jūs, vyručiai, vadovausite laikraščiui dar ne vienerius metus.

- O tia-aip, - nerūpestingai atsiliepė vyriausiasis redaktorius, tarytum tai būtų savaime suprantama. Kai po pusmečio Vinsas mirė, per pamaldas šaltoje bažnyčioje sėdinčiai, į bloknotą pastabas užsirašančiai Stefanijai dingtelėjo: *jis numatė savo galą*. - Aš sukinėsiuos aplinkui daugybę metų. Taigi jei užsimanysi pasilikti, mes mielai tave priimsime. Tau nereikia atsakyti tuojau pat, bet tarkim, kad iš manęs sulaukei nuolatinio darbo pasiūlymo.

- Aišku. Aš jį apsvarstysiu. Nors, manau, mes abu žinome, koks bus atsakymas.

- Ką gi, puiku. - Jis nusisuko, tačiau po akimirkos vėl atsigręžė. - Šiai dienai pamokos beveik baigtos, bet galėčiau paminėti dar vieną smulkmeną, susijusią su mūsų verslu. Nieko prieš?

- Ne, žinoma.

- Aplinkui leidžiami tūkstančiai laikraščių, kuriems rašo *dešimtys* tūkstančių žmonių. Bet visos istorijos skirstomos tiktai į dvi rūšis. Į naujienas, tiksliau sakant, einamųjų įvykių ataskaitas, kurioms *nebūtina* turėti panašumų į tikras istorijas. Žmonės ima laikraštį, kad paskaitytų apie kraują ir ašaras lygiai taip pat, kaip greitkelyje pristabdo mašiną, norėdami atidžiau apžiūrėti avarijos vietą. Bet ką jie randa vidiniuose laikraščio puslapiuose?

- Apybraižas, - atsakė Stefanija, prisiminusi Henretį ir jo seriją straipsnių apie neatskleistas paslaptis.

- Tia-aip. Jos ir įkūnija *tikras* istorijas. Kiekviena turi pradžią, vidurį ir pabaigą. Dėl šios priežasties apybraižos yra vykusios. Netgi pasakojimas apie bažnyčios sekretorę, kuri greičiausiai išžudė pusę iškylaujančių parapijiečių, nes ją pametė mylimasis. Ar numanai, kodėl jos vykusios?

- Ne.

- Verčiau numanytum, - paskelbė Deivas išnirdamas iš tualeto, popieriniu rankšluosčiu tebesišluostydamas rankas, - jei nori išlikti mūsų versle ir suvokti, kuo užsiimi. - Pakeliui link stalo jis nušveitė rankšluostį į šiukšliadėžę.

Pagalvojusi Stefanija atsakė:

- Jos vykusios, nes užsibaigusios.

- Teisingai! - nušvito Vinsas ir pakėlė rankas aukštyn tarytum pamokslautojas. - Tos istorijos yra užbaigtos, su *atomazga!* Bet Stefanija, ar tikrame gyvenime iš tiesų egzistuoja visos trys sudedamosios dalys: pradžia, vidurys ir pabaiga? Ką sako tavo patirtis?

- Man jos trūksta, jei kalbėtume apie žurnalistiką, - prisipažino ji. - Dirbau tik universitetinio miestelio laikraštyje ir čia, prie "Įvairenybių" skilties.

Vinsas numojo ranka.

- Ką sako tavo širdis ir sveikas protas?

- Kad gyvenime paprastai taip nebūna. - Stefanija mąstė apie vieną jaunuolį, su kuriuo teks išsiaiškinti santykius, jeigu ji nutars priimti Vinso pasiūlymą dėl darbo ir keturių mėnesių viešnagę saloje pratęsti neribotam laikui. Jos lauks sunkus ir nemalonus pokalbis. Naujienos Riko nepradžiugins, nes, jo įsivaizdavimu, įvykiai turėjo pakrypti kitokia vaga.

- Per savo gyvenimą aš nesu skaitęs apybraižos, kurioje aprašyta gryna teisybė, - švelniai pratarė Vinsas. - Bet prie laikraščio puslapio melas dažniausiai dera. Mūsų istorija spaudai netiktų. Nebent... - jis gūžtelėjo.

Mergina nesuprato gesto reikšmės, bet po sekundės prisiminė, ką Deivas pasakė, kai giedrą, vėlyvą rugpjūčio popietę jie išėjo pasėdėti į balkoną. *Šioji istorija priklauso mums*, mažne piktai išrėžė Deivas. *Vyrukas iš "Globe", ne čionykštis, ją tiesiog suterštų. Jis nieko nesuprastų.*

- Jeigu pasakojimą apie vaikį iš Kolorado būtumėte įbrukę Henrečiui, tas *būtų* jį aprašęs, tiesa?

- Na, mes negalėjome nieko įbrukti, nes istorija nėra mūsų, - atšovė Vinsas. - Ji priklauso visiems, kurie sugeba atsekti įvykių eigą.

Vyptelėjusi Stefanija palingavo galva.

- Jūs kalbate nenuoširdžiai. Man rodos, judu su Deivu likote vieninteliai, kurie žino visas smulkmenas.

- *Buvome* vieninteliai, - pataisė Deivas. - Dabar prie mūsų prisijungei tu, Stefa.

Ji palinksėjo, priimdama užslėptą komplimentą, vėl atsisuko į Vinsą Tygą ir pakėlė antakius. Po kelių sekundžių tas sukrizeno.

- Mes nepasakojome žurnalistui apie vaikį iš Kolorado, nes tikrą, neatskleistą, paslaptį jis būtų pavertęs eiline apybraiža, - paaiškino Vinsas. - Faktų nekeistų, tik pabrėžtų vieną dalyką - pavyzdžiui, raumenų relaksantus, kurie trukdė arba neleido nuryti kąsnio, - ir "užmirštų" kitą.

- Tą aplinkybę, jog šiuo atveju relaksantai neatliko lemiamo vaidmens, - pastebėjo mergina.

- Tia-aip. Gal tą, gal dar kažką. Visai įmanoma, kad jis pats taip parašytų, nes po tam tikro laiko, praleisto žiniasklaidos versle, mėginimai sukurpti apybraižą iš nuotrupų, kurios niekaip nelimpa į tikrą istoriją, tampa įpročiu. Arba redaktorius būtų sugrąžinęs jam juodraštį ir liepęs viską perrašyti.

- Gal net perrašytų savo ranka, jei spaustų laikas, - įsiterpė Deivas.

- Aha, redaktoriai užsiima ir tokiais darbais, - sutiko Vinsas. - Vienaip ar kitaip, vaikis iš Kolorado būtų paminėtas septintame ar aštuntame epizode iš Henrečio apybraižų serijos apie neatskleistas Naujosios Anglijos paslaptis. Virtęs istorija, kuri sekmadienį penkiolikai minučių prikaustytų skaitytojų dėmesį, o pirmadienį atsidurtų dėžutėje-kačiukų tualete.

- Ir nebepriklausytų jums, - pridūrė Stefanija.

Pritardamas Deivas pakinkavo galva. Vinsas numojo ranka, tarsi sakytų: *fe-fui*.

- Manęs tai nejaudina. Bet meluoti apie mirusį žmogų, kuris negalės paneigti laikraštyje išsakytų teiginių... ne, su *tuo* nesitaikstyčiau. Man ir nereikia. - Jis pažiūrėjo į laikrodį. - Ką gi, laikas žygiuoti. Neužmirškit - paskutinis, išėjęs iš redakcijos, privalo užrakinti lauko duris.

Vinsas pasišalino. Bendradarbiai palydėjo jį akimis. Galiausiai Deivas atsisuko į merginą.

- Dar klausimų bus?

Stefanija nusijuokė.

- Mažiausiai šimtas, bet nėra nė vieno, į kurį jūs arba Vinsas sugebėtumėte atsakyti.

- Nieko baisaus, vėliau mielai juos išklausysiu, jei tik tau nenuvargs liežuvis. - Jis sėdo prie savo stalo ir atsidusęs prisitraukė dokumentų šūsnį. Stefanija pajudėjo link savojo, tačiau jos žvilgsnis užkliuvo už didžiulės skelbimų lentos, prikaltos prie tolimosios kambario sienos, už popiergaliais apversto Vinso rašomojo stalo.

Kairiąją lentos dalį dengė sluoksnis senų, titulinių - nūnai pageltonavusių ir susigarankščiavusių - "The Weekly Islander" puslapių. Viršutiniame kampe puikavosi pirmasis 1952-ųjų liepos 9-osios leidinio puslapis. Antraštė skelbė: PASLAPTINGOS ŠVIESOS VIRŠ HENKOKO PAKERĖJO TŪKSTANČIUS. Apačioje, nespalvotoje, Vinso Tygo darytoje nuotraukoje, - anuomet vyriausiajam redaktoriui buvo trisdešimt penkeri, jei tik ji teisingai apskaičiavo, - Stefanija išvydo softbolo aikštę ir šios gilumoje iškilusią afišų lentą su užrašu:

HENKOKO "MEDKIRČIAI" NIEKUOMET NEPASIDUODA!

Merginai susidarė įspūdis, kad fotografuota prieš pat sutemas. Aptriušusiose žiūrovų vietose stovėjo ir į dangų žiūrėjo keletas suaugusiųjų. Jų pavyzdžių sekė teisėjas, žirgliojantis link namų bazės, dešinėje rankoje laikantis apsauginę kaukę. Aplink trečiąją bazę

spietėsi iš pažiūros sunerimusių žaidėjų (turbūt iš svečių komandos, spėjo Stefanija) grupelė. Kiti vaikai, dėvintys džinsus bei marškinėlius su žodžiais HENKOKO MEDKIRČIAI, uždažytais ant nugarų, būriavosi aikštelės rombe išsirikiavę į kreivą liniją ir vėpsojo aukštyn. Ant kauburėlio stypsantis kamuoliuko padavėjas, nedidukas berniukas, kėlė pirštinę į viršų, link vieno iš ryškių, po debesimis spindinčių ratilų, tarytum trokšdamas paliesti paslaptį, ją prisitraukti ir atskleisti - sužinoti jos istoriją.

AUTORIAUS PABAIGOS ŽODIS

Patiko jums "Vaikis iš Kolorado" ar ne (dauguma žmonių vidurinio varianto nepasirinks - na, ir puiku), padėkas arba pasipiktinimą derėtų reikšti mano draugui Skotui, iš kurio ir gavau laikraščio iškarpą, pakišusią mintį šiam siužetui.

Kiekvienam grožinės literatūros kūrėjui retsykiais kažkas įduoda iškarpas ir patikina, esą iš aprašomų įvykių įmanoma sukurpti nuostabią istoriją. "Tau tereikia šį tą pakeisti", - optimistiškai šiepiasi toks pagalbininkas. Nežinau, ar tai praverčia kitiems rašytojams, bet man asmeniškai iš jų nėra jokios naudos. Todėl, kai Skotas įteikė voką su puslapiu iš Meino laikraščio, nieko doro nesitikėjau. Motina man nuo pat mažens skiepijo mandagumą, tad aš padėkojau, parsinešiau voką namo ir numečiau ant rašomojo stalo. Po kelių dienų jį praplėšiau, perskaičiau viduje rastą apybraižą ir akimoju įsiaudrinau.

Vėliau iškarpą kažkur pamečiau, ir šįkart atrasti straipsnio nepadėjo netgi "Google" paieškos sistema, toji dvidešimt pirmojo amžiaus suflerė. Man telieka jį apibendrinti iš atminties, itin nepati-

kimo informacijos šaltinio (bet tai neturi reikšmės, nes apybraiža tebuvo kibirkštis, užžiebusi ugnį, kuri liepsnojo šiuose puslapiuose).

Kai išskleidžiau Skoto dovanotą straipsnį, mano žvilgsnį kaipmat patraukė nupiešta ryškiai raudona rankinė. Ji priklausė jaunai moteriai, kurią pastebėjo vaikštinėjančią centrine gatve, vienoje iš Meino pakrantės salų. Kitą dieną ją rado negyvą paplūdimyje, *be* rankinės ir jokio asmens pažymėjimo. Paslaptis gaubė netgi jos mirties priežastį. Patologai nustatė, kad nelaimėlė prigėrė, matyt, padauginusi alkoholio, tačiau jų diagnozė išliko preliminari iki nūdienos.

Palaikus, ilgą laiką laikytus laidojimo biuro kriptoje, žemyninėje valstijos dalyje, galiausiai pasisekė identifikuoti. Man visad dingodavosi, kad slėpiningose Meino salose tvyro bendrumo ir nuošalumo atmosferos, kurios atrodo prieštaringos, bet kartu keistai papildo viena kitą. Amerikoje yra labai nedaug vietovių, kur egzistuoja tokia aiški skiriamoji linija tarp mažojo Vidinio ir didžiojo Išorinio pasaulių. Salų gyventojai spinduliuoja šilumą saviškiams, bet pašaliečiams neatsiveria. Kaip puikiai matyti iš Agatos Kristi "Dešimties negriukų", sala prilygsta milžiniškam užrakintam kambariui, nors giedrą vasaros popietę žemynas, regis, pasiekiamas ranka. Ji įkūnija tobulą paslapčių skrynią.

Viena iš tokių paslapčių ir tapo mano knygos tema. Be abejo, didžiuma skaitytojų jaučiausi apgauti ar net pyksta, nes aš nepateikiau jokio atsakymo. Gal todėl, kad jo neturėjau? Anaiptol. Pasitelkęs fantaziją ir sveiką nuovoką (kaip Ričardas Adamsas rašo "Šardiko" įžanginiame autoriaus žodyje), galėjau išmąstyti pustuzinį versijų - tris pusėtinas, porą patenkinamų ir bent vieną labiausiai tikėtiną. Dauguma jūsų, perskaičiusių kūrinį, veikiausiai nujaučia, kokius variantus paminėčiau. Bet šiuo atveju, šiuo *konkrečiu* atveju, mane domina ne tiek atsakymas, kiek paslaptis, nes būtent apie ją diena iš dienos sukosi mano mintys.

Ar man rūpėjo tuodu seniokai, laisvalaikiu nepaliaujamai mėgi-

nę įminti mįslę, visus tuos metus, per kuriuos jie dar labiau suseno? Taip. Ar man rūpėjo Stefanija, kuriai teko atlaikyti tam tikrą malonių, bet reiklių teisėjų surengtą patikrinimą? Taip - aš norėjau, kad jai pasisektų. Ar mane džiugino kiekvienas naujas, nežymus atradimas, kiekvienas naujas nušvitęs saulės spindulėlis? Žinoma. Bet labiausiai mane pakerėjo pats vaikis iš Kolorado, nugara įsirėmęs į šiukšliadėžę, sustiklėjusiomis akimis žiopsantis į vandenyną - visiškai neįtikėtina anomalija. Galų gale man tapo nebeįdomu, kaip negyvėlis ten atsidūrė. Kvapą užėmė vien jo *buvimas*, tarsi dykumoje pastebėta lakštingala.

Suprantama, man knietėjo sužinoti, kaip knygos veikėjai reaguos į jo egzistavimą. Pasirodė, visai neblogai. Aš jais didžiuojuosi. Dabar lauksiu laiškų, tiek elektroninių, tiek keliaujančių vėžlio žingsniu, ir pažiūrėsiu, ką *jūs*, bičiuliai, galvojate apie vaikį iš Kolorado.

Man nesinori gilintis į smulkmenas, bet prieš atsisveikindamas prašyčiau atkreipti dėmesį į vieną dalyką: mes gyvename paslapčių *voratinklyje*, prie kurio taip įpratome, kad išbraukėme žodį iš savo žodyno ir pakeitėme jį maloniau skambančiu. Kitaip tariant, *realybe*. Iš kur mes atėjome? Kur buvome prieš atsirasdami šiame pasaulyje? Nežinau. Kur gyvenimo kelias mus veda? Nežinau. Bažnyčios užtikrintų turinčios atsakymus, bet didžiumai mūsų nuojauta kužda, kad jų išvedžiojimai tėra apgaulė, kuria siekiama iš piniginių išvilioti kuo daugiau aukų. O mes dalyvaujame savotiškame priverstiniame kvadrato žaidime, tarsi svyruojame tarp “tebūnie” ir “neturiu nė menkiausio supratimo” sąvokų. Kartais bombos sprogsta, kartais lėktuvai nusileidžia sėkmingai, kartais kraujo analizės neparodo jokių ligos požymių, kartais biopsijos rezultatai esti teigiami. Dažniausiai vidurnakčiais mums niekas neskambina ir nepraneša baisių naujienų, nors retsykiais tenka sulaukti ir tokių skambučių. Šiaip ar taip, mes suvokiame, kad iki galo nuspaudę akceleratoriaus pedalą visu greičiu lekiame į paslapties gelmę...

Man keista, bet drauge nuostabu, jog pajėgiame taip gyventi ir išlikti sveiko proto. Rašydamas aš bandau suvokti, ką mąstau. Štai kas man paaiškėjo, kuriant "Vaiką iš Kolorado". Galbūt - sakau *galbūt* - mums, savo trapiomis gyvybėmis užpildžiusiems Žemę, kuri panaši į uždelsto veikimo sprogmenį, pakvaišti neleidžia paslapties grožis. Mums visuomet maga pasiekti dangaus šviesulius ir sužinoti, kokia vaikio iš Kolorado (pasaulyje apstu vaikių iš Kolorado) kilmė. Bet verčiau norėti negu žinoti - tai ne teiginys, o spėjimas. Bet jei pasakysite man, esą aš prastai atlikau savo darbą, nes neišklojau *visos* istorijos, aš atšausiu, kad jūs klystate.

Dėl to *nė trupučio* neabejoju.

DOLANO KADILAKAS

Kerštas - kaip patiekalas,
kurį skaniausia valgyti šaltą.
Ispanų patarlė

Laukiau ir nenuleidau nuo jo akių septynerius metus. Regėdavau jį, Dolaną, išvažiuojantį ir parvykstantį. Regėdavau, kaip žygiuoja į prabangius restoranus pasipuošęs fraku, visuomet su kita moterimi, įsikibusia į jo parankę, dviejų asmens sargybinių apsuptyje. Per tą laiką pilkšvi Dolano plaukai madingai pražilo, o manieji nuslinko, ir jų vietoje liko plikė. Regėdavau jį keliaujantį iš Las Vego į Vakarų pakrantę ir grįžtantį. Du ar tris kartus iš šalikelės stebėjau jo "Sedaną DeVilį" (panašios spalvos kaip savininko ševeliūra), prašvilpiantį 71-uoju plentu Los Andželo pusėn. Tuo pačiu pilku kadilaku jis išriedėdavo iš namų, stūksančių Holivudo Kalvose, ir lėkdavo atgal į Las Vegą. Matydavau ir tai, bet nedažnai. Aš esu mokytojas. O mokytojai negali pasigirti tokia judėjimo laisve, kokią turi storakišeniai gangsteriai. Šios gyvenimo tiesios nepaneigsi.

Dolanas nenutuokė esąs stebimas - aš stengiaus prie jo nepriartėti ir nė akimirkai nepraradau budrumo.

Jis užmušė mano žmoną arba užsakė jos žmogžudystę, bet tai vienas ir tas pats. Pageidaujate smulkmenų? Iš manęs jų neišgirsite. Jei labai knieti sužinoti daugiau, atsiverskite paskutinius laikraščių puslapius. Ji buvo vardu Elizabeta. Mudu dirbome vienoje mokykloje, kurioje aš tebedėstau. Žmona mokė pirmokus. Vaikai ją mylėjo. Manau, kai kas iš jų, nors ir tapę paaugliais, iki šiol atmena savo pradinės klasės mokytoją. *Aš* ją mylėjau, ir mano jausmai neišblėso netgi dabar. Elizabeta nebuvo gražuolė, tačiau simpatiška. Tyli, bet juoktis sugebėdavo. Dažnai ją sapnuoju. Per miegus žvelgiu į šviesiai rudas jos akis. Man niekada nereikėjo kitos moters. Ir niekada nereikės.

Jis padarė klaidą - Dolanas. Užteks žinoti tiek. Elizabeta, atsidūrusi netinkamoje vietoje ir netinkamu laiku, viską matė. Ji nudrožė į policiją, iš kur pateko tiesiai į FTB rankas. Apklausiama patvirtino, jog teisme liudys. Federalai prižadėjo apsaugą, bet jie susimovė arba neįvertino Dolano. Veikiausiai ir viena, ir kita. Kad ir

kaip ten būtų, vieną vakarą Elizabeta sėdo į automobilį, o dinamitas, prijungtas prie degimo sistemos, pavertė mane našliu. *Jis* pavertė mane našliu - Dolanas.

Kai dingo vienintelis liudininkas, jį paleido.

Dolanas grįžo į savo pasaulį, aš - į savąjį. Jis nukeliavo į prašmatnią mansardą Las Vege, aš - į tuščius namus. Jį apsupo žavingos, į kailius įsigaubusios moterys, kurios nuolat keitėsi, mane - tyla. Jis važinėjo pilkais kadilakais (per tuos metus pakeitė keturis), aš - senučiu "Biuiku Riviera". Jo plaukai pražilo, manųjų paprasčiausiai nebeliko.

Bet aš nepaleidau to tipo iš akių.

Elgiausi atsargiai, o taip! Labai atsargiai. Puikiai žinojau, kas jis toks ir ką sugeba. Žinojau, jog Dolanas mane sutraiškytų kaip vabalėlį, jei užuostų, ką jam ruošiu. Todėl buvau atidus.

Prieš trejus metus per vasaros atostogas nusekiau paskui pilkąjį kadilaką (pasirinkęs saugų atstumą) į Los Andželą, kur jis dažnai lankydavosi. Dolanas apsistojo savo prabangiame būste, ėmė rengti vakarėlius (atvykstančius ir išeinančius stebėjau iš kvartalo galo, pasitraukdamas į šešėlių gilumą, kai pro šalį praburgzdavo gan dažnai patruliuojantys policijos automobiliai), aš įsikūriau pigiame viešbutuke, kur žmonės per garsiai klausydavosi radijo imtuvų, o pro langus, nuo pusnuogių šokėjų baro, negailestingai plieskė neoninis tviskesys. Tomis naktimis per miegus į mane žvelgdavo šviesiai rudos Elizabetos akys, aš sapnuodavau, kad mudu vėl esame kartu, ir kartais pabusdavau su ašaromis, džiūstančiomis ant skruostų.

Beveik praradau viltį.

Suprantate, jį perdėm gerai saugojo. Dolanas niekur neidavo be dviejų iki dantų ginkluotų žaliūkų. Rinkdavosi tik šarvuotus kadilakus, riedančius ant masyvių, radialinių, savaime užsisandarinančių padangų, kurioms pirmenybę teikė diktatoriai iš mažų, neramumų purtomų valstybių.

Būtent tada man ir paaiškėjo, kaip įgyvendinti planus - tik prieš tai teko gerokai išsigąsti.

Palydėjau jį atgal į Las Vegą, nutolęs nuo kadilako per vieną mylią, protarpiais per dvi arba tris. Dykumoje, keliaujant į rytus, jo automobilis retsykiais panėšėdavo į spingsulę, mirgančią ties horizontu, ir tuomet aš atmindavau, kaip saulės šviesoje spindėdavo Elizabetos plaukai.

Tąkart sekiau įkandin atsitraukęs per padorų atstumą. Savaitės viduryje 71-ajame kelyje daug mašinų nesutiksi, o kai eismas nėra didelis, seklio darbas tampa pavojingu užsiėmimu - tą žino netgi pradinės mokyklos mokytojas. Pravažiavęs oranžinį ženklą, skelbiantį APLINKKELIS UŽ 5 MYLIŲ, dar labiau sumažinau greitį. Dykumose priverstiniai lankstai pristabdo eismą iki vėžlio žingsnio, o aš nė kiek netroškau atsidurti tiesiai už pilko kadilako, kuris bus priverstas lėtai dardėti kokiame nors provėžuotame šunkelyje.

APLINKKELIS UŽ 3 MYLIŲ, pranešė kitas ženklas. Jo apačioje išvydau papildomą informaciją: PRIEŠAKYJE SPROGDINIMŲ ZONA, IŠJUNKITE TRUMPŲJŲ BANGŲ RADIJO IMTUVUS.

Tuo momentu pagalvojau apie vieną, prieš daugelį metų matytą filmą, kuriame ginkluoti plėšikai atviliojo šarvuotą furgoną į dykumą, pakelėse pristatę netikrų aplinkkelio ženklų. Kai prigautas vairuotojas pasuko į apleistą purviną keliūkštį (dykumoje jų driekiasi tūkstančiai - avių išmindyti takai, į rančas vedantys šuntakiai, seni, tyruose nutrūkstantys vieškeliai), vagys pašalino ženklus ir nuošalioje vietovėje apsiautę šarvuotą furgoną sulaukė, kol sargybiniai išlįs iš savo kabinos.

Banditai juos nužudė.

Šitai gerai prisiminiau.

Banditai juos nužudė.

Įsukus į lankstą, mano baimė pasitvirtino. Kelias pasirodė besąs siaubingai prastas - elementarus suslėgtos žemės ruožas, dviejų

juostų, pilnas duobių, dėl kurių mano senasis biuikas kratėsi ir dejavo. Mašinai reikėjo naujų amortizatorių, bet šie iš mokytojo būtų pareikalavę nemenkų išlaidų, net jeigu jis - bevaikis našlys, neturintis jokių pomėgių ir svajonių, išskyrus keršto geismą.

Biuikui barškant pirmyn, man netikėtai šovė mintis. Kitą kartą, kai Dolano kadilakas iš Las Vego trauks į Los Andželą arba atvirkščiai, aš važiuosiu priešakyje. Sukursiu netikrą aplinkkelį, kaip filme, nukreipsiu jį į tykias, kalnais apsuptas dykras, kurios plyti į vakarus nuo Las Vego. Paskui nuversiu iškeltus ženklus, kaip tą padarė plėšikai...

Staiga sugrįžau į tikrovę. Dolano kadilakas stovėjo *priešais*, dulkėtoje šalikelėje. Viena padanga, nors ir savaime užsisandarinanti, buvo nuleista. Tiksliau, sprogusi, dėl ko dabar mašina dunksojo ant ratlankio. Avarijos priežastimi greičiausiai tapo aštrus uolienos luistelis, kyšantis iš suplūktos žemės nelyginant miniatiūrinių, tankams skirtų spąstų dyglys. Prie automobilio pirmgalio vienas iš dviejų asmens sargybinių darbavosi domkratu. Kitas (milžinas kuilio snukiu, ežiuku kirptais plaukais, iš po kurių žliaugė prakaito srovelės) saugojo šeimininką. Jie nerizikuodavo netgi tyruose.

Dolanas stovėjo pakelėje - liaunas tipelis, dėvintis marškinius gilia apykakle ir tamsias laisvas kelnes. Žilas sruogas plaikstė dykumos vėjas. Jis rūkė ir stebėjo vyrus taip, tarytum pats būtų kažkur kitur, gal restorane, pokylių salėje arba saloniniame traukinio vagone.

Mūsų žvilgsniai susidūrė, tačiau po sekundės jo akys nuslydo šalin. Dolanas manęs neatpažino, nors prieš septynerius metus, per pirminį bylos nagrinėjimą, sykį buvo mane matęs (kai dar turėjau plaukus!) sėdintį šalia žmonos.

Siaubą, kuris persmelkė širdį, kai pasivijau kadilaką, pakeitė akinantis įniršis.

Man magėjo persisverti, nuleisti keleivio langą ir užstaugti: *kaip drįsai mane užmiršti? Kaip drįsai išmesti mane iš galvos?* Žino-

ma, taip elgtis galėtų nebent beprotis. *Puiku*, kad jis manęs nebeprisiminė. Verčiau būti pelyte, už sienų panelių graužiančia laidus. Verčiau tapti voru, kuris pakraigėje veja voratinklį.

Prie kėliklio prakaituojantis vyrukas pamojo man ranka, bet ne vien tik Dolanas pasižymėjo užmaršumu. Nukreipiau abejingas akis virš mostaguotojo, mintyse palinkėjau, kad jį nutrenktų apopleksija, saulės smūgis arba ir viena, ir kita tuo pačiu metu. Mano koja tebemygo akceleratoriaus pedalą, tačiau galva pulsavo ir tvinkčiojo. Kelioms sekundėms ties horizontu iškilę kalnai, rodės, susidvejino ar net susitrejino.

Jei tik aš turėčiau ginklą, pagalvojau. *Jei tik turėčiau ginklą! Galėčiau tuojau pat atimti tavo niekingą, apgailėtiną gyvybę!*

Kai įveikiau dar keliolika mylių, įsiklausiau į sveiko proto balsą. Ginklas neabejotinai būtų mane pražudęs. Tarkim, aš sustabdyčiau biuiką už domkratą minkančio žaliūko, išnirčiau laukan, pradėčiau šaudyti. Gal net ką nors sužeisčiau. Netrukus mane garantuotai nudobtų ir užkastų negiliame kape, o Dolanas kaip visada mėgautųsi gražių moterų draugija ir savo sidabriniu kadilaku kursuotų tarp Las Vego ir Los Andželo. Tuo tarpu mano palaikus išraustų ir šviečiant šaltai mėnesienai dėl kaulų susirietų dykumos žvėrys. Taip už Elizabetą neatkeršyčiau.

Drauge su juo keliaujantys vyrai buvo apmokyti žudyti. O aš dirbau mokykloje ir dėsčiau trečiokams.

Tai ne filmas, priminiau sau grįždamas į greitkelį, pralėkdamas pro oranžinį ženklą su užrašu: KELIO DARBŲ PABAIGA. NEVADOS VALSTIJA JUMS DĖKOJA! Jei vis dėlto supainiočiau tikrovę su kinu ir nutarčiau, jog praplikęs, trumparegis trečiokų mokytojas sugebėtų įsikūnyti į purvinąjį Harį ne vien savo svajose, keršto planai nueitų perniek.

Bet ar atkeršyti *įmanoma?* Ar įmanoma?

Ketinimas sukurti netikrą aplinkkelį, be abejo, buvo romantiškas ir nerealus, kaip mintis šokti iš senojo biuiko ir trijulę užlieti kulkomis - aš, kuris nešaudė nuo šešiolikos, o pistoleto išvis niekada nelaikė rankoje.

Šiaip ar taip, sumanymui įgyvendinti prireiktų grupelės bendrininkų. Net ir filme darbavosi visa jų gauja - aštuoni ar devyni žmonės, išsiskirstę į du būrius, palaikantys ryšį racijomis. Vienas iš plėšikų skrido lėktuvėliu ir danguje sukdamas ratus stebėjo, ar link spąstų artėjančio šarvuočio niekas neseka.

Siužetą, aišku, išmąstė koks nors nusipenėjęs scenaristas, sėdintis prie baseino, viena ranka laikantis pinakolados taurę, kita gniaužiantis "Pentel" šratinuką ir Edgaro Volaso kūrinių santraukas. Netgi tam vyrukui reikėjo armijos, kad būtų apiplėštas šarvuotis. Aš pagalbininkų neturėjau.

Man nepavyktų. Per septynerius metus panašios apgaulingos vilties prošvaistės blykčiojo manyje ne kartą - pamenu, svarsčiau, kaip Dolano būste į oro kondicionavimo sistemą prileisti nuodingų dujų, padėti bombą jo namuose ar įsigyti išties mirtiną ginklą - pavyzdžiui, bazuką - ir prakeiktą sidabrinį kadilaką, braukiantį 71-uoju keliu į rytus, Las Vego kryptimi, arba į vakarus, Los Andželo pusėn, paversti liepsnų kamuoliu.

Tokios mintys nieko vertos.

Bet aš neįstengiau išvyti jų iš galvos.

Atkirsk jį nuo pažįstamos teritorijos, sukuždėjo balsas, kalbantis už Elizabetą, *kaip patyręs aviganis nuo bandos atkerta avį, kurią jam nurodo šeimininkas. Nukreipk jį į tyrlaukius ir užmušk. Nužudyk visus.*

Neišdegs. Net ir neatsižvelgiant į kitas aplinkybes, derėtų pripažinti esminį faktą: individui, sugebėjusiam taip ilgai išlikti gyvam kaip Dolanas, būdingas itin stiprus išgyvenimo instinktas, nedaug kuo besiskiriantis nuo paranojos. Jis su savo vyrais kaipmat perprastų apgaulę.

Šiandien lankstu jie važiavo, atsiliepė Elizabetos balsas. *Nesudvejojo nė akimirkos. Nudardėjo pirmyn lyg avinėliai.*

Bet aš kažkaip žinojau, jog Dolano tipo žmonės, kurie veikiau primena vilkus, numato pavojų šeštuoju pojūčiu. Iš kelių tarnybos angaro galėčiau pavogti tikrus aplinkkelių ženklus, išstatyti juos reikiamose vietose, papildyti fluorescenciniais oranžiniais kūgeliais ir keliomis dūmų cisternomis, tačiau Dolanas vis tiek užuostų dirglų, nuo dekoracijų atsiduodantį mano prakaito kvapą. Užuostų per neperšaunamą langą. Užsimerktų ir gyvačių duobės, atstojančios jo sąmonę, gelmėje išgirstų mano žmonos vardą.

Elizabetos balsas nutyko, ir aš nusprendžiau, kad šiandien galvoje jis nebenuskambės. Bet kai akiratyje pasirodė Las Vegas - melsvas, padūmavęs, virpantis dykumos pakraštyje, - smegenis vėl persmelkė šnabždesys:

Tuomet nebandyk jo nuvilioti į savo sukurtą lankstą. Prigauk tikru *aplinkkeliu.*

Žaibiškai pasukau biuiką į kelkraštį ir abiem kojom nuspaudžiau stabdį. Išsprogintas akis įbedžiau į galinio vaizdo veidrodėlį.

Mano galvoje Elizabetos balsas ėmė kvatoti. Juokas skambėjo beprotiškai, bet po sekundės aš prie jo prisijungiau.

* * *

Kiti mokytojai prunkštė sužinoję, kad pradėjau lankyti “Devintosios gatvės sveikatingumo klubą”. Vienas jų pasiteiravo, ar tik kas nors mano fizionomijos nesumurkdė į smėlį. Aš taip pat rodžiau dantis. Aplinkiniai niekuo neįtars žmogaus, kuris krizena iš jų pokštų. Ir ko gi man nesijuokus? Juk žmoną palaidojau prieš septynerius metus, ar ne? Iš jos beliko dulkės, plaukai ir keletas karste dūlančių kaulų. Ko gi man nesijuokus? Bendradarbiai ima spėlioti, ar tau nieko nenutiko, tik tada, kai nuolat slankioji nutaisęs rūškaną miną.

Štai kodėl šypsojausi klausydamasis jų pašaipėlių, nors visą rudenį ir žiemą man gėlė raumenis. Žvingavau iš jų sąmojų, nors mane nuolat kankino alkis - vietoj antrų porcijų, naktipiečių, alaus, džino su toniku, kurį gurkšnodavau prieš pietus, valgiau kalnus raudonos mėsos ir žalumynus, žalumynus, žalumynus.

Per Kalėdas nusipirkau "Nautilus" treniruolį.

Ne, tai ne visai tiesa. Kalėdoms "Nautilus" treniruoklį man padovanojo *Elizabeta.*

Dolaną matydavau gerokai rečiau. Didžiąją laisvalaikio dalį paskyriau kūnui tobulinti, pastangoms atsikratyti pilvu, prisiauginti raumenų ant rankų ir kojų, sustiprinti krūtinės ląstą. Bet kartais atrodydavo, kad aš neištempsiu, nepajėgsiu atgauti geros fizinės būklės, neišgyvensiu be antrų porcijų, pyragaičių ir grietinėlės lašelių, kuriais retsykiais pasigardindavau kavą. Tokiais momentais privažiuodavau prie vieno iš jo mėgstamų restoranų arba klubų, lūkuriuodavau, kol Dolanas išlips iš balzganai pilko kadilako drauge su arogantiška, šalta it ledas blondine, kikenančia, ant palydovo rankos pakibusia raudonplauke arba abejomis iš karto. Ir jis pasirodydavo - žmogus, pribaigęs mano Elizabetą - pasipuošęs madingais marškiniais iš "Bidžano" salono, su auksiniu "Rolex" laikrodžiu, spindinčiu naktinio klubo šviesose. Kai nuvargdavau ir prarasdavau ryžtą, dairydavausi Dolano, kaip mirtinai ištroškęs keliautojas dykumoje ieško oazės. Atgaudavau jėgas išgėręs nuodingo jo vandens.

Vasarį pradėjau kasdien bėgioti, o kiti mokytojai įniko kvaksėti iš mano plikės, kuri nuolat parausdavo ir nusilupdavo, kad ir kiek kremo nuo saulės ant jos užtepliodavau. Juokdavausi kartu su jais, tarytum porą sykių ko neapalpau: po pasilakstymų teko masažuoti diegiančias, mėšlungio sutrauktas kojas.

Atėjus vasarai, į Nevados kelių tarnybą kreipiausi dėl darbo. Komunalinis skyrius preliminariai patvirtino prašymą ir mane nusiuntė pas apygardos brigados vadovą - Harvį Blokerį, aukštaūgį,

po Nevados saule kone juodai įdegusį vyriškį mėlynais džinsais, dulkėtais darbiniais batais ir mėlynais berankoviais marškinėliais, ant kurių buvo perspėjimas: PRASTAI NUSITEIKĘS. Po oda slankiojo įspūdingos apimties raumenys. Jis peržiūrėjo prašymą, dėbtelėjo į mane ir nusikvatojo. Į ritinėlį susukta, milžiniškame kumštyje suspausta mano anketa atrodė kaip popieriaus skiautelė.

- Juokauji, drauguži, ne kitaip. Mes plušame po dykumos saule per svilinantį karštį. Čia tau ne mėšlinas jupių soliariumas. Kuo užsiimi tikrame gyvenime, vyruti? Dirbi buhalteriu?

- Mokytojauju, - atsakiau. - Trečiokams.

- O *Jėzau*, - vėl prajuko jis. - Pranyk man iš akių, gerai?

Aš turėjau kišeninį laikrodį, paveldėtą iš prosenelio, kuris triūsė paskutinėje didžiojo transžemyninio geležinkelio atkarpoje iki pat pabaigos, anot šeimos legendos, kai buvo įkalta paskutinė bėgvinė. Išsitraukęs laikrodį pasiūbavau jį ant grandinėlės priešais Blokerio veidą.

- Matai? - pratariau. - Kainuoja šešis, gal net septynis, šimtus dolerių.

- Mėgini papirkti? - dar kartą sukrizeno jis. Na, ir tipas - neduok valgyti, tik pasijuokti. - Bičiuli, man teko girdėti apie žmones, sudariusius sandėrius su šėtonu. Bet tu esi pirmas, kuris duoda *kyšį* norėdamas pakliūti į pragarą. - Blokerio akyse nušvito kažkas panašaus į užuojautą. - Tau *rodos*, kad žinai, kur atsidursi. Bet iš tiesų tu neturi nė menkiausio supratimo, patikėk manimi. Liepą, į vakarus nuo Indian Springs miestelio, temperatūra neretai pakyla iki šimto septyniasdešimties laipsnių*. Apsiverkia netgi patys tvirčiausi vyrai. O tau, drauguži, trūksta stiprybės. Net ir nematydamas tavęs pusnuogio, žinau, kad po marškiniais tėra raumenėliai, papumpuoti jupių sveikatingumo klube. Didžiojoje Dykynėje jie tau nepadės.

- Tą dieną, kai nuspręsi, kad susimoviau, aš pasitrauksiu, - atsakiau. - Laikrodis, žinoma, atiteks tau.

---

*170 laipsnių pagal Farenheitą - maždaug 76 laipsniai pagal Celsijų.

- Suknistas melagis.

Kurį laiką mudu spoksojome vienas į kitą.

- Ne, tu *nesi* suknistas melagis, - nustebęs tarstelėjo Blokeris.

- Nesu.

- Leisi Tinkeriui pasaugoti laikrodį? - jis dūrė nykščiu į gigantišką juodaodį raštuotais marškinėliais, įsitaisiusį buldozerio kabinoje, šlamščiantį vaisinį pyragaitį, kurį nusipirko "Makdonalde", besiklausantį mūsų pokalbio.

- Jis patikimas?

- Aišku, velniai rautų.

- Ką gi, tegul pasaugo. Iki kol mane išspirsi arba iki rugsėjo, kai man reikės grįžti į mokyklą.

- O kas atiteks *man?*

Bedžiau pirštu į savo prašymą, kurį Blokeris gniaužė kumštyje.

- Pasirašyk jį, - tariau. - Štai kas tau atiteks.

- Beprotis.

Pagalvojau apie Dolaną bei Elizabetą ir nutylėjau.

- Pradėsi nuo juodo darbo, - įspėjo Blokeris. - Iš sunkvežimio kastuvu semsi karštą asfaltą, kurį versi į duobes. Ne todėl, kad man reikia tavo prakeikto laikrodžio - nors aš mielai jį priglausiu. Tiesiog taip pradeda visi.

- Gerai.

- Svarbiausia, kad suprastum, ką sakau, vyruti.

- Aš suprantu.

- Nė velnio, - atšovė Blokeris. - Bet netrukus pamatysi, ką turėjau omenyje.

Jis buvo teisus.

* * *

Iš pirmų poros savaičių beveik nieko neprisimenu - tik tai, kaip karštą asfaltą šveisdavau į kelio įdubas, suplūkdavau jį ir nukoręs

galvą linguodavau paskui sunkvežimį iki kitos duobės. Kartkartėmis darbuodavomės netoli Vego, ir mano ausis pasiekdavo tilindžiavimas, sklindantis iš lošimų namų, bylojantis, jog kažkam pasisekė laimėti stambų prizą. Protarpiais varpeliai skambėdavo mano galvoje. Kilstelėjęs akis pamatydavau, kad Harvis Blokeris žiūri į mane su keista užuojautos išraiška. Nuo plento tvoskiančioje kaitroje virpėdavo jo veidas. Retsykiais atsigręždavau į buldozerį ir brezentu aptrauktoje šio kabinoje išvysdavau Tinkerį, ant grandinėlės sūpuojantį mano prosenelio laikrodį, nuo kurio blyksėjo saulės atspindžiai.

Man teko sukaupti visą valią, kad nenukeipčiau. Iš paskutiniųjų stengiausi neprarasti sąmonės. Birželį atlaikiau. Pirmąją liepos savaitę, per priešpiečių pertraukėlę, Blokeris prisėdo šalia manęs. Tuo metu valgiau sumuštinį spausdamas jį drebančia ranka. Gan dažnai virpulys krėsdavo kūną iki dešimtos vakaro. Dėl karščio. Arba tirtėsi, arba nuleipsi, tvirtinau sau. Prisimindavau Dolaną ir toliau drebėdavau, kažkaip sugebėdamas nepasiduoti alpuliui.

- Tau vis dar stinga jėgų, vyruti, - pasakė jis.

- Ne, - atkirtau. - Bet, kaip kalba žmonės, pažiūrėk, nuo ko man reikėjo pradėti.

- Kiekvieną sykį, kai atsisuku, tikiuosi pamatyti tave išsikėtojusį vidury kelio, o tu tebestovi ant kojų. Bet dar nugriūsi.

- Ne.

- Klysti. Jei liksi už sunkvežimio, būtinai susileisi.

- Ne.

- Mūsų laukia karščiausia vasaros dalis, vyruti. Tinkas ją vadina kepykla.

- Nieko man nenutiks.

Blokeris kišenėje sužvejojo mano prosenelio laikrodį. Metė jį man ant kelių.

- Pasiimk šitą sumautą žaisliuką, - su pasibjaurėjimu išdrožė. - Man jis nereikalingas.

- O kaip mūsų susitarimas?

- Aš jį nutraukiu.

- Jeigu mane atleisi, kreipsiuos į arbitražą. Tu pasirašei prašymą ir...

- Nesijaudink, neatleisiu, - atsiliepė Blokeris ir nusigręžė. - Liepsiu Tinkui tave pamokyti, kaip valdyti ekskavatorių.

Ilgą laiką žiopsojau į jį nežinodamas, ką pasakyti. Nūnai mane ir vėsią bei malonią trečiokų klasę tarytum skyrė praraja... vis dėlto aš iki šiol nepajėgiau suvokti, kaip mąstė Blokeris arba ką jis turėjo omenyje. Nujaučiau, jog tas vyrukas manimi žavisi ir kartu bjaurisi, bet nenutuokiau kodėl. *Tau nebūtina apie tai galvoti*, staiga sąmonėje pasigirdo Elizabetos balsas. *Sutelk mintis į Dolaną. Prisimink Dolaną.*

- Kodėl taip elgiesi? - galiausiai paklausiau.

Jis nudelbė mane pašaipiu žvilgsniu, kuriame atsispindėjo ir įtūžis.

- Kas tave apsėdo, vyruti? Kas, tavo manymu, aš esu?

- Aš ne...

- Tikriausiai būgštauji, jog dėl to suknisto laikrodžio tave užmušiu, tiesa?

- Atleisk.

- Aha, kurgi ne. Tikras atgailautojų močkrušys.

Prosenelio laikrodį įsikišau į kišenę.

- Tu niekuomet nebūsi stiprus, vyruti. Kai kurie žmonės ir augalai negali gyventi be saulės. Kiti sudžiūsta ir miršta. Tu merdėji. Pats žinai, kad vos pradvėsuoji, bet vis tiek nesitrauki į šešėlį. Kodėl? Kodėl taip alini organizmą?

- Aš turiu savų priežasčių.

- Neabejoju. Padėk Dieve tiems, kurie tau stos skersai kelio.

Jis pakilo ir nupėdino šalin.

Prie manęs priėjo išsišiepęs Tinkeris.

- Manai, sugebėsi išmokti valdyti ekskavatorių?

- Taip.

- Ir man taip atrodo. Senajam Blokagalviui tu patinki. Tik jis nežino, kaip išreikšti prielankumą.

- Pastebėjau.

Tinkas prajuko.

- Tu esi velniškai kietas riešutėlis, ar ne?

- Tikiuosi, - atsakiau.

Likusią vasaros dalį praleidau vairuodamas ekskavatorių. Kai rudenį grįžau iš mokyklos, ne ką šviesesnis negu Tinkeris, kiti mokytojai nustojo traukę mane per dantį. Kartais žvilgčiodavo į manę akių krašteliu, bet nebesijuokė.

Aš turiu savų priežasčių. Štai ką jam pasakiau. Ir nemelavau. Tris mėnesius prakiurksojau pragare ne šiaip sau. Privalėjau sutvirtėti. Tokių drastiškų priemonių neprisireiktų, jei ruoštum kapą vyrui arba moteriai, tačiau žmonių laidoti aš neketinau.

Pakišti po velėną rengiausi prakeiktą kadilaką.

* * *

Iki kitų metų balandžio Valstijos kelių komisija mano adresą įtraukė į sąrašą, pagal kurį siųsdavo reklaminius leidinius. Kas mėnesį gaudavau suvestinę, pavadintą “Nevados kelio ženklai”. Didžiumą informacijos, susijusios su greitkelių mokesčiais, perkama arba parduodama darbų įranga, valstijos priimtais įstatymais tokiomis temomis, kaip kopų priežiūra arba antierozinė metodika, tik permesdavau akimis. Labiausiai domėjausi paskutiniais puslapiais - kalendoriumi, nurodančiu, kur ir kokiomis dienomis artimiausią mėnesį bus tiesiami keliai. Man ypač rūpėjo eilutės, papildytos sutrumpinimu: PERASF. Tai reiškė perasfaltavimą. Iš savo patirties, įgytos, kai plušėjau Harvio Blokerio brigadoje, žinojau, jog aplinkkelių prisireikdavo būtent per šias procedūras. Dažniausiai, bet *ne visada.* Greitkelių komisija uždarydavo plento atkarpą tik tuomet, kai

nelikdavo jokios kitos išeities. Anksčiau ar vėliau, mąsčiau, santrumpa nulems Dolano baigtį. Tos šešios raidės, kurias protarpiais sapnuodavau: PERASF.

Be abejo, lengva nebus. Visų pirma gali tekti laukti ne vienerius metus. Nenustebčiau, jei per tą laiką Dolanas nusibaigtų smurtine mirtimi, tačiau ne nuo mano rankos. Jis priklausė gretoms blogų, pavojingai gyvenančių žmonių. Tarpusavyje turės sutapti keturi menkai vieni su kitais susiję faktoriai, tarsi retai pasitaikantis planetų išsidėstymas: Dolano kelionė, mano atostogos, valstybinė šventė ir trijų dienų savaitgalis.

Taip, gali būti, kad praeis daug metų. Nevertėtų atmesti ir tikimybės, jog tikslo neįgyvendinsiu niekada. Bet širdyje kirbėjo įsitikinimas, kad mano diena *išauš*, ir tuomet aš būsiu jai pasiruošęs. Galų gale lūkesčiai išsipildė. Ne tą vasarą ir ne rudenį. Netgi ne kitą pavasarį. Bet pernai birželį atsiverčiau "Nevados kelių ženklus" ir štai ką išvydau kalendoriuje:

LIEPOS 1-LIEPOS 22:
71 KELIAS **440-472** MYLIOS
(VAKARINĖ JUOSTA) **PERASF**.

Drebančiomis rankomis pasklaidžiau stalinio kalendoriaus puslapius ir pamačiau, kad liepos 4-oji išpuola pirmadienį.

Vadinasi, sutampa trys iš keturių esminių faktorių, nes perasfaltuojant tokią ilgą plento atkarpą, neabejotinai prisireiks aplinkkelio.

O Dolanas... kaipgi Dolanas? Kaip ketvirtasis faktorius?

Kiek pamenu, per tuos septynerius metus, liepos 4-osios savaitėmis (vienais iš ramesnių laikotarpių Las Vege) jis tris kartus važiavo į Los Andželą. Dar tris sykius keliavo kitur - į Niujorką, Majamį ir netgi į Londoną. Vieną kartelį paprasčiausiai liko Vege.

Jei tik jis *išvyks*...

Kaip sužinoti?

sidėjau ilgiems ir kankinantiems apmąstymams, bet juos nuolat nutraukdavo dvi vizijos. Vienoje iš jų regėjau, kaip prieš saulėlydį, 71-uoju keliu, Los Andželo pusėn lekia Dolano kadilakas, nuo kurio krenta ištįsęs šešėlis. Mačiau, kaip jis rieda pro aplinkkelių ženklus, pro paskutinįjį, perspėjantį vairuotojus išjungti radijo imtuvus, pro trejoms šventinio savaitgalio dienoms apleistą sunkiąją techniką - buldozerius, greiderius, ekskavatorius.

Antroji vizija buvo tapati pirmajai, išskyrus tai, kad iš akiračio pranyko įspėjamieji ženklai, kuriuos *aš* pašalinau.

Tik paskutiniąją dieną mokykloje man toptelėjo, kaip sužinoti jo planus. Aš kone snūduriavau, mintimis nutolęs nuo pamokų ir Dolano per milijoną mylių, bet staiga išsitiesiau lyg nukratytas elektra ir nuo savo stalo netyčia nutrenkiau vazą (iš jos kyšojo dailios dykumos gėlytės, kurias prieš vasaros atostogas man įteikė mokiniai). Atsitrenkęs į grindis keraminis indas sudužo, ir keletas vaikų, *irgi* mažne snaudusių, taip pat įsitempė it stygos. Mano veido išraiška, matyt, vieną išgąsdino, nes mažylis, vardu Timotis Urikas, apsiašarojo, ir aš turėjau jį nuraminti.

Paklodės, mąsčiau guosdamas Timį. *Paklodės ir pagalvių apvalkalai. Patalynė, stalo sidabras, kilimai, perkelis... Jis pageidaus nepriekaištingos tvarkos.*

Na, žinoma. Išorinis blizgesys Dolanui rūpėjo ne mažiau negu kadilakas.

Lūpų kampučius nejučia pakėliau aukštyn, Timis Urikas atsakė tuo pačiu, bet aš šypsojausi ne jam.

Mano vypsnis buvo skirtas Elizabetai.

* * *

Tais metais pamokos užsibaigė birželio 10-ąją. Beveik po dviejų savaičių išskridau į Los Andželą. Išsinuomojau automobilį, įsikūriau pigiame viešbutyje, kuriame apsistodavau ir anksčiau. Tris die-

nas iš eilės atklysdavau į Holivudo Kalvas ir stebėdavau Dolano namą. *Nuolat* ten kiurksoti negalėjau, nes būčiau patraukęs į savęs dėmesį. Turtuoliai samdo žmones, akylai besidairančius įsibrovėlių, nes šie pernelyg dažnai pasirodo besą pavojingi.

Kaip aš.

Iš pradžių aplinkui viešpatavo ramybė. Pastatas, aišku, nebuvo užkaltas lentomis, o pievelė neatrodė apžėlusi (apsaugok, Viešpatie!), vandenį baseine, suprantama, kažkas valydavo ir chloruodavo. Tačiau Dolano rezidencija vis tiek dvelkė tuštuma. Nuo vasaros saulės kambarius saugojo užtrauktos naktinės užuolaidos, šalia paradinių durų nestovėjo mašinos, prie baseino niekas nesiartindavo, neskaitant plaukus į uodegėlę susirišusio jaunuolio, kuris kasryt jį išvalydavo.

Bemaž įtikėjau, kad sėkmė nuo manęs nusigręžė. Iš Los Andželo nesitraukiau, nes vis dar vyliausi, jog prie trijų faktorių prisijungs ir ketvirtas.

Birželio 29-ąją, kai jau susitaikiau su mintimi, kad lūkuriuoti teks dar mažiausiai metus, per kuriuos treniruosiuos, o vasarą vairuosiu ekskavatorių Harvio Blokerio brigadoje (jei tik jis sutiks priimti mane į darbą), priešais Dolano valdas sustojo mėlynas automobilis su užrašu LOS ANDŽELO SAUGOS TARNYBA. Laukan išlipo uniformuotas vyriškis, kuris atrakino vartus. Pro atsivėrusį įėjimą nuvairavo mašiną ir prapuolė už kampo. Po kelių minučių vartus uždarė, atbraukęs link jų pėsčiomis.

Na, vis šis tas. Sušmėžavo miglotos vilties kibirkštis.

Aš dingau iš stebėjimo taško beveik dviem valandoms. Galop grįžau ir šįkart sustabdžiau mašiną prie pat įvažiavimo į kvartalą. Po penkiolikos minučių prie Dolano namo privažiavo mėlynas furgonas, ant kurio šono buvo užrašyta DRUČKIO DŽO VALYMO PASLAUGOS. Pajutau, kaip krūtinėje suspurdėjo širdis. Pamenu, spiginausi į galinio vaizdo veidrodėlį ir lyg replėmis spaudžiau išnuomoto automobilio vairą.

Iš furgono išniro keturios moterys: dvi baltaodės, juodaodė ir meksikietė. Nors apsirengusios baltai kaip padavėjos, jos, žinoma, dirbo valytojomis.

Sureagavęs į vienos moteriškės skambutį, apsaugininkas atrakino vartus. Kurį laiką penkiukė plepėjo ir kikeno. Vyrukas pabandė pliaukštelėti per užpakalį kažkuriai iš valytojų, bet toji kvatodama tvojo jam per ranką.

Viena iš moterų sėdo į furgoną ir jį nuvairavo link paradinių durų. Kitos čiauškėdamos nužingsniavo įkandin, o apsaugininkas vėl uždarė vartus.

Mano veidu tarytum riebalai tekėjo prakaitas. Širdis stuksėjo kaip pašėlusi.

Kol žiūrėjau į veidrodėlį, jie pranyko iš akiračio. Surizikavau ir apsisukau.

Pamačiau, kaip atsiveria galinės furgono durys.

Viena iš jų nešė švarių paklodžių šūsnį, kita laikė rankšluosčius, trečia išvilko porą dulkių siurblių.

Jos sutartinai žengė prie namo durų, ir apsaugininkas visas įleido vidun.

Nuriedėjau šalin taip virpėdamas, kad vos pajėgiau vairuoti mašiną.

Tie žmonės prisistatė sutvarkyti namus. Dolanas ketino čia atvykti.

* * *

Jis nekeisdavo seno kadilako į naują kasmet ar kas porą - artėjant tam birželiui, savo pilkuoju sedanu Dolanas važinėjo jau trečius metus. Aš puikiai žinojau automobilio matmenis. Išgavau juos iš "Dženeral Motors", apsimetęs faktinės medžiagos ieškančiu rašytoju. Man atsiuntė šiuometinio modelio vadovą ir instrukcijas. Netgi sugrąžino mano pridėtą, sau adresuotą voką su pašto

ženklu. Stambios kompanijos išlieka maloningos, net kai patiria nuostolių.

Įsidėmėjau tris skaičius - maksimalų kadilako plotį, aukštį ir ilgį - ir persakiau juos savo draugui, matematikui iš Las Vego vidurinės mokyklos. Kaip minėjau, aš tam kruopščiai rengiausi, ir ne visi paruošiamieji darbai reikalavo fizinių jėgų. Tikrai ne didžiuma.

Pateikiau savo problemą kaip grynai hipotetinę. Mėginu sukurti fantastinį apsakymą, tvirtinau, ir noriu, kad visi skaičiai sutaptų. Netgi išmąsčiau keletą tikėtinų siužeto epizodų - pats apstulbau suvokęs, koks esu išradingas.

Bičiulis pageidavo žinoti, kokiu greičiu lėks žvalgybinis ateivių transporteris. Tokio klausimo nesitikėjau, todėl pasiteiravau, ar šioji smulkmena svarbi.

- Be abejo, - užtikrino jis. - Jei tau reikia, kad žvalgybinis ateivių visureigis iš tavo apsakymo papultų *tiesiai* į spąstus, pastarieji privalo būti tinkamų apimčių. Kiek suprantu, taviškis transporteris yra septyniolikos pėdų ilgio ir penkių pėdų pločio.

Išsižiojau norėdamas pareikšti, kad nieko panašaus nesakiau, bet jis iškėlė ranką ir privertė mane užsičiaupti.

- Matmenys - apytikriai. Taip bus lengviau apskaičiuoti lanką.

- Ką?

- Nusileidimo lanką, - pakartojo jis, ir aš atvėsau. Žmogus, puoselėjantis keršto troškimą, šią frazę galėjo įsimylėti. Ji skambėjo niūriai ir grėsmingai. *Nusileidimo lankas.*

Iš pradžių galvojau, jog kadilakas paprasčiausiai *atsidurs* kape, jeigu iškasiu duobę, didesnę nei automobilio matmenys. Draugas padėjo man suvokti, kad pirmiausia kapui teks atlikti spąstų vaidmenį.

Reikšminga yra pati forma, aiškino jis. Siauras griovys, kurį regėjau mintyse, ko gero, nepateisintų lūkesčių - tiksliau sakant, egzistavo didelė tikimybė, kad mano planas neišdegtų. "Užuot įlėkęs

tiesiai į daubą, - kalbėjo bičiulis, - transporteris gali pasvirti ant griovos krašto. Jam sustojus, pro keleivio dureles išsiropštę ateiviai supleškintų visus tavo apsakymo veikėjus". Spąstų pirmagalį derėtų išplėsti, pasiūlė jis. Kitaip tariant, visa tranšėja turėtų įgauti piltuvėlio pavidalą.

Keblumų kėlė ir greitis.

Jei Dolano kadilakas švilps per sparčiai, o duobė bus pernelyg trumpa, automobilis ją tiesiog perskris šiek tiek įdubdamas arba kitą griovio pusę užkabindamas kapoto apačia. Vienaip ar kitaip, jis apvirs ant stogo, tačiau į griovį neįkris. Antra vertus, jei kadilakas riedės per lėtai, ir manieji spąstai bus per ilgi, jis gali įsiremti į dugną pirmagaliu, o ne ratais. Man iš to jokios naudos. Pastangos užkasti kadilaką, kurio bagažinė ir buferis kyšo iš žemės, primintų mėginimus palaidoti žmogų aukštyn kojomis.

- Na, kokiu greičiu brauktų tavo žvalgybinis transporteris?

Mintyse bematant sumečiau atsakymą. Atvirame greitkelyje Dolano vairuotojas išspausdavo nuo šešiasdešimties iki šešiasdešimt penkių mylių per valandą. Toje atkarpoje, į kurią norėjau mašiną nukreipti, jis veikiausiai važiuos lėčiau. Aplinkkelio ženklus pašalinsiu, tačiau sunkiosios technikos arba asfaltavimo darbų niekaip nepaslėpsiu.

- Iki dvidešimties ralų, - pareiškiau.

Jis vyptelėjo.

- Gal išverstum?

- Tarkim, iki penkiasdešimties žemiškųjų mylių per valandą.

- Aha. - Bičiulis ėmėsi darbo. Aš atsisėdau greta išsišiepęs, stebėdamas draugą spindinčiomis akimis, nebyliai kartodamas nuostabiąją frazę: *nusileidimo lankas.*

Po akimirkos jis pakėlė galvą.

- Žinai, - tarė, - tau reikėtų pakeisti transporterio matmenis.

- Kodėl?

- Na, septyniolikos pėdų ilgio ir penkių pėdų pločio žvalgybinis visureigis būtų velniškai masyvus, - suprunkštė jis. - Kaip "Linkolnas Markas IV"

Aš irgi parodžiau dantis. Mudu juokėmės drauge.

* * *

Kai pamačiau moteris, nukulniavusias į Dolano rezidenciją su švariomis paklodėmis bei rankšluosčiais, tučtuojau grįžau į Las Vegą.

Atrakinau laukujes savo namo duris, nėriau į svetainę ir čiupau telefono ragelį. Mano ranka mažumėlę drebėjo. Devynerius metus lūkuriavau ir stebėjau įvykius tarsi voras pakraigėje arba pelytė už medinės sienos panelės. Stengiaus Dolanui nesuteikti nė menkiausios užuominos, kad Elizabetos vyras juo tebesidomi - visiškai abejingas žvilgsnis, kuriuo jis mane apdovanojo tądien, kai pakeliui į Vegą aplenkiau kadilaką sprogusia padanga, tapo puikiausiu atlygiu, nors tuo momentu ir įniršau.

Dabar teko rizikuoti. Kitos išeities neturėjau, nes vienu metu dviejose vietose būti negalėjau, o man reikėjo sužinoti, ar Dolanas *keliaus* į Los Andželą, ir žinoti, *kuomet* trumpam pradanginti aplinkkelio ženklus.

Neblogą, mano nuomonę, planą sumąsčiau skrisdamas lėktuvu namo. Jei tik viską atliksiu teisingai, jis būtinai išdegs.

Paskambinau Los Andželo informacijos tarnybai ir sužinojau "Drūčkio Džo valymo paslaugų" numerį. Po minutės, kai jį surinkau ir kitame laido gale išgirdau balsą, prisistačiau:

- Čia Bilas iš "Renės aptarnavimo". Šeštadienį rengiame vakarėlį Holivudo Kalvose - Astero kelias 1121. Norėjau paprašyti paslaugos. Galbūt viena iš jūsų merginų patikrintų, ar pono Dolano namuose, spintelėje virš viryklės, tebėra didysis indas punšui?

Man liepė lukteléti. Paklusau, nors sulig kiekviena užsitęsusia sekunde vis labiau baiminausi, kad pašnekovas užuodė klastą ir dabar skambino į telefonų kompaniją.

Galiausiai, po *amžinybės*, jis atsiliepė. Sprendžiant iš balso, buvo sutrikęs. Ačiū Dievui. To aš ir norėjau.

- Vakarėlis *šeštadienį?*

- Teisingai. Šiuo metu jiems reikalingo milžiniško dubens punšui mes neturime, todėl kažko panašaus reikėtų dairytis visame mieste. Bet, jei neklystu, jį galima rasti pono Dolano namuose.

- Klausykit, pagal mano grafiką, ponas Dolanas atvyks tiktai *sekmadienį*, ne anksčiau kaip trečią popiet. Suprantama, mano mergaitės virtuvėje paieškos dubens, bet... pirmiausia derėtų viską išsiaiškinti. Pono Dolano nepavedžiosi už suknistos nosies, atleiskit už posakį...

- Sutinku, - pritariau.

- ...ir jeigu jis ketina atvažiuoti diena anksčiau, aš privalau nusiųsti daugiau merginų.

- Leiskit dar kartelį sutikrinti savo užsakymus, - paprašiau. Greta manęs, ant stalo, gulėjo trečiokams skirtas skaitymo vadovėlis "Visur vedantys keliai". Kilstelėjau knygą prie ragelio ir pašiurenau puslapius.

- O varge, - sumurmėjau. - Apsirikau. Jis kviečiasi svečius *sekmadienio* vakarui. Kokia kvaila klaida. Sumaišysit mane su žemėmis?

- Ne-e. Palaukit truputį. Paskambinsiu savo merginoms ir liepsiu joms pažiūrėti...

- Nebūtina. Juk priėmimas įvyks *sekmadienį*. Iki tol iš vestuvių Glendeile atgausime savąjį punšo indą.

- Ką gi, nusiraminkit. - Maloniame jo balse abejonės neišgirdau. Taip kalbėjo žmogus, kuriam nekilo jokių įtarimų.

Bent aš taip vyliausi.

Nuleidau ragelį ant telefono aparato ir kuriam laikui sustingau. Galvoje verpetais sūkuriavo mintys. Norint trečiai nusigauti į Los Andželą, iš Las Vego reikėtų išvykti dešimtą ryto. Prie aplinkkelio Dolanas priartėtų maždaug pusę dvyliktos. Tokiu paros metu aplinkui nebus nė gyvos dvasios.

Nutariau liautis svajojęs ir imtis veiksmų.

Laikraštyje peržvelgiau skelbimus, įtrauktus į "Reikalinga" skiltį, paskambinau keliais numeriais, tuomet išlėkiau apžiūrėti man įperkamų penkių transporto priemonių. Pasirinkau aptrankytą "Fordą", furgoną, nuriedėjusį nuo konvejerio tais pačiais metais, kai buvo nužudyta Elizabeta. Sumokėjau grynais. Taupomojoje sąskaitoje beliko du šimtai penkiasdešimt septyni doleriai, bet dėl to nė trupučio nesukau galvos. Pakeliui namo užvažiavau į nuomos punktą, dydžio sulig nukainotų prekių parduotuve, kur įsigijau nešiojamą oro kompresorių. Šįkart teko pasinaudoti "MasterCard" kortele.

Vėlyvą penktadienio popietę į furgoną sukroviau darbui būtinus daiktus: kirtiklius, kastuvus, kompresorių, rankinį vežimėlį, įrankių dėžę, žiūronus, iš kelių tarnybos pasiskolintą kūjinį perforatorių su įvairiais, strėlės antgalius primenančiais, asfalto pjaustymui skirtais priedais, didžiulę kvadratinę drobės atraižą (smėlio spalvos), storą brezento ritinį - prie šio plušėjau visą praėjusią vasarą, dvidešimt vieną medinį statramstį, kiekvieno iš kurių ilgis siekė penkias pėdas. Paskutinis, bet ne mažiau svarbus instrumentas - masyvus pramoninis sankabų tvirtiklis.

Dykumos pakraštyje užsukau į prekybos centrą ir stovėjimo aikštelėje nugvelbiau porą mašinų numerių. Pritvirtinau juos prie savo furgono.

Už septyniasdešimt šešių mylių į vakarus nuo Vego kelkraštyje iškilo pirmasis oranžinis ženklas: **PRIEŠAKYJE KELIO DARBAI. VAŽIUOKITE ATSARGIAI**. Dar už mylios išvydau kitą lentelę su užrašu, kurį man magėjo pamatyti nuo... na, nuo tada, kai žuvo Elizabeta, nors anuomet aš to nežinojau.

APLINKKELIS UŽ 6 MYLIŲ.

Tirštėjant prieblandai, atvykau į vietą ir įvertinau padėtį. Nusprendžiau, kad, jei būtų mano valia, dekoracijoms sceną išsirinkčiau kiek kitokią, nors ir panašią.

Lankstas vingiavo dešinėn, tarp dviejų kalvų. Nuošalų šuntakį kelininkai išlygino ir praplėtė, kad juo galėtų riedėti sunkiasvoris transportas. Kur nusukti, rodė tvyksčiojanti strėlė, kuriai energija tiekė dūzgiantis, užrakintoje plieninėje dėžutėje paslėptas akumuliatorius.

Už aplinkkelio, plentui kylant į antrąją keterą, driekėsi dviguba kūgelių užtvara. Dar toliau (matyt, pasitaikydavo bukapročių vairuotojų, kurie nepastebėdavo mirksinčios strėlės ir taranuodavo kūgelių liniją), milžiniškas it skelbimų lenta, oranžinis ženklas skelbė: **KELIAS UŽDARYTAS. VAŽIUOKITE APLINKKELIU**.

Bet žiūrint iš mano taško, nebuvo *aišku*, kodėl plentas užtvertas. Tiesiog nuostabu. Aš nenorėjau, jog Dolanas užuostų spąstus ir sugebėtų jų išvengti.

Skubiai nėriau iš furgono - turėjau darbuotis sparčiai, kol manęs niekas nepastebėjo, - į krūvą sudėjau tuziną kūgių, į dešinę patraukiau ženklą **KELIAS UŽDARYTAS**, grįžau į savo mašiną ir ją nuvairavau pro spragą.

Ausis pasiekė stiprėjantis variklio gausmas.

Vėl čiupau kūgelius, kiek įmanydamas mitriau sudėliojau juos į vietas. Pora išslydo iš rankų ir nusirideno į griovį. Sunkiai dvėsuodamas moviau iš paskos. Tamsoje užkliuvau už akmens, išsidrėbiau ant žemės, veidu į dulkes, bet tučtuojau pašokau. Iš delno sunkėsi kraujas. Automobilis nenumaldomai artėjo. Netrukus jis pasirodys ant pirmosios keteros, priešais aplinkkelį. Ilgųjų žibintų šviesoje vairuotojas pamatys vyruką purvinais džinsais bei marškinėliais, mėginantį išrikiuoti kūgelius, ir jo furgoną, riogsantį ten, kur transportas, nepriklausantis Nevados kelių tarnybai, neturėjo teisės stovėti. Pa-

dėjęs ant žemės paskutinį kūgį - nuleidau per stipriai, todėl jis susverdėjo ir vos nenuvirto, - moviau atgal prie ženklo.

Kai rytuose, virš kalvos, vis ryškiau ėmė plieksti priekiniai mašinos žibintai, mane ūmai nutvilkė įsitikinimas, jog čia atlekia Nevados valstijos patrulis.

Ženklą perkėliau ten, kur jis dunksojo anksčiau ar bent jau netoliese. Sprinterio greičiu nurūkau prie furgono, šokau į kabiną ir spūstelėjęs akceleratorių užvažiavau ant kitos viršukalnės. Vos tik ją įveikiau, už nugaros, virš pirmosios keteros, visu pajėgumu užsižiebė priešakinės artėjusio automobilio šviesos.

Ar vairuotojas pastebėjo mane tamsoje?

Vargu.

Užsimerkęs atsilošiau sėdynėje. Palaukiau, kol sulėtės širdies pulsas. Aprimau tik tada, kai nutolo lankstu dardančios mašinos ūžesys.

Su įžanginiu etapu susidorojau - atsidūriau už aplinkkelio.

Metas griebtis darbo.

* * *

Kitoje kalvos pusėje plytėjo ilga, tiesi, nuožulni plento atkarpa. Du jos trečdaliai paprasčiausiai nustojo egzistuoti - asfaltą pakeitė žemių kauburiai ir platus susmulkinto žvyro ruožas.

Ar Dolanas, išvydęs kelio darbus, lieps vairuotojui sustoti ir apsisukti? O gal nutars keliauti pirmyn, nes nebus matęs jokių ženklų, reikalaujančių riedėti lankstu?

Dabar per vėlu dėl to nerimauti.

Mano išsirinktą tašką nuo viršukalnės skyrė maždaug dvidešimt jardų, tačiau iki tos vietos, kur asfaltas pranyko, dar buvo likęs beveik ketvirtis mylios. Sustabdžiau furgoną šalikelėje, persiritau per sėdynės atlošą ir atidariau galines duris. Laukan išstūmiau keletą

lentų, kuriomis prakaituodamas nuleidau įrengimus. Tuomet pailsėjau spoksodamas į šaltas dykumos žvaigždes.

- Pradedame, Elizabeta, - sukuždėjau joms.

Man rodės, kad sprandą paglostė vėsi ranka.

* * *

Kompresorius kaip reikiant kriokė, gręžimo kūjis kėlė dar didesnį triukšmą, bet aš nieko negalėjau padaryti - beliko tikėtis, kad pirmąją darbų stadiją užbaigsiu prieš vidurnaktį. Jeigu ji tęsis ilgiau, pakliūsiu į bėdą, nes pritrūksiu kompresoriui būtinų degalų.

Tiek to, negalvok apie žmones, galbūt besiklausančius ir spėliojančius, koks idiotas vidurnaktį įjungė kūjinį perforatorių. Sutelk mintis į Dolaną. Į pilkąjį "Sedaną DeVilį".

Į nusileidimo lanką.

Iš pradžių čiupau kreidos gabalėlį, įrankių dėžėje sukrapščiau ruletę ir prisiminęs skaičius, kuriuos man pateikė bičiulis matematikas, apibrėžiau kapą. Išėjo nelygus, maždaug penkių pėdų pločio ir keturiasdešimties pėdų ilgio, stačiakampis. Iš priešakio jis platėjo, tačiau nepriminė piltuvėlio, kokį ant popieriaus lapo nupiešė draugas. Pirmgalis veikiau panėšėjo į atviras vamzdžio žiotis. *Kad tave suryčiau, branguti*, pamaniau ir nusišypsojau.

Skersai kapo, kas dvi pėdas, nubrėžiau dvidešimt linijų, kurias papildžiau viena išilgine, nubraukta per vidurį būsimos duobės. Štai taip suskaidžiau ją į keturiasdešimt du mažesnius stačiakampius, dviejų pėdų pločio ir dviejų su puse pėdų ilgio. Keturiasdešimt trečiąjį atstojo išplatėjusi, kastuvo mentę primenanti skiltis.

Galiausiai pasiraitojau rankoves, įjungiau kompresorių ir stojau prie pirmojo segmento.

Darbas ėjosi sparčiau, nei drįsau tikėtis, bet lėčiau negu norėtųsi - argi ne taip paprastai būna? Žinoma, užduotį palengvintų sun-

kioji technika, bet šia teks pasinaudoti vėliau. Pirmiausia reikėjo išpjauti asfalto stačiakampius. Lieti prakaito nebaigiau nei dvyliktą, nei trečią nakties, kai kompresorius surijo benzino likučius. Nujaučiau, jog taip gali nutikti, todėl pasirūpinau siurbliu. Žengiau prie furgono ir atsukau kuro bako dangtelį, bet užuodęs degalų kvapą vėl jį prisukau ir išsitiesiau galinėje mašinos kabinoje.

Šiai nakčiai užteks, nusprendžiau. Nebeįstengiau pajudėti. Nors mūvėjau darbines pirštines, delnus nusėjo nuospaudos, dauguma kurių šlapiavo. Nuo kūjinio perforatoriaus stuksenimo visas mano kūnas, regis, vibravo. Rankos drebėjo it paklaikę kamertonai. Galvą varstė geliantis skausmas. Diegė netgi *dantis*. O nugarą tarytum badė stiklo šukės.

Aš tesupjausčiau dvidešimt aštuonis stačiakampius.

Dvidešimt aštuonis.

Liko dar keturiolika.

Ir tai tik pradžia.

Ne, man nepavyks, dingtelėjo mintis. *Neįmanoma.*

Sprandą vėl palietė toji šalta ranka.

Įmanoma, brangusis, įmanoma.

Spengimas ausyse truputį atlėgo. Kartkartėmis išgirsdavau artėjantį variklio ūžesį... kuris nukrypdavo į dešinę, kai vairuotojas pasukdavo į kelių tarnybos nutiestą lankstą.

Rytoj šeštadienis... ne, šiandieną. *Jau* šeštadienis. Dolanas iš namų išvyks sekmadienį. Man pristigs laiko.

Tu sugebėsi, brangusis.

Sprogimas sudraskė ją į gabalus.

Mano mieliausiąją ištaškė į skutelius, nes ji pranešė policijai, ką matė, nes nesileido įbauginama, nes buvo drąsi. O Dolanas iki šiol važinėja savo kadilaku, mėgaujasi dvidešimt metų išlaikytu viskiu ir puikuojasi auksiniu “Rolex” laikrodžiu.

Aš pabandysiu, pagalvojau ir nugrimzdau į miegą kaip užmuštas.

* * *

Pabudau aštuntą ryto, kai veidą nutvilkė karšti saulės spinduliai. Atsisėdau ir surikau, virpančiomis rankomis griebdamas sau už sprando. Imtis darbo? Išpjauti dar keturiolika asfalto luistu? Aš vos įstengiau pakrutėti.

Vis dėlto man *užteko* jėgų, kad išsiropščiau laukan. Tarsi senis nuvilkau kojas iki keleivio durelių, atidariau jas ir dėklėje sužvejojau empirino buteliuką, kurį pasiėmiau tam atvejui, jeigu mane kankins sopuliai. Kaip šį rytą.

Nejau tikrai maniau, jog atgavau fizinę formą? *Nejaugi?*

Cha! Juokinga, ar ne?

Nurijau keturias empirino tabletes užsigerdamas jas vandeniu, luktelėjau, kol vaistai ištirps skrandyje, tuomet godžiai sušlamščiau pusryčius - džiovintų vaisių saują ir "Pop-tart" tešlainius.

Pažvelgiau į gręžimo kūjį ir kompresorių. Geltonas pastarojo korpusas, kurį įkaitino ryto saulė, rodės, jau čirškė. Įkandin agregato, abipus rėžių vietos, kėpsojo dailiai išpjauti asfalto stačiakampiai.

Aš nė kiek netroškau vėl įsikibti į perforatorių. Mintyse išgirdau Harvio Blokerio balsą: *tu niekuomet nebūsi stiprus, vyruti. Kai kurie žmonės ir augalai negali gyventi be saulės. Kiti sudžiūsta ir miršta... Kodėl? Kodėl taip alini organizmą?*

- Ją sumaitojo sprogimas, - iškrenkščiau. - Aš mylėjau Elizabetą, o ją sudraskė į skutus.

Toks padrąsinantis šūksnis, žinoma, neprilygo raginimui "Pirmyn, lokiai!" arba "Sudorokit juos, ilgaragiai!", tačiau jis privertė mane pajudėti. Iš furgono bako išsiurbiau degalus, nuo smarvės sužiaukčiojęs, vien tik išskirtinėmis valios pastangomis neatsikratęs pusryčių. Staiga ėmiau spėlioti, ką darysiu, jei kelininkai, prieš važiuodami namo ilgajam savaitgaliui, iš savo mašinų išpumpavo dyze-

liną, bet po akimirkos išvijau šią mintį iš galvos. Kvaila nerimauti dėl to, ko negali kontroliuoti. Nūnai pasijutau kaip žmogus, kuris šoka iš "B-52" lėktuvo su skėčiu rankoje, užuot ant nugaros prisitvirtinęs parašiuto kuprinę.

Nunešiau kanistrą prie kompresoriaus ir supyliau benziną į baką. Kairiąja ranka turėjau užlankstyti dešiniosios pirštus aplink starterio rankeną. Trūktelėjus trosą, sueižėjo dar kelios nuospaudos. Kai kompresorius atgijo, pamačiau, kad iš kumščio varva pūliai.

Man nepavyks.

Prašau, brangusis.

Vėl įjungiau kūjinį perforatorių.

Prasčiausiai jaučiausi pirmą valandą, bet vėliau nuolatinis agregato dundesys ir empirino poveikis apmarino visą kūną - nugarą, rankas, galvą. Paskutinę asfalto dalį išpjoviau prieš vienuoliktą. Atėjo laikas prisiminti Tinkerio pamokas, per kurias jis rodė, kaip be raktelio užvesti kelininkų transportą.

Nusvirduliavęs iki furgono ir sėdęs prie vairo, pusantros mylios barškėjau atgal, kur buvo perasfaltuojamas plentas. Man reikalingą mašiną pamačiau iš karto: masyvų "Keis-Džordaną", 135000 dolerių vertės ekskavatorių su žnyplėmis, pritvirtintomis jam iš galo. Blokerio brigadoje vairavau "Vikšrą", bet neabejojau, kad šitame milžine atrasiu panašius valdymo mechanizmus.

Tiksliau sakant, vyliausi.

Užsiropščiau į kabiną ir nužvelgiau diagramą, išraižytą ant pavarų svirties bumbulo. Lygiai tokią pačią, kaip ir manajame "Vikšre". Pamėginau reikiama tvarka perjungti pavaras. Iš pradžių svirtis spyriojosi - matyt, į jos dėžę pripūtė dulkių. Vyrukas, valdantis šitą žaisliuką, greičiausiai pamiršo uždaryti sklendes, saugančias mechanizmus nuo smėlio, o brigadininkui iškrito iš galvos jį patikrinti. Blokeris būtų apžiūrėjęs ekskavatorių skersai išilgai ir paskyręs vairuotojui penkių dolerių baudą. Ilgas savaitgalis - ne dingstis aplaidumui.

Jo akys... tas susižavėjimą ir drauge panieką spinduliuojantis žvilgsnis. Įdomu, kokia būtų jo nuomonė apie šią užduotį?

Koks skirtumas? Dabar ne metas mąstyti apie Harvį Blokerį. Verčiau galvok apie Elizabetą. Ir Dolaną.

Ant plieninių kabinos grindų gulėjo drobės atraiža. Pakėliau ją ieškodamas raktelio, bet, aišku, nieko neradau.

Mano sąmonę persmelkė Tinko balsas: *po velnių, baltaranki, vieną iš tų mažulių pajėgtų užvesti netgi vaikas. Niekų darbas. Mašina bent jau aprūpinta uždegimo spynele, kurios nėra senesniuose modeliuose. Pažiūrėk čia. Ne, ne ten, kur kišamas raktelis. Juk tu neturi raktelio. Kokio velnio ten žiopsai? Žvelk žemiau. Matai kabančius laidelius?*

Nukreipiau akis po spynele ir išvydau laidus, kuriuos rodė Tinkeris: raudoną, mėlyną, geltoną ir žalią. Nuo kiekvieno nulupau po colį izoliacinės medžiagos ir iš galinės džinsų kišenės išsitraukiau varinės vielos pynutę.

Gerai, baltaranki. Įtempk ausis. Klausimais ir atsakymais pažaisime vėliau. Dabar sujungsi raudoną laiduką su žaliu. Tai Kalėdinės spalvos, jų tikrai neužmirši. Tuodu laidai garantuos tau degimą.

Savos vielos atraiža apvyniojau plikus raudono ir žalio laidelių galus. Lauke sušvilpė dykumos vėjas, tarytum pūsdamas virš tuščio butelio kaklelio. Odą pakuteno nuo kaklo srūvantis, po marškinėliais nutekėjęs prakaitas.

Telieka suliesti mėlyną su geltonu. Tiktai jų nejunk... ir nekišk pirštų prie neizoliuotų vietų, jei nenori į šortus prileisti įelektrinto vandenėlio. Mėlynas ir geltonas laidai užves variklį. Galėsi važinėti, kiek užsimanysi. Kai atsibos, atskirk raudoną nuo žalio. Mašina apmirs, lyg būtum pasukęs raktelį, kurio neturi.

Mėlynu laideliu palytėjau geltoną. Akis nutvilkė gelsva kibirkštis, ir aš atšlijau, pakaušiu dunkstelėdamas į vieną iš metalinių, ka-

binos gale įtvirtintų stulpelių. Po sekundės pasvirau į priekį ir vėl juos suliečiau. Variklis atsikrenkštė, o ekskavatorius mėšlungiškai šastelėjo į priekį. Užvirtęs ant prietaisų skydo, kairiuoju skruostu įsirėžiau į vairo svirtį. Užmiršau įjungti neutralią pavarą ir dėl savo prakeikto neapdairumo vos nepraradau akies. Įsivaizdavau, kaip juoktųsi Tinkeris, stebėdamas mano pastangas.

Ištaisęs klaidą dar sykį priglaudžiau vieną laidą prie kito. Variklis kartelį sučiaudėjo, išspjovė rusvą dulkių debesėlį, kurį tučtuojau išsklaidė vėjo gūsiai, ir ėmė džergžti. Vis kartojau sau, esą mašina mažumėlę aprūdijusi - vyrukas, neuždaręs sklendžių, galėjo užmiršti pasirūpinti ir kitais mechanizmais, - bet pamažu stiprėjo įsitikinimas, kad mano baimė pasitvirtino ir kelininkai tiesiog išpumpavo dyzelį.

Jau ketinau pasiduoti ir susirasti kokią lazdelę, kuria bake išmatuočiau degalų lygį (*kuris perduotų tau blogas naujienas, brangusis*), kai ekskavatorius atgijo.

Atskyriau laidelius - nuo pliko mėlynojo galo vinguriavo dūmeliai - ir spūstelėjau akceleratorių. Trūkčiojančiam variklio urzgimui aprimus, įjungiau pirmą pavarą, apsukau mašiną ir ją nuvairavau link pailgo, asfalte išpjauto, vakarinėje plento juostoje ruduojančio stačiakampio.

* * *

Likusią dienos dalį praleidau akinančiame pragare, kuriame mano ausis kurtino variklio riaumojimas, o viršugalvį kepino saulė. “Keis-Džordano” vairuotojas gal ir neuždarė sklendžių, apsaugančių pavarų dėžę nuo smėlio, tačiau skėčio pasiimti neužmiršo. Na, senieji dievai retsykiais mėgsta pasijuokti. Šiaip, be jokios akivaizdžios priežasties. Jiems, matyt, būdingas iškreiptas humoro jausmas.

Asfalto luistus į griovį perkėliau tiktai prieš antrą. Deja, tobulai valdyti žnyplių taip ir neišmokau. Skiltį, panašią į kastuvo mentę, atsikišusią stačiakampio pirmgalyje, turėjau perpjauti pusiau ir rankomis nunešti gabalus į šalikelę. Bijojau, kad žnyplėmis juos suskaldyčiau.

Kai visos asfalto dalys atsidūrė kelkraštyje, pasukau ekskavatorių atgal prie kitų, kelio tiesimui naudojamų mašinų. Man ėmė stigti degalų; atėjo laikas pasidarbuoti siurbliu. Sustojau prie furgono, pasiėmiau žarną... ir lyg užhipnotizuotas įsistebeilijau į didžiulį bidoną vandens. Palikęs siurblį ramybėje, pro galines furgono duris įsiropščiau vidun. Vandeniu apsipyliau veidą, kaklą, krūtinę ir iš pasitenkinimo užriaumojau. Žinojau, kad nurijęs lašelį apsivemsiu, bet vis vien gėriau. Ir, aišku, lupau ožius. Nė neišlipau iš mašinos, tiesiog pasukau galvą į šoną. Galop nušliaužiau kuo toliau nuo garuojančių išskyrų.

Vėl užmigau, ir kai pabudau, lauke jau temo. Kažkur staugė vilkas, veikiausiai pakėlęs snukį į mėnulį, kuris švietė violetiniame danguje.

* * *

Prieblandoje išpjautas asfalto plotas išties panėšėjo į kapą - į kažkokio mitinio žmogėdros, galbūt Galijoto, kapą.

Nė už ką nepavyks, mintyse ištariau, žvelgdamas į rusvą stačiakampį.

Prašau, sukuždėjo Elizabeta. - *Prašau... dėl manęs*.

Iš dėklės ištraukiau empirino buteliuką ir nugurgiau dar keturias tabletes.

- Dėl tavęs, - balsu pasakiau.

* * *

“Keis-Džordanu” nubildėjau prie pat buldozerio, dalba nuplėšiau abiejų kuro bakų dangtelius. Vairuotojas iš kelininkų brigados

galėjo išsisukti nuo bausmės pamiršęs uždaryti sklendes, kurios apsaugodavo mechanizmus nuo smėlio, bet neužrakinti degalų talpyklos? Šiaip laikais, kai dyzelio galonas kainavo dolerį penkis centus? Niekuomet.

Buldozerio kurui plūstelėjus į mano ekskavatorių, sustingau, pasistengiau nustumti mintis į tamsiausią sąmonės kertelę, įbedžiau akis į vis aukščiau kylantį mėnulį. Netrukus grįžau prie išpjovos ir pradėjau kasti žemę.

Mėnesienoje valdyti ekskavatorių buvo gerokai lengviau nei gniaužti veikiančio kūjinio perforatoriaus rankenas, kai viršugalvį svilino dykumos saulė. Vis dėlto dirbau lėtai, nes man reikėjo, jog duobės dugnas įgautų atitinkamą nuožulnumą. Štai kodėl dažnai čiupdavau gulsčiuką. Kitaip tariant, sustabdydavau ekskavatorių, šokdavau laukan, išmatuodavau nuolydį ir vėl kabarodavausi į kabiną. Įprastomis aplinkybėmis pertraukėlės nebūtų kėlusios jokių problemų, tačiau iki vidurnakčio mano kūnas taip sustabarėjo, kad nuo kiekvieno judesio raumenis ir kaulus perverdavo skausmo dūriai. Labiausiai diegė nugarą. Aš net išsigandau, jog kažkaip pakenkiau stuburui.

Bet tuo - kaip ir kitais dalykais - teks pasirūpinti vėliau.

Išrausti keturiasdešimt dvi pėdas ilgio, penkias pėdas pločio *ir* penkias pėdas gylio tikrai nebūčiau sugebėjęs, net ir su ekskavatoriaus kaušu. Lygiai taip pat sėkmingai galėjau planuoti išspirti Dolaną į kosmosą arba ant jo užversti Tadž Mahalį. Tokiais matmenimis apibrėžiamas mažiausiai tūkstantis kubinių pėdų žemės.

- Piktuosius tavo ateivius turės įtraukti piltuvo formos duobė, - aiškino matematikas draugas. - Todėl tau reikės sukurti nuožulnumą, daugmaž atkartojantį nusileidimo lanką.

Bičiulis nubrėžė kreivę ant popieriaus lapo.

- Žodžiu, tavo tarpgalaktiniai maištininkai privalės pašalinti tik *pusę* žemės kiekio, lyginant jį su nurodytais skaičiais. Jei tiksliau... - jis brūkštelėjo kelis skaitmenis ir išsišiepė. - Penkis šimtus dvide-

šimt penkias kubines pėdas. Gryni niekai. Jas iškasti pajėgtų net vienas žmogus.

Kadaise ir aš tuo tikėjau, tačiau nepagalvojau apie karštį... nuospaudas... išsekimą... nuolatinius nugaros sopulius.

Sustok minutėlei, bet ne ilgiau. Išmatuok griovio nuolydį.

Viskas ne taip blogai, ar ne, brangusis? Laimei, rausti tenka kelio pagrindą, o ne dykumos kietžemį...

Kapui gilėjant, darbo tempas dar labiau sulėtėjo. Iš rankų, įsikibusių į valdymo prietaisus, sruvo kraujas. Stumdavau svirtį į priekį, kol kaušas palies žemę. Patraukdavau tą pačią svirtį į save ir stumtelėdavau kitą - po pastarojo veiksmo, žviegiant hidraulinėms sistemoms, ištįsdavo strėlė. Stebėdavau, kaip iš dulkėto oranžinio aptaiso išlenda ryškus, tepaluotas metalo gabalas, kuris į dirvą įgrūdą kaušą. Retsykiais, kai šis užkliudydavo titnago gabalėlį, priešakyje blyksteldavo žiežirbos. Galiausiai iškeldavau kaušą, prieš žvaigždes pakreipdavau tamsią, pailgą jo formą (mėgindamas užmiršti, kad sprandas pulsuoja iš skausmo, o nugarą raižo tvilkčiojimai) ir išversdavau žemes į kelkraštį, tiesiai ant asfalto išpjovų.

Nieko baisaus, brangusis, rankas aptvarstysi, kai susidorosi su užduotimi. Kai susidorosi su juo.

- Ją ištaškė į gabalėlius, - užkriokiau ir nuleidau kaušą, kad iš Dolano kapo pasemčiau dar du šimtus svarų žvyro.

Et, kaip nepastebimai bėga laikas, kai tau smagu!

* * *

Rytuose pastebėjęs pirmuosius blyškius aušros ruoželius, išlipau iš kabinos ir dar kartą gulsčiuku išmatavau daubos nuožulnumą. Darbas artėjo į pabaigą. Nusprendžiau, jog pasiekti tikslą man vis dėlto lemta. Tačiau priklupęs pajutau, kad nugaroje kažkas dusliai trakštelėjo.

Sumaurojau gomuriniu balsu ir šonu tėškiaus ant nuolaidaus

griovio dugno. Prašiepęs dantis prie sprando prispaudžiau delnus.

Akinančio skausmo priepuolis pamažu atlėgo, ir aš vargais negalais atsistojau.

Ką gi, pamaniau, *viskas baigta. Man sekėsi gan neblogai, bet dabar viskas baigta.*

Meldžiu, brangusis, sušnabždėjo Elizabeta. Keista, tačiau kuždesys įgavo nemalonių atspalvių - jis skambėjo siaubingai nepermaldaujamai. *Tik nepasiduok. Prašau.*

Kasti toliau? Aš nė nežinau, ar galėsiu paeiti!

Juk liko tiek nedaug, suaimanavo balsas. Nūnai man dingojosi, kad jis *išties* priklausė Elizabetai. *Tiek nedaug, brangusis!*

Brėkštant pažvelgiau į duobę ir lėtai sulinksėjau. Ji teisi. Ekskavatoriui tereikėjo iškasti penkias, daugiausiai septynias, pėdas. Deja, *giliausias* penkias arba septynias pėdas.

Tu sugebėsi, brangusis. Aš žinau, kad sugebėsi, išgirdau savo sąmonėje mažumėlę pataikaujantį toną.

Atvirai kalbant, tęsti darbą mane įtikino ne balsas, o nekenčiamo tipo vaizdas - Dolano šilkinėmis pižaminėmis kelnėmis, miegančio prabangioje mansardoje, greta pusnuogės blondinės, nenutuokiančio, kad aš stoviu ant griovio krašto, šalia dvokiančio, burzgiančio ekskavatoriaus, purvinas nuo galvos iki kojų, supleišėjusiais, kraujuojančiais delnais.

Apačioje, įstiklintoje požeminio garažo dalyje, stovi kelionei pasiruošęs kadilakas. Degalų bakas - pilnutėlis; bagažas - sukrautas.

- Kaip pasakysi, - sumurmėjau. Lėtai užkopiau į ekskavatoriaus kabiną ir padidinau variklio apsukas.

* * *

Rausti žemes lioviausi prieš devynias. Man derėjo pasirūpinti kitomis smulkmenomis, o laiko liko vis mažiau. Nuolaidaus grio-

vio ilgis siekė keturiasdešimt pėdų. Tiek turės pakakti.

Sugrąžinau ekskavatorių į vietą, prie kitos sunkiosios technikos. Man jo dar prireiks, vadinasi, vėl teks siurbti dyzelį iš kitos transporto priemonės. Bet ne dabar. Šiuo momentu norėjau išgerti empirino. Tiesa, buteliuke tablečių liko mažokai. Žinojau, kad man jos pravers šiandien vakare... ir rytoj. O taip, rytojus, pirmadienis, didingoji liepos ketvirtoji.

Užuot į gerklę susivertęs empiriną, leidau sau penkiolika minučių atsipūsti. Gaišti laiko negalėjau, bet pailsėti vis tiek prisiverčiau. Atsiguliau furgone jausdamas, kaip virpa ir tvinkčioja raumenys, mintyse regėdamas Dolaną.

Šią akimirką jis greičiausiai susirenka paskutinius ilgai kelionei reikalingus daiktus - kokius nors dokumentus, tualetinius reikmenis, galbūt romaną plonais viršeliais arba kortų malką.

O jeigu jis nutars skristi, iš sąmonės gilumos atsklido pagiežingas šnypštimas, ir aš nejučia suvaitojau. Anksčiau Dolanas niekuomet nelėkdavo į Los Andželą lėktuvu. Visada važiuodavo kadilaku. Numaniau, kad jis paprasčiausiai *nemėgo* skraidyti. Nors kartais tekdavo - pavyzdžiui, sykį orlaiviu keliavo į Londoną, - ir šioji mintis pulsavo galvoje tarytum šašu apsitraukusi žaizdelė.

Pusę dešimtos pasiėmiau ritinį brezento, pramoninį sankabų tvirtiklį ir medinius statramsčius. Diena išaušo apsiniaukusi ir šiek tiek vėsesnė nei vakar - Dievas kartkartėmis suteikdavo malonių. Dėl kitų fizinių kančių buvau visai pamiršęs savo pliką pakaušį, bet dabar, kai paliečiau viršugalvį, iš skausmo aiktelėjau ir žaibiškai atitraukiau pirštus. Nužvelgęs plikę keleivio veidrodėlyje pamačiau, kad ji nusidažiusi sodriu, mažne violetiniu raudoniu.

Vege Dolanas tikriausiai jau laukė, kol vairuotojas pristatys kadilaką prie paradinių durų. Tarp mūsų tebuvo septyniasdešimt pen-

kios mylios. Neilgai trukus pilkasis “Sedanas DeVilis” įveiks tą atstumą šešiasdešimties mylių per valandą greičiu. Aš neturėjau laiko dejonėms dėl saulės nudegintos makaulės.

Man patinka įraudusi tavo plikė, šalimais ištarė Elizabeta.

- Ačiū, Bete, - atsakiau ir nunešiau statramsčius į duobę.

* * *

Palyginti su kasimu, šis darbas pasirodė lengvas. Iš kojų verčiantis nugaros skausmas atslūgo iki maudulio.

O kaip jausies vėliau, pasiteiravo meilus balsas.

Kaip bus, taip bus, mintyse atrėžiau. Dabar svarbiausia, kad spąstus, regis, parengti suspėsiu.

Savo ilgiu stulpeliai truputį pranoko griovio plotį. Jų galus įbedžiau į asfaltą, viršutinį duobės sluoksnį. Naktį, kai asfaltas sukietėja, atlikti šią užduotį būtų buvę sunkiau, bet įpusėjus rytui plento viršus patežo, todėl jaučiausi, tarsi kiščiau pieštukus į irisų masę.

Kai įtvirtinau visus statramsčius, išrausa įgavo pradinius, kreida apibrėžtus kontūrus, neskaitant trūkstamos išilginės linijos. Sunkų brezento ritinį nuleidau ant sekliausio daubos galo ir nuplėšiau ruloną suveržusias virves.

Tuomet išvyniojau keturiasdešimt dvi 71-ojo kelio pėdas.

Iš arti iliuzija neatrodė tobula, kaip ir scenos dekoracijos, kurias teatre mato pirmose trijose eilėse sėdintys žiūrovai. Tačiau, atsitraukus per keletą jardų, brezentas tapdavo praktiškai nepastebimas. Tamsiai pilkšvu atspalviu jis niekuo nesiskyrė nuo 71-ojo plento paviršiaus. Kairiajame apdangalo krašte (žvelgiant iš rytų pusės) driekėsi geltona brūkšninė linija.

Ilgąją atraižą prie statramsčių konstrukcijos prisegiau sankabėlėmis. Rankos protestavo prieš papildomą triūsą, bet aš nekreipiau į jas dėmesio.

Pritvirtinęs brezentą, nusiūbavau atgal iki furgono, susmukau už vairo (kai atsisėdau, raumenis sutraukė agoniją keliantis mėšlungis, bet, laimei, trumpam), ir grįžau ant pirmosios viršukalnės, kurią pasiekęs visą minutę spiginausi į žaizdotas, ištinusias, ant kelių nuleistas savo rankas. Galiausiai išvirtau laukan ir kone nerūpestingai dirstelėjau į 71-ąjį kelią. Neketinau įsmeigti žvilgsnio į kažkokį konkretų objektą. Norėjau pamatyti bendrą vaizdą - kitaip tariant, visumą. Išvysti kraštovaizdį Dolano ir jo vyrų, kurie užriedės ant kalvos keteros, akimis. Įsitikinti, ar atsivėrusi panorama jiems nepakurstys kokių nors įtarimų.

Reginys manęs nenuvylė.

Žvyro krūvas, iškilusias abipus spąstų, galėjo suversti sunkioji kelių technika, riogsanti tolimojoje tiesaus ruožo atkarpoje. Didžiumą į šalikeles nutrenktų asfalto luistų dengė žemės. Kai kurie buvo matyti, nes sąnašas išblaškė sustiprėjęs vėjas, tačiau jie priminė seno asfaltuoto plento atraižas. Kompresorius, kurį atsigabenau furgonu, kuo puikiausiai derėjo prie kelininkų įrengimų.

Žvelgiant nuo viršukalnės, iliuzija buvo nepriekaištinga - išvyniotas brezentas visiškai susiliejo su 71-uoju keliu.

Penktadienį ir netgi šeštadienį plente netrūko automobilių - ties lankstu nuolat gaudė variklių ūžesys. Bet šįryt akiratyje nemačiau nė vienos mašinos; dauguma žmonių jau nukako ten, kur ketino atšvęsti liepos ketvirtąją, arba keliavo magistrale už keturiasdešimties mylių į pietus. Na, ir puiku.

Pastačiau furgoną ant šlaito, ir dabar nuo aplinkkelio jį užstojo kalvos ketera. Pats, išsitiesęs ant pilvo, pragulėjau iki be penkiolikos vienuolika. Kai lankstu nubarškėjo griozdiškas pienvežis, vėl įsitaisiau už vairo, grįžau iki oranžinių kūgelių ir juos visus sumečiau į galinę kabiną.

Pašalinti blyksinčią strėlę sekėsi sunkiau. Iš pradžių nesumąsčiau, kaip ją atjungti nuo užrakinto akumuliatoriaus, nenusikratant elektra. Įdėmiai apžiūrėjęs ženklą pastebėjau kištuką, paslėptą po

guminiu žiedu, kuris dengė plieninės dėžutės šoną... matyt, tam, kad vandalai arba išdaigininkai nesugalvotų iškrėsti pokšto ir užgesinti žybsinčios strėlės.

Įrankių dėžėje susiradau plaktuką bei kaltą. Po keturių smūgių žiedas sudrisko. Nuplėšiau jį ir replėmis ištraukiau kabelį. Ženklas kaipmat aptemo. Akumuliatoriaus dėžę užkasiau griovyje. Jaučiausi keistai girdėdamas, kaip jis dūzgia smėlyje. Tačiau garsas sužadino mintis apie Dolaną, ir aš nusijuokiau.

Vargu ar Dolanas zvimbs.

Veikiau *klyks*.

Strėlė kyšojo iš žemos plieninės atramos, priveržta prie šios keturiais varžtais. Kaip įmanydamas sparčiau juos išklibinau. Plušėjau įtempęs ausis, laukdamas eilinio variklio riaumojimo, tik, aišku, sklindančio ne iš Dolano kadilako.

Galvoje vėl suzirzė pesimistas.

O jeigu jis skris?

Jis nemėgsta skraidyti.

O jeigu važiuos, bet kitu keliu? Pavyzdžiui, magistrale? Šiandien visi renkasi...

Dolanas visada renkasi 71-ąjį plentą.

Taip, bet jeigu...

- Užsičiaupk, - iškošiau. - Užsičiaupk, po velnių! *Užsičiaupk, nuokruša!*

Ramiau, brangusis, ramiau! Viskas bus gerai.

Įstūmiau strėlę pro galines furgono duris. Ženklui atsitrenkus į sieną, dužo kelios lemputės. Pokštelėjo dar kelios, kai įkandin nušveičiau metalinę atramą.

Vėl užriedėjęs šlaitu, sustojau viršukalnėje ir atsigręžiau. Pašalinau kūgelius ir strėlės ženklą. Užnugaryje beliko vienintelis oranžinis perspėjimas:

KELIAS UŽDARYTAS. VAŽIUOKITE APLINKKELIU

Mano pusėn artėjo automobilis. Jei Dolanas nutarė išvykti anksčiau, sukirbėjo mintis galvoje, visos mano pastangos nueis šuniui ant uodegos - vairą spaudžiantis jo galvažudys tiesiog nukreips kadilaką į lankstą ir paliks mane išprotėti dykumoje.

Po ilgos kankinančios sekundės akiratyje išvydau "Ševroletą". Širdies dūžiai sulėtėjo, ir aš išspaudžiau gilų, trūksmingą atodūsį. Supratau, jog daugiau tokių staigmenų mano nervai neatlaikys.

Vėl grįžau ant viršukalnės, nuo kurios dar sykį nužvelgiau savo dekoracijas. Furgono kabinoje, iš po netvarkingai suverstų daiktų krūvos, išgriebiau domkratą. Su niūriu užsispyrimu, nepaisydamas skausmo dūrių, badančių mano nugarą, pakėliau mašinos galą, nuėmiau ratą, kurį Dolanas pastebės, kai

(jeigu)

važiuos pro šalį, ir sviedžiau jį ant strėlės. Išgirdau dūžtant stiklą. Beliko tikėtis, kad šukės nesupjaustė padangos, nes atsarginės aš neturėjau.

Nudrožęs iki furgono pirmgalio atsidariau dureles, nuo keleivio sėdynės stvėriau žiūronus ir patraukiau atgal link aplinkkelio. Praėjau palei jį ir kiek galėdamas sparčiau užbėgau - tiksliau sakant, užsvirduliavau - ant kitos kalvos.

Kai pasiekiau keterą, priglaudžiau žiūronus prie akių, kurias nukreipiau į rytus.

Akiratyje aiškiai driekėsi trys mylios. Įžvelgiau ir plento, nutįsusio dar per dvi mylias, atkarpas. Šiuo momentu mano kryptimi braukė šeši automobiliai, tarsi karoliukai, padrikai išsibarstę ant vėrinio. Iki pirmojo, užsienietiško, "Datsuno" arba "Subaru", tebuvo likusi mažiau nei mylia. Už jo bildėjo pikapas, įkandin kurio burzgė "Mustangą" primenanti mašina. Spoksodamas į kitus tris, viso labo mačiau švytinčias dėmeles - nuo chromo ir stiklo atsispindinčius saulės spindulius.

Priartėjus pirmajam automobiliui (paaiškėjo, kad "Subaru"), atsistojau ir iškėliau nykštį lyg tranzuodamas. Nemaniau, jog vairuotojas sustos, ir mano lūkesčiai apvilti nebuvo. Moteris su prašmatnia kepuraite apdovanojo mane pasibaisėjimo kupinu žvilgsniu, o jos fizionomija susitraukė tarytum į kumštį gniaužiami pirštai. Po sekundės kitos ji pranyko nusileidusi nuo šlaito ir pasukusi į aplinkkelį.

- Išsimaudyk, bičiuli, - po pusės minutės sušuko pikapo vairuotojas.

"Mustangas" iš tiesų pasirodė besąs "Fordas Eskortas". Pavymui sekė "Plimutas", o šį lydėjo "Vinebagas", sprendžiant iš krykštavimų, pilnas vaikų, kurie talžėsi pagalvėlėmis.

Dolano - nė ženklo.

Dirstelėjau į laikrodį. 11:25. Metas išdygti ir jam.

Rodyklės lėtai nuslinko iki 11:40, o Dolano vis dar nebuvo matyti. Tik gana naujas "Fordas" ir juodas it audros debesis katafalkas.

Jis neatvažiuos. Nusprendė keliauti magistrale. Arba skristi.

Ne, jis trauks šituo keliu.

Nieko panašaus. Tu bijojai, jog Dolanas tave užuos. Taip ir atsitiko.

Tolumoje vėl tvykstelėjo chromas. Šį kartą mano pusėn lėkė įspūdingų matmenų automobilis. Pakankamai didelis, galėtų būti kadilakas.

Drėbiaus ant pilvo, alkūnes įrėmiau į kelkraščio žvyrą, žiūronus įspaudžiau į akiduobes. Mašina pranyko už keteros... ir išniro... dingo už posūkio... ir vėl sušmėžavo priešakyje.

Taip, link aplinkkelio dūmė kadilakas, bet ne pilkšvas, o tamsiai žalias kaip mėta.

Turiu prisipažinti, kad patyriau trisdešimt labiausiai kankinančių sekundžių per visą gyvenimą. Jos tęsėsi lyg trys dešimtys metų. Da-

lis manęs bematant nutarė, kad Dolanas išmainė senąjį "Sedaną De-Vilį" į naują. Anksčiau taip elgėsi ne sykį, nors iki šiol niekada nesirinkdavo žalių. Antra vertus, velniai žino, kas jam galėjo šauti į galvą.

Kita mano pusė įnirtingai tvirtino, esą greitkeliuose ir šunkeliuose, tarp Vego bei Los Andželo, kadilakų nestinga. Kad žaliasis "kadis" priklausė Dolanui, šansų buvo vienas iš šimto.

Į akis nuvarvėjo prakaito lašeliai, ir vaizdas suraibuliavo. Turėjau nuleisti žiūronus. Šįsyk jie man nepadės. Kai įžvelgsiu keleivius, vis vien nespėsiu nieko nuveikti.

Jau dabar beveik per vėlu! Leiskis žemyn ir nugriauk aplinkkelio ženklą, antraip jis paspruks!

Ar žinai, kas paklius į tavo spąstus, jei dabar patrauksi tą ženklą? Porelė pasiturinčių senukų, vykstančių į Los Andželą pasimatyti su vaikais ir nusivežti anūkus į Disneilendą.

Nedelsk! Čia jis! Kitos tokios progos neturėsi!

Teisingai. Neturėsiu. Tad verčiau nesusimausiu, pričiupdamas ne tuos žmones.

Ten Dolanas!

Ne!

- Užteks, - išlemenau susiėmęs už galvos. - Liaukitės! Liaukitės!

Ausų būgnelius pakuteno variklio urzgimas.

Dolanas.

Senukai.

Moteris.

Tigras.

Dolanas.

Se...

- Elizabeta, padėk man! - suinkščiau.

Brangusis, jis gyvenime nėra pirkęs žalio kadilako. Aišku, kad čia ne jis.

Galvos skausmas atlėgo. Šiaip ne taip atsistojau ir kilstelėjau nykštį.

Link manęs artėjo ne senukai... bet ir ne Dolanas. Salone spaudėsi iš pažiūros dvylika Las Vege dainuojančių chorisčių, o prie vairo sėdėjo pagyvenęs tipas didžiausia kaubojiška skrybėle ir tamsiausiais “Foster Grants” akiniais, kokius tiktai buvau regėjęs. Kai žaliasis kadilakas nusuko į aplinkkelį, viena iš merginų parodė man nuogą užpakalį.

Prislėgtas lėtai pakėliau žiūronus.

Ir išvydau savo taikinį.

To kadilako, išnirusio į plento atkarpą, kurią sugebėjau įžvelgti, nebūčiau supainiojęs su jokiu kitu automobiliu - pilkas lyg apsiniaukęs dangus, tačiau puikiai matomas tarp rusvų rytinių kalvelių.

Taip, ten tikrai jis - Dolanas. Visos mano dvejonės akimoju išgaravo. Man nereikėjo matyti pilko kadilako, kad suprasčiau, kas važiuoja keliu.

Sunku pasakyti, ar mano kvapas nutvilkė Dolano šnerves, tačiau *aš* jį užuosti galėjau.

* * *

“Sedano DeVilio” vaizdas suteikė man jėgų, privertė paraityti geliančius kulnus.

Grįžau prie didžiojo APLINKKELIO ženklo ir jį nuverčiau užrašu į žemę. Tuomet paslėpiau po smėlio spalvos brezentu ir saujomis žvyro apipyliau atraminius stulpelius. Rezultatas, žinoma, neprilygo pseudoplento atkarpai, nusidriekusiai virš duobės, bet, mano nuomone, šito turėjo pakakti.

Leidausi tekinas į antrąją viršukalnę, kur palikau savo furgoną, nūnai tapusį dekoracijos dalimi - transporto priemone, kurią savi-

ninkas trumpam apleido nudrožęs pasiieškoti naujos padangos arba užlopyti senąją.

Nėriau į kabiną ir išsitiesiau ant sėdynių jausdamas, kaip krūtinėje daužosi širdis.

Vėlgi minutės užsitęsė. Aš įtempiau ausis, idant išgirsčiau variklio gausmą, bet geidžiamų garsų niekaip nesulaukiau.

Jie nulėkė lankstu. Paskutinę sekundė Dolanas kažkaip tave pajuto... o gal jam arba vienam iš apsaugininku kažkas pasirodė įtartina... ir kadilakas pasuko į dešinę.

Mano nugara lėtai vilnijo pulsuojančio sopulio bangos. Gulėjau kietai užsimerkęs, tarytum būčiau tikėjęsis, jog tai sustiprins klausą.

Ar tik aš neišgirdau variklio burzgimo?

Ne, tiktai vėją, švilpiantį ganėtinai stipriai, kad smėlio šuoru protarpiais užpiltų furgono šoną.

Nepasirodys. Pasuko į šoną arba atgal.

Tiktai vėją.

Pasuko į šoną arba at...

Ne, ne *tik* vėją, bet ir garsėjantį variklio gausmą. Po kelių sekundžių automobilis praūžė pro šalį.

Atsisėdau ir sugriebiau vairą - turėjau į *kažką* įsikibti. Išsproginau akis į priekinį langą, dantimis sukandau liežuvio galiuką.

Pilkasis kadilakas leidosi nuo šlaito penkiasdešimties mylių per valandą, gal šiek tiek didesniu, greičiu. Stabdžių žibintai taip ir nenušvito. Jie nepastebėjo spąstų. Nė nenutuokė, jog tie galėtų egzistuoti.

Štai kas nutiko po akimirkos: man netikėtai pasidingojo, jog "Sedanas DeVilis" ėmė *skrosti* plentą. Iliuzija, kurią, beje, pats sukūriau, buvo tokia įtikima, kad pajutau, kaip svaigsta galva. Dolano kadilakas įdubo į kelią iki ratų gaubtų, galop prasmego iki durelių. Mano smegeninėje sušmėžavo absurdiška mintis: jei "Dženeral Motors" gamintų prabangius povandeninius laivus, būtent taip jie ir atrodytų.

Išgirdau pokšėjimą, kai po automobiliu sulūžo paramsčiai. Ant jų užklotas brezentas suvirpėjo ir perplyšo.

Pats įvykis tetruko tris sekundes, bet aš jas atminsiu visą gyvenimą.

Man susidarė įspūdis, jog dabar į priekį juda tiktai kadilako stogas. Akiratyje mačiau ne daugiau kaip du ar tris colius poliarizuotų stiklų. Staiga pasigirdo duslus bumbtelėjimas, ir dūžtančio stiklo bei kiūžtančio metalo garsai. Į orą pakilo didžiulis dulkių debesis, kurį kaipmat išblaškė vėjas.

Norėjau nedelsdamas driuokti prie duobės, bet iš pradžių turėjau sugrąžinti į vietą aplinkkelio ženklus, kad mums niekas nesutrukdytų.

Išvirtęs iš furgono, atidariau galines dureles. Iš kabinos išvilkau ratą, uždėjau jį ant ašies, kaip galėdamas sparčiau pirštais prisukau šešis varžtus. Užtvirtinti juos galėjau ir vėliau. Dabar tereikėjo nuvažiuoti iki to taško, kur nuo 71-ojo kelio šakojosi lankstas.

Iš po dugno ištraukiau domkratą ir nušlubčiojau atgal į vairuotojo kabiną. Prie durelių porai sekundžių sustingau ir įsiklausiau.

Išgirdau vėjo ošimą.

Ir šūksnius... o gal klyksmus, sklindančius iš stačiakampės duobės.

Prašiepęs dantis sėdau už vairo.

* * *

Svirduliuodamas it girtas, furgonas nubraškėjo nuo kalvelės. Išlipęs vėl atšoviau galines duris ir ištraukiau oranžinius kūgelius. Įdėmiai klausiausi, ar neartėja mašinos, bet dėl sustiprėjusių vėjo gūsių mano pastangos nuėjo perniek. Supratau, jog pastebėčiau automobilį tik tada, kai jis atsidurtų visai šalia.

Žengiau į kelkraštį, paslydau, tėškiaus ant pasturgalio ir šlaitu nučiuožiau į griovį. Atvertęs smėlio spalvos brezentą, į viršų užtem-

piau didįjį aplinkkelio ženklą. Užkėliau jį ant atramos, nulingavau atgal prie furgono ir užtrenkiau galines duris. Montuoti blyksinčios strėlės neketinau.

Galiausiai persiritau per antrąją kalvą, sustabdžiau mašiną ten, iš kur lanksto nebuvo matyti, ir raktu priveržiau rato varžtus. Šūkčiojimai nutyko, bet dabar juos neabejotinai pakeitė energingas kriokmas.

Prisukau varžtus neskubėdamas. Aš nesibaiminau dėl to, kad kadilake įkalinti vyrai išsiverš laukan ir mane užpuls arba nuskuos į dykumą. Jie niekaip neištrūks. Spąstai suveikė be priekaištų. "Sedanas DeVilis" riogsojo ant keturių ratų tolimajame daubos gale. Abipus jo kilo sienos, vos už keturių colių nuo mašinos šonų. Salone tūnanti trijulė atvertų dureles tik tiek, kad pro tarpą sugebėtų prakišti koją, ne daugiau. Atidaryti langų negalėjo, nes šie buvo valdomi elektra, o iš akumuliatoriaus beliko rūgštimi apšlakstyta, prie suskaldyto variklio prilipusi plastiko bei metalo masė.

Vairuotoją ir šaulio vietoje kiurksojusį žaliūką, ko gero, taip pat sutraiškė į kruviną košę, bet tai manęs nejaudino. Aš žinojau, jog *kažkas* išgyveno. Labiausiai tikėtina, kad Dolanas, kuris visuomet sėdėdavo automobilio gale prisisegęs diržą, kaip priderėjo įstatymus gerbiančiam piliečiui.

Užtvirtinęs varžtus, sėdau į furgoną ir nudardėjau iki duobės. Sustojau prie plačiojo krašto.

Dauguma statramsčių pranyko, tačiau keletas strampų tebekyšojo iš asfalto. Sumaigytas ir perplėštas brezentinis "kelias" gulėjo ant dugno nelyginant gyvatės odos nuolupa.

Nupėdinau palei duobę iki giliausios jos vietos ir pažiūrėjau į Dolano kadilaką.

Visiškai suknežintas kapotas virto savotiška dantyta vėduokle. Po atšokusiu gaubtu išvydau metalo, gumos ir žarnelių mišinį, užpiltą smėliu bei žemėmis, kurių laviną sukėlė smūgis. Tarp mechanizmų

kažkas tyliai šnypštė ir varvėjo. Ore pakibo vėsus, alkoholiu atsiduodantis, aušalui priklausantis kvapas.

Truputį nerimavau dėl priekinio stiklo. Jis galėjo įdubti ir sueižėti, tuomet pro atsivėrusią ertmę Dolanas būtų išropojęs laukan. Tačiau pernelyg nesijaudinau. Kaip minėjau, Dolanas rinkdavosi automobilius, kurių techninės sąlygos atitikdavo smulkių diktatorių ir despotiškų karinių vadovų įgeidžius. Stiklai neturėjo skilti... jie ir neskilo.

Dėl menkesnių apimčių užpakalinis "kadžio" langas buvo dar tvirtesnis. Dolanas neįstengs jo suskaldyti - bent jau per tas minutes, kurias *aš* jam atseikėsiu, - o pliekti iš pistoleto nedrįs. Mėginimai iš arti suvarpyti neperšaunamą stiklą prilygo rusiškai ruletei. Lango paviršiuje kulka tepaliks baltą dėmelę ir rikošetu grįš į saloną.

Manau, po kurio laiko jis būtų sugalvojęs, kaip išsikapstyti iš šarvuočio, bet aš delsti nesiruošiau.

Spyriau į žemės kauburėlį ir žvyru apibėriau kadilako stogą.

Kaipmat sulaukiau reakcijos.

- Mes įstrigome. Prašom padėti.

Dolano balsas. Sprendžiant iš šiurpiai ramaus tono, jis nenukentėjo. Tačiau baimės gaideles, nors ir prislopintas, išgirdau. Man kone jo pagailo. Puikiai įsivaizdavau, kaip vyrukas sėdi sumaitoto kadilako salone greta dejuojančio vieno iš savo galvažudžių, kurį veikiausiai prispaudė variklis. Kitas turbūt žuvo arba prarado sąmonę.

Kai mintyse išvydau šį vaizdą, mane persmelkė jausmas, geriausiai apibūdinamas "prijaučiančios klaustrofobijos" sąvoka. Spūsteli lango mygtuką - jokio rezultato. Bandai pastumti duris, bet matai, kad jos įsirems į griovio sieną, o pro atsivėrusi tarpelį prasiskverbti nepavyks.

Išvaikiau iliuzinius reginius iš galvos nusprendęs, kad jis gaus, ko nusipelnė.

- Kas čia?

- Aš, - atsakiau. - Bet pagalbos iš manęs nesitikėk, Dolanai.

Ant pilkojo kadilako užverčiau dar vieną saują žvirgždo. Akmenėliams subarbėjus į stogą, rėksnys vėl paleido gerklę.

- *Mano kojos! Džimai, mano kojos!*

Dolano balsas bylojo, kad jis įsitempė. Lauke, prie duobės, stovintis žmogus žinojo jo vardą. Tai reiškė, kad padėtis - nepaprastai pavojinga.

- *Džimi, aš įžiūriu kaulus savo kojose!*

- Užsikimšk srėbtuvę, - šaltai atsiliepė Dolanas. Jaučiausi keistai, klausydamasis pridususio jų klegėjimo. Pamaniau, jog man derėtų užlipti ant bagažinės ir įbesti akis į galinį langą, bet vargu ar aš ką nors išvysčiau, net jei veidu prisispausčiau prie stiklo. Juk tas buvo poliarizuotas, kaip jau sakiau.

Šiaip ar taip, žiopsoti į jį nė kiek netroškau. Labai gerai žinojau, kaip Dolanas atrodė. Kokio velnio man spigintis į saloną? Kad patikrinčiau, ar jis tebenešioja “Rolex” laikrodį ir dėvi madingus džinsus?

- Kas tu, vyruti? - pasiteiravo Dolanas.

- Niekas, - atšoviau. - Žmogus, kuris turėjo rimtą priežastį įgrūsti tave į duobę.

Krūptelėjau, kai jis netikėtai paklausė:

- Tavo pavardė Robinsonas?

Man tarsi kažkas smogė į paširdžius. Tas tipelis žaibiškai atsijojo primirštus vardus bei veidus ir dūrė pirštu tiesiai į dešimtuką. Ar aš jį laikiau gyvuliu, pasižyminčiu žvėries instinktais? Atrodo, nežinojau nė pusės. Gal ir gerai, antraip man būtų pritrūkę drąsos įgyvendinti keršto planą.

- Kokia mano pavardė, neturi jokios reikšmės. Bet, esu tikras, tu nujauti, kas netrukus įvyks, ar ne?

Prieš akimirką staugęs jo parankinis vėl išsižiojo ir gargaliuodamas sužvigo:

- Džimi, ištrauk mane laukan! Ištrauk! Dėl Dievo meilės! Mano koja lūžusi!

- Prikąsk liežuvį, - liepė Dolanas ir kreipėsi į mane: - Klausyk, žmogau, per tuos riksmus aš tavęs negirdžiu.

Priklaupiau ant keturių ir pasvirau į priekį.

- Sakiau, tu nujau...

Staiga mintyse išvydau vilką, persirengusį senele, aiškinantį Raudonkepuraitei: *kad tave geriau girdėčiau, širdele... prieik arčiau.* Atšlyti spėjau pačiu laiku. Revolveris supokšėjo keturis kartus. Šūviai aidėjo garsiai netgi lauke; tūnančius automobilio salone jie turbūt apkurtino. Kadilako stoge atsivėrė keturios juodos skylės, ir kažkas perskrodė orą per colį nuo mano kaktos.

- Tu sužeistas, nuopisa? - pasidomėjo Dolanas.

- Ne, - atsakiau.

Kvyklys tapo raudaliumi. Blyškiais lyg paskenduolio delnais jis vangiai tapšnojo per priekinį stiklą ir krutino negyvą, greta susmukusį vairuotoją. Džimi, padėk man ištrūkti, rypavo žaliūkas, aš kraujuoju, man *seuby-yngai* skauda, aš neištversiu, o Jė-ė-ėzau, Dieve, atleisk man visas nuodemes, daugiau nepakel...

Nugriaudėjo dar du šūviai. Žmogus užsičiaupė. Nuo stiklo nuslydo rankos.

- Na, štai, - bemaž mąsliai prabilo Dolanas. - Jam nebeskauda. Dabar mudu galėsime susišnekėti.

Neatsiliepiau. Mane nelauktai apėmė svaigus nerealumo pojūtis. Jis ką tik pribaigė savo parankinį. *Nužudė.* Į galvą vėl atklydo mintis, kad aš jo neįvertinau, nors ėmiausi visų atsargumo priemonių.

- Aš tau kai ką pasiūlysiu, - tarė Dolanas.

Nutylėjau.

- Ei, bičiuli?

Neišspaudžiau nė garso.

- Ei, tu! - jo balsas mažumėlę suvirpėjo. - Atsiliepk, jei vis dar ten esi. Juk liežuvis nenudžius.

- Aš tave girdžiu, - atsakiau. - Tiesiog suskaičiavau šūvius. Iš viso šeši. Pamaniau, kad pabaigai norėtum vieną išsaugoti sau. Bet gal tavo apkaboje telpa aštuoni šoviniai. Arba tu turi atsarginę.

Atėjo eilė patylėti jam. Po pauzės Dolanas paklausė:

- Ką sumąstei?

- Kertu lažybų, kad jau pats atspėjai. Pastarąsias pusantros paros kasiau ilgiausią pasaulyje kapą, ir dabar ketinu tave palaidoti kartu su prakeiktu kadilaku.

Kaip ir anksčiau, Dolanas neišsidavė bijąs. O man knietėjo jį palaužti.

- Išklausysi mano pasiūlymą?

- Gerai. Po kelių sekundžių. Iš pradžių turiu šį tą prigriebti.

Nupėdinau atgal prie furgono ir pasiėmiau kastuvą.

* * *

Grįžęs atgal išgirdau, kaip jis kartoja mano pavardę tarsi žmogus, burbuliuojantis į nutykusį telefono ragelį:

- Robinsonai? Robinsonai? Robinsonai?

- Taip, taip, - sumurmėjau. - Tu kalbėk. Aš klausysiuos. Kai baigsi, pateiksiu tau atsakomąjį pasiūlymą.

Nūnai jo balsas nuskambėjo guviau. Jeigu jau užsiminiau apie atsakomąjį pasiūlymą, vadinasi, esu pasirengęs derėtis. Dolano manymu, tai reiškė, kad egzistavo reali galimybė ištrūkti į laisvę.

- Jei mane išleisi, duosiu tau milijoną dolerių. Negana to...

Pilną kastuvą žvirgždo užverčiau ant galinės kadilako dalies. Į mažąjį užpakalinį langelį sutratėjo akmenukai. Ant bagažinės nusidriekė žemių linija.

- Ką tu darai? - sunerimo jis.

- Dykos rankos - džiaugsmas nelabajam, - atšoviau. - Savąsias nutariau kuo nors užimti.

Vėl suvariau kastuvo mentę į kauburėlį ir pasemtas žemes nušveičiau griovin.

Šįkart Dolanas sududeno sparčiau ir kur kas primygtiniau.

- Duodu milijoną dolerių ir garantuoju, kad niekas tavęs nepalies... nei aš, nei mano vyrai, nei kiti.

Man rankų nebemaudė. Tikras stebuklas. Aš ritmiškai mostagavau kastuvu, ir po penkių minučių kadilako bagažinė pranyko po žemės sluoksniu. Paaiškėjo, jog užversti duobę gerokai lengviau nei išrausti.

Trumpam parimau ant kastuvo.

- Kalbėk, kalbėk, nesustok.

- Tu kuoktelėjęs, - iškošė Dolanas, ir jo balse galų gale išgirdau panikos užuominas. - Tai *beprotystė*.

- Pataikei kaip į akį, - sutikau ir kibau į darbą.

Jis laikėsi ilgiau, nei tikėjausi. Šnekino mane, bandė atvesti į protą, meilikavo, tačiau žvyrui uždengus galinį langelį ėmė veblenti, kartotis, netgi mikčioti. Kažkuriuo momentu keleivio durelės prasivėrė ir atsitrenkė į daubos sieną. Pastebėjau ranką juodais plaukeliais, styrančiais ant krumplių, ir ant smiliaus užmautą žiedą su masyviu rubinu. Į ertmę tučtuojau švystelėjau biraus smėlio. Jis išsiplūdo ir užtrenkė duris.

Neilgai trukus Dolanas palūžo. Greičiausiai dėl nuolatinio žemių dunksėjimo. Salone tas garsas, matyt, buvo griausmingas. Žvyro akmenėliai be paliovos barškėjo į kadilako stogą ir palei langus ritosi žemyn. Jis galų gale suvokė sėdįs apmuštame aštuonių cilindrų karste su įpurškimo sistema.

- *Išleisk mane!* - suspigo. - *Prašau! Aš nebeištversiu! Išleisk!*

- Tave domina mano pasiūlymas? - pasiteiravau.

- *Taip! Taip! Jėzau! Taip! Taip! Taip!*

- Rėk. Štai ką tau siūlau. Štai ko aš noriu. Jei staugsi iš visų jėgų, galbūt tave išvaduosiu.

Jis suklykė veriančiu balsu.

- *Šaunu*, - nuoširdžiai pagyriau. - Bet nepakankamai gerai.

Vėl ėmiau versti žemes ant kadilako, vieną pilną kastuvą po kito. Priekiniu stiklu nušliaužė ir valytuvų plyšius užkimšo byrantys grumstai.

Jis užkriokė taip balsingai, jog net pradėjau spėlioti, ar taip riaumojantis žmogus galėtų pažeisti savo gerklas.

- Neblogai, - tarstelėjau ir įnikau triūsti dvigubai energingiau. Nors nugara pulsavo iš skausmo, mano veide švytėjo šypsena. - Nenustebčiau, jei tau pavyktų, Dolanai... nė kiek nenustebčiau.

- Penki milijonai, - išspaudė jis paskutinius rišlius žodžius.

- Gal ne, - atsakiau užgulęs kastuvą, purvina plaštaka nuo kaktos nusibraukdamas prakaitą. Dabar žemės dengė beveik visą automobilio stogą. Rodės, tarytum Dolano kadilaką būtų prislėgęs milžiniškas rudas delnas praskėstais pirštais. - Bet jei tavo riksmas bus toks pat garsus kaip aštuonių dinamito plytelių, prijungtų prie 68-ųjų "Ševroleto", sprogimas, tuomet prižadu tave išleisti.

Taigi jis nesiliovė klykęs, o aš tebeverčiau žvyrą ant kadilako. Kurį laiką Dolanas išties žviegė kaip skerdžiamas, nors, mano nuomone, nepranoko netgi keturių dinamito plytelių, pritvirtintų prie "Ševroleto" degimo sistemos, driokstelėjimo. Geriausiu atveju prilygo trims. Kai iš akių pranyko mašinos korpusas, nutariau atsipūsti. Kelias minutes žiūrėjau į duobėje iškilusį kauburį, iš kurio nūnai tesklido kimus krenkštimas.

Pažvelgiau į laikrodį. Jau buvo po pirmos. Mano rankos vėl kraujavo, kastuvo rankena tapo slidi. Į veidą plūstelėjo žvirgždėto smėlio gūsis, ir aš atšlijau. Dykumoje stipraus vėjo garsai nuteikia itin nemaloniai - nuolatinis gausmas primena vaiduoklio dejonę.

Pasvirau virš griovio.

- Dolanai?

Jokio atsakymo.

- Rėk, Dolanai.

Iš pradžių jis neatsiliepė, bet galop springdamas užbliovė.

Ak, kaip gera!

* * *

Grįžau į furgoną, paleidau variklį ir sukoręs pusantros mylios atsidūriau prie perasfaltuojamo plento. Pakeliui įsijungiau WKXR, vienintelę Las Vego stotį, kurios bangas sugaudavo mano automobilio radijas. Baris Manilou pareiškė rašąs dainas, skatinančias dainuoti visą pasaulį, bet į šitą jo teiginį aš sureagavau su tam tikra skeptiškumo doze. Netrukus išgirdau oro prognozę. Anot jos, vėjai stiprėjo. Klajūnams patartina trauktis iš kelių, vingiuojančių tarp Las Vego ir Kalifornijos sienos. Smėlio šuorai sukels matomumo problemų, tvirtino laidos vedantysis, bet labiausiai reikėtų saugotis nuožmiai gairinančio vėjo. Puikiai supratau, ką jis turėjo omenyje, nes jaučiau, kaip siūbuoja furgonas.

Štai ir "Keis-Džordanas", kurį kone pradėjau laikyti savo nuosavybe. Užsiropščiau į kabiną niūniuodamas Bario Manilou melodiją ir vėl suliečiau mėlyną bei geltoną laidelius. Ekskavatorius bematant atgijo. Šįkart išjungti pavaros neužmiršau. *Neblogai, baltaranki,* galvoje nuskambėjo Tinko balsas. *Pamoką įsisavinai.*

Teisingai. Mokausi visą laiką.

Minutę sėdėjau stebėdamas, kaip dykumoje sūkuriuoja smėlio debesys, klausydamasis variklio ūžesio, svarstydamas, ką veikia Dolanas. Jis juk sulaukė Didžiosios Progos. Pabandyk išdaužti galinį langelį arba nušliaužti į priekį ir suskaldyti priekinį stiklą, mintyse jam pasiūliau. Kiekvieną iš jų užpyliau keliomis pėdomis smėlio ir žemių, tačiau pabėgti iš spąstų buvo įmanoma. Daug kas priklausė nuo to, ar jis galutinai pamišo. Nusprendęs, kad spėlioti neverta, sutelkiau dėmesį į kitus dalykus.

Įjungiau pavarą ir nuvairavau ekskavatorių iki duobės. Kai nusigavau į vietą, sunerimęs žengiau prie griovio krašto ir pažvelgiau

žemyn. Bemaž tikėjausi pamatyti kadilako kauburio gale arba priešakyje žiojinčią skylę, pro kurią Dolanas išsirabždino laukan.

Nieko panašaus neišvydau.

- Dolanai, - gan linksmai šūktelėjau.

Atsakymo neišgirdau.

- Dolanai!

Tyla.

Jis nusižudė, pamaniau apimtas kartėlio. *Kažkaip nusižudė arba mirė iš baimės.*

Dolanai?

Iš kauburio gilumos atsklido nevaldomas, nuoširdus juokas. Mano oda bematant nuėjo pagaugais. Taip kvatodavo žmonės, atsisveikinę su sveiko proto likučiais.

Pažvingavęs kimiu balsu jis ėmė spiegti. Paskui vėl pratrūko krizenti. Netrukus aš prie jo prisijungiau.

Kurį laiką juokiausi kartu su Dolanu, o gal klykiau... koks skirtumas. Prie mudviejų prisijungė ir vėjas, bet man dingojos, kad jis iš mūsų šaiposi.

Galiausiai įsitaisiau “Keis-Džordane”, nuleidau kaušą pasirengęs užversti ir sulyginti duobę.

* * *

Po keturių minučių pranyko netgi kadilako forma. Beliko mažne iki viršaus žemėmis užpiltas griovys.

Man pasirodė, jog kažką išgirdau, tačiau tuo tikras nebuvau, nes pašalinius garsus slopino vėjo ūžesys bei variklio urzgimas. Priklupau, paskui išsitiesiau ir nukoriau galvą į daubą.

Dolanas vis dar juokėsi savo kape. Ausis pasiekęs krizenimas panėšėjo į komiksų knygelėje matomus užrašus: *che che che, aaachi chi chi.* Galbūt jis tarė ir žodžius. Sunku pasakyti. Aš nusišypsojau ir linktelėjau.

- Rėk, - sukuždėjau. - Rėk, jei nori. - Bet duslus juokas tebesisunkė iš po žemių tarytum nuodingi garai.

Mane netikėtai užvaldė siaubas - Dolanas stovėjo už nugaros! Taip, jis įstengė ištrūkti ir dabar sėlino artyn! Po sekundės įstums *mane* į griovį, anksčiau, nei spėsiu atsisukti...

Pašokau ir apsigręžiau pūslėtomis rankomis mėgindamas pavaizduoti kumščius.

Veidą nutvilkė su vėju atvilnijusi smėlio banga.

Aplinkui nebuvo nė gyvos dvasios.

Purvina skarele nusišluosčiau skruostus, sėdau į ekskavatoriaus kabiną ir pratęsiau darbą.

Duobę užverčiau gerokai prieš sutemas. Nemenką jos dalį užėmė kadilakas, todėl iš abiejų šonų liko riogsoti kauburėliai, nors nemažai žemių išnešiojo vėjas. Kapą sulyginau be jokių keblumų... taip greitai... taip greitai...

Kai nuvairavau ekskavatorių virš tos vietos, kur buvo palaidotas Dolanas, mano sąmonėje įsivyravo sąmyšis. Galvoje sukosi miglotos, kliedesius primenančios mintys.

Sugrąžinau mašiną į senąją vietą, nusiėmiau marškinius ir jais ištryniau visus metalinius kabinos paviršius, kad pašalinčiau pirštų atspaudus. Iki šios dienos nesuvokiu, kodėl taip elgiausi. Juk plušėdamas liečiau šimtus kitų daiktų. Galų gale prasmegęs audringoje, rusvai pilkoje prieblandoje, nušlubčiojau atgal prie furgono.

Atidariau vieną iš galinių durelių, pastebėjau viduje susigūžusį Dolaną ir atšokau su šūksniu lūpose. Ranka prisidengiau veidą. Tuo momentu neabejojau, kad mano krūtinėje sprogs širdis.

Iš automobilio niekas neišniro. Durys susiūbavo vėjo šuoruose nelyginant namo, kuriame vaidenasi, langinė. Po užsitęsusios akimirkos baugščiau dirstelėjau į kabiną. Teišvydau krūvą daiktų - strėlę su sudužusiomis lemputėmis, domkratą, įrankių dėžę.

- Privalai susivaldyti, - tyliai pratariau. - Privalai susivaldyti.

Laukiau, kol Elizabeta pasakys: *viskas bus gerai, brangusis...* ar kažką panašaus... bet girdėjau tiktai vėjo ošimą.

Sudribau už vairo, įjungiau variklį ir įveikiau pusę kelio iki kapo. Toliau važiuoti neprisiverčiau. Aišku, tai skamba kvailai, bet aš įtikėjau, jog furgone tūno Dolanas. Akimis vis šaudžiau į galinio vaizdo veidrodėlį, bandydamas įžvelgti jo šešėlį.

Vėtra dar labiau sustiprėjo, furgonas įniko energingai svyruoti ant lingių. Žibintų šviesoje iš dykumos almantis smėlis atrodė panašus į dūmų tumulus.

Sustojęs kelkraštyje išvirtau iš kabinos ir užrakinau visas mašinos dureles. Žinojau, kad miegoti lauke būtų tikra beprotybė, tačiau sudėti akių kabinoje negalėjau. Tiesiog negalėjau. Todėl su miegmaišiu nušliaužiau po furgonu.

Užsegiau užtrauktuką ir jau po penkių sekundžių pūčiau į akį kaip užmuštas.

* * *

Sapnavau košmarą, bet pabudęs jo neprisiminiau - tik tiek, kad mano gerklę spaudė kažkieno pirštai. Kai atsimerkiau, paaiškėjo, jog aš *pats* palaidotas gyvas. Smėlis užkimšo nosį ir ausis. Jis veržėsi ir į gerklę grasindamas uždusinti.

Sustūgau ir pabandžiau atsistoti įsitikinęs, kad mane įkalino ne miegmaišis, o žemių sluoksnis. Pakaušiu tvojęs į furgono dugną pamačiau nubyrančius rūdžių gabalėlius.

Išsiridenus iš po automobilio, mane pasitiko purvino alavo atspalviu nusidažiusi aušra. Vos tik išsirangiau iš miegmaišio, vėtra jį nupūtė kažin kur. Nustebęs šūktelėjau ir leidausi įkandin. Už poros dešimčių pėdų suvokiau, kad galiu padaryti rimčiausią klaidą savo gyvenime. Regimumas sumažėjo iki dvidešimties jardų spindulio. Vietomis kelio išvis nebuvo matyti. Atsisukau į furgoną - išblukęs jo

pavidalas tarsi priklausė vaiduoklių miestui, pavaizduotam tamsiai rusvoje nuotraukoje.

Svirduliuodamas grįžau iki mašinos, kišenėje sugraibiau raktelius ir smukau į kabiną. Sausai kosėdamas vis dar spjaudžiausi smėliu. Kai paleidau variklį ir įjungiau pavarą, furgonas lėtai nuriedėjo ten, iš kur atvykau. Klausytis orų prognozės nereikėjo. Vakar per radiją girdėti perspėjimai pasitvirtino. Dykumoje šėlo nuožmiausia audra Nevados istorijoje. Visi keliai uždaryti. Nekiškite nosies laukan, nebent prispirtų būtinybė... ne, net ir tada likite namuose.

Didingoji liepos 4-oji.

Sėdėk kabinoje. Niekur neik, nes tave apakins smėlis.

Na, teks surizikuoti. Man pasitaikė puikiausia proga uždengti kapą - netgi slapčiausiose svajonėse nesitikėjau sulauksiąs tokios galimybės, todėl dabar ketinau ją išnaudoti.

Iš namų buvau pasiėmęs tris ar keturias antklodes. Nuo vienos nuplėšiau ilgą juostą ir ja apsivyniojau galvą. Įgavęs pamišusio beduino išvaizdą išlipau laukan.

* * *

Kiaurą rytą iš šalikelės kilnojau ir atgal į išlygintą duobę guldžiau asfalto luistus. Plušėjau kaip statybininkas, ant sienos klojantis plytų eilę arba mūrijantis nišą. Pats nešiojimas daug fizinių jėgų neatėmė, nors didžiumą asfaltų gabalų turėjau iškasti lyg senovinių artefaktų ieškantis archeologas. Kas dvidešimt minučių nuo smėlio sprukdavau į furgoną, kur leisdavau pailsėti geliančioms akimis.

Nuo sekliojo griovio galo pamažu judėjau į vakarus, ir po pirmos penkiolika pradėjęs šeštą, nusigavau iki paskutinių septyniolikos pėdų. Vėjas po truputį ėmė rimti; pakėlęs galvą retsykiais įžiūrėdavau dantytus mėlynus dangaus lopinėlius.

Monotoniškai kilnodamas ir dėliodamas asfalto gabalus galiausiai pasiekiau tą vietą, kur mano nuomone, turėjo glūdėti Dolanas.

Ar jis jau negyvas? Kiek kubinių pėdų oro tilpo kadilake? Kada salone pritrūks deguonies? Kiek laiko pratemps Dolanas, su sąlyga, kad porelė jo bendražygių nebekvėpuoja?

Atsiklaupiau šalia plikos žemės. Nuo "Keis-Džordano" vikšrų likę pėdsakai apsinešė smėliu, bet iki galo nepranyko. Po vos įžiūrimais įdubimais kiurksojo žmogus su "Rolex" laikrodžiu.

- Dolanai, - draugiškai šūktelėjau, - aš apsigalvojau. Nutariau tave išleisti.

Jokio garso. Jis garantuotai nusibaigęs.

Nukėblinau į pakelę ir čiupau eilinį asfalto luistą. Nuleidęs jį į vietą ruošiausi stoti, kai pasigirdo prislopintas, iš kapo besiskverbiantis krizenimas.

Vėl parpuoliau ant visų keturių, nukraginau galvą, - jei būčiau turėjęs plaukus, nūnai tie būtų kadaroję po mano veidu, - sustingau tokia poza ir kurį laiką klausiausi jo juoko: tylaus, anaiptol ne melodingo garso.

Kai Dolanas užsičiaupė, išsitiesiau ir atnešiau kitą asfalto gabalą, pažymėtą geltona brūkšnine linija. Atsiklaupiau nepaleisdamas naštos iš rankų.

- Dėl Dievo meilės! - sužvigo jis. - Dėl Dievo meilės, Robinsonai!

- Taip, - išsišiepiau. - Dėl Dievo meilės.

Įspraudžiau asfalto gabalą greta kitų. Nors įtempiau ausis, jo balso nebegirdėjau.

* * *

Namo, į Vegą, grįžau vienuoliktą vakaro. Išmiegojęs šešiolika valandų atsikėliau, nupėdinau į virtuvę užkaisti kavinuko, ir susmukau ant grindų, nes nugarą sutraukė siaubingas mėšlungis. Raitydamasis viena ranka tryniau sprandą, o kitą sukandau, kad iš gerklės neišsprūstų riksmas.

Kai skausmas šiek tiek atlėgo, nuropojau į vonią, - nes pabandžius atsistoti, mane vėl nutvilkė akinantis dieglys, - įsikibau į prausyklę ir prisitraukiau iki spintelės, kurioje stovėjo pilnas empirino buteliukas.

Iškratytas tris tabletes tučtuojau prarijau. Paskui susirietęs ant grindų laukiau, kol prisipildys vonia. Galop į ją įsirangiau, bet prieš tai, žinoma, nusimečiau pižamą. Vandenyje tysojau penkias valandas, kurias prasnaudžiau. Išlipęs sugebėjau paeiti.

Truputį.

Apsilankiau pas chiropraktiką. Jis paaiškino, jog mano nugaroje iš vietos išslydę trys diskai ir rimtai išnarinta apatinė stuburo dalis. Tada pasidomėjo, ar aš kartais nemėginau apsimesti cirko galiūnu.

Atsakiau, jog susižalojau kasinėdamas sodą.

Jis pareiškė, kad man teks keliauti į Kanzas Sitį.

Paklusau be jokių ginčų.

Mane paguldė ant operacinio stalo.

Kai anesteziologas guminiu kaušeliu uždengė mano veidą, išgirdau Dolaną, besijuokiantį švykštesių kupinoje tamsoje, ir supratau, kad mirsiu.

* * *

Atsipeikėjau pooperacinėje palatoje, kurios sienas dengė žalsvos plytelės.

- Ar aš gyvas? - iškrenkščiau.

Sanitaras prunkštelėjo.

- Taip, taip. - Jis palietė mano kaktą, susiliejančią su viršugalviu. - Dieve, koks jūs įdegęs! Skauda? O gal dėl vaistų poveikio iki šiol nieko nejaučiate?

- Nejaučiu, - patvirtinau. - Ar aš kalbėjau, kai mane užmigdė?

- Taip, - atsakė jis.

Mane nukratė šiurpas. Iki pats kaulų smegenų.

- Ką?

- Jūs sakėte: "Čia tamsu. Išleiskite mane!" - sanitaras vėl sukrizeno.

- Ooo... - nutęsiau.

* * *

Jo taip ir nerado - Dolano. Dėl to kalta audra, taip vykusiai sutapusi su keršto diena. Aš numanau, kas įvyko, bet, tikiuosi, suprantate, kad savo įtarimų nuodugniai netikrinau.

PERASF. - pamenate šią santrumpą? Plento atkarpa buvo perasfaltuojama. 71-ojo ruožas, kurį uždarė aplinkkelio ženklas, pasislėpė po smėlio sąnašomis. Grįžę kelininkai naujų kopų nelygino - pašalino tiktai trukdančias darbui. Nenuostabu. Juk dėl eismo nerimauti nereikėjo. Taigi jie valė žemėmis apipiltas vietas ir kartu gremžė kelio dangą. Jei buldozerio vairuotojas ir pastebėjo, kad viename ruože asfaltas lūžta kone geometriškai lygiomis figūromis, jis niekam neprasitarė. Ko gero, buvo įkaušęs arba užsisvajojęs, kaip vakare su savo mažule trauks į miestą pasilinksminti.

Vėliau pasirodė žvyro kalnus gabenantys savivarčiai, o šiuos atlydėjo barstytuvai ir volai. Įkandin pastarųjų atbildėjo karštu gudronu, kuris asocijuodavosi su lydomos batų odos kvapu, atsiduodančios didžiosios autocisternos su plačiais, iš jų galų styrančiais purškikliais. Naujam asfalto sluoksniui sukietėjus, darbo ėmėsi linijų purkštuvas. Po plačiu brezentiniu skėčiu sėdintis vairuotojas, aišku, dažnai žvilgčiojo atgal ir tikrino, ar geltona brūkšninė linija driekėsi tiesiai, bet nenutuokė važiuojąs virš pilkšvo kadilako, kuriame drybsojo trys negyvėliai, nenujautė, jog tamsoje slypėjo žiedas su rubinu ir auksinis "Rolex" laikrodis, turbūt iki šiol skaičiuojantis valandas.

Vienas iš sunkiųjų transporterių neabejotinai būtų sutrynęs įprastą kadilaką, pasviręs ant šono ir sutraškėjęs. Būrys darbininkų būtų puolę kasti žemę, kad pažiūrėtų, kas glūdi po sunkvežimiu. Tačiau pilkasis "kadis" *išties* labiau priminė tanką negu automobilį. Anksčiau ar vėliau, žinoma, jį suknežins pradundėjęs vilkikas, o pavymui lekiančio automobilio vairuotojas pastebės įspūdingų apimčių ertmę, atsivėrusią į vakarus nusidriekusioje juostoje. Gavusi informaciją kelių tarnyba pradės naujus perasfaltavimo darbus. Jeigu tuo momentu kelininkai nesisukinės apylinkėse, jie nebandys smulkmeniškai aiškintis, kas nutiko, ir po plentu neatras tuščiavidurio objekto, kurį suplojo sunkvežimio svoris. Manau, paprasčiausiai nuspręs, jog dėl įgriovos kaltas šaltis, ištirpęs podirvinis druskos klodas arba vietinis žemės drebėjimas. Kelią pataisys, ir gyvenimas tekės sava vaga.

* * *

Jį įtraukė į dingusiųjų sąrašą - Doloną.

Nuvarvėjo kelios ašaros.

Straipsnio autorius iš "Las Vegas Sun" spėjo, kad jis kažkur žaidžia domino arba biliardą su Džimiu Hofa*.

Na, tai panašu į tiesą.

* * *

Aš pasveikau.

Nugaros skausmai nebekankina. Man griežtai nurodyta be pašalinių pagalbos nekelti jokių daiktų, sveriančių daugiau nei trisdešimt svarų. Šįmet dėstau šauniems trečiokas, kurie, esant reikalui, mielai man padėtų.

---

*Džimis Hofa - JAV profsąjungų lyderis, 1975- aisiais paslaptingai pranykęs.

Tą plento atkarpą keletą kartų įveikiau savo naująja "Akura". Vieną sykį sustojau, išlipau (pirmiausia pasidairiau norėdamas įsitikinti, jog kelio ruože esu visiškai vienas) ir nusičiurškiau ten, kur, mano įsitikinimu, glūdėjo kadilakas. Stiprios srovės neišspaudžiau, nors šlapimo pūslė buvo pilna. Grįždamas namo vis žvilgčiojau į galinio vaizdo veidrodėlį. Gal tai pasirodys juokinga, bet man dingojos, kad pamatysiu jį pakylantį nuo užpakalinės sėdynės: kaukolę aptempusia cinamono spalvos oda, smėlėtais plaukais, žibančiomis akimis bei "Rolex" laikrodžiu.

Nuo tada 71-uoju plentu nebevažinėju. Jei prisireikia traukti į vakarus, renkuosi magistralę.

O Elizabeta? Kaip ir Dolanas, ji nutyko. Dėl to man gerokai palengvėjo.

DEDIKACIJA

Už kampo, atokiau nuo šveicorių, limuzinų, taksi, besisukančių durų, kurios veda į "Le Palais", vieną iš seniausių bei prabangiausių Niujorko viešbučių, yra kitos durys - be jokių užrašų, nežymios ir neįsidėmėtinos.

Be penkiolikos septintą ryto prie jų priartėjo Marta Rozvol, besišypsanti, nešina mėlyną drobinį krepšelį. Išvysti pastarąjį jos rankose buvo galima gana dažnai, o šypsena veide nušvisdavo kur kas rečiau. Darbas jos neslėgė - vyriausiosios ūkvedės, prižiūrinčios tvarką "Le Palais" nuo dešimto iki dvylikto aukšto, pareigos gal ir neatrodė reikšmingos arba džiuginančios, bet tik ne moteriai, kuri vaikystėje, kai gyveno Babilone, Alabamos valstijoje, vilkėjo suknelės, pasiūtas iš ryžių ir miltų maišų. Bet, kad ir kuo žmogus užsiimtų (būtų mechanikas ar kino žvaigždė), įprastą rytą jis pasirodo darbe nutaisęs išraišką, bylojančią: *man dar magėtų pasnausti*. Tačiau Martai Rozvel šis rytmetis nebuvo eilinis.

Rutina iškrypo iš vėžių vakar, kai po pietų grįžusi namo ji rado ilgai lauktą paketą, kurį sūnus atsiuntė iš Ohajo. Tą naktį Marta miegojo su pertrūkiais. Vis keldavosi pažiūrėti, ar dovana niekur nedingo. Norėjo įsitikinti jos realumu. Galų gale nukišo siuntinį po pagalve kaip nuotaka, slepianti gabalėlį vestuvių torto.

Dabar, nužingsniavusi palei pagrindinį viešbučio įėjimą ir užsukusi už kampo, ji atrakino siaurąsias duris, trimis laipteliais nusileido į ilgą žalią koridorių, prie kurio sienų rikiavosi virtinės "Dendaks" skalbinių vežimėlių, apkrautų ką tik išplautomis ir išlygintomis paklodėmis bei užvalkalais. Aplinkui tvyrojo švaros kvapas, Martai miglotai primenantis šviežios duonos aromatą. Iš vestibiulio sklido tyli muzikėlė, bet viešbutyje pasirodžiusi moteris nūdien kreipė į ją ne daugiau dėmesio negu į tarnybinių liftų ūžesį arba virtuvėje dzingsintį porcelianą.

Koridoriaus pusiaukelėje ji atidarė duris, pažymėtas užrašu VYR. ŪKVEDŽIAMS, žengė per slenkstį, ant vagio pakabino apsiaustą ir nudrožė per didįjį kambarį, kur ūkio dalies vadovai (iš vi-

so vienuolika) per pertraukėles gurkšnodavo kavą, spręsdavo problemas, susijusias su pasiūla ir paklausa, be paliovos pildydavo šūsnis dokumentų. Prie šios patalpos, kurioje dunksojo milžiniškas rašomasis stalas, vieną sieną dengė skelbimų lenta ir nestigo nuorūkų pilnų peleninių, šliejosi rūbinė žalsvomis šlakbetonio sienomis. Kambarėlyje stovėjo suoliukai, spintelės ir du ilgi plieniniai strypai su girliandomis pakabų, pritvirtintų taip, kad niekas negalėtų jų nugvelbti.

Tolimajame drabužinės gale prasivėrė durys, vedančios į dušinę bei tualetą. Tarpduryje išdygo Darsė Sagamor, apsigaubusi pūkuotu "Le Palais" chalatu ir šiltų garų debesėliu. Ji dirstelėjo į švytinčią Martą ir nusijuokusi išskėtė rankas.

- Tu ją gavai! - sušuko. - Aš teisi? Matau iš tavo veido! O taip, sere, taip, mem!

Marta nenujautė pravirksianti iki to momento, kai iš akių ištryško ašaros. Ji apkabino Darsę ir veidu įsikniaubė į drėgnus, tamsius draugės plaukus.

- Nieko tokio, širdele, - švelniai tarė Darsė. - Išsiliek.

- Aš taip juo didžiuojuosi... *nepaprastai* didžiuojuosi.

- Suprantama. Todėl ir verki. Bet kai aprimsi, gal ją parodysi? - moteris vyptelėjo. - Tik neduok man į rankas. Jei aplašinčiau tavo turtą, guldau galvą, kad man išbadytum akis.

Iš mėlyno drobinio krepšio Marta Rozvol ištraukė pirmąjį sūnaus romaną, demonstruodama pagarbą, kokios nusipelno itin šventas objektas. Į šilkinį popierių įvyniotą knygą slėpė po ruda nailonine uniforma. Ji atsargiai nuėmė apvalkalą ir parodė savo lobį draugei.

Darsė įdėmiai nužvelgė ant viršelio pavaizduotus tris jūrų pėstininkus, vieno kurių galva buvo aptvarstyta. Iš ginklų pliekiantys kareiviai veržėsi į viršukalnę. "Šlovės spinduliai", skelbė pavadinimas ugningomis, raudonai oranžinėmis raidėmis. Virš jų puikavosi autoriaus vardas ir pavardė: Piteris Rozvolas.

- Puiku, *nuostabu*, bet dabar parodyk man ką kitą! - Darsė kalbėjo kaip moteris, nuo paprastų įdomybių geidžianti eiti prie reikalo esmės.

Marta sulinksėjo ir nedvejodama atvertė dedikacijos puslapį su užrašu: *Šią knygą skiriu savo motinai, MARTAI ROZVOL. Mama, be tavęs nieko nebūčiau pasiekęs.* Žemiau spausdintų raidžių Darsė išvydo žodžius, brūkštelėtus pakrypusiu, keistai senamadišku braižu: *Ir tai ne melas. Mama, aš tave myliu. Pitas.*

- Ak, kaip miela, - pastebėjo Darsė ir atžagaria ranka nusišluostė tamsias savo akis.

- Ne šiaip miela, - atsiliepė Marta vėl suvyniojusi knygą. - Tai gryna tiesa. - Moteris išsišiepė, ir toje šypsenoje sena bičiulė Darsė įžvelgė ne vien meilę. Ji pamatė triumfą.

* * *

Trečią valandą, po darbo, Marta su Darse neretai užsukdavo į "La Patisserie", viešbučio kavinę. Kartkartėmis, kai užsimanydavo stipresnių gėrimų, apsilankydavo "Le Cinq", nedideliame vietiniame bare. Būtent čia ir nusprendė šiandien pasėdėti. Darsė nuvedė draugę į vieną iš kabinų, trumpam paliko ją prie dubenėlio krekerių ir šnektelėjo su Rėjumi, tą popietę stovėjusiu už baro. Marta pastebėjo, kaip jis nusišypsojo Darsei, sukinkavo galva, iškėlė dešiniąją ranką ir smilių sulietė su nykščiu - bus padaryta, tvirtino gestas. Bičiulė grįžo į kabiną neslėpdama pasitenkinimo. Marta ją nudelbė įtariu žvilgsniu.

- Ką tu *sumąstei?*

- Pamatysi.

Po penkių minučių prie jų stalo Rėjus pristūmė vežimėlį su sidabriniu ledų kibiriuku, iš kurio kyšojo butelis "Perrier-Joust" šampano. Jį supo dvi šaltos taurės.

- Susimildama... - prajuko ir drauge sumišo Marta.

- Ššš, - priglaudė prie lūpų pirštą Darsė, ir jos draugė užsičiaupė, susilaikiusi nuo protestų.

Barmenas atšovė butelį, padėjo kamštelį greta Darsės, šiek tiek įpylė šampano į jos taurę. Moteris pamojo ranka ir mirktelėjo.

- Linkiu maloniai pasėdėti, ponios. - Rėjus pasiuntė knygos savininkei oro bučinį. - Pasveikink nuo manęs savo berniuką, brangioji, - tarė ir nudrožė šalin, nespėjus priblokštai Martai atsiliepti.

Darsė pripildė abi taures, vieną jų pakėlė. Po akimirkos draugė pasekė jos pavyzdžiu. Tyliai sudzingsėjo stiklas.

- Išgerkime už prasidėjusią tavo sūnaus karjerą, - pasiūlė Darsė ir nurijusi lašą šampano dar kartelį su Marta susidaužė taurėmis. - Ir už patį berniuką, - pridūrė. Jos vėl paragavo "Perrier-Joust". Darsė palietė bičiulės stiklą trečią sykį, anksčiau nei toji nuleido ranką, kuria laikė gėrimą. - Ir už motinos meilę.

- Amen, širdele. - Marta pakėlė lūpų kampučius, bet jos akys išliko rimtos. Po pirmųjų dviejų tostų moteris tik siurbtelėjo šampano. Po trečiojo ištuštino taurę iki dugno.

* * *

Darsė parūpino butelį šampano, idant su geriausia drauge deramai atšvęstų Piterio Rozvolo sėkmę. Bet ne vien dėl šios priežasties. Jai knietėjo išklausinėti, ką Martą turėjo omenyje teigdama - *ne šiaip miela, tai gryna tiesa*. Ir ką reiškė toji triumfo išraiška.

Kai bičiulė įveikė trečią šampano taurę, Darsė paklausė:

- Ką ten sakei apie dedikaciją, Marta?

- O ką aš sakiau?

- Na, pareiškei, kad ji ne šiaip miela. Tai gryna tiesa, anot tavęs.

Tylėdama Marta taip ilgai į ją spiginosi, jog Darsė nutarė atsakymo nebesulauksianti. Ji nė nenumanė, kad jokių gyvenimo negandų nepaisanti linksmoji mažylė Marta Rozvol galėtų būti tokia

rūsti. Vis dėlto draugės akyse iki šiol atsispindėjo džiūgavimas, nustelbiantis netgi kartėliu atmieštą žvilgsnį.

- Jo romanas atsidurs populiariausiųjų sąraše, o kritikai sukrims knygą apsilaižydami, - prabilo Marta. - Nė kiek tuo neabejoju. Ne todėl, kad man garantavo Pitas... nors jis, žinoma, buvo tikras savo sėkme. Aš tikiu sūnumi, nes lygiai taip pat nutiko *jam*.

- Kam?

- Pito tėvui. - Ant stalo sunėrusi rankas Marta ramiai pažiūrėjo į draugę.

- Bet... - prasižiojo Darsė ir užsičiaupė. Džonis Rozvolas knygų nerašė. Jis mieliau pildydavo skolos lapelius arba retsykiais ant sienų užpurkšdavo: *dulkinau tavo močią*. Veikiausiai, Marta norėjo pasakyti...

Tik nepersistenk fantazuodama, liepė sau Darsė. *Tu puikiai supranti, ką visa tai reiškia: pastojusi ji* ištekėjo *už Džonio, bet vaikui gyvybę įkvėpė daugiau smegenų vingių turintis vyrukas.*

Ne, kažkas čia ne taip. Darsė niekada nebuvo susitikusi su Džoniu akis į akį, bet matė pustuzinį jo nuotraukų Martos albume, o Pitą taip gerai pažinojo, kad per paskutinius jo porą metų vidurinėje ir pirmuosius du koledže iš dalies ėmė žiūrėti į vaiką kaip į savo atžalą. Į akis kaipmat krisdavo fizinis berniuko, tiek daug laiko praleidusio jos virtuvėje, ir vyriškio iš nuotraukų albumo panašumas...

- Na, Džonis buvo *biologinis* Pito gimdytojas, - atsiliepė Marta lyg perskaičiusi jos mintis. - Tai matyti iš nosies ir akių. Bet su *tikruoju* tėvu jis neturėjo nieko bendra... gal dar burbuliukų? Jie taip smagiai nuslysta gerkle. - Marta mažumėlę įkaušo, todėl jos balse retsykiais pasigirsdavo pietietiška tartis, kuri išnirdavo tarsi vaikas, šliaužiantis iš savo slėptuvės.

Darsė supylė šampano likučius į draugės taurę. Marta pakėlė ją už kotelio, įsmeigė akis į skystį, mėgaudamasi auksiniu žvilgesiu, kuriuo užsižiebdavo pro stiklą prasiskverbusi, blankoka popietės

šviesa. Galiausiai nurijo gurkšnį, padėjo taurę ant stalo ir gaižiai, triūksmingai nusijuokė.

- Tu nenutuoki, apie ką aš kalbu?

- Ne, širdele.

- Ką gi, aš tau paaiškinsiu - po tiek metų privalau kažkam pasipasakoti. Ypač dabar, kai jis išspausdino knygą, pasiekė laimėjimą, kuriam taip ilgai ruošėsi. Dievas mato, *jam* šito neišduosiu. Kita vertus, laimingi sūnūs niekada nežino, kaip motinos juos myli arba aukojasi, tiesa?

- Greičiausiai, - sutiko Darsė. - Klausyk, gal iš pradžių pamąstyk, ar tikrai nori man išsipasakoti...

- Ne, jie neįsivaizduoja, - tarė bičiulė, ir Darsė suvokė, kad ji nieko negirdėjo. Marta Rozvol mintimis nuklydo į savo pasaulį. Kai jųdviejų žvilgsniai susidūrė, Martos lūpų kraštelius perkreipė keista šypsena, kuri Darsei nė trupučio nepatiko. - Neįsivaizduoja, - pakartojo. - Net ir rašydami dedikacijas motinoms nenumano, kokios jos *atsidavusios* savo atžaloms. Teisingai, Darse?

Draugė tegalėjo palinguoti galva nežinodama, ką atsakyti. Užtat Marta linktelėjo, tarytum Darsė būtų jai pritarusi, ir ėmė porinti.

Esminių faktų dėstyti nereikėjo. Abi moterys kartu dirbo "Le Palais" viešbutyje vienuolika metų ir didžiąją laiko dalį artimai draugavo.

Svarbiausias iš tų faktų skelbtų, būtų pasakiusi Darsė (bent jau iki tos dienos, kai jos prisėdo išgerti šampano "Le Cinq" bare), kad Martukė ištekėjo už vyro, kurį labiau domino svaigalai ir narkotikai, - jau nekalbant apie paukštytes, jo akiratyje kraipančias sėdmenis, - negu žmona.

Marta gyveno Niujorke vos porą mėnesių, kai su juo susipažino - naivuolė mergaitė, - ir buvo kelis mėnesius nėščia, kai už Džonio ištekėjo. Nors ir pastojusi, ilgai galvojo, ar vertėtų su juo mainyti žiedus, kaip vėliau ne kartą sakė Darsei. Ji jautėsi dėkinga Džoniui,

kad šis nepaspruko (netgi anuomet turėjo pakankamai išminties, kad suvoktų - iš merginos lūpų išgirdę “aš nėščia”, dauguma vyrų paraitytų kulnus), tačiau matė jo trūkumus ir numanė, kokia būtų motinos bei tėvo - ypač pastarojo - nuomonė apie Džonį Rozvolą, besididžiuojantį savo juodu “Tiberdu” ir baltais bateliais su juodais apvadais (tokius pačius avėjo Memfis Slimas barškindamas pianino klavišus “Apolono” klube).

Pirmą vaiką Marta prarado trečiąjį nėštumo mėnesį. Dar beveik po pusmečio ji nusprendė apgalvoti visus santuokos pliusus ir minusus - daugiausiai minusus. Vyras pernelyg dažnai grįždavo namo naktimis, pernelyg dažnai jo pasiteisinimai buvo neįtikimi, pernelyg dažnai apdovanodavo žmoną mėlynėmis. Išgėrus Džoniui paniždavo kumščiai, sakydavo ji.

- Jis visuomet puikiai atrodė, - kartą pareiškė Darsei. - Bet šunsnukių, net ir išvaizdžiausių, būdas nesikeičia.

Nespėjusi susikrauti lagaminų, Marta suvokė, kad vėl pastojo. Šįkart Džonis reagavo žaibiškai ir nuožmiai: šluotos lazda trenkė jai į pilvą, mėgindamas sukelti persileidimą. Dar po dviejų dienų kartu su keliais savo draugais - vyrukais, kuriems, kaip ir Džoniui, patiko ryškiaspalviai drabužiai ir balti bateliai su juodais apvadais - Rytinėje 116-oje gatvė jis pabandė apiplėšti alkoholio parduotuvę. Po prekystaliu savininkas laikė šratinį šautuvą. Jis išsitraukė ginklą. Tuo metu Džonis Rozvolas gniaužė velniai žino iš kur atkastą nikeliuotą 32 kalibro revolverį. Nutaikė šį į krautuvėlės šeimininką, spūstelėjo gaiduką, bet pistoletas sprogo. Vamzdžio nuoplaiša pro dešinę akį smigo į smegenis ir bematant jį pribaigė.

“Le Palais” viešbutyje Marta plušėjo iki septinto nėštumo mėnesio (tais laikais, kai į kambarinių gretas dar nebuvo įsiliejusi Darsė Sagamor). Galop ponia Prol liepė jai keliauti namo, kol dešimtojo aukšto koridoriuje arba tarnybiniame lifte neiškrito kūdikis. Tu esi šauni darbuotoja ir, jei norėsi, galėsi į viešbutį sugrįžti, pasakė ponia Prol, bet dabar, mergaite, pranyk man iš akių.

Marta pakluso ir po dviejų mėnesių pagimdė septynis svarus sveriantį berniuką. Suteikė jam Piterio vardą. Užaugęs sūnus parašė romaną, "Šlovės spinduliai", kuriam, skaitytojų nuomone, - pradedant "Geriausios mėnesio knygos" klubui priklausančiais nariais, baigiant kino studijos vadovais, - buvo lemta tapti populiariam.

Šias smulkmenas Darsė žinojo. Likusią istorijos dalį - *neįtikėtiną* dalį - ji išgirdo tą popietę, "Le Cinq" bare, priešais šampano taures, greta signalinio Piterio romano egzemplioriaus, paslėpto drobiniame krepšyje, kuris kėpsojo prie Martos Rozvol kojų, ir vėliau, vakare.

* * *

- Mes gyvenome šiauriniame miesto pakraštyje, žinoma, - prabilo Marta, tarp pirštų sukdama savo taurę. - Stentono gatvėje, šalia Stentono parko. Kartą teko ten apsilankyti. Kvartalas pasikeitė į blogąją pusę, nors ir anuolaik grožiu netryško.

Stentono gatvės gale buvo įsikūrusi šiurpoka senė - mamulė Delorn, kurią dauguma laikė *bruja**. Man tokios kalbos kėlė juoką. Sykį paklausiau kaimynės, Oktavijos Kinsolving, kaip žmonės gali tikėti panašiais niekais, kai nūdien aplink Žemę zvimbia kosminiai palydovai, o mokslininkai atrado vaistus beveik nuo visų ligų. Tavija buvo išsilavinusi - baigė mokslus Džuliardo universitete, - ir gyveno prie 110-osios gatvės tik todėl, kad turėjo išlaikyti motiną kartu su trimis jaunesniais savo broliais. Aš neabejojau, jog Tavija man pritars, bet ji tik nusijuokė ir papurtė galvą.

"Nejau ir tu tiki *bruja?*" - paklausiau.

"Ne, - atsakė kaimynė. - Bet aš tikiu *ja*. Mamulė Delorn - kitokia. Iš tūkstančio, gal dešimties tūkstančių ar net milijono moterų, kurios tvirtina mokančios kerėti, turbūt tiktai viena išties geba užsiimti raganystėmis. Būtent tokia yra mamulė Delorn".

---

*Bruja (isp.) - ragana.

Aš suprunkščiau. Žmonės, kuriems nebūtina *bruja*, gali sau leisti iš jos juoktis, kaip ir tie, kuriems nereikia maldų. Na, supranti, aš juk buvau neseniai ištekėjusi ir tebemaniau, kad įstengsiu Džonį atvesti į protą.

Darsė linktelėjo.

- Vėliau patyriau persileidimą. Greičiausiai dėl Džonio, nors anuomet netgi sau nenorėjau to prisipažinti. Jis dažnai mane lupdavo ir *visą laiką* gėrė. Paimdavo pinigus, kuriuos jam duodavau, ir ištraukdavo banknotus iš mano rankinės. Kai paprašydavau liautis iš manęs vogus, Džonis nutaisydavo pasipiktinusią veido išraišką ir atrėždavo, kad nieko panašaus nedaro. Kai būdavo blaivas, žinoma. Išgėręs paprasčiausiai juokdavosi.

Išsiunčiau mamai laišką - jį rašiau su skaudama širdimi, jaučiau gėdą ir verkiau, bet privalėjau išsiaiškinti, ką motina galvoja. Ji atrašė liepdama kuo skubiau sprukti nuo Džonio, kol tas nepaguldė manęs į ligoninę arba nenudobė. Vyresnioji sesuo, Kasandra (mes ją vadindavome Kise) sugalvojo dar geriau. Ji man atsiuntė tarpmiestinio autobuso bilietą su dviem žodžiais, lūpų dažais užtepliotais ant voko: TUČTUOJAU IŠVAŽIUOK.

Marta sriūbtelėjo šampano.

- Na, sesers patarimo nepaklausiau. Tvirtinau sau, jog turėčiau išsaugoti orumą, nors mane iš tiesų tebuvo apėmęs kvailas išdidumas. Vienaip ar kitaip, aš likau Niujorke. Po to, kai praradau kūdikį, vėl pastojau. Tik iš pradžių to nežinojau. Manęs nekankino rytiniai pykinimo priepuoliai... antra vertus, netupėdavau prie klozeto ir nešiodama pirmą vaiką.

- Tu lankeisi pas mamulę Delorn ne todėl, kad buvai nėščia? - pasiteiravo Darsė. Dar prieš akimirką ji manė, jog Marta tikėjosi iš raganos gauti kokių nors žolelių, kurios sukeltų persileidimą... arba nusprendė pasidaryti abortą.

- Ne, - atsakė Marta. - Aš pas ją nuėjau, nes Tavija užtikrino, kad mamulė Delorn sugebėtų tiksliai pasakyti, kokią medžiagą ra-

dau Džonio apsiausto kišenėje. Kalbu apie baltus miltelius stikliniame buteliuke.

- Ojojoi, - sumurmėjo Darsė.

Marta nelinksmai nusišypsojo.

- Nori išgirsti, kaip bjauriai gali susiklostyti gyvenimas? - paklausė. - Turbūt ne, bet aš vis tiek tau pasakysiu. Blogai, kai tavo vyras geria ir neturi nuolatinio darbo. *Išties* blogai, kai jis geria, neturi nuolatinio darbo ir tave muša. Dar blogiau, kai kyšteli ranką į jo apsiausto kišenę su viltimi atrasti dolerį, kad "Sanlendo" prekybos centre galėtum nusipirkti tualetinio popieriaus, ir aptinki buteliuką su šaukšteliu. Žinai, kas blogiausia? Tai, kad spoksodama į nelemtą buteliuką tikiesi matanti kokainą, o ne heroiną.

- Tu jį nusinešei pas mamulę Delorn?

Marta graudžiai prajuko.

- Visą *butelaitį?* Ne *mem*. Gyvenimas manęs nedžiugino, bet *mirti* aš netroškau. Grįžęs namo ir neradęs savo dvigramio indelio, jis būtų mane sutalžęs kaip bokso kriaušę. Aš tik truputį pabėriau miltelių ant celofano skiautės, kurią nuplėšiau nuo cigarečių pakelio. Tada nudrožiau pas Taviją, o ši liepė man užsukti pas mamulę Delorn. Paklusau nedvejodama.

- Kaip ji atrodė?

Marta palingavo galva lyg apgailestaudama, kad neįstengs draugei nupasakoti mamulės Delorn išvaizdos, paaiškinti, kokį neįtikėtiną pusvalandį teko praleisti ketvirto aukšto bute, priklausančiame tai senei, ir kaip ji driuokė į gatvę beprotiškai stačiais laiptais baimindamasi, kad *bruja* seka iš paskos. Mamulės Delorn buveinėje vyravo prieblanda ir sklandė žvakių, suplėkusių tapetų, cinamono, šnerves nemaloniai kutenančių sausų žolelių kvapai. Ant vienos sienos kabojo Jėzaus portretas, ant kitos - Nostradamo.

- Keistai ir šiurpiai, - galų gale atsiliepė Marta. - Iki šios dienos neįsivaizduoju, kiek jai buvo metų - septyniasdešimt, devyniasdešimt, gal net šimtas dešimt. Vieną nosies šoną vagojo rausvai balz-

ganas randas, nudrikęs ant kaktos ir pradingęs plaukuose. Panašus į nudeginimą. Dėl jo dešiniosios akies vokas nusviro, todėl susidarė įspūdis, kad mamulė Delorn mirkčioja. Ji sėdėjo supamajame krėsle ir kažką mezgė. Kai žengiau pro duris, senė tarė: "Pasakysiu tau tris dalykus, damule. Visų pirma tu manimi netiki. Antra, buteliuke, kurį iškrapštei iš vyro apsiausto, pilna "Baltojo angelo" heroino. Trečia, tu pastojai beveik prieš mėnesį. Tau gims berniukas, kuriam suteiksi tikrojo tėvo vardą".

* * *

Marta apsidairė ir įsitikinusi, jog prie gretimų staliukų niekas neprisėdo, palinko prie Darsės, kuri vėpsojo į draugę it pakerėta.

- Vėliau, kai atgavau blaivų protą, pasakiau sau, jog pirmuosius du punktus būtų teisingai įvardijęs bet kuris fokusininkas arba vienas iš tariamų ekstrasensų su baltas turbanais. Jei Tavija Kinsolving perspėjo senę, kad aš ateisiu, ji galėjo atskleisti ir mano viešnagės *priežastį*. Matai, kaip viskas paprasta? Tokiai moteriškei, kaip mamulei Delorn, rūpėtų net menkiausios smulkmenos, nes jei sieki įgyti *bruja* reputaciją, privalai atitinkamai elgtis.

- Tavo tiesa, - sutiko Darsė.

- Kalbant apie mano nėštumą... na, ji paprasčiausiai galėjo atspėti. Tam tikros damos *permato* tave kiaurai.

Darsė linktelėjo.

- Mano teta tiksliai sugebėdavo nustatyti, pastojusi moteris ar ne. Kartais anksčiau, nei tą sužinodavo pati nėščioji, ne viena iš kurių nedegė noru pagimdyti vaikelio, jei supranti, ką turiu omenyje.

Prajukusi Marta pakinkavo galva.

- Anot tetos, pakisdavo jų kvapas, - tęsė Darsė. - Jei tavo šnervės jautrios, sakydavo ji, nėščiąją gali užuosti praėjus vos dienai nuo tada, kai toji pastodavo.

- Aha, - pritarė Marta. - Aš irgi esu tai girdėjusi, bet mano atvejis kitoks. Ji tiesiog *žinojo*. Nors tvirtinau sau, esą senė mane mausto, giliai širdyje suvokiau: ji tiesiog *žinojo*. Stovėdama greta mamulės patikėjau, jog *bruja* egzistuoja - tiksliau sakant, patikėjau, kad ji yra *bruja*. Ir šis jausmas neišblėso kaip sapnas, kuris išgaruoja iš atminties tau pabudus, arba tikėjimas sukčiumi, kai atsikratai jo apžavų.

- Ką tu darei?

- Laimei, šalia durų stovėjo senas pintas krėslas. Po jos žodžių pasaulis prieš mano akis nusidažė pilkai, o keliai sulinko. Jei ne tas krėslas, būčiau sudribusi ant grindų.

Ji mezgė laukdama, kol aš susitvardysiu. Matyt, tokią reakciją regėjo šimtus kartų.

Kai mano pulsas sulėtėjo, išsižiojau... ir iš mano burnos ištrūko: "Aš ketinu palikti savo vyrą".

"Ne, - atsiliepė mamulė Delorn. - Jis paliks *tave*. Išlydėsi vyrelį iš namų, ir baigta. Niekur nepranyk, moteriške. Atsiras truputį pinigų. Tu manysi, kad vyras rūpinsis kūdikiu, bet to nebus".

"Kaip..." - tepajėgiau išspausti. Vis kartojau "kaip, kaip, kaip" lyg Džonis Li Hukeris vienoje iš senų bliuzo plokštelių. Netgi dabar, po dvidešimt šešerių metų, užuodžiu degančias žvakes, iš virtuvės sklindančią žibalo smarvę, gižų tapetų tvaiką, kuris primena supelijusį sūrį. Iki šiol prieš save ją matau: mažutę ir trapią, su apšiurusia mėlyna suknele, išmarginta taškeliais, kurie kadaise buvo balti, bet galiausiai pageltonavo it seni laikraščiai. Iš išorės mamulė Delorn atrodė tokia *smulki*, bet spinduliavo neįtikėtiną galią, tarsi akinančiai ryškią šviesą...

Marta atsistojo, nuėjo prie baro, kažko paprašė Rėjaus ir grįžo nešina masyvia, vandens pilna stikline, kurią ištuštino vienu mauku.

- Jautiesi geriau? - paklausė Darsė.

- Aha, mažumėlę. - Marta patraukė pečiais ir vyptelėjo. - Prisiminimai džiaugsmo nekelia. Tu irgi ja *įtikėtum*, jei tuo metu būtum mano vietoje.

"Kaip aš tvarkau savo reikalus ir kodėl tu ištekėjai už to šūdžiaus, neturi jokios reikšmės, - pareiškė mamulė Delorn. - Svarbiausia, kad atrastum tikrąjį vaiko tėvą".

Pašalinis klausytojas būtų nusprendęs, jog, senės manymu, dulkinausi su kitu vyru, bet aš įniršiu neužsiplieskiau. Pernelyg sumišau, kad įpykčiau.

"Ką jūs kalbate? - išveblenau. - *Džonis* yra tikrasis vaiko tėvas."

Ji prunkštelėjo ir numojo ranka lyg sakydama: *fe*.

"Aha, tikrasis, kurgi ne".

Senė pasviro arčiau manęs, ir aš truputį išsigandau. Mamulė Delorn *tryško* išmanymu, bet dauguma jos žinių, rodės, gėrio neskleidė.

"Moterims vaikus įšauna vyrai. Iš savo gaidukų, mergyt, - tarė ji. - Juk tu pati žinai, tiesa?"

Medicinos knygose procesas aprašomas kiek kitaip, bet aš pajutau, kaip mano galva ėmė kinkuoti aukštyn žemyn, tarsi iš kito kambario galo kažkas būtų ištiesęs rankas ir ją palinksėjęs.

"Teisingai, - linktelėjo ir ji. - Taip numatė Viešpats... vyras iš gaidelio išleidžia sėklas, tad šios priklauso jam. Kaip ir moteriai, kuri jas išnešioja ir savyje užaugina. Taip sukasi pasaulis, bet kiekviena taisyklė turi išimtį. Mulkis, kuris parūpino tau atžalą, nebus tikrasis jos tėvas, net jeigu nedings iš namų. Tavo vyras nekęs vaiko, dar prieš pirmąjį kūdikio gimtadienį turbūt mirtinai jį užspardys, nes žinos, kad sūnus - ne jo. Paprastai, vyrai to neužuodžia,. bet šis berniukas augs kitoks... skirsis nuo pašlemėko Džonio Rozvolo, kaip diena nuo nakties. Tad sakyk, mergyt, kas *tikrasis* vaiko tėvas?" - senė dar arčiau prie manęs pasviro.

Aš tegalėjau purtyti galvą ir kartoti, kad nesuvokiu, ką ji šneka.

Tačiau pasąmonėje - ten, iš kur miegant atvilnija sapnai - viską *supratau*. Galbūt dabar, kai tiek daug žinau, man tik atrodo... Ne, nemanau. Žinai, tąkart galvoje iš tikrųjų šmėkštelėjo *jo* vardas.

Atsakiau:

"Ką jūs norite iš manęs išgirsti? Aš nieko nenutuokiu apie tikruosius arba netikruosius tėvus. Nė nežinau, ar išties pastojau. Jei taip, tėvas yra Džonis, nes man teko miegoti tiktai su juo".

Minutėlę patylėjusi, ji maloniai nusišypsojo, ir man šiek tiek palengvėjo.

"Aš neketinau tavęs gąsdinti, mergyt, - tarė mamulė Delorn. - Nė trupučio. Matai, mane kartais aplanko ryškūs regėjimai. Užvirsiu arbatos, kuri tave apramins. Mano gėrimas tau patiks. Jis ypatingas".

Norėjau atsisakyti arbatos, bet nepajėgiau prasižioti. Pajutau, kaip mane apleido jėgos.

Riebalais aptaškytoje, tamsioje it urvas virtuvėlėje senė čiupo šaukštą, pasėmė arbatžolių, supylė jas į apdaužytą puodą ir šį perkėlė ant dujinės viryklės. Pamenu, mąsčiau, kad negersiu jokių "ypatingų" gėrimų, kuriuos senė užplikys taukuotoje savo virtuvėje. Nusprendžiau mandagiai gurkštelėti lašą, išsinešdinti iš tos skylės ir niekada čia negrįžti.

Bet netrukus ji atnešė padėklą su dviem švarutėliais, baltais kaip sniegas puodukais, cukrumi, grietinėle ir šviežiomis bandelėmis. Įpylė karštos, stiprios, gardžiai kvepiančios arbatos, kuri mane tarsi prižadino. Pati nepastebėjau, kaip išpliaupiau du puodelius ir suvalgiau bandelę.

Ji ištuštino vieną puoduką, taip pat užkrimto, ir mudviejų pokalbis pakrypo įprastesnėmis temomis - ką pažįstame mūsų gatvėje, iš kokios Alabamos vietos esu kilusi, kur mėgstu apsipirkti ir panašiai. Žvilgtelėjusi į laikrodį pamačiau, kad praplepėjau ilgiau nei pusantros valandos. Pamėginau atsistoti, bet mane apėmė svaigulys, ir aš susmukau į krėslą.

Darsė spiginosi į draugę išplėstomis akimis.

"Jūs į arbatą priberėte kvaišalų", - sumurmėjau. Jaučiausi išsigandusi, bet baimė glūdėjo giliai širdyje.

"Mergyt, aš tenoriu tau padėtu, - atsiliepė ji, - bet tu priešinies ir neatskleidi to, ką man reikia žinoti. Akivaizdu, kad nedarysi, ką privalėsi, net jei liausies priešgyniavusi. Todėl aš tave pastūmėjau. Dabar tu numigsi, bet iš pradžių pasakysi, kuo vardu tikrasis tavo kūdikio tėvas".

Kiurksodama tame krėsle su įdubusia pinta sėdyne, klausydamasi gatvės triukšmo, kuris skverbėsi pro svetainės langą, išvydau jį taip pat aiškiai kaip dabar, Darse, matau tave. Piterį Džefrį, baltaodį, o ne juoduką kaip aš, savo ūgiu gerokai mane pranokstantį, jau nekalbant apie išsilavinimą. Mudu skyrėmės vienas nuo kito visais įmanomais atžvilgiais, išskyrus vieną smulkmeną - abu gimėme Alabamoje, aš vaikystę praleidau Babilone, netoli Floridos sienos, jis užaugo Birmingeme. Džefris nė nenumanė, kad egzistuoju. Juk tebuvau nigerė, valanti vienuolikto aukšto apartamentus, kur jis visuomet apsistodavo. O man viso labo magėjo nuo jo laikytis atokiau, nes aš girdėjau, kaip Džefris šneka ir elgiasi. Tai nereiškia, kad jis nebūtų gėręs iš švaraus puodelio, kuriuo naudojosi juodaodis. Per savo gyvenimą tokių dalykų prisižiūrėjau. Bet kai kada žmogaus charakteris neturi nieko bendra su juoda ar balta. Džefris priklausė kalės vaikų giminei, kurios atstovų galima rasti tarp įvairių odos spalvų.

Žinai, ką pasakysiu? Džonis daug kuo jį priminė, tiksliau, būtų buvęs į jį panašus, jeigu ne proto ir išsilavinimo stygius. *Ir* jei Dievas būtų suteikęs mano vyrui talentą, užuot parūpinęs kvaišalų išalkusias smegenėles bei šnerves, kurios dievino drėgnų, moteriškų skylių aromatą.

Kaip minėjau, apie Džefrį niekada nesusimąstydavau. Tiesiog stengdavausi nepakliūti jam į akis. Bet kai mamulė Delorn palinko

prie manęs taip arti, kad pajutau iš jos porų tvoskiantį, dusinantį cinamono kvapą, man pro lūpas savaime ištrūko jo vardas.

"Piteris Džefris, - pareiškiau. - vyras, įsikuriantis 1163-iajame kambaryje, kai Alabamoje nerašo knygų. Štai tikrasis tėvas. Bet jis *baltas!*"

Senė pasviro dar arčiau ir papurtė galvą.

"Ne, mergyt. Nė vienas žmogus nėra baltas. Viduje jie visi juodi. Gal tu ir netiki, bet tai tiesa. Jų širdyse visada tvyro vidurnakčio naktis. Bet naktį įmanoma apšviesti. Būtent todėl sėkla, kurią vyras atiduoda moteriai, kad toji pagimdytų kūdikį, yra balta. Tikrumas niekaip nesusijęs su spalva. Dabar užsimerk, mergyt, nes tu pavargusi... *labai* pavargusi. Tučtuojau! Girdi? Tučtuojau! Nesipriešink. Mamulė Delorn tavęs nenuskriaus. Tik kai ką įdės į delną. Štai... ne, nežiūrėk, suspausk jį kumštyje". - Paklusau ir užčiuopiau kvadratinį pavidalą. Atrodo, stiklinį arba plastikinį.

"Kai ateis laikas, tu viską prisiminsi. Dabar miegok. Ššš... miegok... ššš..."

Taip ir padariau. Kas įvyko vėliau, neatminiau. Tik tai, kad skuodžiau laiptais, tarsi mane vytųsi šėtonas. Nežinojau, nuo ko bėgau, bet vis tiek driuokiau kiek įkabindama. Pas mamulę Delorn buvau grįžusi tik kartą, bet jos pačios nemačiau.

Marta nutilo, ir jos abi apsidairė, lyg būtų ką tik regėjusios tą patį sapną ir vienu metu atsibudusios. Aplinkui pastebimai daugėjo klientų. Laikrodis rodė prieš penkias. Po darbo, kaip visada, išgerti "Le Cinq" bare užsuko kostiumuoti žmonės. Nors nė viena neišreiškė savo minčių balsu, abi nelauktai užsimanė atsidurti kitur. Jos nebevilkėjo uniformų, tačiau aplinkoje vyrukų, rankose gniaužiančių lagaminėlius, malančių liežuviais apie akcijas, obligacijas, skolinius įsipareigojimus, jautėsi nesmagiai.

- Namuose manęs laukia troškinys ir šešios alaus skardinės, - droviai prabilo Marta. - Vieną pašildyčiau, kitas atšaldyčiau... jei tau įdomu išklausyti likusią istorijos dalį.

- Širdele, man regis, aš *privalau* ją išgirsti, - dirgliai sukrizeno Darsė.

- O man reikėtų ją užbaigti, - atsiliepė Marta, bet nenusijuokė. Netgi nenusišypsojo.

- Tik paskambinsiu vyrui. Pranešiu, kad grįšiu vakare.

- Aš palauksiu. - Kol Darsė šnekėjo telefonu, Marta dar sykį patikrino, ar iš krepšio niekur nedingo vertingoji jos knyga.

* * *

Sutaršiusios troškinį - tiek, kiek abi pajėgė įveikti, - jos pasiėmė po alaus skardinę. Marta pasitikslino, ar draugė išties nori, kad ji užbaigtų pasakojimą, ir Darsė atsakė teigiamai.

- Neslėpsiu, tam tikros smulkmenos bus nemalonios. Netgi bjauresnės negu žurnaluose, kuriuos kambariuose palieka iš viešbučio išsiregistruojantys vyrai.

Darsė suprato, apie kokius žurnalus bičiulė kalba, tačiau juose pavaizduotų nuotraukų niekaip neįstengė susieti su smulkute, tvarkinga, greta sėdinčia moterimi. Iš šaldytuvo ji atnešė dar alaus, ir Marta tęsė:

* * *

- Grįžau namo anksčiau, nei galutinai atsigaivelėjau. Aš neprisiminiau, kas nutiko mamulės Delorn namuose, todėl nusprendžiau, kad būtų geriausia - saugiausia - visus tuos įvykius laikyti sapnu. Bet miltelių, kuriuo iškračiau iš Džonio buteliuko, nesapnavau. Jie tebeslypėjo mano suknelės kišenėje įvynioti į celofaną, nudrėkstą nuo cigarečių pakelio. Tuo momentu tetroškau jais atsikratyti, išmetusi iš galvos visas pasaulio *bruja*. Į Džonio kišenes paprastai nosies nekišdavau, tačiau jis neretai kraustydavo manąsias, kai ieškodavo vieno kito atliekamo dolerio.

Beje, be miltelių radau dar kai ką. Ištraukusi tą daikčiuką kaipmat supratau, kad pas mamulę Delorn vis dėlto lankiausi, nors ir neįstengiau prisiminti, apie ką mudvi šnekėjomės.

Paaiškėjo, jog rankoje spaudžiu kvadratinę dėžutę su perregimu, atveriamu viršumi. Jos viduje išvydau sudžiūvusį grybelį - iš to, ką Tavija pasakojo apie mūsų *bruja*, nutariau reginti šungrybį, nuo kurio naktį tavo vidurius pervertų tokie diegliai, kad Viešpaties imtum melsti atsiųsti giltinę.

Iš pradžių ketinau jį nuleisti į tualetą kartu su milteliais, kuriuos Džonis šniaukšdavo, bet prie unitazo suakmenėjau. Negalėjau pajudėti. Jaučiausi taip, lyg ji stovėtų šalia ir aiškintų, esą taip elgtis nederėtų. Netgi nedrįsau pažvelgti į svetainės veidrodį, bijodama pamatyti mamulę Delorn už savo nugaros.

Galiausiai nuploviau miltelius į kriauklės skylę, o plastikinę dėžutę padėjau virtuvės spintelėje. Pasistiebusi nugrūdau grybelį į lentynos galą. Ir jis bematant išdulkėjo man iš atminties.

* * *

Marta trumpam nutilo, pirštais nervingai subarbeno į stalą ir pasakė:

- Manau, tau reikėtų šiek tiek daugiau sužinoti apie Piterį Džefrį. *Mano* Pito romanas yra apie Vietnamą ir armiją, kurioje jam teko atlikti prievolę. Džefris visada rašė apie Didįjį Antrąjį, kaip jis sakydavo įkaušęs, kai linksmindavosi su draugai. Pirmą knygą sukūrė dar tarnaudamas. Išspausdino 1946-aisiais. Romanas vadinosi “Dausų spinduliai”.

Ilgą laiką Darsė spoksojo į ją, netardama nė žodžio, galop prasižiojo:

- Nejaugi?

- Taip. Turbūt jau susigaudei, kur suku. Gal dabar suprasi, ką

turiu omenyje kalbėdama apie tikruosius tėvus. “Šlovės spinduliai”, “Dausų spinduliai”...

- Bet jei tavo Pitas skaitė pono Džefrio knygą...

- Aišku, tai *įmanoma*, - atšovė Marta numodama ranka, - bet taip *neįvyko*. Nesijaudink, aš tavęs nevarginsiu įtikinėjimais. Arba tu manimi patikėsi, kai baigsiu šnekėti, arba ne. Man tik norisi papasakoti apie tą žmogų.

- Pirmyn, - paragino Darsė.

- Nuo 1957-ųjų, kai pradėjau dirbti viešbutyje, gan dažnai jį matydavau. Bent jau iki 1968-ųjų, kai ėmė streikuoti jo širdis ir kepenys. Žinant, kaip tas vyras gėrė, stebėtina, kad jam sveikata nesušlubavo anksčiau. 69-aisiais Džefris viešėjo “Le Palais” vos pustuzinį kartų. Pamenu, kaip prastai atrodė - antsvoris jo nekankino niekada, bet tuo metu Džefris buvo praradęs tiek svorio, jog tapo panašus į kaulų vyniotinį. Nors ir pageltonavusia fizionomija, alkoholio neatsisakė. Išgirdusi, kaip jis krenkščia ir vemia vonioje, kartais žliumbia iš skausmo, pagalvodavau: *viskas, dabar jis suvoks, kaip save alina, ir liausis sriuobęs.* Bet jis nesiliovė. 1970-aisiais viešbutyje lankėsi tiktai du sykius. Drauge su palydovu, kuris jį prižiūrėjo. Maukė kaip visada, nors aplinkiniams buvo aišku, jog Džefrio nederėtų prileisti prie butelio.

Paskutinį kartą “Le Palais” jis svečiavosi 1971-aisiais. Atkeliavo su kitu slaugytoju. Matyt, pirmasis taip pervargo, kad spjovė į šį darbą. Džefris jau nesikėlė iš vežimėlio. Kai atėjau išvalyti apartamentus, dušinėje, ant užuolaidos strypo, išvydau kabančias sauskelnes. Kadaise jo išvaizda traukė akį, tačiau laikui bėgant grožis išgaravo. Paskutinius porą sykių, kai Džefrį mačiau, jo veidą buvo nudažęs raudonis. Supranti, apie ką šneku?

Darsė linktelėjo. Žmogėnai purpurinėmis knyslėmis slankiodavo gatvėmis užsimetę nuskurusius, skylėtus apsiaustus, savo rudus krepšius pasikišę po pažastimi arba nugrūdę užantin.

- Jis visuomet apsistodavo 1163-iajame kambaryje, viename iš apartamentų, pro kuriuos matyti “Kraislerio” dangoraižis... o aš visuomet jam patarnaudavau. Džefris netgi ėmė kreiptis į mane vardu, bet tai nieko nereiškė - veikiausiai perskaitė jį kortelėje, kurią segėjau ant uniformos. Iki 60-ųjų išsiregistruodamas ant televizoriaus palikdavo dviejų dolerių arbatpinigius. Prieš 64-uosius jie išaugo iki trijų. Prieš pat pabaigą - iki penkių. Anuomet tokios sumos buvo dosnios, bet jis mokėdavo ne iš dėkingumo. Tiesiog laikėsi įpročių, kuriems žmonės iš jo rato teikė didelę reikšmę. Džefris duodavo man arbatpinigių, nes to reikalavo tradicijos - kaip ir atidaryti duris moteriai arba vaikystėje po pagalve pasidėti iškritusį pieninį dantuką. Skirtumas tas, kad aš buvau ne Dantukų, o Valytojų fėja.

Jis atvykdavo pasišnekėti su leidėjais, kartais su žmonėmis iš kino arba televizijos industrijos, susikviesdavo draugų (agentų, rašytojų arba dirbančių leidyboje) rengdavo jiems pobūvius. O, be šių neapsieidavo niekada. Apie jų mąstą spręsdavau iš šiukšlių kalno, kurį turėdavau sutvarkyti - tuzinų tuščių viskio butelių (dažniausiai “Džek Deniels”), milijono nuorūkų, šlapių, į kriaukles ir vonią sumestų rankšluosčių, visur išmėtytų maisto liekanų. Ant stalų, spintelių, įvairiausių paviršių rasdavau akinių, ant sofų ir grindų matydavau knarkiančius žmones.

Retsykiais pokyliai tęsdavosi net iki pusės vienuoliktos ryto, kai ateidavau išvalyti kambarius. Jis mane įleisdavo pro duris, ir aš kuopdavausi aplink svečius. Jų vakarėliuose moterys nedalyvaudavo, vien tik individai iš patinų giminės, kurie be perstojo gėrė ir plepėjo apie karą. Kaip jie atsidūrė karo zonoje. Su kuo susipažino per karą. Kas žuvo per karą. Ką teko regėti per karą - visus tuos siaubingus dalykus, kurių niekuomet nepasakojo žmonoms (bet neėmė į galvą, kad nuotrupas išgirs juodaodė kambarinė). Kartais, nors ne itin dažnai, lošdavo pokerį, tačiau apie karą maldavo liežu-

viais netgi statydami ir keldami sumas, blefuodami arba pasuodami. Penki ar šeši balti vyrai nuo alkoholio įraudusiais veidais sėdėdavo aplink stalą stikliniu paviršiumi, prasisegę marškinius, atsirišę kaklaraiščius, priešais tokias šūsnis pinigų, kokių aš neuždirbčiau per visą savo gyvenimą. Ir *kaip* jie postringaudavo apie karą! Lyg merginos, pasakojančios apie savo mylimuosius.

Keista, pasakė Darsė, kad administracija Džefrio neišspyrė, nors jis ir buvo žymus rašytojas. Net ir dabar viešbučio valdžia neigiamai žiūri į panašius vakarėlius. Ką jau kalbėti apie anuos laikus.

- Ne, ne, ne, - šyptelėjo Marta. - Tu neteisingai mane supratai. Turbūt pagalvojai, kad jis kartu su bičiuliais elgėsi kaip roko grupių nariai, kurie suniokoja apartamentus ir pro langus išverčia sofas. Džefris tarnavo ne paprastu jūrų pėstininku kaip mano Pitas. Jis - Vestpointo auklėtinis. Pradėjo mokslus būdamas leitenantu, akademiją baigė tapęs majoru. Tai yra, visuomenėje užėmė aukštą padėtį. Priklausė vienai iš senų pietiečių šeimų, gyvenančių milžiniškuose dvaruose, nuolat jodinėjančių žirgais... kur pilna paveikslų, vaizduojančių kilminguosius. Jis sugebėdavo užsirišti kaklaraištį keturiais būdais, žinojo, kaip nusilenkti ir pabučiuoti moters ranką. Žodžiu, buvo *aukšto lygio*.

Tardama pastaruosius žodžius, Marta apmaudžiai ir kartu pašaipiai perkreipė lūpų kampučius.

- Pasitaikydavo atvejų, kai svečių kompanija įsiaudrindavo, bet chuliganiškai jie nesielgdavo - štai kas svarbiausia - ir savitvardos *neprarasdavo*. Jei dėl triukšmo pasiskųsdavo žmogus iš gretimo kambario, - Džefris įsikurdavo kampiniuose apartamentuose, todėl šalia jo gyvendavo tik vienas kaimynas, - kas nors iš registratūros pakildavo į vienuoliktą aukštą ir vakarėlio dalyvių paprašydavo linksmintis ramiau. Tie nepriešgyniaudami paklusdavo, aišku?

- Taip.

- Tai dar ne viskas. Aukšto lygio viešbutis gali garantuoti saugumą tokiems žmonėms kaip ponas Džefris. Netrukdyti jiems rengti pokylių, svaigintis, lošti kortomis ar net mėgautis narkotikais.

- Jis vartodavo kvaišalus?

- Iš kur aš žinau? 70-aisiais atsiveždavo begalę narkotinių medžiagų, bet jos visos buvo išrašytos pagal receptą. Bent taip supratau iš etikečių. Aš tik sakau, jog aukštam lygiui - kaip jį įsivaizduoja baltas turtingas pietietis - būtina atitinkama aplinka. Džefris daug metų lankydavosi "Le Palais", bet tu klysti, jei manai, kad administracija džiaugėsi juo dėl žymaus vardo. Nedirbai viešbutyje taip ilgai kaip aš. Tai, kad nuolatiniu "Le Palais" svečiu tapo garsus rašytojas, *buvo* svarbu, tačiau valdžiai labiausiai rūpėjo jo... hmm, ištikimybė. Ne vien Džefris čia apsistodavo, bet ir jo tėvas, stambus žemvaldys iš Portervilio. Žmonės, anuomet valdę "Le Palais", tikėjo tradicijomis. Be abejo, dabartiniai savininkai irgi pareikštų skiriantys visą savo dėmesį joms puoselėti - gal ir taip, kai iš tradicijų galima pasipelnyti, - bet seniau šeimininkai tikėjo jomis *nuoširdžiai*. Išgirdusi, kad ponas Džefris iš Birmingemo ruošiasi atskristi į Niujorką, klientus, gyvenančius prie kampinių apartamentų, administracija perkeldavo kitur, nebent viešbutis būdavo pilnut pilnutėlis. Ir niekada jo neprašydavo susimokėti už tuščią gretimą kambarį. Supranti, valdžia paprasčiausiai nenorėjo Džefrio trikdyti liepdama jo sugėrovams pritilti.

Darsė lėtai palingavo galva.

- Kaip keista...

- Tu netiki manimi, širdele?

- O taip, tikiu, bet man vis tiek keista.

Martos Rozvol veide vėl nušvito apmaudus, pašaipus vypsnis.

- *Aukštam lygiui*... pietietiškam *žavesiui*, kurį įkūnija konfederatų generolas Robertas E. Li, negaila nieko. Tai yra nebuvo gai-

la anksčiau. Po velnių, netgi *aš* mačiau, kad jis nėra iš tų tipų, kuris kaip skerdžiamas klykauja pro langus arba savo bičiuliams porina anekdotus apie kvaišas juodašiknius.

Šiaip ar taip, juodukų Džefris nekentė... bet pameni, kaip sakiau, esą jis priklauso kalės vaikų giminei? Jeigu jau kalbam apie neapykantą, jos Piteris Džefris negailėjo niekam. Kai žuvo Džonas Kenedis, jis kaip tik lankėsi Niujorke ir, kaip paprastai, rengė pobūvį. Šiame dalyvavo visi draugai; išgertuvės tęsėsi ir kitą dieną. Man linko ausys nuo jų sapaliojimų, kaip būtų puiku, jei kas nors pričiuptų Kenedžio brolį, kuris neva nenurims, kol kiekvienas padorus baltaodis vaikis ims kruštis pagal "Bitlų" muziką, o spalvotieji (taip jie vadino juodaodžius - mane pykino nuo to lepšiško eufemizmo) puls į gatves, po pažastimis tampydami televizorius.

Jaučiausi taip bjauriai, kad vos susilaikiau jo neaprėkusi. Mintyse raginau save tylėti, kuo greičiau sutvarkyti kambarius ir išsinešdinti. Šitas žmogus yra tikrasis Pito tėvas, kartojau sau. Nepamiršk, sūnui tėra treji, o tau reikia darbo, kurį prarasi, jei neprikąsi liežuvio.

Staiga vienas jų suriko: "Sudoroję Bobį, prigriebkime bailiašiknį jo broliuką!" Kitas pridūrė: "Paskui išnaikinkime visus berniūkščius iš tos prakeiktos šeimos ir surenkime *tikrą* pokylį!"

"Teisingai! - sutiko ponas Džefris. - Kai po velėna atguls paskutinis, organizuosime tokią didelę šventę, kad mums prireiks išsinuomoti "Medison Skver Garden" areną!"

Neapsikentusi sprukau pro duris. Taip stengiaus sutūrėti liežuvį už dantų, kad man įsiskaudėjo galva, o pilvą nutvilkė diegliai. Apartamentų iki galo neišvaliau, ko nei anksčiau, nei kada nors vėliau nesu dariusi. Laimei, kartais būti juoda apsimoka. Džefris su savo sėbrais nekreipė į mane dėmesio, kol kuopiau šiukšles, ir nė nepastebėjo, kai pradingau.

Jos lūpas vėl perkreipė kartėlio kupina, pašaipi šypsena.

* * *

- Nesuprantu, kaip tokią žmogystą gali vadinti aukšto lygio, net ir juokaudama, - tarė Darsė. - Arba tvirtinti, kad jis buvo tikrasis negimusio tavo vaiko tėvas. Jis gi bjaurybė.

- Ne! - griežtai paprieštaravo Marta. - Ne *bjaurybė*, o žmogus. Kai kuriais atžvilgiais - dauguma atžvilgių - blogas, bet vis vien žmogus. Gali vaipytis, jei nori, bet jis turėjo šį tą, ką įmanoma pavadinti aukštu lygiu - šį tą, ką išreikšdavo tik savo romanuose.

- Cha! - Darsė susiraukė ir pašaipiai dėbtelėjo į draugę. - Ar tu skaitei bent vieną jo knygą?

- *Visas*, širdele. 59-ųjų pabaigoje, kai užsukau pas mamulę Delorn nešina baltais milteliais, jis viso labo buvo išleidęs tris. Tais laikais įveikiau tik dvi. Bet po truputį susipažinau su visomis, nes Džefris rašė lėčiau, negu aš skaičiau.

Dvejodama Darsė nukreipė akis į knygų lentynas, kur Alisos Volker bei Ritos Mei Braun kūrinius, Glorijos Neilon "Linden Hilsą", Išmaelio Rydo "Perversmą Jelou Bek Reidio miestelyje" užgožė meilės romanai ir Agatos Kristi detektyvai.

- Žinai, Marta, neatrodo, kad tu kraustytumeis iš proto dėl istorijų apie karą.

- Taip, taip. - Ji pakilo nuo kėdės ir atnešė dar porą skardinių alaus. - Pasakysiu tau kai ką įdomaus, Darse: jeigu Džefris būtų malonus, vargu ar aš būčiau skaičiusi bent vieną iš jų. Netgi drįsčiau tvirtinti, kad jeigu jis būtų malonus, tos knygos nebūtų tokios geros.

- Susimildama, moterie, ką tu šneki?

- Pati ne visai suprantu. Tiesiog klausykis, gerai?

- Rėžk.

- Ką gi, koks jis žmogus, man paaiškėjo dar prieš Kenedžio žmogžudystę. Tiksliau sakant, 58-ųjų vasarą. Jau tuo metu mačiau,

kokią prastą nuomonę jis susidarė apie žmoniją. Dėl draugų Džefris galėjo atiduoti gyvybę, tačiau į kitus žiūrėjo su panieka. Visi temato "žalius", sakydavo jis - temato "žalius", temato "žalius", visi temato "žalius". Tarytum tai būtų mirtina nuodėmė, nors kai su bičiuliais lošdavo pokerį ir ant stalo riogsodavo šūsnys dolerių, jam pačiam turėjo žaliuoti akyse, ne kitaip.

Po pietiečio džentelmeno išore slypėjo daug bjaurasties - jis juokėsi iš žmonių, kurie troško aplinkiniams suteikti gėrio ir paversti pasaulį mielesne vieta, nekentė juodaodžių, žydų, manė, jog vandenilinėmis bombomis turėtume apmėtyti rusus, kol tie nepaleido jų į mus pirmi. Kodėl gi ne, klausdavo Džefris. Juk jie priklauso menkesnei žmonijos daliai. Sakydamas "jie", turėdavo galvoje žydus, juodukus, italus, indėnus... žodžiu, visus, kurių šeima nevasarodavo Rytų pakrantės salose.

Girdint, kaip Džefris spjaudosi tomis šlykščiomis kvailystėmis, man natūraliai kilo klausimas, *kodėl* jis toks žymus... kaip jis *galėjo* tapti garsiu rašytoju. Aš norėjau sužinoti, ką kritikai jame įžiūrėjo, bet dar labiau užsimaniau suvokti, ką Džefryje įžvelgė paprasti žmonės kaip aš - tie, kurie išpirkdavo jo knygų tiražus. Galų gale neapsikentusi užsukau į viešąją biblioteką ir pasiskolinau pirmąją jo knygą, "Dausų spindulius".

Maniau, jog teks skaityti istoriją, panašią į "Naujus imperatoriaus drabužius", bet suklydau. Jis rašė apie penkis vyrus, jų išgyvenimus per Antrąjį Pasaulinį, namuose likusias žmonas ir mylimąsias. Kai iš viršelio supratau laikanti knygą apie karą, užverčiau akis neabejodama, kad turėsiu save kankinti nuobodybėmis, kurias jie porindavo vieni kitiems.

- Bet tu vėl apsirikai?

- Įveikusi pirmus dešimt ar dvidešimt puslapių, pagalvojau: *nieko gero. Ne taip blogai, kaip tikėjausi, bet ir nieko ypatingo.* Paskui perskaičiau dar trisdešimt puslapių ir... na, praradau laiko pojūtį. Kai atsiplėšiau nuo romano, pamačiau, kad jau beveik vi-

durnaktis, o aš perbėgau akimis apie porą šimtų puslapių. Pamenu, sau tariau: *Marta, griūk į lovą. Tučtuojau gulkis, nes tau reikės keltis puse šešių ryto*. Nors akys apsunko, prarijau dar keturiasdešimt puslapių. Be penkiolikos pirma galiausiai atsistojau ir išsivaliau dantis.

Marta nutilo, padūmavusias akis nukreipė į langą, už kurio viešpatavo sutemos, sučiaupė lūpas ir krestelėjo galva.

- Aš niekaip nesuvokiu, kaip žiovulį keliantis plepys įstengė parašyti knygą, nuo kurios neįmanoma atsitraukti. Kaip koktus, kietaširdis individas pajėgė sukurti tokius tikroviškus veikėjus, kad jiems žuvus, tau kone trykšdavo ašaros. Kai romano pabaigoje, po karo praėjus vos mėnesiui, taksi partrenkė ir mirtinai sužalojo Nojų, aš *apsiblioviau*. Kaip gižus, užkietėjęs cinikas galėjo tave priversti jaudintis dėl nebūtų dalykų, kuriuos jis pats išgalvojo? Be to, knyga kažką skleidė... savotišką šviesą. Joje netrūko skausmo, kančių... tačiau buvo ir šiluma... meilė...

Marta garsiai nusijuokė. Darsė iš netikėtumo krūptelėjo.

- Tais laikais viešbutyje dirbo vienas vyrukas, Bilis Bekas, žavus jaunuolis, kuris Fordemo universitete studijavo anglų kalbą, kai nestovėdavo prie "Le Palais" durų. Mudu kartais pasišnekėdavome...

- Mūsų brolis?

- Dieve, ne! - vėl prajuko Marta. - Iki 65-ųjų juodaodžių šveicorių viešbutis nesamdydavo. Juodus nešikus, pasiuntinukus, automobilių aikštelės prižiūrėtojus, bet tik ne durininkus. Tai nebūtų patikę aukšto lygio džentelmenams, pavyzdžiui, ponui Džefriui.

Taigi aš paklausiau Bilio, kaip pasibjaurėtinas menkysta sugebėjo parašyti tokią nuostabią knygą. Bilis manęs pasiteiravo, ar esu girdėjusi apie storulį, radijo laidos vedėją, šnekantį tėvu balseliu. Prisipažinau, kad nesuprantu, apie ką jis kalba. Tuomet Bilis pareiškė nežinąs atsakymo į mano klausimą, bet prisiminė, ką jo dėstytojas pasakojo apie Tomą Vulfą. Esą kai kurie rašytojai, įskaitant

ir Vulfą, būdavo pilkos pelytės, kol prisėsdavo prie stalo. Stvėrę į rankas plunksnakotį, jie pasikeisdavo kaip Klarkas Kentas, kuris telefono būdelėje virsdavo supermenu. Anot to dėstytojo, Tomas Vulfas priminė... - padvejojusi Marta nusišypsojo, - ... dieviškus varpelius, tilindžiuojančius tik tada, kai padvelkdavo vėjas.

Man regis, tą patį galima pasakyti ir apie Piterį Džefrį. Jis priklausė aukštuomenės gretoms, nes buvo taip užaugintas. Žodžiu, tai ne jo nuopelnas. Rodės, tarsi Dievas apdovanojo Džefrį daugybe gerų savybių, kurias jis paprasčiausiai iššvaistė. Tu tikriausiai nepatikėsi, bet, perskaičius kelias knygas, man jo pagailo.

- *Pagailo?*

- Taip. Nes tie romanai spinduliavo grožį, o juos parašė žmogus su išpuvusia siela. Ponas Džefris išties buvo panašus į mano vyrą, bet Džoniui tam tikra prasme pasisekė, nes jis niekada nesvajojo apie geresnį gyvenimą, kitaip nei Džefris, perkėlęs savo svajas į *knygas*. Tik ten jis leisdavo sau tikėti pasauliu, iš kurio tikrovėje šaipydavosi ir tyčiodavosi.

Ji paklausė Darsės, ar toji išgertų dar alaus, bet draugė atsisakė.

- Na, šūktelėk, jei persigalvosi. Visko gali būti, nes dabar skaidrus vandenėlis apsineš drumzlėmis.

* * *

- Štai dar viena smulkmena, kurios nepaminėjau apie tą žmogų, - tęsė Marta. - Jis nėjo iš proto dėl sekso. Bent jau ne taip, kaip kiti patinai.

- Tai yra...

- Ne, jis nebuvo homoseksualus arba gėjus, kaip reikėtų sakyti šiais laikais. Vyrams potraukio nejautė. Bet moterimis irgi pernelyg nesižavėjo. Per visus tuos metus, valant miegamąjį, gal tik porą trejetą sykių peleninėje teko aptikti nuorūkas su lūpų dažų pėdsakais arba užuosti kvepalus, kuriais atsiduodavo pagalvė. Vieną iš tų

kartų vonios kambaryje aptikau kosmetinį pieštuką, nusiridenusį po durimis, į kampą. Matyt, Džefris naudojosi kekšių paslaugomis (tokiais aromatais, kurie įsigerdavo į pagalvę, padori moteris nė už ką nesikvepintų), bet pripažink, du ar trys kartai per trylika metų - ne tiek jau daug.

- Aha, - sutiko Darsė prisiminusi kelnaites, kurias ištraukdavo iš palovio, klozetuose plūduriuojančius prezervatyvus, po pagalvėmis rastas dirbtines blakstienas.

Susimąsčiusi Marta kelioms sekundėms nutilo. Staiga ji pakėlė galvą.

- Žinai, ką pasakysiu! - sušuko. - Tą žmogų jaudino tik jis pats! Galbūt mano žodžiai skamba beprotiškai, bet tai gryna tiesa. Ko jau ko, bet syvų jam nestigo - aš žinau, nes keisdavau išterliotas paklodes.

Darsė linktelėjo.

- Vonioje, kartais ir ant staliuko, prie lovos, stovėdavo indelis šalto kremo. Manau, Džefris juo pasitepdavo delną, kai smaukydavo. Kad neįdrėkstų odelės.

Moterys susižvalgė ir staiga ėmė isteriškai krizenti.

- O gal juo tepdavosi kitą vietą? - spėjo Darsė.

- Aš sakiau, indelis *šalto* kremo, o ne *vazelino*, - atšovė Marta, ir jos pratrūko kvatoti. Žvingavo mažiausiai penkias minutes, kol akys pasruvo ašaromis.

* * *

Aišku, Darsė suprato, jog draugės istorija anaiptol nejuokinga, todėl, kai Marta vėl pradėjo pasakoti, ji aprimo ir sukluso negalėdama patikėti savo ausimis.

- Po viešnagės pas mamulę Delorn praėjo savaitė, galbūt dvi - tiksliai nepamenu, juk prabėgo tiek laiko - ir aš suvokiau, kad tikrai esu nėščia. Manęs nekankino silpnumas ar blogulys. Paprasčiausiai

pajutau. Ne ta vieta, apie kurią tu galvoji. Ne, ne. Veikiau dantenomis, kojų pirštų nagais, tarpuakiu... Tokiais momentais, kai trečią popiet užsigeidi kiniško maisto. Tuomet nustembi: "Opa! Kas *čia* dabar?" Nors iš tiesų puikiai numanai, kas tau atsitiko. Džoniui neprasitariau nė žodžiu - žinojau, jog turėsiu jam pranešti, bet bijojau.

- Aš tavęs nekaltinu, - sumurmėjo Darsė.

- Vieną vėlyvą rytą tvarkiau Džefrio miegamąjį ir svarsčiau, kaip pateikti naujienas Džoniui. Džefris kažkur buvo išvykęs - turbūt susitikti su leidėju. Kambaryje stovėjo dviguba lova, sujaukta iš abiejų pusių... bet tai nieko nereiškė. Jis paprasčiausiai vartydavosi per miegus. Neperšlampamą paklodę retsykiais atrasdavau išpeštą iš po čiužinio.

Aš atverčiau užtiesalą ir dvi antklodes - jį amžinai purtydavo šaltis, - jau ketinau nutraukti paklodę, kai ant jos išvydau beveik sudžiūvusias Džefrio išskyras.

Nė neįsivaizduoju, kiek laiko prastovėjau į jas spoksodama. Rodės, tarsi mane kažkas būtų užhipnotizavęs. Mintyse regėjau jį, išsitiesusį ant lovos, užuodžiantį rūkalų tvaiką, kurį po savęs paliko vakarėlyje dalyvavę sėbrai, gulinį ant nugaros ir glamonėjantį savo pasididžiavimą. Tą vaizdą mačiau taip aiškiai, kaip dabar tave, Darse. Tik nenutuokiau, kokie paveikslai nušvito jo sąmonėje. Gal ir *gerai*, žinant, ką Džefris vapaliodavo ir kaip elgdavosi, kai nerašydavo knygų.

Darsė suakmenėjo išpūtusi akis į draugę.

- Mane nelauktai apėmė... savotiškas jausmas. - Ji patylėjo ir lėtai papurtė galvą. - Užvaldė *nenumaldomas poreikis*. Kaip tais atvejais, kai trečią popiet užsimanai kiniško maisto arba antrą nakties nepajėgi atsikratyti minčių apie ledus ir marinuotus agurkus... Ko *tu* norėjai?

- Kumpio, - atsakė Darsė nutirpusiomis lūpomis. - Vyras išbėgo į parduotuvę, bet nerado, ko prašiau, todėl parnešė maišelį kiaulienos pjausnelių. Aš juos sušlamščiau *vienu prisėdimu*.

Marta sulinksėjo ir vėl grįžo prie pasakojimo. Po trisdešimties sekundžių Darsė nulėkė į vonios kambarį, sužiaukčiojo virš unitazo ir po akimirkos iš skrandžio pašalino visą išgertą alų.

Pažvelk į šviesiąją pusę, pagalvojo ji, mėgindama sugraibyti nuleidimo rankenėlę. *Tau nereikės jaudintis dėl pagirių*. Šias mintis atsivijo kita: *Kaip aš pažiūrėsiu jai į akis? Kaip?*

Bet dėl to keblumų nekilo. Atsisukus paaiškėjo, kad Marta stovi tarpduryje ir susirūpinusi žvelgia į draugę.

- Kaip tu jautiesi?

- Normaliai. - Darsė pabandė išsišiepti. Dideliam savo džiaugsmui, šypseną išspaudė nuoširdžią, bent jau pačiai taip atrodė. - Aš... aš tik...

- Suprantu, - nutraukė ją Marta. - Patikėk. Man užbaigti, ar tu išgirdai užtektinai?

- Užbaik, - ryžtingai atsakė Darsė ir įsikibo draugei į ranką. - Tik svetainėje. Į šaldytuvą nė negalėsiu žiūrėti ir tuo labiau atidaryti jo durų.

- Amen.

Po minutės abi įsitaisė priešinguose nudėvėtos, bet patogios sofos galuose.

- Tu *įsitikinusi*, širdele?

Darsė palinksėjo.

- Gerai. - Kurį laiką Marta sėdėjo tylėdama, įsmeigusi akis į laibas, ant kelių nuleistas rankas, mintyse žvelgdama į praeitį lyg povandeninio laivo kapitonas, pro periskopą tiriantis priešiškus vandenis. Galų gale pakėlė galvą, atsigręžė į Darsę ir ėmė pasakoti.

* * *

- Likusią dienos dalį dirbau tarsi transe. Žmonės kreipdavosi į mane, aš atsakydavau, bet tiek jų balsai, tiek maniškis, regis, sklido pro stiklinę sieną. *Aišku, kad viskuo kalta hipnozė*, pamenu mąs-

čiau. *Mane apkerėjo toji senė. Pasinaudojo įtaiga, kaip ant scenos fokusus rodantis hipnotizuotojas, kuris pareiškia kokiam vargšeliui: "Kai išgirsite žodžius ""Čiklets" guma", atsistosite ant keturių ir imsite loti". Ir tas žmogus netgi po dešimties metų vaizduoja šunį, jei pašonėje nuskamba "Čiklets" guma". Ji kažko pribėrė į arbatą, užhipnotizavo mane ir liepė štai taip šlykščiai pasielgti.*

Aš žinojau, kodėl gavau tokius nurodymus iš mamulės Delorn. Prietaringa senė, neabejojanti, kad medžio sula gydo arba kad galima priversti vyrą įsimylėti, jei lašeliu savo mėnesinių patepsi jo kulną ir sukryžiuosi kojas, tikinti dar velniai žino kuo... na, jeigu panašios, apie tikruosius tėvus burbuliuojančios keistuolės sugeba hipnotizuoti, ji galėjo įteigti man tą nurodymą, nes *pati* būtų jį įvykdžiusi. Mamulė Delorn *tikėjo* tuo, ką darė. Juk aš pasakiau jo vardą, teisingai?

Kaip minėjau, man visiškai išdulkėjo iš galvos, kas nutiko *bruja* bute. Prisiminiau vakare, po to, ką iškrėčiau Džefrio miegamajame.

Vargais negalais ištempiau darbo dieną. Neverkiau ir nerėkiau, kaip, pavyzdžiui, mano sesuo Kisė, kuri sutemus iš seno šulinio traukė kibirą vandens, ir jai į plaukus įsipainiojo iš gelmės išniręs šikšnosparnis. Manęs neapleido jausmas, kad esu už storos stiklinės sienos. Tik jis ir padėjo susitvardyti.

Grįžusi namo užsigeidžiau gerti. Niekad gyvenime nebuvau taip ištroškusi, kaip tąkart. Mano gerklėje tarytum įsišėlo smėlio audra. Vis pliaupiau vandenį ir niekaip neįstengiau sustoti. Paskui pradėjau spjaudytis. Vėlgi taškiaus seilėmis lyg užsukta. Galop man sutraukė skrandį. Nėriau į vonios kambarį, prišokau prie veidrodžio ir iškišau liežuvį norėdama pažiūrėti, ar nuo Džefrio paklodės ant jo liko kokių nors pėdsakų. Be abejo, nieko neįžvelgiau. *Na, štai,* tariau sau. *Dabar jautiesi geriau?*

Deja, savijauta pablogėjo. Atsiklaupiau priešais unitazą ir kaip tu, Darse, ėmiau lupti ožius. Tik gerokai energingiau ir ilgiau. Vėmiau kone iki sąmonės netekimo. Bliaudama meldžiau Viešpaties man atleisti, sustabdyti pykinimo priepuolį, kol nepraradau vaiko. Staiga pajutau, kad stoviu miegamajame, grūdu pirštus sau į gerklę nė nesuvokdama, ką darau - mačiau save iš šono, kaip filme. Po akimirkos vėl puoliau tuštinti skrandį.

Ponia Parker išgirdo kaip kriokiu, priėjo prie durų ir pasiteiravo, ar man nieko neatsitiko. Tai padėjo man susivaldyti. Kai vakare parsibeldė Džonis, jau buvau šiek tiek atsigavusi. Jis grįžo girtas, panižusiais kumščiais. Aš nesuteikiau jam jokios dingsties, bet Džonis vis vien smogė man į akį ir išsinešdino. Beveik džiaugiausi, kad man užtvojo. Turėjau, į ką nukreipti mintis.

Kitą dieną, užėjusi į pono Džefrio apartamentus, radau jį svetainėje, tebedėvintį pižamą, kažką keverzojantį į vieną iš geltonų bloknotų. Vežiodavosi jų visą krūvą, surištą plačia raudona gumele. Kai Džefris apsistojo viešbutyje paskutinį kartą ir aš nepastebėjau nė vieno bloknoto, suvokiau, kad jis apsisprendė mirti. Bet nepajutau nė menkiausio gailesčio.

Marta pažiūrėjo į langą šalta, visiškai atsainia, atleidimo nepripažįstančia veido išraiška.

- Jį išvydus, man palengvėjo, nes tai reiškė, kad galėsiu atidėti valymą. Džefriui nepatikdavo, kai aplinkui sukiodavosi kambarinės. Širdyje vyliausi, kad jo apartamentų nereikės tvarkyti iki trijų, kai mane pakeis Ivona.

"Aš užsuksiu vėliau, pone Džefri", - tariau.

"Ne, darbuokis dabar, - atsakė jis. - Tik tyliai. Man siaubingai skauda galvą, be to, smegeninėje sukasi velniškai įdomi mintis. Šita kombinacija mane žudo".

Prisiekiu, bet kurią kitą dieną jis būtų man liepęs ateiti vėliau. Beveik girdėjau, kaip kvatoja juodoji, senoji mamulė.

Nėriau į vonios kambarį, drėgnus rankšluosčius pakeičiau sausais ir švariais, padėjau naują muilo gabalėlį ir degtukų dėžutę. Mintyse vis kartojau: *sene, tau nepavyks užhipnotizuoti žmogaus, kuris nesileis. Kad ir ko pripylei į arbatą, kad ir ką liepei padaryti, kad ir kiek kartų, aš tau nepasiduosiu.*

Grįžusi į miegamąjį pažvelgiau į lovą. Maniau, išsigąsiu kaip vaikas, bijantis spintos, iš kurios gali išlįsti baubas, bet jokios baimės nepajutau. Žinojau, jog kvailysčių nebekrėsiu - man nuo širdies nuslinko akmuo. Atidengiau lovatieses su apklotais ir ant paklodės vėl išvydau tas lipnias, džiūstančias dėmes. Matyt, jis atsibudo neseniai, su stačiu kotu, kurį prieš atsikeldamas nutarė patampyti.

Stovėjau sustingusi, lūkuriavau, kol mane užlies kokios nors emocijos, bet, laimei, nesulaukiau. Prieš save viso labo regėjau išskyras, priklausančias žmogui su meškerykočiu, kurio jis neturėjo, kur įmerkti. Iš senės tokia pat *bruja*, kaip ir iš manęs, nutariau. Gal aš ir nėščia, gal ir ne, bet jei taip, pastojau nuo Džonio. Su jokiu kitu vyru sugulusi nebuvau. Iš šio fakto nepakeis jokie radiniai ant baltaodžio paklodžių... arba kitur.

Diena išaušo apsiniaukusi, bet vos tik pagalvojau apie mamulę Delorn ir savo vaiką, padangėje nušvito saulė, tarytum Dievas būtų ištaręs lemiamą "Amen". Gyvenime nebuvau jutusi tokio palengvėjimo. Stypsojau prie lovos dėkodama Viešpačiui. Bet kol meldžiausi, nuo paklodės graibiau lipnią masę, kišau ją į burną ir rijau.

Tuo momentu vėl atrodė, jog į save žiūriu iš šalies. Dalis manęs šaukte šaukė: *Gal su protu atsisveikinai, mergaite? Ką tu darai? Ir juo labiau dabar, kai Džefris sėdi kitame kambaryje. Užsimanęs į tualetą, jis bet kurią sekundę gali čia užeiti ir tave pamatyti. Tu nė neišgirsi žingsnių, nes grindis dengia stori kilimai. O tada atsisveikink su darbu "Le Palais" ar kitame dideliame Niujorko viešbutyje. Merginai, kurią užkluptų taip šlykščiai besielgiančią, nelemta įsidarbinti jokiame bent kiek padoresniame viešbutuke.*

Perkalbėti savęs neįstengiau. Kimšau Džefrio syvus, kol kažką savyje patenkinau, o tada suakmenėjusi įsistebeilijau į paklodę. Kitame kambaryje tvyrojo tyla, ir aš suvokiau, kad jis stovi man už nugaros, tarpduryje. Įsivaizdavau, kokia veido išraiška nušvito jo veide. Vaikystėje į Babiloną kiekvieną rugpjūtį atkeliaudavo cirkininkai, kurie vežiodavosi ir rodydavo žiūrovams vieną žmogų - *tikriausiai* žmogų. Koks nors vyrukas paskelbdavo, esą jis įkūnija trūkstamą mūsų rasės grandį, ir į landynę, kur tupėdavo tas eksponatas, sviesdavo gyvą viščiuką. Apsigimėlis paukščiui nukąsdavo galvą. Kartą į jį pažiūrėti užsigeidė vyriausias mano brolis - Bredfordas, žuvęs per avariją Biloksyje. Tėtis tam nepritarė, bet ir nedraudė, nes Bredas jau buvo devyniolikos, beveik suaugęs. Taigi brolis išvyko, o mudvi su Kise nekantraudamos laukėme, kada jis parsigaus namo. Norėjome sužinoti, kaip tas žmogėnas atrodė. Bet kai išvydome grįžusio Bredo veidą, nieko neklausinėjome. Tokią išraišką tikėjausi pamatyti Džefrio, stovinčio tarpduryje, fizionomijoje. Supranti, ką sakau?

Darsė linktelėjo.

- Aš žinojau, kad jis mane stebi, tiesiog žinojau. Galop sukaupiau drąsą ir atsigręžiau. Ruošiausi melsti manęs pasigailėti ir neįskųsti vyriausiajai ūkvedei - pulti ant kelių, jei prisireiktų... bet prie durų nebuvo nė gyvos dvasios. Mano vaizduotę paprasčiausiai įaudrino sąžinė ir kaltės jausmas. Kai iškišau galvą į svetainę, paaiškėjo, jog Džefris vis dar kažką energingai rašo į bloknotą. Todėl aš grįžau į miegamąjį, pakeičiau patalynę, kaip visada kruopščiai išvaliau kambarį, bet mane vėl užvaldė pojūtis - stipresnis nei kada nors anksčiau, kad atsidūriau už stiklo sienos.

Drėgnus rankšluosčius su paklodėmis, kaip ir derėjo, išnešiau į koridorių pro miegamojo duris. Viešbutyje visos naujos kambarinės pirmiausia įsisavina pagrindinę taisyklę - purvinos patalynės nevalia vilkti per saloną. Paskui sugrįžau į apartamentus, ketindama jam

pranešti, kad svetainę apkuopsiu vėliau, bet Džefris nedirbo. Pastebėjusi, kaip keistai jis elgėsi, sustojau tarpduryje lyg įbesta ir išsproginau akis.

Džefris žirgliojo skersai išilgai kambario taip eikliai, kad aplink kojas plaikstėsi geltonų šilkinių pižaminių kelnių klešnės. Pirštais įnirtingai kedeno plaukus. Atrodė kaip išminčius matematikas iš senų "Saturday Evening Post" paveikslėlių. Sprendžiant iš paklaikusių akių, jis patyrė sukrėtimą. Iš pradžių pamaniau, kad matė, kuo užsiiminėjau, ir iš pasibjaurėjimo bemaž kuoktelėjo.

Pasirodė, jog tai neturėjo su manimi nieko bendra... bent jau jo nuomone. Būtent tąsyk Džefris vienintelį kartą su manimi kalbėjosi, o ne šiaip liepė atnešti laiškinio popieriaus, dar vieną pagalvę arba pareguliuoti oro kondicionierių. Jis bendravo su manimi, nes *privalėjo* išsipasakoti. Džefriui nutiko kažkas labai rimto, ir jis suprato, kad išprotės, jei su kuo nors nepasikalbės.

"Man sprogsta galva," - suniurnėjo.

"Užjaučiu, pone Džefri, - atsiliepiau. - Tuojau atnešiu aspirino".

"Ne, nereikia. Mane aplankė nuostabi mintis. Rodos, tarsi būčiau išvykęs žvejoti upėtakių, o ištraukęs marliną. Matai, aš užsidirbu duoną rašydamas knygas. Grožines".

"Taip, sere, žinau. Dvi esu skaičiusi, ir aš manau, kad jos puikios".

"*Tikrai?* - jis dėbtelėjo į mane, lyg būčiau praradusi vieną šulą. - Na, labai malonu iš tavo pusės. Bet svarbiau kas kita - šįryt, kai pabudau, man šovė mintis".

Taip, sere, pamaniau. *Tokia šviežia ir karšta, kad išsiliejo ant paklodės. Bet aš likučius pašalinau, dėl jų galite nesijaudinti.* Vos nesuprunkščiau. Tik vargu ar jis būtų ką nors pastebėjęs.

"Užsisakiau pusryčius. - Džefris dūrė pirštu į vežimėlį, stovintį prie durų. - Kol valgiau, apmąsčiau savo idėją. Nusprendžiau, kad iš jos sugebėčiau išplėtoti apsakymą, kurį atspausdinčiau žurnale...

na, žinai... “The New Yorker”... ai, tiek to”. - Aiškinti negriukei apie “The New Yorker” žurnalą jis nesiruošė.

Darsė išsišiepė.

“Bet papusryčiavus, - tęsė Džefris, - apsakymas pamažu išsirutuliojo į apysaką. Tuomet nutariau brūkštelėti vieną kitą pastebėjimą ant popieriaus... - jis spigiai nusijuokė. - Tokia fantastiška mintis man nebuvo atėjusi ištisus dešimt metų. Galbūt niekada anksčiau. Kaip manai, ar įmanoma, kad per Antrąjį Pasaulinį karą broliai dvyniai, bet neidentiški, kautųsi už priešingas puses?”

“Na, bent jau ne Ramiajame vandenyne”. - Bet kurią kitą dieną išvis nebūčiau pajėgusi atsakyti - tik stovėčiau sustingusi ir išsižiojusi. Tuo momentu vis dar jaučiausi kaip už stiklo arba kaip pas dantistą, kuris man suleido novokaino”.

Jis nusikvatojo lyg išgirdęs juokingiausią sąmojį gyvenime.

“Cha, cha, žinoma, ne *ten.* Bet galbūt Europoje. Ir, tarkim, jie susidūrė akis į akį Ardėnų mūšyje”.

“Na, gal...” - pradėjau, tačiau jis vėl ėmė žingsniais matuoti kambarį, be paliovos taršydamas plaukus.

“Sutinku, tai panašu į “Orfėjaus” teatro vodevilį, - nutraukė mane Džefris. - Į tokią mėšliną rašliavą kaip “Po dvejomis vėliavomis” arba “Armadalas”, bet dvynių idėja... ją galima motyvuoti...” - jis atsisuko. - Ar taip susiklostę įvykiai turėtų emocinį poveikį?”

“Žinoma, sere, - patvirtinau. - Istorijos apie brolius, kurie vienas kito nepažįsta, patinka visiems”.

“Be abejo. Pridėsiu dar kai ką...” - staiga Džefris užsičiaupė ir jo veidą perkreipė keista išraiška, kurią aš, tiesą sakant, permačiau kiaurai. Tas tipas tarytum sumojo pasakęs kažką kvailo arba pasielgęs kaip žmogus, kuris išsitepliojo veidą skutimosi kremu ir staiga susiprotėjo rankoje laikąs elektrinę skutimosi mašinėlę. Apie savo šauniausią idėją jis kalbėjo su nigere kambarine, kuriai nuostabią istoriją veikiausiai įkūnijo “Ties nakties riba”. Džefris užmiršo, kad užsiminiau skaičiusi dvi jo knygas...

- Arba nusprendė, jog meilikavai siekdama dosnesnių arbatpinigių, - suniurnėjo Darsė.

- Aha, tavo spėjimas atitiktų jo pasaulėžiūrą. Šiaip ar taip, toji išraiška liudijo, kad jis susigaudė, su kuo šneka.

"Aš pratęsiu viešnagę, - ištarė Džefris. - Pranešk registratūrai, gerai? - jis apsisuko, bet žengęs žingsnį, į vežimėlio kraštą susitrenkė koją. - Ir patrauk šitą sumautą daiktą!"

"Ar man sugrįžti vėliau..." - išsižiojau.

"Taip, taip, taip, - atšovė jis. - Ateik vėliau, daryk, ką nori, bet dabar būk gerutė ir išgaruok".

Reikalavimą įvykdžiau nepriešgyniaudama. Jei atvirai, uždarant svetainės duris, mane apėmė tikra palaima. Į koridorių išstūmiau vežimėlį su pusryčių likučiais. Jis gėrė sultis ir valgė kiaušinienę su kumpiu. Pajudėjau pirmyn, tačiau mano žvilgsnis užkliuvo už grybuko, nustumto į lėkštės pakraštį, kaip ir kumpio trupinėliai. Žiopsojau į jį ir jaučiau, kaip prašvieséja mano galva. Prisiminiau grybą plastikinėje dėžutėje, kurį *ji*, mamulė Delorn, man davė. Prisiminiau pirmą kartą nuo apsilankymo pas *bruja*. Prisiminiau, kaip radau jį kišenėje ir kur nukišau. Šitas, lėkštėje, atrodė toks pat - sudžiūvęs, panašus į šungrybį, nuo kurio galėtų susukti vidurius.

Marta patylėjo ir po pauzės tarė nenuleisdama akių nuo Darsės.

- Dalį grybelio jis suvalgė. Sakyčiau, daugiau nei pusę.

* * *

- Registratūroje budinčiam ponui Bakliui perdaviau, kad ponas Džefris ketina pas mus svečiuotis ilgiau, nei iš pradžių planavo. Ponas Baklis atsakė, jog dėl to problemų nekils, nors ponas Džefris ruošėsi išsiregistruoti tądien.

Paskui užsukau į aptarnaujančio personalo virtuvėlę ir šnektelėjau su Bedelija Aronson - turėtum ją atminti. Pasiteiravau, ar šį

rytą ji nepastebėjo jokių keistų žmonių. Bedelija pasidomėjo, ką konkrečiai turėjau omenyje, bet aš tik gūžtelėjau. “Kodėl klausi, Marta?” - parūpo jai. Prisipažinau, jog nenorėčiau apie tai kalbėti. Bedelija pareiškė nieko nemačiusi, netgi vyruko iš maisto tiekimo tarnybos, kuris rėžė sparną aplink užkandžių išnešiotoją.

Nusigręžusi pajudėjau link durų, bet sustojau, kai ji pridūrė:

“Tiesa, į viešbutį buvo atklydusi kažkokia sena juodaodė ponia”.

Atsisukau ir paklausiau, apie ką ji šneka.

“Na, kiek suprantu, senutė atėjo iš gatvės, - paaiškino Bedelija. - Turbūt ieškojo tualeto. Panašių svečių sulaukiame kartą ar porą sykių per dieną. Paprastai negrai neklausinėja kelio, net jei vilki padorius drabužius, nes baiminasi, kad viešbučio tarnautojai juos išspirs. Taip, beje, ir nutinka. Taigi toji senučiukė atkiūtino čia... - ji nutilo ir pažvelgė į mane. - Marta, ar gerai jautiesi? Man regis, tu netrukus apalpsi”.

“Nesijaudink, neapalpsiu, - užtikrinau. - Ką ji veikė?”

“Maklinėjo aplinkui, dairėsi į vežimėlius su pusryčiais, tarsi nesuvokdama, kur atsidūrė. Vargšelė! Tokia smulkutė ir trapi, kad stipresnis vėjo gūsis veikiausiai būtų ją nupūtęs į dangų tarsi aitvarą.... Marta, prisėsk. Tavo veidas - kaip paveikslo iš filmo apie Dorianą Grėjų”.

“Sakyk, kaip ji atrodė?!”

“Jau *sakiau.* Sena moteris. Man jos visos vienodos. Tik šios veidą bjaurojo randas. Iki pat plaukų...

Tęsinio neišgirdau, nes vis dėlto *apalpau.*

Mane išleido iš darbo anksčiau. Vos grįžau namo, pajutau, kad vėl pradėsiu spjaudytis, prisisriuobsiu vandens ir vakarą praleisiu prie unitazo, į kurį išriaugėsiu visą skrandžio turinį. Pasistengusi susitvardyti, atsisėdau šalia lango, pažvelgiau į gatvę ir save iškoneveikiau.

Aš jau supratau, jog mamulė Delorn mane ne šiaip užhipnotizavo. Tie apžavai buvo gerokai galingesni už hipnozę. Vis dar abejo-

jau, ar tikėti raganystėmis, bet žinojau, kad ji mane kažkaip *paveikė*. Vienaip ar kitaip, man teko su tuo susitaikyti. Išeiti iš viešbučio negalėjau, tik ne tuomet, kai laukiausi vaiko gyvendama su niekam tikusiu vyru. Pasiprašyti perkeliama į kitą aukštą taip pat nedrįsau, nes, kiek girdėjau, mane ruošėsi paaukštinti - suteikti vyriausiosios ūkvedės (nuo dešimto iki dvylikto aukšto) padėjėjos pareigas. Manęs laukė didesnis atlyginimas ir, kas svarbiausia, galimybė pagimdžius grįžti į tą patį darbą.

Motina sakydavo: *ko neįmanoma pagydyti, reikia iškęsti.* Kurį laiką svarsčiau, ar nenudrožus pas juodąją mamulę ir paprašyti, kad ji pašalintų kerus. Bet nuojauta tvirtino, esą *bruja* nepaklus, nes ji įsikalė į galvą, jog man taip bus geriausia. Žinai, Darse, ko mane išmokė gyvenimas? Jei žmogus tiki tau padedąs, jo neperkalbėsi už jokius pinigus.

Taip mąstydama žiūrėjau į lauką, stebėjau pro šalį kursuojančius praeivius, kol pagaliau užsnūdau. Kiurksojau užsimerkusi ne ilgiau kaip penkiolika minučių, bet kai atsibudau, suvokiau dar vieną dalyką. Senė norėjo, kad nesiliaučiau laižiusi paklodžių, tačiau, Piteriui Džefriui iškeliavus į Birmingemą, šitą užsiėmimą būčiau turėjusi nutraukti. Todėl ji įsigavo į aptarnaujančio personalo virtuvę, ant padėklo padėjo grybelį, o Džefris jį suvalgė ir išvydo viziją, kurią vėliau išplėtojo į nuostabų romaną, pavadintą “Vaikinai migloje”. Kaip jis ir minėjo, istorija buvo apie dvynius, amerikiečių ir vokiečių kareivius, susidūrusius Ardėnų mūšyje. Šioji knyga tapo populiaresnė už bet kurį kitą Džefrio kūrinį.

Po pauzės Marta pridėjo:

- Tą perskaičiau jo nekrologe.

* * *

- Džefris liko viešbutyje dar savaitei. Kiekvieną dieną, kai užsukdavau, jis sėdėdavo prie stalo, salone, tevilkėdamas pižamą ir

rašydavo į vieną iš geltonųjų savo bloknotų. Kiekvieną dieną klausdavau, ar man ateiti vėliau, o jis atsakydavo, kad galiu sutvarkyti miegamąjį ir dabar, tik liepdavo netriukšmauti. Nė nepakeldavo galvos nuo bloknoto. Kiekvieną dieną save tikindavau, jog to nebedarysiu, bet ant paklodės rasdavau šviežius jo syvus, ir visos maldos su pažadais lėkdavo velniop. Aš vėl kišdavau į burną tą džiūstančią masę. Apie pastangas grumtis su prakeiktu poreikiu negalėjo būti jokios kalbos. Perkalbėti savęs nebandydavau, neprakaituodavau ir nedrebėdavau. Vieną minutę stovėdavau suakmenėjusi, o kitą jau būdavau sukimšusi viską, ką jis pridirbdavo. O, beje, kasryt matydavau Džefrį susiėmusį už galvos, lyg šią varstytų nepakeliamas skausmas. Na, ir porelė! Jis iš manęs perėmė rytinį blogumą, aš iš jo pasisavinau naktinius prakaitavimus!

- Kaip tai? - nesuprato Darsė.

- Būtent vakarais susimąstydavau apie savo užsiėmimą, paskui spjaudydavausi ir gerdavau vandenį, retsykiais išsivemdavau. Sunerimusiai poniai Parker turėjau prisipažinti, kad manau esanti nėščia, bet nenoriu sakyti savo vyrui, kol galutinai neįsitikinau.

Džonis Rozvolas, nors ir egoistiškas kalės vaikas, būtų pastebėjęs, jog man kažkas nutiko, jei nebūtų visa galva paniręs į savo reikalus, svarbiausias iš kurių - su draugais planuojamas alkoholio parduotuvės apiplėšimas. Aišku, tuo metu nieko apie jį nežinojau. Na, ir gerai. Mano gyvenime rūpesčių netrūko.

Vieną rytą įėjau į 1163 kambarį, bet pono Džefrio neišvydau. Susikrovęs daiktus jis grįžo į Alabamą, kur ketino rimtai sėsti prie knygos ir pamąstyti apie karą. Ak, Darse, neįsivaizduoji, kokia palaima mane užliejo! Jaučiausi kaip Lozorius, prikeltas iš numirusiųjų. Tąryt man rodės, jog viskas susiklostys kuo puikiausiai. Aš papasakosiu Džoniui apie kūdikį, o jis atsisakys kvaišalų ir susiras nuolatinį darbą. Taps geru vyru ir tėvu. Mudu drauge užauginsime sūnų - neabejojau, kad gims berniukas.

Pono Džefrio miegamajame kaip visada pamačiau sujauktą patalynę. Apklotai buvo nuspardyti į kampą, paklodė virto susigarankštėjusiu kauburiu. Žengiau prie lovos apimta jausmo, kad vėl sapnuoju. Trūktelėdama į save paklodę mintyse tariau: *tiek to, jeigu jau reikia... bet paskutinį kartą.*

Paaiškėjo, jog paskutinis kartas buvo anądien. Aš neišvydau jokių dėmelių. Kad ir kuo jį apžavėjo senoji *bruja*, kerų poveikis išsisklaidė. *Nuostabu*, pagalvojau. *Man gims kūdikis, Džefris parašys knygą. Mes abu atsikratėme jos magijos. Jeigu Džonis deramai rūpinsis sūnumi, tikrieji tėvai man nė velnio nerūpės.*

* * *

- Tą patį vakarą pranešiau Džoniui naujieną apie vaikelį, - pasakė Marta ir šaltai pridūrė: - Kaip žinai, jis neapsidžiaugė.

Darsė linktelėjo.

- Šluotos kotu maždaug penkis kartus užtvojo per pilvą ir aprėkė mane, žliumbiančią kampe.

"Ar išprotėjai? Mes neturėsime *vaiko!* Tu pakvaišai, moterie!" - pastaugęs jis apsisuko ir išlėkė laukan.

Kurį laiką tysojau mąstydama apie pirmąjį persileidimą, mirtinai persigandusi, jog netrukus mane nutvilkys skausmai, ir aš vėl prarasiu kūdikį. Prisiminiau motiną, laiške liepusią nedelsiant sprukti, kol neatsidūriau ligoninėje, ir Kisę, atsiuntusią tarpmiestinio autobuso bilietą su užrašu ant voko: TUČTUOJAU IŠVAŽIUOK. Kai supratau, kad antro persileidimo nepatirsiu, atsistojau susikrauti daiktų ir išsinešdinti, kol jis nespėjo grįžti. Vos atidariau spintos duris, mano galvoje nuskambėjo mamulės Delorn žodžiai, kuriuos ji tarė, kai prisipažinau norinti Džonį palikti. "Ne, jis paliks tave. Išlydėsi vyrelį iš namų, ir baigta. Niekur nepranyk, moteriške. Atsiras truputį pinigų. Tu manysi, kad vyras rūpinsis kūdikiu, bet to nebus".

Man dingojosi, tarsi *bruja* stovi už nugaros kuždėdama į ausį,

ko ieškoti ir kur. Į spintą nosį vis dėlto įkišau, bet, užuot surinkusi savo drabužius, ėmiau naršyti jo drabužius. Tame pačiame vyro pamėgtame apsiauste, kuriame radau buteliuką "Baltojo angelo", aptikau keletą dalykų. Nelemtas apdaras išdavė tikrąją Džonio Rozvolo esmę - buvo pasiūtas iš ryškiaspalvio atlaso... bet atrodė pigus. Aš jo negalėjau pakęsti. Šįsyk iškrapščiau ne kvaišalus. Vienoje kišenėje sužvejojau ašmenis, iš kitos ištraukiau mažutį pistoletą. Apžiūrėjau ginklą užvaldyta jausmo, koks mane visada apimdavo pono Džefrio miegamajame - tarytum kažką daryčiau ką tik pabudusi iš gilaus miego.

Nuėjau į virtuvę su pistoletu rankoje, padėjau jį greta viryklės. Tuomet atidariau spintelę, kuri kabėjo ant sienos, pagrabaliojau jos gilumoje, tarp arbatos ir prieskonių. Iš pradžių neradau to, ką ji man davė, ir pajutau panikos dūrį. Žinai, kokia baimė tave apima, kai sapnuoji košmarus? Štai taip ir išsigandau. Bet plastikinę dėžutę galiausiai užčiuopiau.

Atidariusi ją išgriebiau grybelį - šlykštų, keistai sunkų ir *šiltą*. Atrodė, jog ant delno kėpso žalios, tirtančios mėsos gabalėlis. Jei atvirai, dar porą šimtų kartų laižyčiau paklodes pono Džefrio miegamajame, kad tik nereikėtų vėl laikyti to grybo.

Iškėliau jį dešiniąja ranka, kairiąja paėmiau pigų, nediduką 32 kalibro pistoletą. Tada iš visų jėgų suspaudžiau dešiniosios pirštus, ir pajutau, kaip grybelis ištęžta kumštyje. Tai skambės absurdiškai, bet man dingojos, kad jis spiegia. Ar tu gali patikėti?

Darsė dvejodama palingavo galva. Tiesą sakant, ji *nenorėjo* tikėti.

- Žinau, keista, bet jis išties klykė. Negana to, kraujavo. Garbės žodis, grybas kraujavo. Iš mano kumščio nuvarvėjo kraujo srovelė, kuri ištiško ant ginklo vamzdžio ir kaipmat pradingo.

Atgniauždama pirštus maniau, jog visas delnas bus nusidažęs raudoniu, bet teišvydau sumaigytą grybelį. Kraujo lašų niekur nepastebėjau - nei ant rankos, nei ant pistoleto. Jau nusprendžiau, kad

užsnūdau stovėdama ir susapnavau, kai tas prakeiktas daiktas virptelėjo. Porą sekundžių, kol į jį spoksojau, man vaidenosi, kad prieš save regiu ne grybuką, o atgijusį mažutį penį. Prisiminiau, kaip iš kumščio sunkėsi kraujas ir ką mamulė Delorn sakė: "Moterims vaikus įšauna vyrai. Iš savo gaidukų, mergyt". Jis vėl krustelėjo, prisiekiu. Suspigusi nusviedžiau grybą į šiukšliadėžę. Tuo momentu laiptinėje pasigirdo Džonio žingsniai, todėl žaibiškai nėriau į miegamąjį ir įgrūdau ginklą atgal į jo apsiausto kišenę. Paskui su visais drabužiais šokau į lovą - netgi nenusiaviau batų, - iki smakro užsitraukiau antklodę. Kai vyras įėjo į kambarį, supratau, kad jis nusiteikęs mane pamokyti. Rankoje spaudė kilimų daužiklį. Nenutuokiau, iš kur ją gavo, bet numaniau, ką jis sumąstė.

"Nebus jokio vaiko, - iškošė Džonis. - Ateik čia".

"Nebus, - atsakiau. - Mesk šalin tą kultuvę. Prakeiktas šunkara, tu jau pasirūpinai mūsų kūdikiu."

Aš gerokai rizikavau taip plūsdamasi, bet vyliausi, kad stipresni žodeliai jį įtikins. Laimei, neapsirikau. Užuot mane prilupęs, Džonis stuobriškai išsiviepė. Ak, kaip tuo momentu jo nekenčiau!

"Nebėra?" - pasiteiravo.

"Nebėra", - patvirtinau.

"Kur liekanos?"

"O kaip tau atrodo? - atšoviau. - Turbūt pusiaukelėje į Rytų upę".

Priėjęs jis bandė mane pabučiuoti. Dėl Dievo meilės, *pabučiuoti!* Nusisukau, ir Džonis užtvojo man per pakaušį, bet nestipriai.

"Pamatysi, aš žinau, kas mums geriausia, - tarė. - Vaikams laiko dar turėsime".

Jis vėl išbraukė laukan. Po dviejų dienų kartu su sėbrais mėgino apiplėšti alkoholio krautuvėlę, tačiau rankoje sprogo ginklas, ir jį užmušė vamzdžio nuoplaiša.

- Manai, kad apkerėjai pistoletą, tiesa? - paklausė Darsė.

- Ne, - šaltai atsiliepė Marta. - Tai *jos* darbas... mamulė Delorn matė, jog nesugebu savimi pasirūpinti, todėl mane *privertė* sau padėti.

- Bet tu *galvoji,* kad ginklas buvo apkerėtas?

- Ne vien galvoju, - atsakė Marta.

Darsė nubėgo į virtuvę atsigerti. Jai netikėtai perdžiūvo burna.

- Tai praktiškai viskas, - pratęsė Marta, grįžus draugei. - Džonis žuvo, man gimė Pitas. Kai suapvalėjo pilvas, pamačiau, kiek turiu draugų. Jei būčiau žinojusi anksčiau, seniai būčiau palikusi Džonį... o gal ir ne. Niekas iš mūsų neįstengia perprasti visų gyvenimo paslapčių, kad ir ką manome ar sakome.

- Bet tu dar nebaigei pasakoti?

- Na, teliko paminėti porą nereikšmingų dalykų

Darsei kažkodėl pasidingojo, kad ji išgirs šį tą įdomiau nei smulkmenas.

- Praėjus maždaug keturiems mėnesiams nuo Pito gimimo, apsilankiau pas mamulę Delorn. Nenorėjau, bet vis tiek nuėjau. Rankoje laikiau vokelį su dvidešimčia dolerių. Negalėjau sau leisti atsisveikinti su tokia suma, bet širdyje jaučiau, jog pinigai priklausė jai. Laiptinėje tvyrojo tamsa. Patys laiptai atrodė siauresni nei anąkart, bet kuo aukščiau lipau, tuo labiau šnerves kuteno iš jos būsto sklindantis tvaikas - smilkstančių žvakių, apiplėkusių tapetų ir cinamonu atsiduodančios arbatos kvapai.

Mane paskutinį sykį apėmė jausmas, kad sapnuoju... lyg esu už stiklinės sienos. Pabeldžiau į duris, tačiau niekas neatsiliepė. Bilstelėjau antrą kartą, bet ir vėl - tyla. Tada atsiklaupiau, norėdama įkišti voką po durimis. Mamulės Delorn balsas nuskambėjo kitoje pusėje, tarytum ji irgi būtų klūpėjusi. Kai pro plyšį atvilnijo šiugždantis, seniokiškas kuždesys, pamaniau, kad iš siaubo mane nutrenks širdies smūgis. Rodės, girdėjau šnabždesius, sklindančius iš kapo.

“Tavo vaikis užaugs geru žmogumi, - pasakė ji. - Seks tėvo pėdomis. *Tikrojo* tėvo”.

“Aš jums kai ką atnešiau”, - išspaudžiau.

“Kišk pro durų apačią, brangute”, - sušnibždėjo *bruja*. Aš paklusau. Po akimirkos išgirdau, kaip sudryksta vokas. Laukiau nepratardama nė žodžio.

“To užteks, - pagaliau atsiliepė ji. - O dabar, brangute, pranyk iš čia ir niekada nebegrįžk pas mamulę Delorn. Girdėjai?”

Atsistojau ir kiek leido jėgos nuskuodžiau laiptais žemyn.

* * *

Marta žengė prie lentynos, po sekundės grįžo nešina knyga kietais viršeliais. Darsė akimoju pastebėjo, kokie panašūs yra šio romano ir Piterio Rozvolo kūrinio apipavidalinimai. Paaiškėjo, jog draugė turi Piterio Džefrio “Dausų spindulius”. Po pavadinimu buvo nupiešti du eiliniai, puolantys priešų bunkerį. Vienas jų gniaužė granatą, kitas pliekė iš “M-1” šautuvo.

Panaršiusi mėlynąjį drobinį krepšį, Marta ištraukė sūnaus knygą, nuplėšė vyniojamąjį popierių ir švelniai ją padėjo šalia Džefrio romano. “Dausų spinduliai”; “Šlovės spinduliai”. Greta gulinčios knygos vis dėlto skyrėsi viena nuo kitos.

- *Štai* dar viena smulkmena, - pareiškė Marta.

- Na... - neryžtingai pratarė Darsė, - jos *panašios*. O kaip siužetai? Ar jie irgi...

Sutrikusi moteris prikando liežuvį ir pakėlė akis į Martą. Išvydus, jog draugė šypsosi, jai palengvėjo.

- Klausi, ar mano berniukas nurašė koktaus baltaskūrio knygą? - be jokios pagiežos paklausė Marta.

- Ne! - pernelyg audringai užprotestavo Darsė.

- Tarpusavyje jos neturi nieko bendra, neskaitant to, kad abiejose pasakojama apie karą. Tie romanai skiriasi, kaip... na, kaip juoda nuo baltos. - Patylėjusi Marta pridūrė: - Bet retsykiais jas

kai kas susieja... abi spinduliuoja savotišką šviesą - pojūtį, jog pasaulis yra geresnis nei atrodo, ypač tiems, kurie pernelyg protingi, kad būtų malonūs žmonės.

- Vadinasi, tavo sūnų Džefris galėjo *įkvėpti*. Pavyzdžiui, jeigu Pitas skaitė jo knygą koledže...

- Žinoma, - linktelėjo Marta. - Mano Piteris, ko gero, vartė Džefrio romanus. Sakyčiau, tai labai tikėtina. Bet yra dar vienas dalykas, kurį paaiškinti sunkiau.

Ji pakėlė "Dausų spindulius", mąsliai nužvelgė į knygą ir įsmeigė akis į Darsę.

- Šitą romaną nusipirkau, kai sūnui suėjo metai. Visas tiražas dar nebuvo išparduotas, bet mano egzempliorių knygynas turėjo atsisiųsti iš leidyklos. Kai ponas Džefris viešėjo Niujorke, sutelkiau drąsą ir paprašiau autografo. Baiminausi, kad man bus irzliai atsakyta, bet jis, regis, apsidžiaugė. Pažiūrėk.

Marta atvertė dedikacijų puslapį.

Darsė perskaitė atspausdintą sakinį, ir ją apėmė nesmagus susidvejinimo jausmas. *Šią knygą skiriu savo motinai, ALTĖJAI DIKSMONT DŽEFRIS, nuostabiausiai moteriai visame pasaulyje*. Žemiau plunksnakočiu buvo pakeverzoti jau išblukę žodžiai - "Martai Rozvol, kuri tvarko sujauktus mano kambarius ir niekada nesiskundžia" - ir Džefrio parašas su data: *61-ieji, rugpjūtis*.

Ranka brūkštelėta dedikacija Darsei iš pradžių pasirodė niekinanti... o vėliau šiurpoka. Nespėjus jai apmąstyti, ką išvydo, Marta atvertė savo sūnaus knygą ir ją pristūmė prie Džefrio kūrinio. Vėlgi Darsė perskaitė spausdintą dedikaciją: *šią knygą skiriu savo motinai, MARTAI ROZVOL. Mama, be tavęs nieko nebūčiau pasiekęs*. Žemiau šratinuku Piteris Rozvolas papildė: *Ir tai ne melas. Mama, aš tave myliu. Pitas.*

Vos nukreipusi akis į "Šlovės spindulius", Darsė tučtuojau dirstelėjo į Džefrio romaną. Kurį laiką šaudė žvilgsniu tai į vieną dedi-

kaciją, įrašytą 1961-ųjų rugpjūtį, tai į kitą, kurios apačioje buvo pažymėta: 85-ieji, balandis.

- Matai? - švelniai paklausė Marta.

Darsė sulinksėjo.

Abiejose knygose ji regėjo identišką pakrypusį, keistai senamadišką braižą. Tapatūs buvo ir parašai, nors tas, kuris priklausė Piteriui Rozvolui atrodė labiau pažįstamas. Skyrėsi tik dedikacijų stilius, pamanė Darsė. Skyrėsi taip aiškiai, kaip juoda nuo baltos.

DEŠIMTOS VALANDOS ŽMONĖS

1

Pirsonas bandė surikti, tačiau balsą atėmė šokas, ir jis tepajėgė dusliai pukštelėti tarsi per miegus vaitojantis žmogus. Giliai įkvėpęs vėl pamėgino, bet, jam nespėjus išsižioti, kažkas lyg replėmis suspaudė kairiosios rankos bicepsus.

- Nekvailiokit, - kuždėdamas tiesiai į ausį perspėjo laikantysis "žnyplėmis". - Prisišauksite nelaimę. Patikėkite manimi.

Pirsonas apsidairė. Būtybė, pakurstčiusi norą - ne, *poreikį* - užstaugti, pranyko banke. Kad ir kaip keista, niekas į ją nesureagavo. Pats Pirsonas ūmai suvokė *galįs* žvalgytis į šonus. Jį už rankos laikė išvaizdus, jaunas, juodaodis vyriškis kreminio atspalvio kostiumu. Nepažįstamas, bet matytas, kaip ir didžiuma mažosios genties, jo pramintos "dešimtos valandos žmonėmis", narių... šie, be abejo, irgi pažinojo Pirsoną tik iš veido.

Simpatiškasis juodaodis nenuleido nuo jo budraus žvilgsnio.

- Jūs matėte? - paklausė Pirsonas. Veriantis, pro lūpas ištrūkęs inkštimas nė kiek nepriminė įprasto balso, kuris bylodavo apie visišką pasitikėjimą savimi.

Nusprendęs, kad jis nestaugs ir negąsdins susibūrusiųjų aikštėje priešais Pirmąjį Bostono prekybos banką, juodo gymio vyrukas atgniaužė pirštus. Pirsonas kaipmat įsikibo į jo riešą, tarytum manydamas, kad nepajėgs išgyventi, jeigu neprisilies prie kito žmogaus. Išvaizdusis jaunuolis neatšoko. Tik nukreipė akis į Pirsono ranką ir po akimirkos pažiūrėjo jam į veidą.

- Ar jūs *matėte?* Koks siaubas. Net jeigu tai grimas... arba kaukė, kurią kažkas juokais užsidėjo...

Tačiau jis suprato regėjęs ne grimo sluoksnį ir ne kaukę. Padaras tamsiai pilku "Andre Siro" kostiumu ir penkis šimtus dolerių

kainuojančiais batais praėjo visai šalia - taip arti, kad buvo galima jį paliesti (*apsaugok Viešpatie*, bejėgiškai bjaurėdamasi paprieštaravo sąmonė). Pirsonas kuo aiškiausiai matė, jog tai - ne grimas ir ne kaukė. Nes oda, kuri dengė milžinišką, vietoj galvos kėpsantį gumburą, be paliovos *judėjo*. Jos dalys slankiojo priešingomis kryptimis, tarsi dujų, supančių gigantišką planetą, juostos.

- Bičiuli, - išsižiojo juodaodis kreminiu kostiumu, - jums reikėtų...

- Kas tai? - nutraukė jį Pirsonas. - *Gyvenime* nesu matęs nieko panašaus! Lyg žiūrėčiau į cirke vaidinantį išsigimėlį arba... arba...

Užuot sklidęs iš gerklės, balsas, regis, pakibo virš galvos. Tarytum jis būtų prasmegęs duobėje, o veriantis, irzlus tonas - priklausęs individui, stovinčiam viršuje, įgriovos pakraštyje.

- Klausykit, bičiuli...

Pirsonas pastebėjo dar vieną smulkmeną. Prieš keletą minučių pro besisukančias duris žengus laukan su “Marlboro” cigarete tarp pirštų, danguje slinko sunkūs, lietumi grasinantys debesys. Bet dabar aplinka ne šiaip prašviesėjo, o tapo *perdėm ryški*. Raudonas sijonėlis, kurį segėjo blondinė, stovinti prie pastato už kokių penkiasdešimties pėdų (ji rūkė ir skaitė knygutę minkštais viršeliais), tvieskė it ugnies kamuolys. Geltoni pro šalį kulniuojančio pasiuntinuko marškinėliai badė akis nelyginant vapsvos geluoniu. Žmonių veidai priminė fizionomijas iš mėgstamų dukters Dženės knygų su iškylančiais paveikslėliais.

Ir dar lūpos... Pirsonas nejautė savo lūpų. Jos nutirpo kaip po arkliškos novokaino dozės.

Jis atsisuko į išvaizdų jaunuolį kreminiu kostiumu ir tarė:

- Gal nuskambės juokingai, bet aš tuojau apalpsiu.

- Ne, - taip užtikrintai atšovė vyrukas, kad Pirsonas juo patikėjo, bent jau laikinai. Kairįjį bicepsą vėl suspaudė svetimi pirštai, bet šįsyk gerokai švelniau. - Eime ana ten - jums būtina prisėsti.

Priešais banką, plačioje aikštėje, dunksojo apvalios, marmurinės, trijų pėdų aukščio klombos. Ant kiekvienos iš jų, papuoštų vėlyvos vasaros/ankstyvo rudens gėlėmis, kraštelių sėdėjo "dešimtos valandos žmonės". Vieni skaitė, kiti plepėjo, treti žvalgėsi į praeivių srautus, plūstančius Prekybos gatve. Bet juos siejo vienas bendras dalykas, dėl ko visi turėjo teisę vadintis "dešimtos valandos žmonėmis". Tai, dėl ko pats Pirsonas išėjo laukan. Iš marmurinės klombos, riogsančios arčiausiai jo ir naujojo pažįstamo, kyšojo astrai, kurių violetinis atspalvis įgavo keistai akinantį ryškumą - taip dingojosi Pirsonui, nūnai gerokai jautriau reaguojančiam į aplinkos impulsus. Apvalus jos kraštas buvo tuščias, matyt todėl, kad laikrodis jau rodė po dešimtos, ir žmonės traukė atgal į savo kontoras.

- Sėskit, - paragino juodaodis jaunuolis kreminiu kostiumu. Jam paklusęs Pirsonas veikiau sudribo negu atsisėdo. Vieną akimirką stovėjo greta rusvos marmurinės klombos, o kitą pajuto, kaip suvirpėjo pakinkliai, ir jis lyg pakirstas šleptelėjo ant sėdimosios.

- Pasilenkite, - liepė vyrukas, įsitaisydamas šalia. Jo veidas išliko malonus, priešingai nuo akių, kurios šmirinėjo po aikštę.

- Kurių galų?

- Kad į galvą sutekėtų kraujas, - paaiškino jaunasis juodaodis. - Bet apsimeskite, neva jums knieti pauostyti gėles.

- Prieš *ką* apsimesti?

- Darykit, ką sakau, - jaunuolio balse pasigirdo šiokį tokį nekantravimą išduodančios gaidelės.

Pirsonas nukorė galvą ir giliai įkvėpė. Nors gėlės buvo gražios, aromatas nesužavėjo - jos atsidavė šuns šlapimu. Bet sąmonė truputį praskaidrėjo.

- Vardykit valstijas, - nurodė juodaodis. Jis sukryžiavo kojas, krestelėjo klešnes, idant tos nesusiglamžytų, ir iš vidinės švarko kišenės iškrapštė "Winston" pakelį. Pirsonas suvokė savo cigaretės nebeturįs. Ji greičiausiai išslydo iš pirštų per pirmąją sukrėtimo aki-

mirką, kai jis išvydo baidyklę prašmatniu kostiumu, žirgliojusią vakarine aikštės puse.

- Valstijas, - apatiškai pakartojo.

Juodaodis vaikinas palinksėjo, išsitraukė žiebtuvėlį - ne tokį prabangų, koks atrodė iš pirmo žvilgsnio, ir prisidegė cigaretę.

- Pradėkit nuo šitos ir judėkite į vakarus, - pasiūlė.

- Masačiusetsas... Niujorkas, atrodo... arba Vermontas, jei žiūrėsime šiauriau... Niudžersis. - Jis išsitiesė ir prabilo truputį tvirtesniu balsu: - Pensilvanija, Vakarų Virdžinija, Ilinojus...

Jaunuolio antakiai pakilo į viršų.

- Vakarų Virdžinija? Tikrai?

Pirsonas vyptelėjo.

- Aha. Bet Ilinojų galėjau vietomis sukeisti su Ohaju.

Juodaodis vyrukas patraukė pečiais, tuo pademonstruodamas, kad jam nerūpi tokios smulkmenos, ir nusišypsojo.

- Kaip matau, jūs nebesiruošiate apalpti. O tai svarbiausia. Rūkysite?

- Ačiū, - nuoširdžiai padėkojo Pirsonas. Jis *velniškai* norėjo padūmyti. - Laikiau cigaretę rankoje, bet ją pamečiau. Kuo jūs vardu?

Naujasis pažįstamas įkišo “Winston” cigaretę jam tarp lūpų ir spragtelėjo žiebtuvėliu.

- Dadlis Rainmanas. Bet galite mane vadinti Diuku.

Į plaučius įtraukęs dūmą, Pirsonas nukreipė žvilgsnį į sukamąsias duris, kurios vedė į tamsias Pirmojo prekybos banko gelmes ir į debesis smingančias aukštybes.

- Manęs nebuvo apnikusios haliucinacijos, tiesa? - paklausė. - Jūs irgi tai regėjote?

Rainmanas sulinksėjo.

- Jūs nenorėjote, kad jis suprastų, ką aš mačiau, - tęsė Pirsonas. Žodžius tarė lėtai, mėgindamas surikiuoti mintis. Kalbėjo sau įprastu balsu, dėl ko jį užliejo palengvėjimas.

Juodaodis jaunuolis vėl kinktelėjo galva.

- Bet kaip aš galėjau jo *nematyti?* Ir kaip jis galėjo to nežinoti?

- Ar pastebėjote, jog kam nors iš aplinkinių būtų magėję užbliauti kaip jums? - pasiteiravo Rainmanas. - Ar pastebėjote ką nors išvis *žiūrintį* į tą pusę? Pavyzdžiui, mane?

Pirsonas papurtė galvą. Darbar jis jautėsi ne tik išsigandęs, bet ir visiškai pasimetęs.

- Aš šokau tarp jūsų dviejų, ir man regis, jums pasisekė išvengti jo dėmesio. Bet nedaug trūko... Atrodėte kaip žmogus, kuris išvydo pelę, užropojusią ant jo kepsnio. Dirbate "Antrinių paskolų" skyriuje?

- O taip, atleiskite - Brendonas Pirsonas.

- Aš pats priklausau "Techninei kompiuterių priežiūrai". Nesijaudinkite. Pirmasis susitikimas su žmogėkais-šikšnosparniais pribloškia visus.

Diukas Rainmanas ištiesė ranką ir Pirsonas ją paspaudė, bet sąmonėje tebegirdėjo jaunuolio žodžius: *Pirmasis susitikimas su žmogėkais-šikšnosparniais pribloškia visus.* Vos tik iš galvos iškrito kovotojo su gobtuvu, kuris šmaižo tarp Goteme stūksančių art deko stiliaus dangoraižių, jis suprato, kad apibūdinimas gana vykęs. Paaiškėjo dar viena smulkmena: jei tave išgąsdinusį padarą gali kažkaip pavadinti, nuo širdies nuslenka akmuo. Baimė, žinoma, nepranyksta, tačiau ji atlėgsta tiek, kad tampa pakenčiama.

Sau kartodamas: *žmogėkas-šikšnosparnis, tai pirmasis mano susitikimas su žmogėku-šikšnosparniu*, - Pirsonas pasistengė atkurti regėtą vaizdą.

* * *

Dešimtą ryto išspūdinus pro sukamąsias duris, jo galvoje, kaip visada, kirbėjo vienintelė mintis - koks pasitenkinimas apims, kai į smegenis trenks nikotinas. Priklausomybę "dešimtos valandos žmo-

nių" genčiai nulėmė būtent šis troškimas, savotiškas amuleto arba tatuiruotų skruostų atitikmuo.

Pastebėjęs, kad nuo be penkiolikos devintos, kai jis atkeliavo į darbą, dangus dar labiau apniuko, Pirsonas pamanė: *popiet mūsų šutvė papsės vėžio pagaliukus kliokiant lietui.* Suprantama, "dešimtos valandos žmonių" tai nesustabdys. Užsispyrimo jiems nestigo.

Jis prisiminė nužvelgęs aikštę - kone nesąmoningai patikrino, kas čia atėjo. Pastebėjo merginą raudonu sijonėliu (kaip visada paklausė savęs, ar tokios pritrenkiančios išvaizdos paukštytė būtų šauni lovoje), trečią aukštą valantį vaikinuką, kuris, plaudamas tualeto ir užkandinės grindis, savo kepuraitės snapelį nukreipdavo į pakaušį, pagyvenusį vyriškį retais žilais plaukais ir violetinėmis, skruostus išmušusiomis dėmelėmis, jauną moterį prakauliu veidu, tiesiais juodais plaukais, nešiojančią akinius su storais stiklais. Išvydo keletą kitų iš matymo pažįstamų individų. Vienas jų, be abejo, buvo išvaizdusis juodaodis kremo spalvos kostiumu.

Pirsonas veikiausiai būtų prisijungęs prie Timio Flanderso, bet šio niekur nepastebėjo, todėl nupėdino link aikštės centro, ketindamas įsitaisyti ant vienos iš marmurinių klombų (tiesą sakant, tos pačios, ant kurios dabar sėdėjo) ir iš savo vietos pasigrožėti panelės Raudonsijonės demonstruojamų kojų išlinkiais - mažmožis, suprantama, bet džiaugtis derėtų ir menkomis Dievo dovanomis. Jis turėjo mylimą žmoną ir dukterį, kurią dievino, nė sykio gyvenime nemėgino nusukti į kairę, tačiau artėjant keturiasdešimtmečiui pajuto, kaip gyslose kraują įkaitino kažkokie poreikiai. Nūnai neabejojo, kad bet kuris vyras, spoksodamas į raudonąjį sijonėlį, pradėtų spėlioti, ar jį segînčioji mūvi tokios pačios spalvos apatines kelnaites.

Vos atsitraukus nuo durų, iš už pastato kampo išniro ir laipteliais ėmė lipti nelemtas atvykėlis. Pirsonas pastebėjo judesį akies krašteliu, bet įprastomis aplinkybėmis nebūtų į jį atkreipęs jokio dėmesio, nes negalėjo atplėšti žvilgsnio nuo raudonojo sijonėlio - tumpučio, aptempto, ryškaus, kaip ugniagesių automobilis. Vis dėlto

jis *pažiūrėjo*, galbūt todėl, kad vaizdas, nors ir matytas akies kampučiu, pasirodė trikdantis. Iš įprastos aplinkos išsiskyrė artėjančios figūros veidas ir pati galva. Štai kodėl Pirsonas nukreipė į ją akis... ir atsisveikino su miegu dievai žino kelioms naktims.

Būtybė avėjo normalius batus, vilkėjo tamsiai pilką "Andre Siro" eilutę, kuri atrodė solidi ir patikima, kaip durys į banko saugyklą, buvo pasirišusi tradicinį, neįžūliai raudoną kaklaraištį. Taip rengdavosi tipiškas vadovaujančias pareigas užimantis bankininkas (kas dar būtų drįsęs ateiti į darbą dešimtą ryto, jei ne vadovas?) Tik nukreipus žvilgsnį į galvą, tekdavo konstatuoti: arba tu išprotėjai, arba prieš save regėjai padarą, neįrašytą į "Pasaulinę enciklopediją".

Bet kodėl niekas nebėgo? Kol Pirsonas laužė galvą, vienas lietaus lašas pakuteno plaštaką, kitas užtiško ant balto pusiau surūkytos cigaretės popierėlio. *Jie turėjo nešti kudašių klykdami kaip šešto dešimtmečio siaubo filmuose, kur žmonės skuosdavo nuo gigantiškų vabalų.* Staiga jam dingtelėjo: *antra vertus... aš irgi nebėgau.*

Teisybė, tačiau jis neparaitė kulnų, nes paprasčiausiai suakmenėjo. Užtat rėkti *bandė*. Bet paleisti į darbą balso stygas sutrukdė naujasis pažįstamas.

Žmogėkas-šikšnosparnis. Pirmasis susitikimas su žmogėku-šikšnosparniu.

Virš Didžiai Standartiško Verslininko Kostiumo, pasipuošusio raudonu "Sulka" kaklaraiščiu, plačių pečių riogsojo milžiniška pilkšvai ruda galva, ne apvali, o deformuota kaip visą vasarą talžytas beisbolo kamuoliukas. Kaukolės paviršiuje pulsavo juodos linijos - turbūt venos, susiraizgiusios tarsi keliai atlase. Fizionomiją, nė iš tolo nepanašią į žmogaus veidą, dengė gumulai, išsipūtę ir virpantys nelyginant klaikūs, pusiau sąmoningi navikai. Bruožai buvo elementarūs ir suspausti - juodos, matinės, visiškai apvalios akys, godžiai varstančios aplinką iš vidurio veido tarytum ryklio arba išpampusio vabzdžio veizolai, kreivos šleivos ausys be jokių lezgelių. Nosies

padaras neturėjo, bent jau Pirsonas jos neįžvelgė, nors iš dygių plaukelių kuokšto, styrančio po akimis, kyšojo du iltys primenantys gumburėliai. Didžiąją snukio dalį užėmė burna - juodas, trikampiais dantimis nusėtas puslankis. Vėliau Pirsonas pagalvojo, jog tokie nasrai galėtų praryti maistą nekramtydami.

Vos išvydus monstrą, kuris išpuoselėta ranka gniaužė "Bally" lagaminėlį, jam toptelėjo: *tai žmogus-dramblys.* Dabar Pirsonas suvokė, jog šioji klaikybė neturėjo nieko bendra su išsigimusiu, bet iš esmės žmogišku, sename filme matytu padaru. Diukas Rainmanas apibūdino ją tiksliau; juodos akys ir prašiepti dantys išties asocijavosi su cypliais-skrajūnais, kurie naktimis rydavo muses, o dienas praleisdavo kadarodami žemyn galva tamsiose kertelėse.

Tačiau norą užstaugti pakurstė ne pirmasis žvilgsnis į baidyklės galvą. Poreikis sužviegti užvaldė, kai padaras "Andre Siro" kostiumu praėjo pro šalį, blizgančias, išsprogdintas akis įsmeigęs į sukamąsias duris. Kai jis priartėjo, Pirsonas pamatė, kad gumbuota oda, slypinti po šiurkščių plaukų lopinėliais, kažkaip juda. Sunku įsivaizduoti, kaip tai buvo įmanoma, vis dėlto akys jo neapgavo - oda slinko virš auglių ir juostomis vilnijo į priešingas puses, aplink nasrų ertmę. Tarp tų ruožų Pirsonas įžiūrėjo rausvą, į žalią mėsą panašią materiją, kurios vaizdą jam magėjo išvyti iš sąmonės... tiesa, dabar tik apie ją ir tegalėjo galvoti.

* * *

Veidą bei rankas sudrėkino dar keli lietaus lašai. Greta, ant išriesto marmurinės klombos pakraščio sėdintis Rainmanas įtraukė paskutinį dūmą, nuspriegė nuorūką ir atsistojo.

- Keliaujam, - paragino. - Pradeda lyti.

Pirsonas įbedė į jį išplėstas akis, po akimirkos nukreipė žvilgsnį į banką. Pro sukamąsias duris žengė blondinė raudonu sijonėliu, pasikišusi knygą po pažastimi. Jai iš paskos sekė (ir, matyt, kojo-

mis gėrėjosi) pagyvenęs vyriškis žila, reta pramonės magnato ševelīūra.

- Kur? - išsižiojo Pirsonas, galiausiai atsigręžęs į Rainmaną. - Ten? Gal juokaujat? Juk į banką įėjo tas *padaras!*

- Žinau.

- Norit išgirsti tikrai beprotišką dalyką? - Pirsonas sviedė šalin savąją nuorūką. Jis nežinojo, kur droš - tikriausiai namo, - tačiau buvo tikras, kad į Pirmąjį Bostono prekybos banką kojos nekels.

- Kodėl gi ne, - sutiko juodaodis jaunuolis.

- Tas išsigimėlis priminė mūsų gerbiamą generalinį direktorių Daglasą Kyferį... ne iš veido, žinoma, o iš kostiumo ir lagaminėlio.

- Nieko nuostabaus, - atsiliepė Diukas Rainmanas.

Pirsonas jį apdovanojo nerimastingu žvilgsniu.

- Ką tai reiškia?

- Manau, pats suprantate. Kadangi šįryt patyrėte sukrėtimą, aš jums padėsiu. Ten buvo Kyferis.

Pirsonas neryžtingai šyptelėjo, bet, užuot atsakęs tuo pačiu, Rainmanas suėmė pašnekovą už rankų ir prisitraukė prie savo veido.

- Aš ką tik išgelbėjau jums gyvybę. Ar manimi tikite?

Truputį pamąstęs, Pirsonas nusprendė, kad į klausimą atsakytų teigiamai. Nežmogiška šikšnosparnio fizionomija juodomis akimis ir virtine smailių dantų svilino sąmonę nepakenčiama liepsna.

- Taip.

- Puiku. Tuomet padarykite man paslaugą ir įdėmiai išklausykite, ką pasakysiu.

- Aš... aha, gerai.

- Visų pirma jūs iš tiesų matėte Daglą Kyferį, generalinį Pirmojo prekybos banko direktorių, artimą mero draugą ir, beje, fondo, kuris rūpinasi Bostono vaikų ligoninės finansavimu, garbės pirmininką. Antra, banke dirba mažiausiai dar trys šikšnosparniai, vienas jų - jūsų aukšte. Trečia, jūs ten *grįšite*. Aišku, jei norite gyventi.

Pirsonas žiopsojo į jaunąjį juodaodį praradęs žadą. Jautė, kad jei pamėgintų atsiliepti, vėl tepajėgtų suinkšti.

Rainmanas suspaudė jo alkūnę ir trūktelėjo durų pusėn.

- Eime, bičiuli, - keistai švelniai paragino. - Lietus pamažu stiprėja. Mums nederėtų čia likti ir patraukti į save dėmesį.

Kurį laiką Pirsonas žingsniavo greta Rainmano. Staiga prisiminęs juodų, pulsuojančių, padaro galvą išraizgiusių linijų pynę jis sustojo prie sukamųjų durų kaip įbestas. Sudrėkusiame, blizgančiame aikštės paviršiuje buvo matyti raibuliuojantis Brendono Pirsono atspindys, kuris driekėsi nuo jo kulnų, kaip kitokio atspalvio šikšnosparnis.

- Aš... aš neįstengsiu, - galiausiai sumikčiojo laibu balseliu.

- Įstengsite, - užtikrino Rainmanas ir dirstelėjęs į kairiąją pašnekovo ranką pasiteiravo: - Vedęs? Vaikų turite?

- Vieną. Dukrą. - Pirsonas įsistebeilijo į banko vestibiulį, kuris dėl poliarizuotų durų stiklų, regis, skendėjo prieblandoje. *Kaip ola*, pamanė jis. *Pilna pusaklių, ligas nešiojančių šikšnosparnių.*

- Nejau norite, kad rytojaus laikraštyje žmona su dukrele perskaitytų, kaip iš Bostono įlankos farai išvilko tėtuką perpjauta gerkle?

Pirsono akys suapvalėjo. Ant jo kaktos ir skruostų tiško lietaus lašai.

- Jie viską pavaizduos taip, tarsi jus nudobė narkomanai, - paaiškino Rainmanas. - Ir policija tuo patikės. *Be menkiausių dvejonių.* Nes jie protingi ir turi draugų, užimančių aukštas pareigas. Po velnių, būtent to jie ir siekia - prasibrauti iki viršūnių.

- Aš nesuprantu... - išlemeno Pirsonas. - *Nieko* nesuprantu.

- Žinau, - sulinksėjo Rainmanas. - Jums gresia pavojus, tad verčiau elkitės, kaip nurodysiu. Keliaukit prie savo darbo stalo, kol jūsų nepasigedo, pratempkite likusią dienos dalį su šypsena. Kad ir kokia šleikšti ji atrodytų, mano drauge, vis tiek šiepkitės. - Padvejojęs jis pridūrė: - Jei susimausite, jus greičiausi nugalabys.

Glotniu, tamsiu jaunuolio veidu nuvinguriavo srovelės, ir Pirsonas ūmai įsisąmonino vieną dalyką, kuris anksčiau dėl sukrėtimo praspūdo pro akis: vyrukas buvo persigandęs, be to, gerokai rizikavo padėdamas jam neįkliūti į kažkokius siaubingus spąstus.

- Man metas eiti, - tarė Rainmanas. - Čia pavojinga.

- Aha... - Pirsonas mažumėlę nustebo, išgirdęs gan įprastai skambantį savo balsą. - Ką gi, grįžkime prie darbo.

Rainmanui akivaizdžiai palengvėjo.

- Šaunuolis. Kad ir ką šiandien pamatysite, *nerodykite nuostabos*. Aišku?

- Taip, - patvirtino Pirsonas, nors ir nesuvokė, ką jaunuolis turėjo galvoje.

- Ar galite pasišalinti iš darbo trečią?

Pasvarstęs Pirsonas linktelėjo.

- Taip, galėčiau.

- Puiku. Susitiksime ties Pieno gatvės kampu.

- Gerai.

- Jūs neblogai laikotės, - pareiškė Rainmanas. - Manau, iki trijų ištversite. Tada ir pasimatysime. - Jis žengė į tarpdurį ir stumtelėjo sukamąsias duris. Pirsonas nusvyravo iš paskos apimtas jausmo, kad aikštėje paliko sveiką protą. Sąmonėje vyraujančią sumaištį prislopino tik troškimas vėl prisidegti cigaretę.

* * *

Valandos slinko vėžlio žingsniu. Bet pirmojo išbandymo jis sulaukė tik po priešpiečių (ir dviejų cigarečių) su Timiu Flandersu. Jiedu išlipo iš lifto trečiame aukšte, ir Pirsonas prieš save išvydo dar vieną žmogėką-šikšnosparnį - moteriškos giminės, avintį juodus odinius aukštakulnius, pasipuošusį juodomis nailoninėmis kojinėmis ir žvilgančiu, veikiausiai "Samuelio Blu" salone pirktu, tvido kostiumėliu. Tobula vadovo apranga... jei ne toji smulkmena, kad šiais

drabužiais puikavosi padaras, kinkuojantis galva, kuri panėšėjo į saulėgrąžą mutantę.

- Sveiki, ponaičiai, - iš burną atstojančios ertmės atsklido meilus kontraltas.

Siuzana Holding, sumojo Pirsonas. *Negali būti, bet tai tiesa.*

- Labutis, Siuze, - išgirdo jis save atsiliepiant ir pagalvojo: *jeigu ji prisiartins... jei užsimanys mane paliesti... aš suriksiu. Nesusitvardysiu ir nusispjaut, ką sakė tas vaikis.*

- Kaip jautiesi, Brendai? Tu išblyškęs.

- Vėjas perpūtė, - atsakė Pirsonas, negalėdamas patikėti, kaip natūraliai skamba jo balsas. - Nieko baisaus, išgyvensiu.

- Gerai, - tarė padaras šikšnosparnio snukiu, keistai paslankia oda, skambiu Siuzanos Holding kontraltu. - Kol nepasveiksi, apie prancūziškus bučinius nė nesvajok. Netgi nekvėpuok mano pusėn. Man susirgti negalima - trečiadienį laukia pokalbis su japonais.

Jokių problemų, brangute. Aš mielai laikysiuos nuo tavęs atokiau.

- Pasistengsiu susivaldyti.

- Dėkui. Timai, gal užeitum į mano kabinetą ir peržvelgtum keletą ataskaitų?

Flandersas apkabino seksualų, į "Samuelio Blu" kostiumėlį įsuptą liemenį ir, dideliam Pirsono siaubui, pakštelėjo į plaukuotą, gumbuotą baidyklės veidą. *Bet Timis temato skruostą*, pamanė Pirsonas jausdamas, kaip sveiko proto likučiai slysta iš sąmonės lyg tepaluotas, aplink gervės cilindrą besirangantis kabelis. *Glotnų, kvapnų skruostą - štai ką jis mano bučiuojąs. O Dieve. O Dieve.*

- Vienas bučinys, ir aš esu nuolankus jūsų tarnas! - sušuko Timis, galantiškai nusilenkdamas.

Jis mirktelėjo Pirsonui ir nulydėjo monstrą link Siuzanos Holding kabineto. Už vandens fontanėlio nuleido ranką, kuria buvo apkabinęs juosmenį. Atlikę trumpą, bereikšmį besimeilinančių povų šokį -

per dešimt pastarųjų metų nusistovėjusį ritualą tarp moters vadovo ir vyro padėjėjo, - jiedu metė iš galvos lyčių skirtumus ir pasinėrė į darbo reikalus.

Nuostabi analizė, Brendai, į Pirsono sąmonę atklydo miglota mintis. *Tau derėjo tapti sociologu.* Tiesą sakant, be kitų neprofilinių disciplinų, koledže teko gilintis ir į šią sritį.

Įžengęs į savo kabinetą jis suvokė, kad visas kūnas šlapias nuo prakaito. Pirsonas užmiršo sociologiją ir ėmė nekantriai laukti trečios valandos.

Penkiolika minučių po pusės trijų jis sutelkė drąsą ir kyštelėjo galvą į Siuzanos Holding valdas. Kauburiuotas asteroidas, kėpsantis ant pečių vietoj galvos, buvo pakrypęs į melsvai pilką kompiuterio ekraną, bet jam ištarus: "Tuk-tuk", baidyklė atsigręžė. Keistojo veido oda, kaip ir anksčiau, slankiojo ratais, juodosios akys varstė jį trykšdamos goduliu, su kokiu ryklys tyrinėtų plaukiko koją.

- Bendrąsias ketvirto numerio formas persiunčiau Basui Karstersui, - pranešė Pirsonas. - Jei tu nieko prieš, individualiuosius devinto numerio blankus nusivešiu namo. Ten laikau atsarginius diskus.

- Žodžiu, sumąstei, kaip anksčiau pasišalinti iš darbo, ar ne? - pasitikslino Siuzana. Ant pliko viršugalvio išsipūtė juodosios venos. Veido bruožus supantys augliai sudrebėjo ir iš vieno jų nutekėjo tirštos, rausvos gleivės, panašios į iškruvintą skutimosi kremą.

Jis prisivertė nusišypsoti.

- Tu mane pričiupai.

- Ką gi, - atsiliepė Siuzana, - ketvirtai valandai numatytoje orgijoje dalyvausime be tavęs.

- Dėkui, Siuze.

- Brendai?

Teko atsigręžti. Dabar baimė ir pasibjaurėjimas baudėsi virsti stingdančia panika. Pirsonas staiga įtikėjo, jog tos plėšrios juodos akys permatė jį kiaurai, o padaras, apsimetantis Siuzana Holding, nutarė pareikšti: *gal liaukimės žaidę? Eikš vidun ir uždaryk duris. Pažiūrėsime, ar tavo mėsytė sultinga.*

Rainmanas truputį palauks ir trauks savo keliu. *Greičiausiai suvoks, kas nutiko*, dingtelėjo Pirsonui. *Tokią įvykių eigą turbūt stebėjo ne kartą.*

- Taip? - paklausė jis, nutaisęs dirbtinę šypseną.

Netardama nė žodžio Siuzana Holding nudelbė Pirsoną vertinančiu žvilgsniu. Virš seksualių pečių groteskiškai susiūbavo masyvus, gauburiuotas galvos atitikmuo.

- Dabar tu atrodai geriau, - ištarė ji. Nasrai tebežiojėjo, juodose matinėse akyse vis dar švytėjo skudurinės, po vaiko lovele nutėkštos lėlės išraiška, bet Pirsonas žinojo, kad bet kuris kitas žmogus prieš save viso labo matytų Siuzaną Holding, besišypsančią pavaldiniui, spinduliuojančią deramą “A” tipo susirūpinimą. Motinos Terezės ji, be abejo, nevaizdavo, tačiau žiūrėjo į Pirsoną šiltai ir globėjiškai.

- Puiku, - tarė jis, bet nusprendęs, jog atsakymas nuskambėjo neįtikinamai, pridūrė: - Nuostabu!

- Jei dar mestum rūkyti...

- Na, aš bandau... - vangiai nusijuokė Pirsonas. Tepaluotas, psichinį gervės cilindrą apsivijęs kabelis vėl slystelėjo. *Paleisk mane,* mintyse įniko melsti jis. *Paleisk mane, kale, kol neprikrėčiau kvailysčių.*

- Jei atsikratytum žalingo įpročio, tau iš karto būtų pasiūlytos geresnės draudimo sąlygos, - pridėjo monstras. Įtrūko dar vienas naviko paviršius, išgaudamas šleikštų *gliuk*, ir iš plyšio nuvarvėjo rausvi glitėsiai.

- Aha, žinau, - atsiliepė jis. - Siuzana, aš rimtai apsvarstysiu tavo žodžius. Garbės žodis.

- Taip ir padaryk, - ištarė baidyklė ir nusigręžė į žvilgantį kompiuterio ekraną. Sekundę kitą jis stypsojo kaip paralyžiuotas, netikėdamas savo sėkme. Pokalbis buvo baigtas.

* * *

Kai Pirsonas išniro iš pastato, lauke pliaupė kaip iš kibiro, bet "dešimtos valandos žmonės" - dabar, aišku, virtę trečios valandos žmonėmis - vis tiek spietėsi į krūvą nelyginant avys, idant atliktų savo ritualus. Panelė raudonu sijonėliu ir valytojas, kuris mėgdavo nešioti kepuraitę pakreipęs snapelį į pakaušį, stovėjo po Bostono "Globe" kiosko stogeliu. Drėgmė ir balos porelei neteikė jokio malonumo, tačiau Pirsonas vis tiek pavydėjo vyrukui. Mergina buvo pasikvepinusi "Džordžio" kvepalais, kurios jis keletą sykių užuodė lifte. Kai panelė Raudonsijonė pajudėdavo iš vietos, maloniai sušiugždėdavo jos palaidinukė.

Susimildamas, apie ką tu mąstai, griežtai paklausė jis savęs ir mintyse tučtuojau atsakė: *kaip pats manai? Stengiuos išsaugoti sveiką protą.*

Diukas Rainmanas, kaip ir žadėjo, stovėjo ties Pieno gatvės kampu, po gėlių krautuvėlės stogine. Pirsonas prie jo prisijungė, dirstelėjo į savo laikrodį ir nutarė dar šiek tiek pakentėti. Tačiau nejučia pakreipė galvą taip, kad šnerves pakutentų dūmų, plevenančių nuo jaunuolio cigaretės, kvapas.

- Jiems priklauso ir mano šefė, - tarė jis Diukui. - Nebent Daglasas Kyferis mėgsta persirenginėti moteriškais drabužiais.

Rainmanas nuožmiai išsišiepė, bet nutylėjo.

- Minėjote, kad, be direktoriaus, yra dar trys monstrai. Kas kiti du?

- Donaldas Fainas. Tikriausiai jo nepažįstate - jis dirba apsaugoje. Ir Karlas Grosbekas.

- Karlas... valdybos pirmininkas? Jėzau!

- O ką aš sakiau, - gūžtelėjo Rainmanas. - Tie padarai veržiasi užimti pačias aukščiausias vietas... *ei, taksi!*

Jis išlėkė iš po stoginės mostaguodamas balta ir kaštonine spalvomis nudažytam automobiliui, kuris, kad ir kaip keista, lietingą popietę riedėjo tuščias. Mašina metėsi jų pusėn - iš po ratų ištiško vandens fontanai. Rainmanas vikriai šastelėjo į šoną. Pirsonas kiaurai peršlapo batus ir kelnių atvartus, bet dėl to nė trupučio nesuko galvos. Jis atidarė duris, palaukė, kol juodaodis jaunuolis įsitaisys ant sėdynės, ir pasekė jo pavyzdžiu.

- Į "Galagerio" barą, - paprašė Rainmanas. - Priešais...

- Aš žinau, kur rasti "Galagerį", - atšovė vairuotojas. - Bet mes niekur nejudėsime, kol jūs, mano drauge, neatsikratysite vėžio lazdelės. - Jis bedė pirštu į ženklelį, pritvirtintą virš taksometro: RŪKYTI DRAUDŽIAMA.

Abu vyrai susižvalgė. Rainmanas patraukė pečiais - sąmyšį ir kartu pagiežą liudijantis gestas maždaug nuo 90-ųjų tapo skiriamuoju "dešimtos valandos žmonių" bruožu, - tačiau neprotestuodamas išspriegė į lietų per ketvirtį surūkytą cigaretę.

* * *

Pirsonas jau žiojosi pasakoti, kaip jis apstulbo, kai prasiskyrė lifto durys ir akiratyje pasirodė tikroji Siuzana Holding, bet Rainmanas susiraukė, krestelėjo galva, pakreipė nykštį į vairuotoją ir sumurmėjo:

- Pašnekėsime vėliau.

Tylėdamas Pirsonas kurį laiką stebėjo pro šalį slenkančius, liūties plaunamus Bostono dangoraižius. Jo žvilgsnį netikėtai prikaustė gatvės vaizdai, atsiveriantys už purvino taksi langelio. Ypač didelį susidomėjimą kėlė "dešimtos valandos žmonės", stovintys priešais kontorų pastatus. Jie stypsojo po pastogėmis, jei tik šias rasdavo, arba po atviru dangumi, jeigu nesugalvodavo, kur pasislėpti nuo lie-

taus - atsiversdavo apykakles, virš cigarečių stogeliu sudėdavo rankas ir vis tiek plėšdavo dūmą. Pirsonas žinojo, jog devyniuose iš dešimties prašmatnių centro daugiaaukščių rūkyti uždrausta, kaip ir banke, kuriame jis drauge su Rainmanu dirbo. Staiga jam šovė mintis (dėl savo netikėtumo prilygusi apvaizdai), kad "dešimtos valandos žmonės" neįkūnijo ką tik užgimusios genties, o tesudarė senosios likučius, sprunkančius nuo naujos šluotos, kuri baudėsi išspirti jų ydą pro Amerikos gyvenimo duris. Tuos atskalūnus vienijo nenoras arba negebėjimas liautis save žudžius. Užkietėję rūkaliai spietėsi vis siaurėjančioje, žalingą jų įprotį toleruojančioje prieblandos zonoje. Šiai socialinei grupelei, mąstė jis, nors ir egzotiškai, ilgai gyvuoti nelemta. Pirsonas spėjo, kad 2020-aisiais, vėliausiai 2050-aisiais "dešimtos valandos žmonės" pranyks kaip drontai.

O, velnias, minutėlę, pamanė jis. *Mes tesame paskutiniai kietakakčiai optimistai visame pasaulyje. Dauguma mūsų nesivargina prisisegti saugos diržų ir beisbolo stadione mielai sėdėtų už namų bazės, jei tik būtų pašalintas tas idiotiškas, sumautas ekranas.*

- Kas jus taip pralinksmino? - pasiteiravo Rainmanas, ir Pirsonas suvokė, jog sėdi plačiai išsišiepęs.

- Nieko ypatingo.

- Kaip pasakysite. Tiesiog pasistenkite nepaklaikti.

- Nemanysit, kad esu kuoktelėjęs, jei paprašysiu kreiptis į mane Brendonu?

- Ne, - po trumpos apmąstymų akimirkos atsiliepė Rainmanas, - jei tik *tu*, Brendonai, vadinsi mane Diuku, ir mudu nenusivažiuosime iki "bičo", "draugelio", ar kitų malonybinių kvailysčių.

- Dėl to gali nesijaudinti. Nori kai ką išgirsti?

- Rėžk.

- Šita diena buvo pati keisčiausia mano gyvenime.

Diukas Rainmanas linktelėjo, bet nenusišypsojo.

- Ir ji dar nesibaigė, - tarė.

2

Pirsono manymu, Diukas pataikė kaip pirštu į akį, pasirinkdamas "Galagerį" - gryniausia Bostono anomalija, labiau panaši į "Gilio smuklę" negu į "Į sveikatą", užeigą iš komedinio serialo. "Galageris" puikiai tiko dviem banko darbuotojams, norintiems aptarti reikalus, apie kuriuos išgirdę mylimieji ir kiti artimiausi žmonės rimtai susirūpintu psichine jų būkle. Blizgantį šokių aikštelės kvadratą, kuriame šiuo momentu pagal Marčio Stiuarto ir Treviso Trito melodiją "Tau skaudės širdį" tingiai lingavo trys poros, supo ilgiausias baras, kokį Pirsonui teko regėti ne kino ekrane.

Ankštesnėje užeigoje baras būtų aplipęs klientais, bet šitoje vietoje lankytojai sėdėjo išsibarstę palei visą raudonmedžio takelį - taip toli vieni nuo kitų, kad blausioje patalpos gilumoje nė nereikėjo ieškoti atskiro staliuko. Pirsoną tai pradžiugino, nes sąmonės akimi jis pernelyg aiškiai matė, kaip kitoje kabinoje įsitaisytų (pakibtų žemyn galva) vienas iš žmogėkų-šikšnosparnių arba net porelė, kuri įdėmiai klausytųsi jų pokalbio.

Taip mąsto žmonės, užspeisti į kampą, pagalvojo jis. *Sutik, bičiuli, kad ilgai neužtrukai, kol ten atsidūrei.*

Gryna tiesa, bet dabar jis dėl to galvos nekvaršino. Paprasčiausiai džiaugėsi, jog per pokalbį (veikiau, būsimą Diuko monologą) galės žvalgytis įvairiomis kryptimis.

- Sėdam prie baro? - pasiūlė Diukas, ir Pirsonas pritardamas linktelėjo.

Iš pažiūros šokių aikštelę juosė vienalytė pakyla, prie kurios jiedu artėjo - tiksliau, žengė link ženklo su užrašu: LEIDŽIAMA RŪKYTI TIKTAI ČIA, - bet iš tikrųjų ją sudarė dvi dalys... kaip, pavyzdžiui, septintojo dešimtmečio užkandinėse, įrengtose į pietus

nuo Meisono-Diksono ribos*, kur viena zona buvo skirta baltiesiems, o kitoje sėdėdavo juodieji. Kaip ir anuomet, nūdien skirtumai taip pat badė akis. Viduryje nerūkančiųjų teritorijos tviskėjo "Sony" televizorius, dydžio sulig kino teatro ekranu; nikotino gete ant sienos kabėjo senutėlis "Zenitas" (po juo prilipdytas ženklas skelbė: NESIVARŽYKITE PRAŠYTI, KAD LEISTUME GERTI Į SKOLĄ, MES NESIVARŽYDAMI PASIŪLYSIME JUMS ATSIP!!TI). Čia ir paties baro paviršius atrodė labiau apsinešęs negu kitur. Iš pradžių Pirsonas nutarė, esą viskuo kalta perdėm įsišėlusi jo vaizduotė, bet atidžiau įsižiūrėjęs pamatė nutrintą medieną, blyškius, susiliejančius, nuo alaus bokalų likusius ratilus. Ir, žinoma, užuodė silpną tabako kvapą. Jis galėjo prisiekti regįs, kaip dūmeliai kyla nuo kėdutės tarytum bezdalai, kurie veržiasi iš po spragėsių prisirijusio, aptriušusiame kino teatre kiurksančio žiūrovo sėdimosios. Žinių pranešėjas iš palaikio, dūmais aptemdyto televizoriaus, regis, svyravo ant mirties slenksčio apsinuodijęs cinku, tas pats vyrukas, dudenantis naujienas sveikuolių sektoriuje, priminė atletą, kuris atsilakstęs stadione dar gali pakilnoti štangą ir ant šios sėdinčias blondines.

Sveikas atvykęs į autobuso galą, pagalvojo Pirsonas, apimtas keisto irzlaus smagumo. Jis nužvelgė savo kolegą, "dešimtos valandos žmogų", ir mintyse pridūrė: *Ei, nesiskųsk. Dar po dešimtmečio rūkalių išvis niekur neįleis.*

- Vaišinsies? - pasiteiravo Diukas, kuris tikriausiai pasižymėjo telepatinėmis savybėmis.

Pirsonas paėmė cigaretę, prisidegė ją tariamai prašmatniu pašnekovo žiebtuvėliu. Giliai įkvėpė dūmą, su palaima jausdamas, kaip jis nuvinguriuoja gerkle, netgi mėgaudamasis nežymiu galvos svaiguliu. Aišku, šis įprotis buvo mirtinai pavojingas... kaip ir dauguma kitų dalykų, nuo kurių apsalsta širdis. Deja, taip sutvarkytas pasaulis.

---

* Neoficiali riba, skirianti Šiaurės valstijas nuo Pietų.

- O tu? - paklausė jis, kai Diukas įkišo cigaretes į kišenę.

- Dar šiek tiek pakentėsiu, - vyptelėjo tas. - Įtraukiau porą dūmų prieš sėsdamas į taksi. Be to, surūkiau papildomą per priešpiečius.

- Vadinasi, ir tu užsiimi dozavimu?

- Aha. Paprastai per priešpiečius leidžiu sau sutraukti vieną, bet šiandieną nesusilaikiau ir iš pakelio turėjau išgriebti antrą. Tu velniškai mane išgąsdinai.

- Aš ir pats jaučiausi nustėręs.

Kai prie jųdviejų priartėjo barmenas, Pirsoną nejučia sužavėjo jo gebėjimas išvengti melsvos gyvatėlės, kuri vinguriavo nuo cigaretės.

Vargu ar vyrukas pats suvokia, ką daro. Bet jei papūsčiau dūmus į veidą, jis peršoktų barą ir užvožtų man per marmūzę.

- Ko pageidausite, ponai?

Nė nepasitaręs su Pirsonu, Diukas užsakė porą "Semo Adamso" alaus. Kai barmenas pasišalino, jis atsigręžė ir pareiškė:

- Neskubėk gerti. Dabar ne pats tinkamiausias laikas nusilakti. Netgi ne metas įkaušti.

Pirsonas linktelėjo ir, barmenui pristačius alų, ant lėkštutės padėjo penkių dolerių kupiūrą. Trumpam užsivertė bokalą, nurijo padorų gurkšnį ir vėl čiupo cigaretę. Kai kurie žmonės tvirtino, neva dūmas esti saldžiausias po maisto. Pirsonas su tuo nesutiko. Širdyje jis buvo tikras, kad Ievai bėdų pridarė ne obuolys, o alus su cigarete.

- Ką išbandei? - pasidomėjo Diukas. - Pleistrą? Hipnozę? Senąją gerąją amerikietišką valios jėgą? Pažiūrėjęs į tave statyčiau už pleistrą.

Jei vyrukas mėgino papokštauti, tai jo pastangos nuėjo perniek. Šią popietę Pirsonas daug galvojo apie rūkymą,

- Aha, atspėjai, - suniurnėjo jis. - Nešiojau porą metų. Užsiklijavau, kai gimė duktė. Nusprendžiau atsikratyti nelemto įpročio vos

išvydęs ją akušerijos skyriuje. Pamaniau, kad kvaila plėšti po keturiasdešimt ar penkiasdešimt cigarečių per dieną, kai aš ką tik aštuoniolikai metų pasišvenčiau naujai užgimusiai žmogiškai būtybei. - *Ir kurią kaipmat įsimylėjau*, galėjo pridurti. Tačiau jis nujautė, jog Diukas pats padarė reikiamas išvadas.

- Jau nekalbant apie ilgalaikį įsipareigojimą žmonai.

- Būtent, - sutiko Pirsonas.

- O kur dar broliai, svainiai, skolų išieškotojai, mokesčių mokėtojai ir įtakingi draugai.

Pirsonas prajuko.

- Aha, tiesiai į dešimtuką.

- Bet lengva nebuvo, tiesa? Ypač ketvirtą ryto, kai negali užmigti. Tokiais momentais taurūs ketinimai išgaruoja žaibiškai.

- Arba kai tenka verstis kūliais prieš Grosbeką, Kyferį, Fainą ir kitus vyručius iš valdybos, - perkreipęs lūpas pridėjo Pirsonas. - Pirmą kartą, kai turėjau susidoroti su šia užduotimi prieš tai nesuplėšęs cigaretės... vaje, žmogau, jaučiausi siaubingai.

- Vis dėlto kuriam laikui tu *buvai* metęs rūkyti.

Pirsoną mažumėlę nustebino Diuko įžvalgumas, bet jis pritardamas sukinkavo galva.

- Aha, pusei metų. Bet mintyse teberūkiau, jei supranti, ką turiu omenyje.

- Žinoma.

- Galiausiai vėl uždūmijau. 1992-aisiais, maždaug tuo metu, kai per žinias pranešė, kad keletas žmonių, kurie rūkė nešiodami pleistriukus, patyrė širdies priepuolį. Pameni?

- Aha. - Diukas pabaksnojo sau į kaktą. - Visos istorijos apie rūkalius sudėliotos čia, mano smegeninėje. Abėcėlės tvarka. Rūkymas ir Alzhaimerio liga, rūkymas ir katarakta, rūkymas ir kraujo spaudimas... ir taip toliau.

- Taigi man teko rinktis. - Pirsono veide nušvito nesmagi šypsenėlė - taip vypso žmogus, kuris žino, kad elgėsi ir *iki šiol* elgiasi

kaip avigalvis, bet nenutuokia kodėl. - Turėjau atsisakyti cigarečių arba pleistro, todėl aš pasakiau - velniop...

- *...pleistrą!* - užbaigė abudu ir taip griausmingai nusikvatojo, kad vienas baro lankytojas iš nerūkančiųjų zonos, vyrukas glotnia ruda oda, dėbtelėjo į juos susiraukęs ir po akimirkos nukreipė akis į televizoriaus ekraną.

- Gyvenimas velniškai nelengvas, ar ne? - tebesijuokdamas Diukas įkišo ranką į vidinę kreminio švarko kišenę, bet sustingo, kai Pirsonas ištiesė "Marlboro" pakelį, iš kurio styrojo viena cigaretė. Jiedu susižvalgė (Diuko akyse atsispindėjo nuostaba, Pirsono - supratimas) ir vėl ėmė leipti juokais. Rudaodis vaikinas atsisuko į juos dar labiau suraukęs antakius, tačiau nė vienas iš porelės nepastebėjo smerkiančio jo žvilgsnio. Diukas stvėrė pasiūlytą cigaretę ir ją prisidegė. Visa tai truko ne ilgiau kaip dešimt sekundžių, bet tiek laiko užteko, kad abu vyrai taptų draugais.

* * *

- Rūkiau kaip kaminas nuo penkiolikos iki 91-ųjų, kai susituokiau, - prisipažino Pirsonas. - Motina tuo nesidžiaugė, bet dėkojo likimui, kad bent nevartoju ir nepardavinėju kreko, kaip pusė vaikų iš mano gatvės - kalbu apie Roksberio rajoną, - todėl pernelyg dažnai manęs neuidavo.

- Per medaus mėnesį mudu su Vende savaitei išvykome į Havajus. Tądien, kai grįžome namo, ji man įteikė dovaną. - Diukas giliai įtraukė dūmą ir pro šnerves išpūtė dvi tapačias, melsvai pilkas čiurkšles. - Rado ją "Ryškesnio vaizdo" arba kažkokiame kitame kataloge. Nė nepamenu, kaip tiksliai vadinosi tas sumautas daikčiukas. Aš jį praminiau Pavlovo kiaušiažnypliu. Kadangi beprotiškai mylėjau žmoną - ir dabar myliu, patikėk manimi, - nutariau jį išbandyti. Beje, buvo ne taip jau blogai, kaip tikėjausi. Ar numanai, apie kokį įtaisą šneku?

- Ko gero, - atsakė Pirsonas. - Apie pyplį, tiesa? Cigaretę griebi po jo cyptelėjimo. Bet kiekvieną kartą signalus skiria vis didesnis laiko tarpas. Kai Lizabeta, *mano* žmona, sužinojo esanti nėščia, ji ėmė badyti į pyplį pirštu. Taip subtiliai, lyg nuo pastolių verstų cemento pilną vežimėlį.

Diukas nusišypsojo, pakinkavo galva, pro šalį einančio barmeno paprašė atnešti dar du bokalus alaus ir vėl atsigręžė į Pirsoną.

- Vietoj pleistro aš nešiojau Pavlovo kiaušiažnyplį, bet visais kitais atžvilgiais mudviejų istorijos nesiskiria. Vos tik ausyse pradėjo skambėti mėšlina "Laisvės choro" versija, bjaurus įprotis vėl mane priglaudė į savo glėbį. Juo sunkiau nusikratyti, nei pribaigti gyvatę su dvejomis širdimis. - Barmenas priešais juos pastatė bokalus. Šįsyk sumokėjo Diukas. Nurijęs gurkšnelį, jis tarė: - Man reikia paskambinti. Grįšiu po penkių minučių.

- Gerai. - Pirsonas kryptelėjo galvą į šoną, pamatė, kad barmenas atsitraukė į saugiąją nerūkančiųjų zoną, (*Iki 2005-ųjų, profsajungų nurodymu, užeigose darbuosis po du barmenus*, pagalvojo jis. *Vienas aptarnaus dūminančius, kitas - sveikuolius*) atsisuko į Diuką ir tylesniu balsu pridūrė: - Aš maniau, kad mudu šnekėsimės apie žmogėkus-šikšnosparnius.

Jaunuolis įsmeigė į jį tamsiai rudas, vertinančias, akis ir po akimirkos atsakė:

- Mes ir *šnekėjomės*.

Nespėjus Pirsonui paprieštarauti, Diukas numynė link telefonų kabinų ir pranyko blausioje (bet mažne bedūmėje) "Galagerio" gelmėje.

* * *

Jis dingo beveik dešimčiai minučių. Pirsonas jau ruošėsi eiti jo paieškoti, kai žvilgsnis ūmai užkliuvo už televizoriaus. Žinių prane-

šėjas pasakojo apie reakciją, kurią sukėlė JAV viceprezidento kalba. Kreipdamasis į Nacionalinę švietimo asociaciją VP pasiūlė peržiūrėti dienos centrų finansavimą ir ten, kur įmanoma, juos uždaryti.

Ekrane vedančiojo veidą pakeitė vaizdelis, filmuotas tą pačią dieną Vašingtono apygardoje, kažkuriame iš suvažiavimo centrų. Kai operatorius priartino ant pakylos stovintį viceprezidentą, Pirsonas taip įsikibo į baro kraštelį, kad nuo jo pirštų įdubo apmušalas. Sąmonėje nuskambėjo rytą Diuko sakyti žodžiai: *Jie turi draugų, užimančių aukštas pareigas. Po velnių, būtent to jie ir siekia - prasibrauti iki viršūnių.*

- Mes negriežiame danties nei ant dirbančių amerikiečių motinų, - paskelbė monstras deformuotu šikšnosparnio snukiu, stovintis oratoriaus tribūnoje, pažymėtoje mėlynu viceprezidento ženklu, - nei ant vargingiau gyvenančių. Vis dėlto manome...

Pirsono petį palietė ranka, ir jis turėjo prikąsti liežuvį, kad sulaikytų beišsprūstantį riksmą. Atsigręžęs išvydo Diuką. Jaunuolio išvaizda akivaizdžiai pasikeitė - jo akys žaižaravo, ant kaktos blizgėjo prakaito lašeliai. Atrodė taip, tarytum ką tik laimėjo milijoną dolerių, kuriuo vilioja reklamos agentūros, siūlančios užsiprenumeruoti vieną ar kitą žurnalą

- Daugiau niekada to nedaryk, - perspėjo jį Pirsonas, ir Diukas, kuris ruošėsi atsisėsti, suakmenėjo viduryje judesio. - Mano širdis vos neištrūko pro kulnus.

Juodaodis vaikinas nustebo, bet pakėlęs akis į televizorių nutaisė supratingą veido išraišką.

- Jė-ė-ėzau, - nutęsė jis. - Atleisk, Brendonai. Vis užmirštu, kad į kino salę užsukai per vidurį filmo.

- O kaip prezidentas? - paklausė Pirsonas kiek galėdamas ramesniu balsu. - Dėl to mulkio man galvos neskauda, bet kaip prezidentas? Ar...

- Ne, - atsiliepė Diukas. Padvejojęs pridėjo: - Bent jau kol kas.

Pirsonas pasviro į priekį vėl jausdamas, kaip lūpas ima stingdyti keistas tirpulys.

- Ką reiškia *kol kas?* Kas čia vyksta? Kas jie tokie? Iš kur atsibeldė? Kuo jie užsiima ir ko nori?

- Aš tau atskleisiu viską, ką žinau. Bet iš pradžių pasakyk, ar šį vakarą, maždaug šeštą, galėtum man palaikyti draugiją viename susirinkime?

- Jo rengėjai kalbės apie šituos išperas?

- Žinoma.

Pirsonas apmąstė pasiūlymą.

- Gerai. Bet man teks skambtelėti Lizabetai.

Diukas sunerimo.

- Tik neminėk...

- Nesijaudink. Pribursiu, esą Negailestingoji Dama pageidauja dar sykį peržvelgti ataskaitas prieš parodydama jas japonams. Lizabeta patikės; ji žino, kad Holding nestygsta vietoje laukdama, kol atvyks svečiai iš Ramiojo vandenyno pakraščio. Kaip mano pasiteisinimas? Neblogas?

- Taip.

- Man irgi taip atrodo. Bet jausiuos nesmagiai jai meluodamas.

- Svarbiausia, kad tu elgiesi teisingai, nepasakodamas jai apie šikšnosparnius. Juk aš tave vesiuos ne į viešnamį.

- Tavo tiesa. Ką gi, aš klausaus ištempęs ausis.

- Gerai. Pradėsiu nuo to, kad pašnekėsiu apie tavo rūkymo įpročius.

Automatinis patefonas, tylėjęs pastarąsias kelias minutes, užgrojo vangiai skambančią Bilio Rėjaus Sairuso "Sopančios širdies" versiją. Pirsonas apdovanojo Diuką Rainmaną sumišusiu žvilgsniu, išsižiojo klausti, kaip jo rūkymo įpročiai susiję su kavos kaina San Diege, bet neišspaudė nė menkiausio garselio.

* * *

- Tu metei rūkyti... paskui vėl pradėjai... bet turėjai pakankamai proto, kad suprastum: jei nepasisaugosi, per porą mėnesių grįši prie senosios normos. Aš teisus?

- Taip, bet man neaišku, ką....

- Tuoj paaiškės. - Diukas išsitraukė nosinę ir nusišluostė kaktą. Pirsonui susidarė įspūdis, kad po pašnekesio telefonu jaunuolis spirgėjo iš susijaudinimo. Dabar jis suvokė dar vieną dalyką: vyrukas mirtinai išsigandęs. - Tiesiog klausykis.

- Tęsk.

- Taigi tu susigyvenai su savo įpročiu. Kitaip tariant, pasiekei *modus vivendi**. Atsisakyti cigarečių nepajėgei, bet sumojai, jog tai dar nėra pasaulio pabaiga. Juk tu nesi užkietėjęs narkomanas, kuris net dreba pamatęs kreko suktinę, arba girtuoklis, nepajėgiantis atgniaužti pirštų nuo butelio kakliuko. Įprotis rūkyti - gyva bėda, bet tarp dviejų trijų pakelių per dieną ir visiškos abstinencijos egzistuoja *vidurys*.

Žiūrėdamas į išplėstas pašnekovo akis, Diukas nusišypsojo.

- Tu klysti, jei galvoji, kad moku skaityti mintis. Esmė ta, kad mes vienas kitą *pažįstame*.

- Tikriausiai, - mąsliai atsiliepė Pirsonas. - Aš sekundei užmiršau, jog mudu esame "dešimtos valandos žmonės".

- *Kas tokie?*

Pirsonui teko išskloti savo pastebėjimus apie "dešimtos valandos žmonių" gentį, juos vienijančius gestus (atšiaurius žvilgsnius, kuriais jie varstydavo ženklus su užrašu NERŪKOMA, niaurius, nuolankumą demonstruojančius gūžtelėjimus, kuriais apdovanodavo teisėtus valdžios atstovus, reikalaujančius: "Sere, prašom užgesinti cigaretę"), ženklus (kramtomą gumą, čiulpinukus, dantų krapštukus

*Laikinas susitarimas (lotyniškai).

ir, žinoma, "Binaka" burnos gaiviklius) bei litanijas (iš kurių dažniausiai burbėdavo: *kitais metais būtinai mesiu rūkyti*).

Diukas išklausė Pirsono kaip pakerėtas ir riktelėjo:

- Viešpatie, Brendonai! Tu atradai pražuvusią Izraelio tautą. Pakvaišę šmikiai klaidžiojo po stepes paskui kaubojų iš "Marlboro" reklamos.

Pirsonas triukšmingai suprunkštė ir iš rusvaveidžio vyruko, įsitaisiusio nerūkančiųjų sektoriuje, sulaukė eilinio irzlaus žvilgsnio.

- Šiaip ar taip, visi galai sueina, - pratęsė Diukas. - Nepyk už klausimą, bet... ar tu rūkai prie vaiko?

- Jėzau, ne! - sušuko Pirsonas.

- Prie žmonos?

- Jau nebe.

- Kada paskutinį kartą dūmijai restorane?

Netikėtai sau pačiam, Pirsonas suvokė to neprisimenąs. Pastaruoju metu visad sėsdavosi į nerūkančiųjų zoną, pavalgydavo, susimokėdavo ir tik išėjęs laukan iš pakelio išsikrapštydavo cigaretę. Tos dienos, kai jis traukdavo dūmą lūkuriuodamas patiekalo, nugrimzdo praeitin.

- "Dešimtos valandos žmonės"... - sprendžiant iš balso, pavadinimas Diuką sužavėjo. - Dieve, kaip malonu... kaip malonu turėti vardą. Tarsi *išties* priklausyčiau kažkokiai genčiai. Tai...

Jis ūmai užsičiaupė įsispiginęs į langą. Šaligatviu kulniavo Bostono policininkas, šnekantis su simpatiška mergina, kuri nuo jo neatplėšė pasigėrėjimą ir potraukį išduodančių akių, nė nenutuokdama, kad spokso į juodus matinius veizolus ir kirbinę trikampių dantų.

- Jėzau, tik pažiūrėk, - išlemeno Pirsonas.

- Aha, - linktelėjo Diukas. - Jų daugėja sulig kiekviena diena. - Jis trumpam nutilo, įbedęs žvilgsnį į pustuštį alaus bokalą. Bet staiga išniro iš apmąstymų lyg nusikratydamas fizine našta. - Tiesa ta, kad iš visų žmonių *juos* matome tiktai mes.

- Kas? *Rūkaliai?* - skeptiškai pasitikslino Pirsonas. Jis nujautė, kur pašnekovas lenkė, ir vis dėlto...

- Ne, - kantriai atsakė Diukas. - Ne rūkaliai. Ir ne sveikuoliai. - Įsistebeilijęs Pirsonui į akis, paaiškino: - Tik tokie žmonės kaip mes, Brendonai - nei virti, nei kepti. "Dešimtos valandos žmonės".

* * *

Po penkiolikos minučių, kai jiedu pasišalino iš "Galagerio" (prieš tai Pirsonas paskambino žmonai, išklojo jai už širdies griebiančią pasakėlę ir prižadėjo grįžti namo iki dešimtos), liūtis jau buvo susilpnėjusi iki dulksnos, todėl Diukas pasiūlė pasivaikščioti. Ne iki Kembridžo, kelionės tikslo, bet ganėtinai ilgą atkarpą, kad jis užpildytų visas istorijos spragas. Tuščiose gatvėse jie galėjo šnekėtis nesidairydami per pečius.

- Skamba absurdiškai, bet tai savotiškai primena pirmąjį orgazmą, - kalbėjo Diukas, jiems žingsniuojant link Čarlzo tilto, brendant per miglelę, kuri vilnijo palei žemę. - Kai patiri šį jausmą, jis tampa neatsiejama tavo gyvenimo dalimi. Kaip ir mūsų atveju. Vieną dieną tavo galvoje įsivyrauja atitinkama cheminių medžiagų pusiausvyra, ir tu *pamatai* šikšnosparnį. Man tik įdomu, kiek juos išvydusių žmonių iš siaubo gavo širdies smūgį? Turbūt daug.

Pirsonas nukreipė akis į išskydusį šviesoforo atspindį, kuris buvo matyti juodame Boilstono gatvės asfalte, ir prisiminė sukrėtimą, apėmusį jį per pirmąjį susidūrimą.

- Jie tokie siaubingi ir šlykštūs. Toji oda, judanti aplink galvą...

Diukas sulinksėjo.

- Aha, pasibjaurėtini močkrušiai. Pamenu, raudonąja metro linija važiavau į Miltoną, kai pirmąkart pastebėjau savo žmogėką-šikšnosparnį. Jis stovėjo Parko gatvės stotelėje. Visa laimė, kad vagonas pralėkė pro šalį, nes aš surikau.

- Kas nutiko vėliau?

Diukas sutrikęs vyptelėjo.

- Žmonės į mane pažiūrėjo ir tučtuojau nusisuko. Žinai, kaip būna mieste. Ant kiekvieno gatvės kampo pamatysi prietranką, rėžiantį pamokslus, esą Jėzus dievina plastikinius indus.

Pirsonas sulinksėjo. O taip, jis puikiai žinojo, kaip būna mieste. Bent taip manė iki šiol.

- Šalia prisėdęs aukštas raudongalvis tipas su trilijonu strazdanų ant veido griebė man už alkūnės, kaip aš šiandien stvėriau tavąją. Jis vardu Robis Delrėjus. Dažo namus. Judu susitiksite "Keitės" knygyne.

- Kur?

- Specializuotame Kembridžo knygyne. Ten parduodami detektyvai. Šauni vietelė, kur renkasi geri žmonės. Tu su jais susipažinsi. Taigi Robis čiupo man už rankos ir pareiškė: "Tu neišprotėjęs. Aš irgi jį regėjau. Tai žmogėkas-šikšnosparnis". - Aišku, jis galėjo pliaukšti niekus prisišniaukštęs amfetamino, bet aš *tikrai* mačiau tą padarą. Įsivaizduoji, koks palengvėjimas mane užliejo?

- Taip, - atsakė Pirsonas prisiminęs rytą. Jie sustojo prie Storou gatvės, luktelėjo, kol pravažiuos autocisterna, ir taškydami balas paskubomis nupėdino į kitą kelio pusę. Pirsono akis sekundei prikaustė blėstantis, ant parko suoliuko, nuo kurio atsivėrė vaizdas į upę, išpurkštas grafitis. ATEIVIAI NUSILEIDO, tvirtino jis. PORĄ JŲ SUVALGĖME JŪROS GĖRYBIŲ UŽEIGOJE.

- Laimei, kad tu šįryt prie manęs prišokai, - sumurmėjo Pirsonas.

- Taip, tau išties pasisekė. Kai šikšnosparniai ruošiasi iškrušti žmogelį, jie taip ir padaro - po monstrų vakarėlio policijai tenka surinkti kūno dalis į krepšį. Ir niekas nežino, kad aukos turėjo kai ką bendra - jos visos buvo sumažinusios rūkalų normą iki penkių, dešimties cigarečių per dieną. Tokia smulkmena pernelyg miglota netgi federalams.

- Bet kurių galų mus žudyti? - paklausė Pirsonas. - Paprastai prieš vyrukus, staugiančius, kad jų bosas virto marsiečiu, niekas nesiunčia Nacionalinės gvardijos. Tiesiog įkiša į beprotnamį.

- Susimildamas, žmogau, - atšovė Diukas. - Juk tu juos *matei.*

- Jiems tai... patinka?

- Aha. Tik nestumk vežimo pirma arklio. Supranti, Brendonai, tie padarai panašūs į nematomus vilkus, nardančius po avių kaimenę. Dabar pasakyk man: kam vilkams reikalinga avis, neskaitant smagumo, kurį sukelia pats žudymas?

- Jie... ką tu turi omenyje? - Pirsono balsas prityko iki kuždesio. - Tos baidyklės mus *valgo?*

- Tam tikrus mūsų organus, - pataisė Diukas. - Štai kuo tikėjo Robis Delrėjus tądien, kai mudu susitikome. Štai kuo tiki didžiuma mūsų.

- Kas tie mes?

- Žmonės, pas kuriuos tave veduos. Ten bus ne visi. Bet dauguma. Įvyks kažkas labai svarbaus.

- Kas?

Diukas papurtė galvą ir nukreipė kalbą:

- Gal jau pasirengęs sėsti į taksi? Dar nesustirai?

Pirsonas truputį sužvarbo, bet po mašinos stogu slėptis nenorėjo. Pasivaikščiojimas suteikė energijos... bet ne vien tai. Jis nenorėjo prisipažinti Diukui (kol kas), kad visi šie įvykiai atsidavė savotiška *romantika*, tarytum pats Pirsonas būtų atsidūręs keistoje, tačiau nepaprastai įdomioje vaikiškoje nuotykių knygelėje, kupinoje N.K. Vajeto iliustracijų. Jis pažvelgė į baltos šviesos nimbus, lėtai besisukančius aplink gatvės žibintus, kurie rikiavosi abipus Storou gatvės, ir nusišypsojo. *Įvyks kažkas rimto*, pamanė. *Agentas X-9 grįžo iš požeminės bazės su geromis naujienomis... mes aptikome ilgai ieškotus šikšnosparnių nuodus!*

- Jaudulys greitai išblėsta, - šaltai pastebėjo Diukas.

Pirsonas krūptelėjo ir atsigręžė.

- Kai policija iš Bostono įlankos išžvejoja antrą tavo draugą, netekusį pusės galvos, pradedi suvokti, kad Tomas Sviftas nepasirodys ir nepadės tau nudažyti prakeiktos tvoros.

- Tomas Sojeris, - sumurmėjo Pirsonas nusišluostydamas iš akių ištryškusius lietaus lašelius. Jis nejučia paraudo.

- Žmogėkai-šikšnosparniai ryja tai, ką gamina mūsų smegenys. Taip galvoja Robis. Galbūt enzimus ar kažkokias elektrines bangas. Pasak jo, gal net chemines medžiagas, dėl kurių pusiausvyros, mes, tai yra kai kas iš mūsų, juos matome. Į paprastus žmones tie padarai žiūri kaip į pomidorus, kuriuos nusiskina, kai šie prisirpsta.

Kadangi augau baptistų šeimoje, man paistalai apie daržoves nepriimtini. Mano nuomone, jie iš mūsų grobia sielas.

- Tikrai? Šaipaisi ar išties tuo tiki?

Diukas nusijuokė, patraukė pečiais, bet iš jo akių nepranyko provokuojantis žvilgsnis.

- Po velnių, nežinau. Šie dalykai užgriuvo mano gyvenimą maždaug tada, kai galutinai nusprendžiau, kad rojus tėra pasaka, o pragaras - mūsų visuomenė. Dabar mano mintys vėl sujauktos. Bet tai neturi jokios reikšmės. Svarbiausia įsikalti į galvą ir neužmiršti, kad jie gali mus žudyti dėl *daugybės* priežasčių. Visų pirma, manau, šikšnosparniai bijo, jog mes susibursime, tapsime organizuoti ir įkrėsim jiems į kailį... ko, tiesą sakant, ir siekiame.

Jis nutilo užsigalvojęs, palingavo galva. Nūnai, rodės, kalbėjosi su savimi, lyg mėgindamas atsakyti į klausimą, kuris naktimis neleisdavo užmigti.

- Bijo? Na, gal aš ir klystu. Bet rizikuoti jie neketina, dėl to abejonių nekyla. Lygiai toks pat akivaizdus ir kitas dalykas: sumautus padarus siutina mintis, kad mes galime juos matyti. Kartą vieną pričiupome. Tarsi būtume į butelį įspraudę taifūną...

- *Pričiupote?*

- Aha, - atšiauriai nusišypsojo Diukas. - Užklupome 95-osios magistralės poilsiavietėje, netoli Niuberiporto. Mūsų tuzinui vadovavo Robis. Nugabenome jį į vienos fermos daržinę ir, kai migdomųjų (arkliškos dozės) poveikis išsisklaidė, - beje, šiurpinančiai greitai, - pabandėme tą padarą ištardyti, gauti išsamesnius atsakymus į klausimus, kuriuos ir pats buvai pateikęs. Jis sėdėjo surakintas antrankiais bei geležiniais kojų pančiais. Visą kūną apvyniojome nailoniniu lynu, todėl žmogėkas-šikšnosparnis atrodė panašus į mumiją. Žinai, ką geriausiai pamenu?

Pirsonas pakratė galvą. Pojūtis, kad jis blaškosi tarp vaikiškos nuotykinės knygelės puslapių, išgaravo.

- Kaip jis pabudo, - pasakė Diukas. - Tiesiog žaibiškai. Vieną sekundę riogsojo atsijungęs, kitą - į mus išsproginęs savo siaubingus šikšnosparnio veizolus. Jie *turi* akis - žmonės ne visada tą suvokia. Tauškalus apie aklumą, matyt, paskleidė geras viešųjų ryšių atstovas.

Jis mums neištarė nė vieno žodžio. Greičiausiai žinojo, jog iš daržinės ištrūkti nelemta. Tačiau jokios baimės nerodė. Tik neapykantą. Jėzau, kokia neapykanta atsispindėjo tose akyse!

- Kaip toliau klostėsi įvykiai?

- Šikšnosparnis sutraukė antrankių grandinę lyg draskydamas popierinę nosinaitę. Nusikratyti geležinėmis grandinėmis taip lengvai nesisekė, juolab kad kojas įkalinome ilgaauliuose batuose, kuriuos vinimis prikalėme prie grindų. Bet nailoninis lynas... jis ėmė graužti virvę ties pečiais. Savo trikampėmis iltimis - tu jas matei. Kaip špagatą dorojanti žiurkė. Mes stovėjome suakmenėję it statulos. Netgi Robis. Negalėjome patikėti savo akimis. Nors visai įmanoma, kad jis mus užhipnotizavo. Daug apie tai galvojau. Ačiū Dievui už Lesterį Olsoną. Mes važiavome "Fordo Ekonolaino" furgonu, kurį pavogė Robis su Moira. Lesteris paranojiškai išsigando, kad nuo greitkelio kas nors pastebės mašiną. Jis išrūko įsitikinti, ar neklysta, o kai grįžo, padaras jau beveik buvo išsivadavęs iš pančių, todėl

Lesteris paleido tris šūvius tiesiai jam į makaulę. Pokšt pokšt pokšt.

Diukas palingavo galva lyg stebėdamasis savo paties žodžiais.

- Kitaip tariant, užmušė, - sumurmėjo Pirsonas. - Pokšt-pokšt-pokšt.

Jo balsas, užuot sklidęs iš gerklės, vėl tarytum pakibo ore, kaip ir šį rytą, priešais banką. Į galvą atėjo kraupi, labai tikėtina mintis: jokie žmogėkai-šikšnosparniai *neegzistuoja*. Viskuo kalta masinė haliucinacija, panaši į tą, kurią regi į ratą susėdę meskalino mėgėjai. Šią viziją, apsireiškiančią tiktai "dešimtos valandos žmonėms", sukėlė mažesnis nei jiems įprastas nikotino kiekis. Diuko bendrai, apsėsti beprotiškų idėjų, nudaigojo mažiausiai vieną niekuo dėtą individą ir, iš visko sprendžiant, tuo apsiriboti neketino. Laikui bėgant, žudynes *garantuotai* tęs. Susidėjęs su pamišusiu bankininku, jis, ko gero, įsilies į žmogžudžių ratą. Pirsonas matė jau du žmogėkus-šikšnosparnius... ne, su policininku - tris.... netgi keturis, priskaičiuojant ir viceprezidentą. Štai pagrindinis taikinys: *Jungtinių Amerikos Valstijų viceprezidentas...*

Diuko išraiška privertė Pirsoną patikėti, kad jaunuolis per rekordiškai trumpą laiką trečią kartą perskaitė jo mintis.

- Tu pradėjai spėlioti, ar tik mums visiems neatsisuko varžteliai, įskaitant ir tave patį, tiesa?

- Suprantama, - Pirsonas pasakė šiek tiek dygiau, nei norėjo.

- Jie pranyksta, - tarė Diukas. - Savo akimis mačiau, kaip padaras daržinėje išgaravo.

- *Ką?*

- Tapo perregimas, virto dūmais ir... *puf.* Taip, skamba beprotiškai, bet kad ir ką pasakyčiau, tu nesuprasi, kaip idiotiškai jaučiausi visa tai stebėdamas.

Iš pradžių tave apima nerealumo pojūtis, nors puikiai žinai, kad akys tavęs neapgauna. Manai, jog sapnuoji arba atsidūrei filme, kur pilna vaizdo efektų kaip "Žvaigždžių karuose". Tuomet užuodi tvai-

ką, primenantį dulkių, šlapimo ir raudonųjų pipirų mišinį. Jis gelia akis, sutraukia skrandį. Lesteriui *teko* išsivemti, o Džaneta čiaudėjo ištisą valandą. Nors jai, kaip tvirtino vėliau, tokią reakciją sukelia tiktai ambrozija ir kačių pūkai. Aš žengiau prie kėdės. Lynai, antrankiai, net drabužiai liko savo vietose. Vyruko marškiniai tebebuvo užsegti, kaklaraištis - tvirtai užmazgytas. Ištiesiau ranką ir prasegiau kelnes, atsargiai, tarsi būgštaudamas, kad pro plyšį šastelės pimpalas, kuris užvažiuos man per nosį. Bet viso labo išvydau apatines kelnaites. Įprastus, baltus šortukus... ir, beje, visiškai tuščius. Patikėk manim, brol, tu nesi susidūręs su tikrai antgamtiškais dalykais, kol nepamatai drabužių, sudėliotų taip, lyg juose slypėtų žmogus.

- Virto dūmais ir... *puf*, - sumurmėjo Pirsonas. - Jėzau Kristau.

- Aha. Pačioje pabaigoje jis atrodė štai taip. - Diukas dūrė pirštu į gatvės žibintą, aplink kurį sukosi švytinti dulksnos aureolė.

- O kas nutiko... - Pirsonas užsikirto svarstydamas, kaip tiksliau išreikšti savo mintis. - Ar policija juos įtraukia į dingusiųjų be žinios sąrašą? Ar... - staiga jis suvokė, ką išties norėtų žinoti. - Diukai, kur dingo *tikrasis* Daglasas Kyferis? Kur tikroji Siuzana Holding?

Jaunuolis papurtė galvą.

- Neįsivaizduoju. Tam tikra prasme, Brendonai, šį rytą tu *matei* tikruosius Kyferį ir Holding. Mes įtariame, kad regime tiktai iliuzines galvas... kad mūsų smegenys vaizdais paverčia šikšnosparnių esybes - jų širdis ir sielas.

- Kalbi apie dvasinę telepatiją?

Diukas vyptelėjo.

- O tu moki parinkti žodžius, brol. Tau derėtų pabendrauti su Lesteriu. Kai kalba pakrypsta šikšnosparnių tema, jis tampa kone poetu.

Vardas ūmai užkabino atsiminimų grandinę.

- Šneki apie pagyvenusį vyruką su kupeta žilų plaukų? Panašų į senstantį pramonės magnatą iš muilo operos?

Diukas prapliupo kvatoti.

- Aha, tą patį. Lesą.

Kurį laiką jie žingsniavo tylėdami. Dešinėje paslaptingai raibuliavo upė. Kitame krante nušvito Kembridžo žiburiai. Pirsonui dingtelėjo, jog Bostonas niekada anksčiau neatrodė toks gražus.

- Galbūt žmonės virsta monstrais dėl kažkokio viruso... - išsižiojo jis.

- Na, kai kas iš mūsų tau pritartų, bet tik ne aš. Pamąstyk: žmogėkai-šikšnosparniai nedirba valytojais arba padavėjomis. Jie dievina valdžią ir kaip galėdami veržiasi į jos aukštumas. Brendonai, ar kada esi girdėjęs apie virusus, kurie savo aukomis rinktųsi tiktai turtuolius?

- Ne.

- Aš taip pat.

- Ar tavo draugai.... ar jie... - pasąmoningas nenoras ištarti klausimą Pirsoną truputį pralinksmino. Jis beveik vėl pasijuto grįžęs į vaikiškų knygų pasaulį. - Ar jie yra pogrindžio kovotojai?

Po trumpos apmąstymų akimirkos Diukas linktelėjo ir tuo pačiu patraukė pečiais, tarsi vienu metu sakydamas “taip” ir “ne”. Žavingas gestas.

- Dar ne, bet po šio vakaro gal ir taps.

Nespėjus Pirsonui pasitikslinti, ką jis turėjo omenyje, kitoje Storou gatvės pusėje Diukas pastebėjo tuščią taksi, žengė nuo šaligatvio ir sumostagavo ranka. Automobilis apsisuko, neteisėtai kirtęs skiriamąją juostą, ir sustojo prie kelkraščio.

* * *

Taksi salone jie šnekėjo apie sportą - siutinančius “Red Soks”, erzinančius “Patriots”, nusmurgusius “Seltiks”. Žmogėkų-šikšnosparnių temą paliko ramybėje. Bet Kembridže, kai abu išlipo priešais medinį karkasinį namą, stovintį netoli upės (ant iškabos, kurioje nu-

gara rietė ir šnypštė juoda katė, švietė užrašas KEITĖS DETEKTYVŲ KNYGYNAS), Pirsonas stvėrė Diuko Rainmano ranką ir tarė:

- Aš turiu dar keletą klausimų.

Bendražygis žvilgtelėjo į laikrodį.

- Nėra laiko, Brendonai. Mes šiek tiek per ilgai vaikštinėjome.

- Tuomet tiktai du.

- Jėzau, tu kaip vyrukas iš televizijos - žmogelis su nutrintu purvinu apsiaustu. Vargu ar man pavyks į juos atsakyti. Aš žinau gerokai mažiau, negu tau atrodo.

- Kada visa tai prasidėjo?

- Ką aš sakiau? Neturiu nė menkiausio supratimo. O mūsų sučiuptas mažulis tylėjo kaip vandens į burną prisisėmęs. Neišdavė nei savo vardo, nei laipsnio ar eilės numerio. Robis Delrėjus, strazdanius, apie kurį tau pasakojau, tvirtina išvydęs pirmą prieš penkerius metus, Bostono bendruomenės parke vedžiojantį terjerą. Sako, kad kasmet jų daugėja. Palyginti su mumis, šikšnosparnių skaičius kol kas nėra didelis, bet jis... hmm, proporcingai auga.

- Tikiuosi, tavo draugas klysta, - burbtelėjo Pirsonas. - Žodis "proporcingai" kelia siaubą.

- Koks bus antras klausimas? Tik paskubėk.

- Ar šikšnosparnių yra kituose miestuose? Ar kiti žmonės juos mato? Ką jūs girdėjote?

- Mes nieko nežinome. Nenustebčiau, jeigu jie pasklidę po visą pasaulį. Tikri esame tik dėl vieno dalyko: Amerika yra vienintelė šalis, kurioje tuos padarus regi daugiau nei saujelė individų.

- Kodėl?

- Nes tik Amerika taip spirga dėl cigarečių... gal todėl, kad tiktai čia žmonės nuoširdžiai tiki: valgydami tinkamą maistą, gerdami tinkamą vitaminų kombinaciją, gododami tinkamas mintis, šluosty-

dami pasturgalius tinkamu tualetiniu popieriumi, jie gyvens amžinai ir visuomet bus lytiškai galingi. Kalbant apie rūkymą, šioje srityje jau vyksta įnirtingi mūšiai, dėl kurių užgimė keisti mišrūnai. Mes, kitaip tariant.

- "Dešimtos valandos žmonės", - nusišypsojo Pirsonas.

- Būtent, "dešimtos valandos žmonės". - Diukas nukreipė akis pašnekovui virš peties. - Labas, Moira!

Pirsonas ne itin nustebo užuodęs "Džordžio" kvepalus. Jis atsigręžė ir išvydo panelę Raudonsijonę.

- Moira Ričardson, Brendonas Pirsonas.

- Sveiki, - jis paspaudė ištiestą merginos ranką. - Kreditų specialistė, jei neklystu?

- Pernelyg gražiai skamba. Juk šiukšlių surinkėjų nevadiname higienos prižiūrėtojais, - išsišiepė ji. Pirsonas pagalvojo, jog tokią šypseną galėtų įsimylėti bet kuris vyras, jei tik prarastų budrumą. - Aš tikrinu tuos, kurie kreipiasi paskolos. Jeigu užsimanysite nusipirkti naują "Poršą", man teks peržiūrėti įrašus ir įsitikinti, kad jūs tam esate pajėgus... turiu galvoje, finansine prasme.

- Na, žinoma. - Pirsonas nė nepajuto, kaip jo lūpų kampučiai pakilo aukštyn.

- Kamai! - sušuko Moira. - Ateik čia!

Prie trijulės priėjo valytojas, kuris kuopdavo tualetus nusukęs kepurėlės snapelį į pakaušį. Su įprastais drabužius jis atrodė gerokai intelektualesnis ir keistai panašus į aktorių Armandą Asantę. Pirsonas pajuto pavydo dilgsnį, bet nelabai nustebo, kai vaikinas apkabino žavingą Moiros Ričardson liemenį ir pakštelėjo į žavingų lūpų kamputį. Paskui jis ištiesė ranką.

- Kameronas Stivensas.

- Brendonas Pirsonas.

- Džiaugiuosi jus čia matydamas. Buvau tikras, kad šįryt nutrūksite nuo grandinės.

- Kiek iš jūsų mane stebėjo? - paklausė Pirsonas. Jis bandė atkurti įvykius, išgyventus aikštėje dešimtą valandą, bet suvokė, kad atsiminimai prasmegę baltoje šoko migloje.

- Tie, kurie juos regi, - tyliai atsiliepė Moira. - Nieko tokio, pone Pirsonai...

- Kreipkitės į mane vardu.

Mergina linktelėjo.

- Mes, Brendonai, iš visos širdies tave palaikėme. Eime, Kamai.

Jie užbėgo laipteliais į karkasinio namo prieangį ir nėrė pro tarpdurį. Prieš užsidarant durims, pastato gilumoje Pirsonas įžiūrėjo blausią šviesą. Jis atsigręžė į Diuką.

- Tai tikrovė, tiesa? - paklausė.

Jaunuolio akyse nušvito užjaučiantis žvilgsnis.

- Deja, taip. - Po pauzės pridūrė. - Bet nėra to blogo, kas neišeitų į gerą.

- Nejaugi?

Lietingose sutemose blykstelėjo balti Diuko dantys.

- Per penkerius pastaruosius metus tu dalyvausi pirmame susirinkime, kuriame leidžiama rūkyti, - pareiškė. - Žygiuojame?

3

Knygyno fojė viešpatavo tamsa. Blyškus švytėjimas kartu su murmesiais sklido iš kairės, nuo stačių, žemyn vedančių laiptų.

- Štai ir atėjome, - pasakė Diukas. - Cituojant velionius, kokia ilga keista kelionė, ar ne?

- Tai jau tikrai, - sutiko Pirsonas. - Ar Keitė priklauso “dešimtos valandos žmonėms”?

- Savininkė? Ne. Mačiau ją tik porą kartų, bet man susidarė įspūdis, jog toji moteris nerūko. Šią vietą pasiūlė Robis. Keitė galvoja, kad jos knygyne renkasi "Juodojo detektyvo" būrelis.

Pirsono antakiai pakilo į viršų.

- Pakartok?

- Reimondo Čandlerio, Dešilo Hemeto, Roso Makdonaldo ir panašius autorius garbinančių skaitytojų grupė, kurie renkasi maždaug kartą per savaitę, kad aptartų mėgstamus kūrinius. Tau derėtų susipažinti su tų vyrukų darbais, jeigu nesi jų skaitęs. Atsargumas nepakenks. Be to, kai kurios knygos išties vertos dėmesio.

Sekdamas paskui Diuką, jis nusileido siaurais laiptais į gerai apšviestą rūsį žemomis lubomis. Patalpa, ko gero, driekėsi palei visą karkasinio namo ilgį. Priešais mėlyna audinio atraiža uždengtą stendą, už kurio riogsojo knygų dėžės iš įvairių leidyklų, stovėjo trisdešimt sulankstomų kėdučių. Pirsonas pralinksmėjo ant kairiosios sienos išvydęs įrémintą paveikslėlį ir po šiuo pritvirtintą lentelę su užrašu: DEŠILAS HEMETAS: VISI PASVEIKINKITE BEBAIMĮ MŪSŲ VADĄ.

- Diukai? - iš kairės pasigirdo moteriškas balsas. - Ačiū Dievui... jau maniau, kad jums kažkas atsitiko.

Pirsonas atpažino ir ją - jauną rimtos išvaizdos moterį ilgais juodais plaukais ir storais akinių stiklais. Šį vakarą, vilkėdama išblukusius džinsus ir baltus Džordžtauno universiteto marškinėlius, po kuriais akivaizdžiai neturėjo liemenėlės, ji neatrodė perdėm rimta. Pirsonas nujautė, jog Diuko žmona, pamačiusi, kokiomis akimis moteris į jį žiūri, nusispjautų į visus pasaulio žmogėkus-šikšnosparnius ir už ausies išvilktų brangiausiąjį iš rūsio.

- Nieko mums nenutiko, širdele, - atsiliepė jaunuolis. - Į prakeiktų šikšnosparnių bažnyčią pristačiau eilinį atsivertėlį. Džaneta Braitvud, Brendonas Pirsonas.

Pastarasis spūstelėjo jai ranką mąstydamas: *štai kas čiaudėjo daržinėje.*

- Malonu susipažinti, Brendonai, - tarė moteris ir vėl įsistebeilijo į Diuką, kurį jos dėmesys mažumėlę sutrikdė. - Norėtum kavos? - pasiteiravo.

- Na... pažiūrėsim, širdele, gerai?

- Gerai. - Džanetos šypsena liudijo, kad, jei Diukas panorėtų, ji atneštų jam kavos ir po trejų metų.

Ką aš čia veikiu, staiga paklausė savęs Pirsonas. *Kokia kvailystė. Tarsi dalyvaučiau beprotnamyje surengtame anoniminių alkoholikų susirinkime.*

“Prakeiktų šikšnosparnių bažnyčios” nariai nuo vienos knygų dėžės čiupo peleninės ir su palaima prisidegė cigaretes. Pirsonas pagalvojo, kad jiems susėdus tuščių vietų beveik neliks.

- Atėjo praktiškai visi, - pastebėjo Diukas, vesdamas bičiulį link poros kėdučių, dunksančių galinėje eilėje, kuo toliau nuo Džanetos Braitvud, kuri šeimininkavo prie kavinuko. - Puiku... atsargiau, Brendonai - kartis.

Ilga lazda su kabliu, skirtu atidaryti palubėje įspraustą rūsio langelį, šliejosi į baltą mūrinę sieną. Sėsdamas Pirsonas ją užkliudė. Diukas spėjo sugriebti kartį, kol toji nenukrito ir ko nors neapdraskė, patraukė ją į sąlyginai saugesnę vietą, tuomet nėrė pro šoninį tarpą ir grįžo su pelenine.

- Tu *išties* esi telepatas, - dėkingai tarė Pirsonas. Spragtelėjo žiebtuvėliu. Jis jautėsi keistai (ir nuostabiai) rūkydamas gausioje žmonių grupėje.

Diukas irgi prisidegė cigaretę. Po akimirkos dūrė pirštu į liesą strazdanotą vyriškį, stovintį greta stendo. Strazdanius kalbėjosi su Lesteriu Olsonu, kuris Niuberiporto daržinėje nušovė žmogėką-šikšnosparnį: pokš pokšt pokšt.

- Raudongalvis yra Robis Delrėjus, - kone su baiminga pagarba sumurmėjo Diukas. - Jei rinktumeis aktorių, kuris miniseriale turėtų vaidinti Žmonijos Gelbėtoją, vargu ar atkreiptum dėmesį į tą vyruką. Bet visai įmanoma, kad Robiui lemta juo tapti.

Delrėjus linktelėjo Olsonui, pliaukštelėjo jam per nugarą ir kažką pasakė priversdamas žilaplaukį nusijuokti. Galop pagyvenęs vyriškis grįžo į savo vietą - pirmosios eilės viduryje, - o strazdanius žengė arčiau uždengto stendo.

Visi jau sėdėjo. Kai kuriems netgi teko stovėti prie kavinuko. Gyvų, dirglių pašnekesių nuotrupos vainojo Pirsono galvą tarytum biliardo kamuoliai, kurie po stipraus smūgio talžo stalo sieneles. Po lubomis pakibo melsvai pilkšvas dūmų debesėlis.

Jėzau, jie pakvaišę, mąstė jis. *Rimtai pakvaišę. Kertu lažybų, kad panaši atmosfera 40-aisiais tvyrodavo Londono slėptuvėse per vokiečių aviacijos antskrydžius.*

Pirsonas atsisuko į Diuką.

- Su kuo tu kalbėjais? Kas tau pranešė, kad šį vakarą čia įvyks kažkas svarbaus?

- Džaneta, - atsakė jaunuolis, išraiškingas rudas akis įsmeigęs į Robį Delrėjų, kuris kadaise raudonosios linijos metro padėjo jam išsaugoti sveiką protą. Pirsono manymu, vyruko žvilgsnis spinduliavo net tik susižavėjimą, bet ir garbinimą.

- Diukai? Tai iš tikrųjų *rimtas* susirinkimas, tiesa?

- Aha, pats rimčiausias, kokiame aš dalyvauju.

- Ar tavęs nenervina, kad uždaroje erdvėje susirinko toks gausus būrys?

- Ne. Robis *užuodžia* šikšnosparnius. Jis... ššš, prasideda.

Nusišypsojęs Delreinas pakėlė rankas, ir klegesys bemaž akimoju nutyko. Pirsonas pastebėjo, jog dauguma žmonių, kaip ir Diukas, spokso į jį lyg į dievybę. Visų veiduose mažų mažiausiai atsispindėjo pagarba.

- Ačiū, kad atėjote, - tyliai prabilo Delreinas. - Man regis, mus pagaliau aplankė sėkmė, kurios kai kas iš čia susirinkusiųjų laukė ketverius ar penkerius metus.

Jo kalbą nutraukė spontaniški aplodismentai. Porą sekundžių strazdanius lūkuriavo ir švytinčiomis akimis dairėsi po kambarį.

Galiausiai vėl kilstelėjo rankas, prašydamas klausytojų aprimti. Kai plojimų banga atslūgo, Pirsonui paaiškėjo vienas nemalonus dalykas: jam nepatiko Diuko draugas ir patarėjas. Matyt, dėl antipatijos kaltas pavydo dūris - Robiui Delrėjui vaizduojant oratorių, ponas Rainmanas visiškai užmiršo, kad Pirsonas egzistuoja, - bet ne vien. Tas rankų kilnojimas skleidė savotišką aroganciją, perdėtą savimaną, panieką, kurią žiūrovams nesąmoningai demonstruoja saldžiabalsiai politikai.

Nenusišnekėk, liepė sau Pirsonas. *Juk tu nieko nežinai apie šį raudongalvį.*

Gryna teisybė. Jis nusprendė užgniaužti nuojautą ir suteikti Delrėjui progą pasireikšti. Vardan Diuko.

- Prieš mums pradedant, - tęsė strazdanius, - norėčiau pristatyti naujoką - Brendoną Pirsoną iš tankiausių, tamsiausių Medfordo girių. Brendonai, atsistok sekundėlei. Leisk naujiesiems bičiuliams į tave pasižiūrėti.

Pirsonas priblokštas dėbtelėjo į Diuką. Tas išsišiepė, patraukė pečiais ir patapšnojo jam per petį.

- Nagi, stokis. Jie nesikandžioja.

Didžiai tuo abejodamas, Pirsonas vis dėlto pakilo. Aplinkiniams pakreipus galvas atgal, jo skruostai įkaito. Visų žvilgsniai smigo į atvykėlį, bet šiam į akis labiausiai krito Lesterio Olsono šypsena - pernelyg akinanti, kaip ir plaukai, kad būtų nuoširdi.

“Dešimtos valandos žmonės” pratrūko plojimais, tik šįsyk aplodismentus skyrė jam, Brendonui Pirsonui, vidurinės grandies bankininkui ir užkietėjusiam rūkaliui. Jis vėl nejučia ėmė svarstyti, ar tik nepapuolė į anoniminių alkoholikų klubą, kur rinkdavosi (ir kuriam, beje, vadovavo) psichai. Nusileidęs ant kėdės Pirsonas pajuto, kad jo veidas dega raudoniu.

- Galėjau apsieiti ir be to, - suniurzgė jis.

- Atsipalaiduok, - tebevypsodamas atsiliepė Diukas. - Taip pri-

statomi visi. Pamatysi, tu mūsų susirinkimus pamėgsi. Po šimts, aplinkui vyrauja tikra dešimto dešimtmečio atmosfera.

- Aha, vyrauja... bet nemanau, kad tokiais pasisėdėjimais susižavėsiu. - Pirsono širdis daužėsi kaip pašėlusi, raudonis niekaip neatlėgo. Netgi sustiprėjo. *Kokia čia velniava*, nusistebėjo jis. *Karščio pliūpsnis? Vyriška menopauzė? Kas?*

Robis Delrėjus pasilenkė, persimetė keliais žodžiais su akiniuota brunete, įsitaisiusia greta Olseno, pažiūrėjo į laikrodį ir vėl atsiraukė link uždengto stendo. Dėl savo strazdanoto, atviro veido priminė sekmadieniais bažnyčios chore giedantį berniuką, kuris kitas šešias savaitės dienas mielai krečia šunybes - ant mergaičių palaidinukių užmeta varles arba kirkina iš kūdikiško amžiaus neišaugusį broliuką.

- Dėkui, bičiuliai, ir sveikas atvykęs, Brendonai, - tarė jis.

Pirsonas suniurnėjo, neva jam malonu čia būti, nors iš tiesų didelio džiaugsmo nejautė - kas, jeigu kolegos, "dešimtos valandos žmonės" pasirodys besą klejojantys, vieno šulo netekę naujaamžininkai? Kas, jeigu jie sukels jausmus, kokius pakursto dauguma Opros pokalbių laidoje besilankančių svečių arba prašmatniai apsirengęs religinis fanatikas, kuris iššoka "Šlovinkime Viešpatį" klube kiekvieną sykį, kai nuskamba giesmė. Kas *tada?*

Liaukis svaičiojęs, įsakė sau. *Juk tau patinka Diukas?*

Taip, Diukas jam tikrai patiko. Pirsonas įtarė pamėgsiąs ir Moirą Ričardson... kai pažins, koks žmogus slypi po seksualia išore. Žinoma, atsiras ir kitų, kurie atrodys simpatiški, juolab kad nepamatuotų reikalavimų aplinkiniams jis nekeldavo. Beje, derėtų neužmiršti esminės priežasties, subūrusios visus rūsyje: žmogėkų-šikšnosparnių. Atsižvelgiant į šią grėsmę, kelis vėplas ar naujaamžininkus galima pakęsti, tiesa?

Taip, tikriausiai.

Puiku! Nuostabu! Dabar atsipalaiduok ir stebėk paradą.

Jis atsilošė, tačiau įtampos nenusikratė, bent jau ne visiškai. Iš dalies todėl, kad buvo naujokas. Iš dalies dėl antipatijos priverstiniam bendravimui - į žmones, kurie po trumpos pažinties iš karto imdavo kreiptis į tave vardu, Pirsonas žvelgdavo su nepasitikėjimu. Be to...

Et, liaukis! Negi dar nesupratai? Tu neturi, iš ko rinktis!

Mintis gal ir nemaloni, bet nenuginčijama. Padėtis negrįžtamai pasikeitė rytą, kai jis atsitiktinai pasuko galvą ir pamatė, kas *iš tiesų* nešiojo Daglaso Kyferio kostiumą. Pirsonas numanė išgyvenąs rimtas permainas, bet neįsivaizdavo, kad jos bus ilgalaikės. Sykį kirtęs upę, atgal nebegrįši, pagalvojo. Atgal - ten, kur *saugu.*

Ne, jis negalėjo atsipalaiduoti. Tik ne dabar.

* * *

- Kol neprašnekome apie reikalus, norėčiau padėkoti, kad visi čia susirinkote, nors iš anksto ir nebuvote įspėti, - pareiškė Robis Delreinas. - Gerai žinau, kaip nelengva, o kartais ir pavojinga ištrūkti iš darbo, namų ar draugų kompanijos, nesukeliant įtarimų. Turbūt neperdėsiu sakydamas, kad mums teko patirti velniškų išbandymų...

Tarp žiūrovų nuvilnijo mandagus, prislopintas krizenimas. Didžiuma jų, rodės, gaudė kiekvieną strazdaniaus žodį.

- ...ir niekas nežino geriau už mane, kaip sunku būti tiesą žinančiu išrinktuoju. Nuo tada, kai prieš penkerius metus išvydau pirmąjį šikšnosparnį...

Pirsonas nebenustygo vietoje, apimtas jausmo, kurio visiškai nesitikėjo: nuobodulio. Nejau keistajai dienai lemta taip užsibaigti - knygyno rūsyje, pilname žmonių, besiklausančių, kaip strazdanotas dažytojas rėžia kalbą nelyginant prastas oratorius iš “Rotary” klubo?

Tačiau aplinkinių veiduose švytėjo pasigėrėjimas. Pirsonas apsižvalgė, kad tuo įsitikintų. Diukas sėdėjo pakerėtas ir spoksojo į Delreiną lyg šunelis, kuriam šeimininkas ruošiasi duoti ėdesio. Tokius pačius žvilgsnius spinduliavo apsikabinę Kameronas Styvensas bei Moira Ričardson. Ir Džaneta Braitvud. Ir likusieji klausytojai, prilipdę sėdimąsias prie kėdučių.

Visi, pamanė jis, *išskyrus Brendoną Pirsoną. Nagi, brangusis, pamėgink prisiderinti prie bendrų bangų.*

Deja, tokia užduotis buvo per sudėtinga. Delrėjų, regis irgi kažkas graužė. Nužvelgęs žiūrovus, Pirsonas spėjo pastebėti, kaip raudongalvis vėl dirstelėjo į laikrodį - taip elgdavosi "dešimtos valandos žmonės", skaičiuojantys minutes iki kitos cigaretės.

Kol Delrėjus gražbyliavo, sukruto ir kiti žiūrovai. Šen bei ten pasigirdo prislopinti kosčiojimai ir kojų šiugždenimas. Tačiau strazdanius tęsė kalbą, matyt, nesuvokdamas, jog net ir mylimam pasipriešinimo vadui, kuris per ilgai užsibūna oratoriaus vietoje, gresia prarasti klausytojų susidomėjimą.

- ...taigi mes stengėmės iš visų jėgų, - dudeno jis. - Susitaikėme su nuostoliais. Slėpėme ašaras kaip kariai, dalyvaujantys slaptuose karuose. Bet tikėjome, kad vieną dieną, kai paslaptis iškils į dienos šviesą, mes...

Oplia! Dar vienas žvilgtelėjimas į nutrintą "Kasio" laikrodėlį.

- ...galėsime perduoti žinias vyrams ir moterims, kurie turi akis, bet nieko nemato.

Žmonijos gelbėtojas? Apsaugok, Viešpatie, pagalvojo Pirsonas. *Vyrukas postringauja kaip Džesas Helmsas, trukdantis senatui priimti įstatymą.*

Jis pažiūrėjo į Diuką ir apsidžiaugė supratęs, kad jaunuolis, nors ir įdėmiai klausėsi, ėmė muistytis ant kėdės pamažu išnirdamas iš transo.

Pirsonas palietė savo veidą - šis tebetvoskė karščiu. Pirštų galiukus bedė į miego arteriją ir užčiuopė vis dar spartesnį nei įprastai

pulsą. Sąmyšis, kuris jį užvaldė, aplinkiniams varstant naujoką smalsiais žvilgsniais tarytum Mis Amerikos finalininkę, niekuo dėtas. Čionykščiai laikinai užmiršo apie jo egzistavimą. Ne, kūnas reagavo į kažkokius kitus nemalonius dirgiklius.

- ...mes nepasidavėme, krutinome kojas, nors grojo ne mūsų skonio muzika... - gaudė Delrėjus.

Viskuo kalta baimė, mintyse tvirtino sau Brendonas Pirsonas, *kad prisišliejai prie grupelės individų, kuriuos vienijo ta pati grėsminga haliucinacija.*

- Nieko panašaus, - suurzgė panosėje. Diukas atsigręžė kilstelėjęs antakius. Pirsonas papurtė gąlvą, ir jaunuolis nukreipė akis į priekį.

Taip, jis bijojo, tačiau šiurpulį kėlė ne mintis, jog teko susidurti su kultu, kurio nariai galabydavo kitus vardan troškimo patirti jaudulį. Galbūt čia esantys - bent jau kai kurie - išties žudydavo, gal epizodas Niuberiporto daržinėje tikrai įvyko, bet dabar patalpoje, pilnoje jupių, kuriuos nuo sienos stebėjo Dešilas Hemetas, tokiems desperatiškiems siekiams reikalinga energija netvyrojo. Jis tejuto mieguistą abejingumą, kokį demonstruoja žmonės, klausydamiesi nuobodžių kalbų ir stengdamiesi neužknarkti.

- Robi, arčiau reikalo! - iš kambario galo sušuko kažkokia gimininga jam siela, ir šiuos žodžius palydėjo nervingas juokas.

Delreinas suirzęs bedė akis balso linkme, po sekundės šyptelėjo ir vėl pažiūrėjo į laikrodį.

- Tiek to, - tarė. - Sutinku, aš truputį užsišnekėjau. Lesteri, ar man padėtum?

Žilaplaukis pakilo. Abu vyrai nėrė už knygų dėžių ir grįžo nešini masyviu odiniu lagaminu, kurį pastatė į dešinę nuo stendo.

- Ačiū, Lesai, - padėkojo Robis.

Lesteris linktelėjo ir atsisėdo.

- Kas tame lagamine? - sumurmėjo Pirsonas juodaodžiui jaunuoliui į ausį.

Diukas pakratė galvą. Jis atrodė sutrikęs ir, regis, jautėsi šiek tiek nesmagiai... bet ne taip nejaukiai kaip Pirsonas.

- Mako tiesa, - prisipažino Delrėjus. - Aš nuklydau į lankas. Bet šitas momentas, mano nuomone, yra istorinis. Ką gi, pradėkime pasirodymą.

Po teatrališkos pauzės jis nutraukė stendą dengusią audinio atraižą. Žiūrovai pasviro į priekį, pasiruošę stulbinančiam netikėtumui... ir vieningai atsilošė, apimti nusivylimo. Jie išvydo apleisto sandėlio nuotrauką - nespalvotą, išdidintą taip, kad krovinių angare, tarp šiukšlių, buvo galima įžiūrėti popiergalius, prezervatyvus, tuščius vyno butelius ir netgi pynes ant sienos išpurkštų sentencijų, stambiausia iš kurių tvirtino: MAIŠTYNYNKĖS MĖRRRGOS KALA Į KLYNĄ.

Tarp susirinkusiųjų nusirito šnabždesių banga.

- Prieš penkias dienas, - skambiai paskelbė Delrėjus, - aš kartu su Lesteriu ir Kendra pasekėme du žmogėkus-šikšnosparnius į Revero rajoną, iki pat šito apleisto sandėlio.

Tamsiaplaukė moteris apvaliais berėmiais akinukais, sėdinti šalia Lesterio Olsono, išdidžiai apsidairė ir... Pirsonas galėjo prisiekti, kad ir *ji* žvilgtelėjo į savo laikroduką.

- Štai čia... - Delrėjus pabaksnojo į vieną iš sąšlavomis nuklotų angarų, - ... juos pasitiko dar penki šikšnosparniai. Trys vyrai ir dvi moterys. Visi dingo sandėlyje. Nuo tada šeši ar septyni iš mūsų pasikeisdami jį stebime. Kaip pavyko nustatyti...

Pirsonas pakreipė galvą ir Diuko veide išvydo įskaudinto žmogaus išraišką. Visa savo išore jis klausė: kodėl nepasirinkote manęs?

- ...būtent čia renkasi šikšnosparniai iš viso Bostono...

Bostono šikšnosparniai, sukirbėjo mintis Pirsono smegeninėje. *Neblogas pavadinimas beisbolo komandai.* Jį vėl apniko dvejonės. *Nejau aš tikrai sėdžiu šiame rūsyje ir klausausi kvailysčių? Ir tai - realybė?*

Atrodo, abejonė pakurstė atsiminimus, nes iš jo sąmonės gelmių išniro Delrėjaus balsas, bebaimiams šikšnosparnių medžiotojams pristatantis naujoką, Brendoną Pirsoną, iš tankiausių, tamsiausių Medfordo girių.

Jis sukuždėjo Diukui į ausį:

- Kai "Galageryje" telefonu šnekėjais su Džaneta, pranešei, kad atsivesi mane?

Jaunuolis, kurio veide tebešmėžavo nuoskaudos pėdsakas, apdovanojo Pirsoną žvilgsniu, sakančiu "aš stengiuos klausytis".

- Be abejo.

- Ar minėjai, kad esu iš Medfordo?

- Ne. Aš juk nežinojau, kur tu gyveni. Leisk man klausytis, Brendai! - paprašė jis ir nusigręžė.

- Mes matėme daugiau nei trisdešimt penkis automobilius, privažiavusius prie apleisto sandėlio. - Delrėjus nutilo, idant aplinkiniai įsisąmonintų išgirstus žodžius, vogčiomis pažiūrėjo į laikrodį ir pratęsė: - Dauguma jų lankėsi tame rajone dešimt ar net tuziną kartų. Šikšnosparniai greičiausiai džiūgauja radę tokią puikią vietelę susitikimams, bet jie netrukus supras, kad patys sau paspendė pinkles, nes.... minutėlę...

Strazdanius tyliai kreipėsi į Lesterį Olseną. Prie jųdviejų prisijungė moteris, vardu Kendra, švytuodama galva tai į vieną, tai į kitą pašnekovą, tarytum žmogus, kuris negali atplėšti akių nuo rungtyniaujančių stalo tenisininkų. O žiūrovai stebėjo trijulę akivaizdžiai suglumę.

Pirsonas numanė, kaip jie jautėsi. *Įvyks kažkas svarbaus*, žadėjo Diukas, kaip ir visa atmosfera, tvyranti knygyno rūsyje. Bet paaiškėjo, jog "kažką svarbaus" įkūnijo nespalvota nuotrauka, kurioje buvo matyti tuščias, popieriaus skiaučių, išmestų apatinių, panaudotų sargių jūroje skendintis sandėlis. Kam, po velnių, galėjo rūpėti tas atvaizdas?

Įdomiausios informacijos turbūt pateiks lagamino turinys, pamanė Pirsonas. *Beje, strazdaniau, iš kur žinojai, kad aš gyvenu Medforde? Kai liausies tauškęs, būtinai tave pakamantinėsiu.*

Keistas pojūtis, nudažęs veidą raudoniu, paspartinęs širdies pulsą, sumišęs su nenumaldomu troškimu čiupti cigaretę, dar labiau sustiprėjo ir priminė nerimo priepuolius, kurie retsykiais jį persmelkdavo koledže. *Kas tai?* Jei ne baimė, tuomet kas?

Aišku, kad baimė, kas gi dar? Ne, ne, tave gąsdina ne mintis, kad visoje gyvačių duobėje esi vienintelis sveiką protą išsaugojęs žmogus. Puikiai žinai, jog šikšnosparniai egzistuoja. Nesijaudink, tu nepamišęs. Diukas, Moira, Kamas Styvensas ir Džaneta Braitvud taip pat neišprotėję. Užtat paveikslėlis kelia įtarimų... ne tik jis, bet ir Robis Delrėjus, dažytojas ir žmonijos gelbėtojas. Jis žinojo, kur gyvenu. Braitvud paskambino strazdaniui, perdavė, jog Diukas atsives naujoką, vyruką iš Pirmojo prekybos banko, Brendoną Pirsoną, ir Robis pašniukštinėjo, kas aš toks. Bet kodėl? Ir kaip?

Sąmonės gilumoje ūmai pasigirdo Diuko Rainmano balsas: *jie protingi... ir turi draugų, užimančių aukštas pareigas. Po velnių, būtent to jie ir siekia - prasibrauti iki viršūnėlių.*

Jeigu nestokoji įtakingų draugų, gali jų paprašyti gauti informacijos apie konkretų asmenį, teisingai? Tokie žmonės žino reikalingus kompiuterių slaptažodžius, kurie atveria kelią iki tam tikrų įrašų bei skaičių - gyvybiškai svarbių statistinių duomenų...

Pirsonas krūptelėjo, lyg būtų sapnavęs košmarą ir ką tik pabudęs. Netyčia paspyrė kartį, ir toji ėmė slysti nuo balto mūro. Tuo metu priešakyje besitarianti trijulė nustojo šnabždėtis ir įniko kinkuoti galvomis.

- Lesai? - tarė Delrėjus, - ar judu su Kendra galėtumėte dar sykį man padėti?

Ištiesęs ranką, Pirsonas sugavo kartį anksčiau, nei toji spėjo ant ko nors užvirsti ir galbūt kabliu perdrėksti skalpą. Jau norėjo priremti ją prie sienos, kai rūsio langelyje pastebėjo trolio fizionomiją. Į išplėstas mėlynas Pirsono akis bereikšmiu skudurinės lėlytės žvilgsniu spiginosi juodi veizolai. Galvos paviršiumi judėjo odos dryžiai nelyginant atmosferos juostos, besisukančios aplink planetas, kurias astronomai vadino dujų milžinėmis. Ant pliko gumbuoto viršugalvio pulsavo venos, juodos ir vingrios it gyvatės. Pražiotuose nasruose blykčiojo iltys.

- Pagelbėkite man atsegti prakeiktą lagaminą, - kažkur kitoje galaktikoje paprašė Delrėjus ir sukrizeno. - Spynelės velniškai lipnios.

Brendonas Pirsonas jautėsi taip, lyg būtų grįžęs į netolimą praeitį: vėlgi bandė surikti, tačiau balsą, kaip ir iš ryto, atėmė šokas, ir jis tepajėgė dusliai pukštelėti tarsi per miegus vaitojantis žmogus.

Padrikas gražbyliavimas.

Bereikšmė nuotrauka.

Nuolatiniai dirsčiojimai į laikrodį.

Ar tavęs nenervina, kad uždaroje erdvėje susirinko toks gausus būrys, klausė Diuko, ir tas išsišiepęs atsakė: *Ne. Robis* užuodžia *šikšnosparnius.*

Šįsyk niekas Brendono Pirsono nesustabdė, todėl antrąjį mėginimą užstaugti vainikavo šimtaprocentinė sėkmė.

- TAI SPĄSTAI! - pašokęs suklykė. - SPĄSTAI! MES PRIVALOME SPRUKTI!

Į jį sužiuro pritrenkti veidai, tačiau trims iš susirinkusiųjų perkreipti kaklų nereikėjo - Delrėjui, Olsonui ir brunetei, vardu Kendra. Nūnai jie stypsojo prie atvožto lagamino. Trijulės akyse atsispindėjo sukrėtimas, kaltės jausmas... tačiau ne nuostaba.

- Sėskis-s-s, - sušnypštė Diukas. - Ar tu kuok....

Pirmame knygyno aukšte su trenksmu išlūžo durys. Į grindis, laiptų pusėn, subildėjo žingsniai.

- Kas čia vyksta? - į juodaodį jaunuolį kreipėsi akis išsproginusi Džaneta Braitvud. - Ką jis *pliauškia?*

- NEŠDINKITĖS! - užriaumojo Pirsonas. - BĖKITE, VELNIAI RAUTŲ! JIS PAMELAVO! Į SPĄSTUS PAKLIUVOME MES!

Viršuje siaurų, į rūsį vedančių laiptų, griausmingai atsilapojo durys, ir iš šešėlių atsklido klaikiausi garsai, kokius Pirsonui teko girdėti - rodės, kad knygyne spietėsi pitbuliai, vambrijantys ant kūdikio, kurį kažkas nusviedė į jų grūstį.

- *Kas ten?* - suspigo Džaneta. - *Kas ten?* - bet moters išraiška liudijo, kad ji gerai žinojo, kokie padarai ketino įsiveržti į rūsį.

- *Aprimkit!* - riktelėjo Delrėjus sąmyšio užvaldytiems klausytojams, didžiuma kurių tebekiurksojo ant kėdučių. - *Jie prižadėjo mūsų pasigailėti! Ar girdite mane? Ar suprantate, ką sakau? Jie prisiekė...*

Staiga langelis - į kairę nuo stiklo, pro kurį Pirsonas išvydo šikšnosparnio fizionomiją - sudužo, šukių lietumi apiberdamas pritrenktus, pirmoje eilėje nuo sienos sėdinčius, vyrus bei moteris. Pro dantytą ertmę šovusi ranka stvėrė Moirą Ričardson už plaukų. Ji paleido gerklę ir ėmė talžyti svetimus pirštus... tiksliau sakant, ilgus, chitininius nagus.

Pirsonas nedelsdamas čiupo kartį, puolė pirmyn ir suvarė ją į šikšnosparnio snukį, pulsuojantį kitoje išdaužto langelio pusėje. Lazdos gale įtvirtintas kablys smigo tiesiai į baidyklės akį. Ant aukštyn iškeltų Pirsono rankų plūstelėjo tiršti it kreštantis kraujas glitėsiai. Žmogėkas-šikšnosparnis užkriokė - veikiau iš įsiūčio negu iš skausmo, bet, kaip sakoma, viltis miršta paskutinė - ir nusirideno atgal į lietingą naktį kartu su kartimi. Nespėjus padarui galutinai pranykti iš akiračio, Pirsonas pastebėjo baltą miglelę, kylančią nuo kauburiuotos odos, ir užuodė pasibjaurėtiną

(*dulkės šlapimas raudonieji pipirai*)

tvaiką.

Suspaudęs Moirą savo glėbyje, Kamas Styvensas įsmeigė į Pirsoną įtarias, pasibaisėjimo sklidinas akis. Tokiais pačiais žvilgsniais jį varstė likusieji vyrai bei moterys, suakmenėję nelyginant elnių kaimenė priešais artėjančio vilkiko šviesas.

Man jie nepanašūs į pogrindžio kovotojus, dingtelėjo Pirsonui. *Labiau primena avis, prieš apkirpimą suvarytas į gardą... o sumautas išdavikas ožys, atviliojęs juos čia, stovi ana ten, sąmokslininkų draugijoje.*

Nuožmus skalijimas iš viršaus nenumaldomai artėjo, bet ne taip sparčiai, kaip Pirsonas tikėjosi. Staiga jis prisiminė, kokie siauri buvo rūsio laiptai - du vyrai, sustoję vienas greta kito, ant jų neišsitekdavo, - tyliai padėkojo Viešpačiui, nuskuodė atgal prie Diuko ir šį pakėlė nuo kėdės patraukęs už kaklaraiščio.

- Eime, - paragino. - Metas sprukti iš šitos lindynės. Čia yra slaptos durys?

- Aš... nežinau. - Diukas lėtai patrynė smilkinį, tarsi jo galvą būtų pervėręs skausmo dūris. - Tai Robio darbas? *Robio?* Negali būti... - jis graudžiai įsistebeilijo į draugą.

- Deja, gali. Nagi, judinkis.

Jis žengė du žingsnius link tarpueilio, tebegniauždamas Diuko kaklaraištį, bet netikėtai sustojo kaip įkaltas. Prieš akimirką naršę lagamino turinį, dabar Delrėjus, Olsonas ir Kendra laikė rankose pistoleto dydžio automatus su absurdiškai ilgomis buožėmis. Pirsonas neabejojo prieš save regįs "Uzius", - nors šiuos teko matyti tiktai kino teatruose ir per televizorių, - arba jų atitikmenis. Bet, po šimts, koks skirtumas? Svarbiausia, jog trijulė jiems grasino *ginklais.*

- Stokit, - tarė Delrėjus, spoksodamas į Diuką ir Pirsoną. Pabandė nusišypsoti, bet jo veidą perkreipė grimasa, kokią nutaisytų kalinys mirtininkas, išgirdęs, kad jam tuojau bus įvykdyta bausmė. - Nė iš vietos.

Diukas nepakluso. Jis nusigavo iki tarpueilio, Pirsonas sekė įkandin. Kiti taip pat kilo nuo kėdžių ir mygo jiems pavymui, per pečius nervingai žvilgčiodami į laiptų tarpdurį. Sprendžiant iš akių, ginklų vaizdas jų nesužavėjo, tačiau sniaukrojantis, iš pirmo aukšto sklindąs riaumojimas kurstė dar didesnę baimę.

- Kodėl, žmogau? - kone pro ašaras paklausė Diukas ir ištiesė rankas delnais į viršų. - Kodėl tu mus išdavei?

- Nejudėk, Diukai! - nuo viskio sulipšnėjusiu balsu perspėjo Lesteris Olsonas.

- Ei, jūs, traukitės atgal! - griežtai ir anaiptol ne lipšniai pareikalavo Kendra, kuri akimis šaudė po rūsį, mėgindama žvilgsniu visus aprėpti.

- Mūsų kova buvo pasmerkta iš anksto, - išlemeno Delrėjus. - Jie pirmieji mus rado. Galėjo sudoroti, kada užsimanę, bet pasiūlė sandėrį. Ar supranti? Aš nieko neišdaviau. *Jie* atėjo pas *mane*, - pabrėžė jis, lyg šis skirtumas ką nors reikštų - nervingai mirkčiojančios akys bylojo ką kitą. Susidarė įspūdis, tarytum strazdaniaus viduje tūnojo geresnis Robis Delrėjus, kuris įnirtingai stengėsi atsiriboti nuo gėdingos išdavystės.

- TU, SUŠIKTAS MELAGI! - sužvigo Diukas Rainmanas iš nuoskaudos bei tūžmingo pasišlykštėjimo lūžtančiu balsu, stryktelėjo ant žmogaus, raudonoje metro linijoje padėjusio jam išsaugoti sveiką protą, gal net gyvybę... ir tuomet įvykiai ėmė rutuliotis žaibišku greičiu.

* * *

Pirsonas negalėjo visko matyti, tačiau tai, kas praspūdo pro akis, jis atkūrė savo sąmonėje. Išvydo Robį Delrėjų sudvejojantį, užsimojantį ginklu, lyg ketintų nokautuoti Diuką vamzdžiu, užuot paleidęs į jį kulką. Pastebėjo, kaip Lesteris Olsonas, kuris Niuberiporte nupylė žmogėką-šikšnosparnį (pokšt pokšt pokšt) prieš im-

damas lupti ožius ir nuspręsdamas su priešais sudaryti sandėrį prispaudė buožę prie diržo sagties ir numygo gaiduką. Vamzdžio skylutėse blykstelėjo mėlyni žybsniai, ir pasigirdo kimūs *čekšt, čekš, čekšt, čekšt.* Štai kokius garsus tikrovėje skleisdavo automatinis ginklas. Vos per colį nuo Pirsono veido orą perskrodė kažkas nematomas, tarytum šmėklos aimana. Diukas drėbės atbulas; pro baltus jo marškinius, aptaškydamos kreminį kostiumą, veržėsi raudonos čiurkšlės. Priešais jaunuolį stovėjęs žmogus delnus priplojo prie akių ir suklupo; tarp krumplių sunkėsi ryškus kraujas.

Kažkas - galbūt Džaneta Braitvud - prieš susirinkimą buvo uždaręs duris, skiriančias laiptus nuo rūsio. Nūnai jos atsilapojo, ir vidun prasibrovė du žmogėkai-šikšnosparniai, dėvintys Bostono policijos uniformas. Iš perdėm masyvių, keistai nerimastingų galvų į žmones dėbsojo aršios fizionomijos.

- *Jie žadėjo mūsų pasigailėti!* - užbliovė Delrėjus. - *Žadėjo pasigailėti, jeigu stovėsite vietoje pakėlę rankas!*

Keletas žmonių, besibūriavusių prie kavinuko, *išties* kilstelėjo rankas, tačiau nesiliovė slinkę tolyn nuo uniformuotų žmogėkų-šikšnosparnių. Vienas iš pastarųjų suurzgė ir stvėrė artimiausią vyriškį už marškinių. Nespėjus Pirsonui suvokti, kas vyksta, padaras išplėšė žmogui akis, pavartė drebučiais virtusias liekanas savo deformuotame delne ir įsimetė jas į nasrus.

Kai pro tarpdurį įžengė dar du šikšnosparniai, dairydamiesi juodomis blizgančiomis akutėmis, antrasis faras išsitraukė tarnybinį revolverį ir aklai tris sykius iššovė į minią.

- *Ne!* - suspigo Delrėjus. - *Ne, jūs žadėjote!*

Džaneta Braitvud griebė kavos aparatą, iškėlė jį virš galvos ir sviedė į pirmą pasitaikiusį atėjūną. Kavinukas tėškės į viršugalvį su dusliu metaliniu žvangesiu, užliejo baidyklę deginančiu rudu skysčiu. Šįkart padaras užstaugė iš skausmo, dėl to nekilo jokių abejonių. Vienas iš farų-šikšnosparnių pasviro Džanetos pusėn, bet moteris

staigiai palenkė galvą, pabandė sprukti, suklupo... ir ūmai pranyko tarp kojų, kurių savininkai pasidavė panikai.

Vienas po kito išdužo visi langai. Netoliese, kažkur gatvėje, kvykė artėjančios sirenos. Šikšnosparniai pasidalijo į dvi grupes ir nuturseno palei rūsio sienas, persigandusius "dešimtos valandos žmones" akivaizdžiai ketindami suvaryti į saugyklą, įrengtą už stendo, kuris dabar riogsojo ant grindų.

Olsonas sviedė ginklą ant žemės, čiupo Kendros ranką ir pajudėjo link knygų dėžių. Bet pro išbarškintą langelį įsirangiusi šikšnosparnio ranka nustvėrė jį už teatrališkai žilų plaukų kuokšto ir dūstantį, gargaliuojantį žmogų trūktelėjo aukštyn. Šalia pirmosios pasirodė antra ranka, kurios nykščio nagas - maždaug trijų colių ilgio - perrėžė aukos gerklę ir paleido purpurinį kraujo srautą.

Tos dienos, kai daržinėse pyškinai žmogėkus-šikšnosparnius, baigėsi, mano drauge, su pasibjaurėjimu pagalvojo Pirsonas ir atsigręžė į Delrėjų, svyruojantį prie atviro lagamino bei nuversto stendo, nukarusioje rankoje laikantį ginklą, išsproginusį akis, kuriose sustingo mažne bereikšmis žvilgsnis. Kai Pirsonas įsikibo į automato buožę, strazdanius nė nemėgino priešintis.

- Jie žadėjo mūsų pasigailėti, - suvebleno Delrėjus. - *Žadėjo.*

- Nejau tikrai manai, kad galima pasitikėti *taip* atrodančiais padarais? - atšovė Pirsonas ir ginklo apsodu iš visų jėgų vožė raudongalviui į veidą. Jo ausis pasiekė traškesys, liudijantis, jog kažkas lūžo, greičiausiai Delrėjaus nosis, ir bankininko sieloje džiaugsmingai užkriokė pakirdęs barbaras.

Jis laviravo tarp dėžių krūvų pasirinkęs kelią, kurį praplėtė į priekį paknopstomis nugurnėję žmonės, bet staiga sustojo, nes už pastato nuaidėjo šūviai... riksmai... pergalingas riaumojimas.

Pirsonas atsisuko ir pamatė Kamą Styvensą su Moirą Ričardson, suakmenėjusius kėdučių tarpueilyje. Tuodu laikėsi už rankų nutaisę tapačias pasibaisėjimo išraiškas. *Tarsi Jonukas su Grytute, galiausiai ištrūkę iš meduolinio namelio*, šmėkštelėjo mintis

jo galvoje. Pirsonas pritūpė, griebė Olsono bei Kendros ginklus ir šiuos įteikė porelei.

Pro tarpdurį išniro dar du žmogėkai-šikšnosparniai. Jie kulniavo ramiai, lyg neabejodami, kad viskas klostosi pagal planą... beje, taip ir buvo, pamanė Pirsonas. Veiksmas persikėlė į namo galą - būtent ten šikšnosparniai įrengė aptvarą, kuriame, aišku, užsiėmė ne avių kirpimu.

- Pirmyn, - paragino jis Kamą su Moira, - pričiupkime tuos šūdžius.

Į rūsį nusileidę padarai per vėlai susigaudė, jog keletas bėglių ryžosi stoti į kovą. Vienas jų apsisuko, matyt, ketindamas sprukti, rėžėsi į atvykėlį bendrą ir paslydo ant išlietos kavos. Abu tvojos ant žemės. Pirsonas paleido šūvius į tą, kuris liko stovėti. Automatas, kaip ir anksčiau, išspaudė duslius *čekšt čekšt čekšt*, ir kulkų papliupa nušveitė baidyklę atbulą. Iš suvarpyto, atgrasaus snukio parūko dvokiantys dūmeliai. Jie *iš tikrųjų* primena iliuzijas, pagalvojo Pirsonas.

Užsikrėtę sektinu pavyzdžiu, Kamas ir Moira įniko pliekti į visus kitus žmogėkus-šikšnosparnius. Jie tėškės į sienas, griuvo ant grindų - pro kritusiųjų drabužius ėmė veržtis miglos srovelės, atsiduodančios panašiu kvapu kaip astrai, susodinti marmurinėse gėlių klombose priešais Pirmąjį prekybos banką.

- Eime, - tarė Pirsonas. - Jei spruksime dabar, gal dar išsigelbėsime.

- Bet... - išsižiojo Kameronas ir apsidairė, tarsi pabusdamas iš transo. Na, ir puiku. Siekiant išsivaduoti iš spąstų, jiems prireiks blaivaus proto.

- Tiek to, Kamai, - nutraukė draugą Moira. Ji taip pat žvalgėsi. Paaiškėjo, kad iš visų žmonių ir šikšnosparnių, rūsyje liko tik jų trijulė. Kiti buvo išginti į vidinį knygyno kiemą. - Judinkimės. Verčiau drožiame ten, pro kur atėjome.

- Aha, - sutiko Pirsonas. - Bet mums derėtų paskubėti, kol jie neužblokavo šito kelio.

Jis paskutinį kartą nukreipė žvilgsnį į Diuką, tysantį ant grindų su amžiams sustingusia nuoskaudos bei nepasitikėjimo išraiška. Pirsonui magėjo užmerkti draugui akis, bet jis žinojo, jog tam nėra laiko.

- Žygiuojame, - paragino Kamą su Moira, ir trijulė nubėgo link laiptų.

* * *

Kai jie pasiekė duris, vedančias į Kembridžo aveniu, už namo aidėję šūviai pamažu nutyko. *Kiek iš čia susirinkusiųjų žuvo,* paklausė savęs Pirsonas. Į galvą šovęs atsakymas - *visi iki vieno* - pasirodė siaubingas, tačiau tikėtinas. Galbūt iš rūsio gyvi sugebėjo išsinešdinti dar vienas ar pora žmonių, bet ne daugiau. Jie pakliuvo į tobulai paspęstas pinkles. Spąstai užsidarė, kol Robis Delrėjus malė liežuviu, tempė laiką ir nuolat dirsčiojo į laikrodį... turbūt laukdamas signalo, kurį Pirsonas aplenkė.

Jeigu apvaizda būtų nutvieskusi mano smegenis anksčiau, Diukas, ko gero, būtų išsaugojęs gyvybę, su kartėliu pamanė jis. Gal ir tiesa. Bet gerais norais, kaip žinia, ir pragaras grįstas. Dabar ne metas save kaltinti.

Vienas faras-šikšnosparnis budėjo prieangyje, tačiau spoksojo į gatvę. Veikiausiai saugojo saviškius nuo nepageidaujamų išorinių trukdžių. Pirsonas žengė pro tarpdurį ir tarė:

- Ei, mėsagalvi mulki, gal pavaišinsi cigarete?

Šikšnosparnis atsigręžė.

Pirsonas šūvių pliūpsniu ištaškė jo fizionomiją.

* * *

Maždaug po pirmos nakties du vyriškiai bei moteris suplyšusiomis nailoninėmis kojinėmis ir purvinu raudonu sijonėliu nuskuodė palei krovininį traukinį, pajudėjusį iš Pietų stoties depo. Jaunesnysis

iš vyrų lengvai įšoko į žiojinčią tuščio prekinio vagono ertmę, apsisuko, ištiesė ranką moteriai.

Ji kluptelėjo ir suriko, nes lūžo vieno batelio kulnas. Pirsonas apkabino Moirą per liemenį (užuodė silpną, skausmingai malonų "Džordžio" kvepalų dvelksmą, kurį slopino prakaito ir baimės tvaikas), akimirką bėgo ją apglėbęs, galop šūksniu įsakė liuoktelėti. Pats suėmė bendražygę už strėnų ir pakylėjo link ištiestų Kamerono Styvenso rankų. Moira į jas įsistvėrė, o Pirsonas pastūmė merginą, kiek leido jėgos.

Bekeliant Moirą, teko sulėtinti žingsnį. Dabar jis kuo puikiausiai matė netoliese iškilusią, depą supančią tvorą. Traukinys bildėjo link spragos, atsivėrusios tarp vielų pynės, bet pernelyg siauros, kad pro ją praslystų ir sąstatas, ir šalia driuokiantis žmogus. Į vagoną įsirabždinti derėjo tučtuojau, antraip jam grėsė atsisveikinti su naujaisiais draugas.

Kamas kyštelėjo galvą laukan, pastebėjo tvorą ir vėl ištiesė rankas.

- *Drąsiau!* - suriko. - *Tau pavyks!*

Tais laikais, kai Pirsonas surūkydavo po du pakelius per dieną, jis nė už ką nebūtų įstengęs bėgti greičiau, bet nūnai sugebėjo savyje atrasti papildomų jėgų ir leidosi tekinas per pavojingai traškančius, šiukšlėmis nusėtus šlakus. Netgi aplenkė kelis vagonus. Pirštais jau siekė Kamerono rankų, kai priešakyje įžiūrėjo grėsmingai spygliuotas, tarp stulpų išraizgytas vielas.

Tuo momentu mintyse jis aiškiai išvydo žmoną nuo ašarų patinusiu veidu ir raudonomis akimis. Išvydo Lizabetą, sėdinčią svetainėje, dviem uniformuotiems pareigūnams tvirtinančią, esą pradingo jos vyras. Ant staliuko net pastebėjo šūsnį Dženės knygelių su iškylančiais paveikslėliais. Įdomu, ar ji tikrai kreipėsi į policiją? Taip, greičiausiai. Bet Lizabeta, kuri per visą gyvenimą nesutraukė nė vienos cigaretės, už jaunų policininkų, pritūpusių ant sofos, veidų

neįžvelgė juodų akių, ilčių pilnų nasrų, gleives išskiriančių auglių ar pulsuojančių, plikus viršugalvius išvagojusių venų.

Žmona nieko nežinojo ir nieko nematė.

Tebūnie palaimintas aklumas, pamanė Pirsonas. *Lai ji niekuomet nepraregi.*

Jis klūpčiodamas artėjo prie tamsios, į vakarus dundančios pabaisos ir prie oranžinių kibirkščių, kurios spiralėmis šaudė iš po lėtai besisukančių geležinių ratų.

- *Greičiau!* - suspigo Moira, kone išvirsdama laukan, mostais ragindama paskubėti. - *Prašau, Brendonai, dar truputį!*

- *Pajudink kojas, lėtapėdi!* - užstaugė Kameronas. - *Saugokis sumautos tvoros!*

Negaliu, pervėrė mintis Pirsono galvą. *Aš nepajėgsiu bėgti sparčiau. Nebe... Man tik norisi atsigulti ir užmigti.*

Prisiminęs juodaodį bičiulį, jis vis dėlto sugebėjo pagreitinti tempą. Dėl savo jauno amžiaus Diukas nežinojo, jog žmonės kartais ištyžta ir tampa išdavikais, net ir tie, kuriuos garbini, tačiau vaikinas buvo pakankamai subrendęs, kad griebtų Brendoną Pirsoną už rankos, neleistų jam užrikti ir taip apsaugotų nuo savižudybės. Dabar Diukas jam lieptų nešti pasturgalį iš prakeikto traukinių depo.

Sutelkęs paskutinius jėgų likučius, Pirsonas šoko link ištiestų rankų (akies krašteliu pastebėjo, kad šonu tuojau taranuos tvorą) ir įsikibo į Kamo pirštus. Tuo tarpu Moira čiupo bendražygį už pažasties. Jis nėrė į krovininį vagoną. Dešiniąją koją spėjo įtraukti pačiu laiku. Dar akimirka - ir ją būtų nuplėšusios plieninės tvoros vielos.

- Sveiki atvykę į vaikiškų nuotykių knygelę, - sušvokštė Pirsonas, - kurią iliustravo N. K. Vajetas!

- Ką? - nesuprato Moira. - Ką tu sakei?

Gaudydamas orą jis pasirėmė alkūnėmis, pro vėjo sutaršytas plaukų sruogas nužvelgė draugus.

- Nieko svarbaus. Turite cigaretę? *Mirštu*, kaip noriu rūkyti.

Keletą sekundžių tuodu į jį žiopsojo išplėstomis akimis, galop susižvalgė ir vienu metu pratrūko kvatoti kaip bepročiai. Pirsonas spėjo, kad jie įsimylėję vienas į kitą.

Kol porelė ritinėjosi ant vagono grindų susiėmusi už pilvų, Pirsonas atsisėdo ir įniko naršyti vidines suodino, suplyšusio apsiausto kišenes.

- Ooooch, - atsiduso vienoje iš jų užčiuopęs gerai pažįstamą pavidalą. Sužvejojo sumaigytą pakelį ir parodė Moirai su Kamu: - Už pergalę!

* * *

Vagonui bildant per Masačiusetsą, tamsiame atvirame tarpduryje nušvito trys raudoni taškeliai. Po savaitės, atsidūrę Omahoje, jie kas rytą išeidavo į centro gatves ir dairydavosi tų, kurie per kavos pertraukėles, net ir pilant lietui, stypsodavo lauke. Ieškodavo "dešimtos valandos žmonių", nykstančios, paskui "Marlboro" kaubojų nusekusios genties narių.

Iki lapkričio jų gretos pagausėjo iki dviejų dešimčių. Slapti susirinkimai vykdavo La Vistoje, galiniame apleistos ūkinių prekių parduotuvės kambarėlyje.

Pirmąjį antpuolį jie surengė kitais metais, persikėlę per Misurį į Kounsil Blafs miestelį, kur nustebino ir užmušė trisdešimt bankuose dirbančių bei vadovaujančias pareigas užimančių šikšnosparnių. Gal ir ne itin daug, tačiau Brendonas Pirsonas žinojo, kad žmogėkų-šikšnosparnių naikinimą ir pastangas mesti rūkyti siejo mažiausiai vienas panašumas: abiem atvejais reikėjo nuo kažko pradėti.

NAUJAS ĮŽYMAUS RAŠYTOJO ROMANAS!

Šiame jau 49-tame įžymaus rašytojo
St. Kingo rinktinių raštų tome
skaitytojas ras net keturis kūrinius.
Tai 2005-aisiais tarptautiniu bestseleriu tapęs
romanas "Vaikis iš Kolorado",
ir trys apysakos: "Dolano kadilakas",
"Dedikacija" bei "Dešimtos valandos žmonės".

Šie kūriniai ilgam prikaustys
skaitytojo dėmesį ir išsunks ne vieną
šalto baimės virpulio prakaito lašą...

